

ព្រះ
ច្រៀតបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រជាកាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
វិភង្គ បឋមភាគ

៨០

បោះពុម្ពលើកទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ក.ស ២៥០៧

វិក័ត្តស្ស បឋមោ ភាគោ

បឋមោ ឧស្ស ភគវតោ អរហនោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខន្ធវិក័ត្តោ

[១] បញ្ចត្ថត្វា រូបត្ថត្វោ វេទនាទត្ថោ សញ្ញាទត្ថោ សង្ខារត្ថត្វោ វិញ្ញាណត្ថត្វោ ។

[២] តត្ថ កតមោ រូបត្ថត្វោ ។ យំកិញ្ចំ រូបំ អតីតាបាគតប្បុប្ផន្ធិ អជ្ឈត្ថំ វា ពហិត្វា វា ឡិដ្ឋាវិតំ វា សុខុមំ វា ហិមំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ ទ្វារេ សន្តិកេ វា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសន្តិបិត្វា អយំ វុច្ចតិ រូបត្ថត្វោ ។

[៣] តត្ថ កតមំ រូបំ អតីតំ ។ យំ រូបំ អតីតំ ធិរុទ្ធិំ វិភតំ វិបរិណាតំ អត្តន្តតំ អត្តត្តន្តតំ ឧប្បជ្ជិត្វា វិភតំ អតីតំ អតីតំសេន សន្តិហិតំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចត្ថន្ទកា មហាក្ខតាធំ ឧបាទាយ រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ អតីតំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ អនាគតំ ។ យំ រូបំ អនាគតំ អក្ខតំ អសញ្ញាតំ អនិព្វតំ អនិកិ-
ធិព្វតំ អហត្ថក្ខតំ អនុប្បន្នំ អសមុប្បន្នំ អនុដ្ឋតំ

វិក័ត្ត បឋមភាគ

សូមមេត្តារំលឹកព្រះមានព្រះភាគ អរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខន្ធវិក័ត្ត

[១] ខន្ធ ៥ គឺ រូបទុក្ខ វេទនាទុក្ខ សញ្ញាទុក្ខ សង្ខារទុក្ខ វិញ្ញាណទុក្ខ ។

[២] ចណ្ណាទុក្ខទាំង៥នោះ រូបទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ រូបណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋក្ខប (រូបខាងក្នុង) ក្តី ពហិត្វា-
រូប (រូបខាងក្រៅ) ក្តី ឡិដ្ឋាវិក្ខប (រូបគ្រោតគ្រោត) ក្តី សុខុមរូប (រូបល្អិត) ក្តី ហិមរូប (រូបថោកទាប) ក្តី បណ្ឌិតរូប (រូបថ្លែងថ្លា) ក្តី ទ្វារេរូប (រូបក្នុងទីឆ្ងាយ) ក្តី សន្តិកេរូប (រូបក្នុងទីជិត) ក្តី នេះហៅ ថា រូបទុក្ខ ព្រោះប្រមូលរូបទុក្ខរូបទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[៣] ចណ្ណារូបទាំងនោះ រូបជាអតីត តើដូចម្តេច ។ រូបណា កន្លងទៅ លេចទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់ទៅ កើត ហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអតីត បានដល់ មហាក្ខតរូប៦ ផង ឧបាទាយរូបនៃមហាក្ខតរូប៦ ផង នេះហៅថា រូបជា អតីត ។ ចណ្ណារូបទាំងនោះ រូបជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ រូបណាមិនទាន់ កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិលមក មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះឡើង មិនទាន់សាងឡើង

អស្សុជ្ជិតំ អណាគតំ អនាគតំសេសេ សុត្តន្តបិដកំ ចត្តារោ
 ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតាធំ ឧបាទាយ រូបំ
 ឥនំ វុត្តតិ រូបំ អណាគតំ ។ តត្ថ កតតមំ រូបំ មច្ចុប្បដ្ឋំ ។
 ចំ រូបំ ដាច់ រូតំ សញ្ញានំ និព្វតំ អភិនិព្វតំ ហានុក្ខតំ
 ឧប្បដ្ឋំ សមុប្បដ្ឋំ ឧដ្ឋិតំ សមុដ្ឋិតំ មច្ចុប្បដ្ឋំ មច្ចុប្បដ្ឋំ-
 សេសេ សុត្តន្តបិដកំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច
 មហាក្ខតាធំ ឧបាទាយ រូបំ ឥនំ វុត្តតិ រូបំ មច្ចុប្បដ្ឋំ ។

(២) តត្ថ កតតមំ រូបំ អជ្ឈត្ថំ ។ យំ រូបំ តេសំ
 តេសំ សត្តានំ អជ្ឈត្ថំ មច្ចត្ថំ និយតំ មាធិបុគ្គលិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតាធំ
 ឧបាទាយ រូបំ ឥនំ វុត្តតិ រូបំ អជ្ឈត្ថំ ។ តត្ថ កត-
 តមំ រូបំ តហិទ្ធា ។ យំ រូបំ តេសំ តេសំ បរសត្តានំ
 បរុក្ខលានំ អជ្ឈត្ថំ មច្ចត្ថំ និយតំ មាធិបុគ្គលិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតាធំ
 ឧបាទាយ រូបំ ឥនំ វុត្តតិ រូបំ តហិទ្ធា ។

(៥) តត្ថ កតតមំ រូបំ ឧទ្យាវិតំ ។ ចត្តា-
 យតំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយតំ ឥនំ វុត្តតិ
 រូបំ ឧទ្យាវិតំ ។ តត្ថ កតតមំ រូបំ សុខុមំ ។

មិនបានសួរឡើង ជាអនាគត សង្គ្រោះដោយចំណែកជាអនាគត បាន
 ដល់មហាក្ខតរូបទាំង ៤ ផង ។ បុព្វាយរូប នៃមហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះ
 ហៅថា រូបជាអនាគត ។ ចណ្ណារូបទាំងនោះ រូបជាបច្ចុប្បន្ន តើដូច
 ម្តេច ។ រូបណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះដាល កំពុងវិល
 មក កំពុងត្រឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង
 កំពុងតាំងឡើង កំពុងសួរឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្គ្រោះដោយចំណែកជា
 បច្ចុប្បន្ន បានដល់មហាក្ខតរូបទាំង ៤ ផង ។ បុព្វាយរូបនៃមហាក្ខតរូប ៤
 ផង នេះហៅថា រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។

(២) ចណ្ណារូបទាំងនោះ អជ្ឈត្ថរូប តើដូចម្តេច ។ រូបណា ជា
 ខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាបុរេសម្បត្តិលម្អាត ។ ដែល
 ។ បុព្វានក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ បានដល់មហាក្ខតរូប
 ទាំង ៤ ផង ។ បុព្វាយរូប នៃមហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះហៅថា អជ្ឈត្ថរូប ។
 ចណ្ណារូបទាំងនោះ តហិទ្ធារូប តើដូចម្តេច ។ រូបណាជាខាងក្នុង អាស្រ័យ
 ខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាបុរេសម្បត្តិលម្អាត ។ ដែល។ បុព្វានក្នុងកាន់
 មាំ របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់មហាក្ខតរូប
 ទាំង ៤ ផង ។ បុព្វាយរូប នៃមហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះហៅថា តហិទ្ធារូប ។

(៥) ចណ្ណារូបទាំងនោះ ឧទ្យាវិតរូប តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយត-
 នៈ (កាយតនៈគឺចក្ខុ) ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយតនៈ (កាយតនៈគឺដូត្រ)
 នេះហៅថា ឧទ្យាវិតរូប ។ ចណ្ណារូបទាំងនោះ សុខុមរូប តើដូចម្តេច ។

ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ននាឡិកោភោ អាហារោ ឥត្ថំ ក្បួតិ

រូបំ សុប្បំ ។

(២) តត្ថ កកតមំ រូបំ ហិំ ។ យំ រូបំ តេសំ តេ-

សំ សត្តានំ ឧត្តានំ អវត្តានំ ហិឡិទ្ធិតំ បរិក្ខតំ អនិច្ច-

កតំ ហិំ ហិំ មតំ ហិំ មស្មតំ អនិច្ចំ អកត្តំ អម-

នាមំ រូបា សង្ខា កត្វា រសា ដោដ្ឋត្វា ឥត្ថំ ក្បួតិ

រូបំ ហិំ ។ តត្ថ កកតមំ រូបំ បណីតំ ។ យំ រូបំ តេ-

សំ តេសំ សត្តានំ អនុត្តានំ អនវត្តានំ អហិឡិទ្ធិតំ អ-

បរិក្ខតំ ចិត្តិកតំ បណីតំ បណីតមតំ បណីតសម្មតំ

ឥត្ថំ កត្តំ មនាមំ រូបា សង្ខា កត្វា រសា ដោដ្ឋត្វា

ឥត្ថំ ក្បួតិ រូបំ បណីតំ ។ តំ តំ វា បន រូបំ ឧបា-

នាយ ឧបាទាយ រូបំ ហិំ បណីតំ ឧដ្ឋត្ថំ ។

ឥត្ថិទ្ធិយំ (ឥត្ថិទ្ធិយត្ថិ) ។ បេ ។ កតទ្ធិត្ថិកហារ (កាហារវិសេសាតំទ្ធិត) នេះហៅថា សុខមរូប ។

[៦] បណ្ណាបូជានីនោះ ហិនរូប តើដូចម្តេច ។ បុណ្ណារបស់សត្វតាំងឡាយនោះ ។ ជារូបដែលគេមើលឆាយ គេមើលចៀតចៀន គេគ្របសង្កត់ គេមិនធ្វើសេចក្តីគោរព ជារូបថាភថយ ដែលគេដឹងថាថាភថយ ដែលគេសន្មតថាថាភថយ ជារូបមិនគួរប្រាថ្នា មិនគួរប្រកាស មិនជាទីពេញចិត្ត បានដល់ រូប សំឡេង ក្លិន រស ដោដ្ឋព្វ នេះហៅថា ហិនរូប ។ បណ្ណាបូជានីនោះ បណីតរូប តើដូចម្តេច ។ បុណ្ណា របស់សត្វតាំងឡាយនោះ ។ ជារូបដែលគេមិនមើលឆាយ គេមិនចៀតចៀន គេមិនគ្របសង្កត់ គេធ្វើសេចក្តីគោរព ជារូបថ្លៃថ្នូរ ដែលគេដឹងថាថ្លៃថ្នូរ ដែលគេសន្មតថាថ្លៃថ្នូរ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរប្រកាស គួរពេញចិត្ត បានដល់ រូប សំឡេង ក្លិន រស ដោដ្ឋព្វ នេះហៅថា បណីតរូប ។ មួយទៀត ហិនរូប បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងរូប(១)នោះ ។ បណីតគប្បីជាប់ជាបណីតរូបដែរ ។

១ រូបរបស់ពួកសត្វត្រូវប្រាកដថា តែបើប្រៀបផ្ទឹមនឹងរូបរបស់ពួកសត្វត្រូវ តើជា រូបន្តរវិញ រូបរបស់ពួកប្រេតថោកកម្រ តែបើប្រៀបផ្ទឹមនឹងរូបរបស់ពួកត្រៃ តើ ជា រូបន្តរវិញ ។ ល ។ រូបរបស់ពួកអនិច្ចរិក ឧត្តរវិក័ត្តរបស់ពួកសុរស្សីទេវតា ។ អដ្ឋកថា ។

[៧] តត្ថ កតតមំ រូបំ ទូរេ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ វេ ។
 កាតប្បីកាហេ វាហាហេ យំ ក បដញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ
 វាហាហេ វាហាហេ យំ ក បដញ្ញាម្បិ អត្ថំ រូបំ
 រូបំ ទូរេ ។ តត្ថ កតតមំ រូបំ សន្តិកេ ។ ចត្វា-
 យតំ ។ វេ ។ ដោដ្ឋពាយតំ យំ ក បដញ្ញាម្បិ
 អត្ថំ រូបំ វាសន្នេ ឧបក្ករន្នេ អវិទូរេ សន្តិកេ ឥន្ទ្រិ-
 យំ រូបំ សន្តិកេ ។ តំ តំ ក បដ រូបំ ឧបាធាយ
 ឧបាធាយ រូបំ ទូរេ សន្តិកេ ឧដ្ឋពំ ។

[៨] តត្ថ កតតមា វេទនាទន្ធា ។ យា កាតតំ
 វេទនា អតីតានុភវន្តប្បវត្តនា អដ្ឋត្ថា ក តាហិវា ក
 ឥន្ទ្រិយា ក សុខុមា ក ហិវា ក បណីតា ក យា
 ទូរេ សន្តិកេ ក តទេកដ្ឋំ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសន្តិ-
 ហិត្វា អយំ ឥន្ទ្រិយំ វេទនាទន្ធា ។

[៩] តត្ថ កតតមា វេទនា អតីតា ។ យា វេទនា
 អតីតា ធិន្ទ្រា វិភតា វិបរិណតា អត្តន្តតា អត្តន្តតា
 ឧប្បន្នតា វិភតា អតីតា អតីតំសេន សន្តិហិតា សុខា
 វេទនា ពុត្វា វេទនា អនុត្តមសុខា វេទនា អយំ
 ឥន្ទ្រិយំ វេទនា អតីតា ។ តត្ថ កតតមា វេទនា អនាគ-
 តា ។ យា វេទនា អនាគតា អនុត្តមសុខា អនិព្វត្តា

[៧] បណ្តាប្រទាំងនោះ ទូរេ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ
 ។ វេ ។ កតត្ថិកាហា ឬក៏បដវិទណា ពោះបីមានក្នុងចំណិត ក្នុង
 ចំណិតប្រាកដ ក្នុងវិជ្ជាយ ក្នុងចំណិតឆ្លើយ នេះហៅថា ទូរេ ។
 បណ្តាប្រទាំងនោះ សន្តិកេ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ វេ ។
 ដោដ្ឋពាយតនៈ ឬក៏បដវិទណា មានក្នុងចំណិត ក្នុងចំណិតប្រាកដ ក្នុងចំណិត
 ឆ្លើយ ក្នុងចំណិតឆ្លើយ នេះហៅថា សន្តិកេ ។ មួយទៀត ទូរេ បើ
 ប្រៀបផ្ទុំនឹងរូបនោះ ។ បណ្ឌិតតប្បិដ្ឋាបថា ជាសន្តិកេបដ្ឋា ។

[៨] បណ្តាទន្ធាទាំងនោះ វេទនាទន្ធា តើដូចម្តេច ។ វេទនា
 មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋត្ថវេទនា តាហិវាវេទនា
 ក្តី ឥន្ទ្រិយវេទនា ក្តី សុខវេទនា ក្តី ហិវាវេទនា ក្តី បណីតវេទនា ក្តី
 ទូរវេទនា ក្តី សន្តិកេវេទនា ក្តី នេះហៅថា វេទនាទន្ធា ព្រោះប្រមូលរូប
 មួយវេទនាទាំងអស់នោះ ក្នុងចំណិតមួយគតា ។

[៩] បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វេ-
 ទនា កន្លងទៅ លេចទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់
 ទៅ កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្ខារដោយបំណែកជាអតីត
 បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អនុកមសុខវេទនា នេះហៅថា វេទនា
 ជាអតីត ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជាអនាគត តើដូចម្តេច ។
 វេទនា មិនបានកើត មិនបានមាន មិនបានផុសផុល មិនបានវិលមក

អរិយធម៌ខ្ពង់ អរិយធម៌ក្នុង អនុប្បដ្ឋាន អរិយបុគ្គល អរិ-
យ័តម អរិយបុជិតា អរោគតា អរោគន៍សេន សង្កហិ-
តា សុខា វេទនា ពុត្វា វេទនា អនុត្តបសូចា វេទនា
អយំ វុត្ថតិ វេទនា អរោគតា ។ តត្ថ តតមា វេទនា
អនុប្បដ្ឋាន ។ យា វេទនា ជាតា ភូតា សញ្ញតា និព្វត្តា
អរិយធម៌ខ្ពង់ ហិរុភូតា ឧប្បដ្ឋាន សមុប្បដ្ឋាន ឧដ្ឋិតា
សមុដ្ឋិតា បច្ចុប្បដ្ឋាន បច្ចុប្បដ្ឋន៍សេន សង្កហិតា សុខា
វេទនា ពុត្វា វេទនា អនុត្តបសូចា វេទនា អយំ
វុត្ថតិ វេទនា បច្ចុប្បដ្ឋាន ។

[១០] តត្ថ តតមា វេទនា អដ្ឋត្ថា ។ យា
វេទនា តេសំ តេសំ សត្តានំ អដ្ឋត្ថំ បច្ឆត្ថំ និយត្តា
មាជ្ជបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា សុខា វេទនា ទុក្ខា វេទនា
អនុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ឆតិ វេទនា អដ្ឋត្ថា ។
តត្ថ តតមា វេទនា តហិដ្ឋា ។ យា វេទនា តេសំ
តេសំ បរសត្តានំ បរមុក្ខណានំ អដ្ឋត្ថំ បច្ឆត្ថំ និយត្តា
មាជ្ជបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា សុខា វេទនា ទុក្ខា វេទនា
អនុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ឆតិ វេទនា តហិដ្ឋា ។

មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះ
ឡើង មិនទាន់តាំងឡើង មិនទាន់ស្ទុះឡើង ជាអនាគត សង្គ្រោះដោយ
ចំណែកជាអនាគត បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា
នេះហៅថា វេទនាជាអនាគត ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជា
បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ វេទនាណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះ
ជាល កំពុងវិលមក កំពុងត្រឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង
កំពុងដុះឡើង កំពុងតាំងឡើង កំពុងស្ទុះឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្គ្រោះ
ដោយចំណែកជាបច្ចុប្បន្ន បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខ-
វេទនា នេះហៅថា វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន ។

[១០ | បណ្តាវេទនាទាំងនោះ អដ្ឋត្ថវេទនា តើដូចម្តេច ។
វេទនាណា ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតឯរោងខ្លួន ជា
វេទនារបស់បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលឧបាទានក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំង
ឡាយនោះ ។ បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា នេះ
ហៅថា អដ្ឋត្ថវេទនា ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ ពហិច្ឆាវេទនា តើដូច
ម្តេច ។ វេទនាណា ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតឯរោង
ខ្លួន ជាវេទនារបស់បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលឧបាទានក្នុងកាន់មាំ របស់
តួកសត្វដទៃ របស់តួកបុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខ-
វេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា នេះហៅថា ពហិច្ឆាវេទនា ។

[១១] ឧត្ត កកតមា វេទនា ធិន្ទ្រវិកា សុ-
 ខុម ។ អត្តសលា វេទនា ធិន្ទ្រវិកា កុសលា-
 ឡាតា វេទនា សុខុមា កុសលា កុសលា វេទនា
 ធិន្ទ្រវិកា អព្យាកតា វេទនា សុខុមា ធុត្តា វេទនា
 ធិន្ទ្រវិកា សុខា ច អធិក្ខមសុខា ច វេទនា សុខុមា
 សុខធុត្តា វេទនា ធិន្ទ្រវិកា អធិក្ខមសុខា វេទនា
 សុខុមា អសមាប្បដ្ឋស្ស វេទនា ធិន្ទ្រវិកា សមា-
 ប្បដ្ឋស្ស វេទនា សុខុមា សាសវា វេទនា ធិន្ទ្រវិកា
 រាសាសវា វេទនា សុខុមា តំ តំ វា បដ វេទនំ ធុតា-
 រាយ ធុតាធាយ វេទនា ធិន្ទ្រវិកា សុខុមា ធុត្តា ។

[១២] ឧត្ត កកតមា វេទនា ហិណ បណ៌តា ។
 អត្តសលា វេទនា ហិណ កុសលាឡាតា វេទនា
 បណ៌តា កុសលា កុសលា វេទនា ហិណ អព្យាកតា
 វេទនា បណ៌តា ធុត្តា វេទនា ហិណ សុខា ច អធិ-
 ក្ខមសុខា ច វេទនា បណ៌តា សុខធុត្តា វេទនា
 ហិណ អធិក្ខមសុខា វេទនា បណ៌តា អសមាប្បដ្ឋ-
 ស្ស វេទនា ហិណ សមាប្បដ្ឋស្ស វេទនា បណ៌តា

[១១] បណ្ណាវេទនាព័ន្ធនោះ ធិន្ទ្រវិកាវេទនាវិកាសុខុមវេទនា វេ-
 ដូចម្ដេច ។ វេទនាជាអកុសល ហៅថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនាជាអកុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាអកុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនាជាអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាធុត្ត
 ហៅថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនាជាសុខផង មិនមែនធុត្តមិនមែនសុខផង
 ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាសុខនិងធុត្ត ហៅថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនា
 ជាអធុត្តមសុខ ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមា-
 បត្តិ ហៅថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ ហៅថា
 សុខុមវេទនា វេទនាប្រកបដោយភាសវៈ ហៅថាធិន្ទ្រវិកាវេទនា វេទនា
 មិនមានភាសវៈ ហៅថាសុខុមវេទនា មួយទៀត ធិន្ទ្រវិកាវេទនា បើ
 ប្រៀបផ្ទឹមនឹងវេទនានោះ ។ បណ្ឌិតភក្សីជ្រាបថា ជាសុខុមវេទនាដែរ ។

[១២] បណ្ណាវេទនាព័ន្ធនោះ ហិណវេទនាវិកាបណ៌តវេទនា តើ
 ដូចម្ដេច ។ វេទនាជាអកុសល ហៅថាហិណវេទនា វេទនាជាអកុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ៌តវេទនា វេទនាជាអកុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាហិណវេទនា វេទនាជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ៌តវេទនា វេទនាជាធុត្ត
 ហៅថាហិណវេទនា វេទនាជាសុខផង ជាអធុត្តមសុខផង ហៅថាបណ៌ត-
 វេទនា វេទនាជាសុខនិងធុត្ត ហៅថាហិណវេទនា វេទនាជាអធុត្តមសុខ
 ហៅថាបណ៌តវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមាបត្តិ ហៅថា
 ហិណវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ ហៅថាបណ៌តវេទនា

សពសព វេទនា រំលឹក អនាសព វេទនា មណីតា
តំ តំ ព័ មន វេទនំ ឧបាសាយ ឧបាសាយ វេទនា
រំលឹក មណីតា ទិដ្ឋត្វា ។

[illegible]

វេទនាប្រកបដោយធាតុបស់ លោកព័ត៌មានវេទនា វេទនាបិទមានពាសៈ
 កៅស៊ូបណ្ឌិតវេទនា អូស្រៀត ហ៊ីនវេទនា បើប្រៀបធៀបនឹងវេទនា
 នោះ ។ បណ្ឌិតសម្បត្តិជ្រាបបំរុង ជាបណ្ឌិតវេទនាដែរ ។

[១៣] បណ្តាវេទនាទាំងនោះ ទូរវេទនា តើដូចម្តេច ។ វេទ-
នាជាអកុសល ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាគុសលនិងអព្យាក្រឹត វេទនាជាគុសល
និងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាអកុសល វេទនាជាគុសល ឆ្ងាយអំពី
វេទនាជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត វេទនាជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយ
អំពីវេទនាជាគុសល វេទនាជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាគុសលនិង
អកុសល វេទនាជាគុសលនិងអកុសល ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាអព្យាក្រឹត វេ-
ទនាជាទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខនិងអទុក្ខមសុខ វេទនាជាសុខនិងអទុក្ខ-
មសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាទុក្ខ វេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាទុក្ខនិង
អទុក្ខមសុខ វេទនាជាទុក្ខនិងអទុក្ខមសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខ វេទនា
ជាអទុក្ខមសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ វេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ឆ្ងាយ
អំពីវេទនាជាអទុក្ខមសុខ វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំ-
ពីវេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ

អសមាប្បជន្ឋ វេទនាយ ទូរ សាសនំ វេទនា អនា-
 សវាយ វេទនាយ ទូរ អនាសវំ វេទនា សាសនំ យ
 វេទនាយ ទូរ អយំ វុច្ចតិ វេទនា ទូរ ។ ឥត្ថ ឥតតោ
 វេទនា សន្តិកេ ។ អកុសលា វេទនា អកុសលាយ
 វេទនាយ សន្តិកេ កុសលា វេទនា កុសលាយ
 វេទនាយ សន្តិកេ អព្យាកតា វេទនា អព្យាកតាយ
 វេទនាយ សន្តិកេ ទុក្ខា វេទនា ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សន្តិកេ សុខា វេទនា សុខាយ វេទនាយ សន្តិកេ
 អទុក្ខមសុខា វេទនា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ស-
 ន្តិកេ អសមាប្បជន្ឋ វេទនា អសមាប្បជន្ឋ វេទនាយ
 សន្តិកេ សមាប្បជន្ឋ វេទនា សមាប្បជន្ឋ វេទនាយ
 សន្តិកេ សាសនំ វេទនា សាសនំ យ វេទនាយ
 សន្តិកេ អនាសវំ វេទនា អនាសវំ យ វេទនាយ
 សន្តិកេ អយំ វុច្ចតិ វេទនា សន្តិកេ ។ តំ តំ ភំ
 បល វេទនំ ទោនាយ ទោនាយ វេទនា ទូរ
 សន្តិកេ បដ្ឋេតា ។

[១៤] ឥត្ថ ឥតតោ សញ្ញាខន្ធោ ។ យោកានិ
 សញ្ញា វេទនាយាតវច្ឆក្កប្បន្នា អដ្ឋត្ថា ភំ តហិទ្ធា ភ
 ទិណ្ឌវិហា ភំ សុខុមា ភំ ហិណា ភំ បណ្ឌិតា ភំ

ឆ្ងាយអំពីវេទនា របស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វេទនាប្រកបដោយ
 ភាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវេទនាមិនមានភាសវៈ វេទនាមិនមានភាសវៈ ឆ្ងាយ
 អំពីវេទនាប្រកបដោយភាសវៈ នេះហៅថា ទូរវេទនា ។ បណ្តាវេទនា
 ទាំងនោះ សន្តិកេវេទនា តើដូចម្តេច ។ វេទនាជាអកុសល តាំងនៅ
 ក្នុងវិជិតនៃវេទនាជាអកុសល វេទនាជាអកុសល តាំងនៅក្នុងវិជិត នៃ
 វេទនាជាអកុសល វេទនាជាអព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងវិជិត នៃវេទនាជា
 អព្យាក្រឹត វេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងវិជិតនៃវេទនាជាទុក្ខ វេទនាជាសុខ
 តាំងនៅក្នុងវិជិតនៃវេទនាជាសុខ វេទនាជាអទុក្ខមសុខ តាំងនៅក្នុងវិ-
 ជិតនៃវេទនាជាអទុក្ខមសុខ វេទនារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ តាំងនៅ
 ក្នុងវិជិតនៃវេទនារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វេទនារបស់បុគ្គលមាន
 សមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងវិជិតនៃវេទនារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ វេទនា
 ប្រកបដោយភាសវៈ តាំងនៅក្នុងវិជិតនៃវេទនាប្រកបដោយភាសវៈ វេទ-
 នាមិនមានភាសវៈ តាំងនៅក្នុងវិជិតនៃវេទនាមិនមានភាសវៈ នេះហៅ
 ថា សន្តិកេវេទនា ។ មួយទៀត ទូរវេទនា បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងវេទនា
 នោះ ។ បណ្ឌិតតប្បវេណីថា ដូចសន្តិកេវេទនាដែរ ។

[១៥] បណ្តាខន្ធទាំងនោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋក្កសញ្ញាភិ តហិទ្ធាសញ្ញា
 ភិ ទិណ្ឌវិសញ្ញាភិ សុខមសញ្ញាភិ ហិណសញ្ញាភិ បណ្ឌិតសញ្ញាភិ

យោ ទ្វេរ សង្ខារោ វ ននេកេន្សំ អភិសត្តាហិត្វា
អភិសង្ខារោ អយំ វុត្ថនិ សញ្ញាទត្ថោ ។

[១៥] តត្ថ កតតមា សញ្ញា អតីតា ។ យា
សញ្ញា អតីតា និព្វានា វិភតា វិបរិណាតា អត្តត្ថតា អត្ត-
ត្ថត្ថតា ទប្បដ្ឋិតា វិភតា អតីតា អតីតំសេន សង្ខហិតា
ចត្តុសម្ពុស្សជា សញ្ញា សោតសម្ពុស្សជា សញ្ញា
យានសម្ពុស្សជា សញ្ញា និព្វាសម្ពុស្សជា សញ្ញា
កាយសម្ពុស្សជា សញ្ញា មនោសម្ពុស្សជា សញ្ញា
អយំ វុត្ថនិ សញ្ញា អតីតា ។ តត្ថ កតតមា សញ្ញា
អនាគតា ។ យា សញ្ញា អនាគតា អក្ខតា អសញ្ញតា
អនិព្វតា អនិក្ខន្ធិតា អនាត្រុត្ថតា អនុប្បដ្ឋា អសមុ-
ប្បដ្ឋា អនុដ្ឋិតា អសមុដ្ឋិតា អនាគតា អនាគតំសេន
សង្ខហិតា ចត្តុសម្ពុស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។ មនោ-
សម្ពុស្សជា សញ្ញា អយំ វុត្ថនិ សញ្ញា អនាគតា ។
តត្ថ កតតមា សញ្ញា បច្ចុប្បដ្ឋា ។ យា សញ្ញា ជាតា
ក្ខតា សញ្ញតា និព្វតា អនិព្វតា ហត្ថក្ខតា ទប្បដ្ឋា
សមុប្បដ្ឋា ទដ្ឋិតា សមុដ្ឋិតា បច្ចុប្បដ្ឋា បច្ចុប្បដ្ឋំសេន
សង្ខហិតា ចត្តុសម្ពុស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។ មនោ-
សម្ពុស្សជា សញ្ញា អយំ វុត្ថនិ សញ្ញា បច្ចុប្បដ្ឋា ។

ទ្វេសញ្ញតិ សង្ខារសញ្ញា ។ យោ វេ សញ្ញា ប្រការប្រមូល
ប្រមូលសញ្ញានោះ ក៏ដឹងឃើញ ។

[១៥] បណ្តាសញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាអតីត តើដូចម្តេច ។
សញ្ញាណា កម្មន៍ទៅ លេងទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់
បង់ទៅ កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្គ្រោះដោយបំណែក
ជាអតីត បានដល់សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីសោត-
សម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីយានសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស សញ្ញា
កើតអំពីកាយសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សញ្ញា
ជាអតីត ។ បណ្តាសញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាអនាគត តើដូចម្តេច ។
សញ្ញាណា មិនខាន់កើត មិនខាន់មាន មិនខាន់ដុះដាល មិនខាន់វិល
មក មិនខាន់ត្រឡប់មក មិនខាន់ប្រាកដ មិនខាន់លេចឡើង មិនខាន់
ដុះឡើង មិនខាន់តាំងឡើង មិនខាន់ស្ទុះឡើង ជាអនាគត សង្គ្រោះ
ដោយបំណែកជាអនាគត បានដល់សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។
សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សញ្ញាជាអនាគត ។ បណ្តា
សញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាបច្ចុប្បដ្ឋ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណា កំពុង
កើត កំពុងមាន កំពុងដុះដាល កំពុងវិលមក កំពុងត្រឡប់មក កំពុង
ប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង កំពុងតាំងឡើង កំពុងស្ទុះ
ឡើង ជាបច្ចុប្បដ្ឋ សង្គ្រោះដោយបំណែកជាបច្ចុប្បដ្ឋ បានដល់សញ្ញា
កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា
សញ្ញាជាបច្ចុប្បដ្ឋ ។

[១៦] តត្ថ កតតមា សញ្ញា អដ្ឋត្ថនា ។ យា
 សញ្ញា តេសំ តេសំ បរសត្តានំ អដ្ឋត្ថំ បច្ចុត្តំ និយត្តា
 បដិច្ចកលីកា ធុចាទិដ្ឋា ចក្កសម្មស្សជា សញ្ញា
 ។ បេ ។ បរោសម្មស្សជា សញ្ញា អយំ វុច្ចតិ សញ្ញា
 អដ្ឋត្ថនា ។ តត្ថ កតតមា សញ្ញា តហិដ្ឋា ។ យា
 សញ្ញា តេសំ តេសំ បរសត្តានំ បរច្ចុកលានំ អដ្ឋត្ថំ
 បច្ចុត្តំ និយត្តា ចាដិច្ចកលីកា ធុចាទិដ្ឋា ចក្កសម្ម-
 ស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។ បរោសម្មស្សជា សញ្ញា អយំ
 វុច្ចតិ សញ្ញា តហិដ្ឋា ។

[១៧] តត្ថ កតតមា សញ្ញា ធុឡាវិកា សុខុមា ។
 បដិយសម្មស្សជា សញ្ញា ធុឡាវិកា អនិវចនសម្ម-
 ស្សនា សញ្ញា សុខុមា អកុសលា សញ្ញា ធុឡាវិកា
 កុសលាឡាគតា សញ្ញា សុខុមា កុសលាគុសលា
 សញ្ញា ធុឡាវិកា អឡាគតា សញ្ញា សុខុមា ធុត្តា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តា សញ្ញា ធុឡាវិកា សុខាយ
 ច អធិត្តមសុខាយ ច វេទនាហិ សម្មយុត្តា សញ្ញា
 សុខុមា សុខធុត្តាហិ វេទនាហិ សម្មយុត្តា សញ្ញា
 ធុឡាវិកា អធិត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
 សញ្ញា សុខុមា អសមាប្បស្ស សញ្ញា ធុឡាវិកា

[១៦] បណ្ណសញ្ញាទាំងនោះ អដ្ឋត្ថសញ្ញា តែដូចម្តេច ។
 សញ្ញាណា ជាខាងក្នុង ពាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាសញ្ញាបេស
 បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ បានដល់
 សញ្ញាដែលកើតអំពីចក្កសម្ព័ន្ធ ។ បេ ។ សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោ-
 សម្ព័ន្ធ នេះហៅថា អដ្ឋត្ថសញ្ញា ។ បណ្ណសញ្ញាទាំងនោះ តហិដ្ឋា-
 សញ្ញា តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណា ជាខាងក្នុង ពាស្រ័យខ្លួន កើត
 ចំពោះខ្លួន ជាសញ្ញាបេសបុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វដទៃ
 របស់បុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់សញ្ញា ដែលកើតអំពីចក្កសម្ព័ន្ធ ។ បេ ។
 សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ព័ន្ធ នេះហៅថា តហិដ្ឋាសញ្ញា ។

[១៧] បណ្ណសញ្ញាទាំងនោះ ឡាវិកសញ្ញា និងសុខុមសញ្ញា តែដូច
 ម្តេច ។ សញ្ញាដែលកើតអំពីបដិយសម្ព័ន្ធ ហៅថាឡាវិកសញ្ញា សញ្ញា
 ដែលកើតអំពីអនិវចនសម្ព័ន្ធ ហៅថាសុខុមសញ្ញា សញ្ញាជាអកុសល
 ហៅថាឡាវិកសញ្ញា សញ្ញាជាគុសលនិងអព្យាគ្រឹត ហៅថាសុខុមសញ្ញា
 សញ្ញាជាគុសលនិងអកុសល ហៅថាឡាវិកសញ្ញា សញ្ញាជាអព្យាគ្រឹត
 ហៅថាសុខុមសញ្ញា សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅ
 ថាឡាវិកសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងអទុក្ខមសុខ
 ហៅថាសុខុមសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅ
 ថាឡាវិកសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថា
 សុខុមសញ្ញា សញ្ញាបេសបុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាឡាវិកសញ្ញា

សមាជិកសង្គម សញ្ញា សុខុមា សាសនា សញ្ញា ធិន្ទ្រ-
 វិកា អនាសនា សញ្ញា សុខុមា តំ តំ វា បន សញ្ញា
 ឧបាទាយ ឧបាទាយ សញ្ញា ធិន្ទ្រវិកា សុខុមា
 ធិន្ទ្រ ។

[១៨] តត្ថ តត្ថមា សញ្ញា ហ៊ីនា បណ៌តា ។
 អត្ថសលា សញ្ញា ហ៊ីនា ត្ថសលាព្យាតតា សញ្ញា
 បណ៌តា ត្ថសលាត្ថសលា សញ្ញា ហ៊ីនា អត្ថតតា
 សញ្ញា បណ៌តា ធិន្ទ្រាយ វេនាយ សម្បយុត្តា
 សញ្ញា ហ៊ីនា សុខាយ ច អធិត្ថមសុខាយ ច វេន-
 នាហិ សម្បយុត្តា សញ្ញា បណ៌តា សុខធិន្ទ្រហិ
 វេននាហិ សម្បយុត្តា សញ្ញា ហ៊ីនា អធិត្ថមសុខាយ
 វេននាយ សម្បយុត្តា សញ្ញា បណ៌តា អសមាប្បស្ស
 សញ្ញា ហ៊ីនា សមាប្បស្ស សញ្ញា បណ៌តា សាសនា
 សញ្ញា ហ៊ីនា អនាសនា សញ្ញា បណ៌តា តំ តំ វា បន
 សញ្ញា ឧបាទាយ ឧបាទាយ សញ្ញា ហ៊ីនា បណ៌តា
 ធិន្ទ្រ ។

[១៩] តត្ថ តត្ថមា សញ្ញា ធិន្ទ្រ ។ អត្ថសលា សញ្ញា
 ត្ថសលាព្យាតតាហិ សញ្ញា ហ៊ីនា ត្ថសលាព្យាតតា
 សញ្ញា អត្ថសលាយ សញ្ញាយ ធិន្ទ្រ ត្ថសលា សញ្ញា

សញ្ញាបស្ថុត្តលាសមាបត្តិ ហៅថាសុខុមសញ្ញា សញ្ញាប្រកបដោយ
 ភាសៈ ហៅថាឧប្បាវិកសញ្ញា សញ្ញាមិនមានភាសៈ ហៅថាសុខុម-
 សញ្ញា មួយទៀត ឧប្បាវិកសញ្ញា បើប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះ ។
 បណ៌តតប្បិយេញថា ដូចសុខុមសញ្ញាដែរ ។

[១៨] បណ្ណសញ្ញាទាំងនោះ ហ៊ីនសញ្ញា នឹងបណ៌តសញ្ញា
 តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជាអកុសល ហៅថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាជាគុសល
 នឹងអព្យាគ្រឹត ហៅថាបណ៌តសញ្ញា សញ្ញាជាគុសលនឹងអកុសល ហៅ
 ថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាជាអព្យាគ្រឹត ហៅថាបណ៌តសញ្ញា សញ្ញាដែល
 សម្បយុត្តដោយវេននាជាទុក្ខ ហៅថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយ
 វេននាជាសុខផងជាអទុក្ខមសុខផង ហៅថាបណ៌តសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្ត
 ដោយវេននាជាសុខនឹងទុក្ខ ហៅថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយ
 វេននាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាបណ៌តសញ្ញា សញ្ញាបស្ថុត្តលមិនមាន
 សមាបត្តិ ហៅថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាបស្ថុត្តលមានសមាបត្តិ ហៅថា
 បណ៌តសញ្ញា សញ្ញាប្រកបដោយភាសៈ ហៅថាហ៊ីនសញ្ញា សញ្ញាមិន
 ប្រកបដោយភាសៈ ហៅថាបណ៌តសញ្ញា មួយទៀត ហ៊ីនសញ្ញា បើ
 ប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះ ។ បណ៌តតប្បិយេញថា ដូចបណ៌តសញ្ញាដែរ ។

[១៩] បណ្ណសញ្ញាទាំងនោះ ទូរសញ្ញា តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញាជាអកុសល ឆ្ងាយអតីតសញ្ញាជាគុសលនឹងអព្យាគ្រឹត សញ្ញាជា
 គុសលនឹងអព្យាគ្រឹត ឆ្ងាយអតីតសញ្ញាជាអកុសល សញ្ញាជាគុសល

[illegible]

ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាតុសលនិងអព្យាក្រឹត សញ្ញាជាតុសលនិងអព្យាក្រឹត
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាតុសល សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាតុសល
 និងអតុសល សញ្ញាជាតុសលនិងអតុសល ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាអព្យាក្រឹត
 សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយ
 វេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញា
 ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សញ្ញាដែល
 សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសញ្ញា
 ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា
 ជាអទុក្ខមសុខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ
 សញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែល
 សម្បយុត្តដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ សញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ សញ្ញាប្រកបដោយអសវៈ

១១៤២ សុត្តន្តបិដក

អនាសវាយ សញ្ញាយ ទូរ អនាសវា សញ្ញា
 សាសវាយ សញ្ញាយ ទូរ អយំ វុត្ថុនិ សញ្ញា ទូរ ។
 វត្ថុ កេតខា សញ្ញា សន្និកេត ។ អត្តសលា សញ្ញា
 អត្តសលាយ សញ្ញាយ សន្និកេត ត្តសលា សញ្ញា
 ត្តសលាយ សញ្ញាយ សន្និកេត អព្យាកតា សញ្ញា
 អព្យាកតាយ សញ្ញាយ សន្និកេត ទុត្តាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តា សញ្ញា ទុត្តាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាយ
 សញ្ញាយ សន្និកេត សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សញ្ញា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាយ សញ្ញាយ
 សន្និកេត អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សញ្ញា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាយ
 សញ្ញាយ សន្និកេត អសមាប្ពដ្ឋស្ស សញ្ញា អសមា-
 ប្ពដ្ឋស្ស សញ្ញាយ សន្និកេត សមាប្ពដ្ឋស្ស សញ្ញា
 សមាប្ពដ្ឋស្ស សញ្ញាយ សន្និកេត សាសវា សញ្ញា
 សាសវាយ សញ្ញាយ សន្និកេត អនាសវា សញ្ញា
 អនាសវាយ សញ្ញាយ សន្និកេត អយំ វុត្ថុនិ សញ្ញា
 សន្និកេត ។ នំ តំ វា បរេ សញ្ញា ទុច្ចាដាយ ទុច្ចា-
 ដាយ សញ្ញា ទូរ សន្និកេត ធម្មញ្ញា ។

១១៤៣ សុត្តន្តបិដក

ត្វាយអភិសញ្ញាមិទមានភាសាៈ សញ្ញាមិទមានភាសាៈ ត្វាយអភិសញ្ញា
 ប្រកបដោយភាសាៈ នេះហៅថា ទូរសញ្ញា ។ បណ្ណសញ្ញាតាំងនោះ
 សន្និកេសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជាអកុសល តាំងនៅក្នុងជីវិត
 នៃសញ្ញាជាអកុសល សញ្ញាជាគុសល តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃសញ្ញាជា
 គុសល សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងជីវិត នៃសញ្ញាជាអព្យាក្រឹត
 សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃសញ្ញាសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ តាំងនៅក្នុងជី-
 វិតនៃសញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ សញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេ-
 ទនាជាអទុក្ខសុខ តាំងនៅក្នុងជីវិត នៃសញ្ញាសម្បយុត្តដោយវេទនាជា
 អទុក្ខមសុខ សញ្ញាបេសបុគ្គលមិទមានសមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃ
 សញ្ញាបេសបុគ្គលមិទមានសមាបត្តិ សញ្ញាបេសបុគ្គលមានសមាបត្តិ តាំង
 នៅក្នុងជីវិតនៃសញ្ញាបេសបុគ្គលមានសមាបត្តិ សញ្ញាប្រកបដោយភាសា-
 ៈ តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃសញ្ញាប្រកបដោយភាសាៈ សញ្ញាមិទមានភាសាៈ
 តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃសញ្ញាមិទមានភាសាៈ នេះហៅថា សន្និកេសញ្ញា ។
 មួយទៀត ទូរសញ្ញា បើប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះ ។ បណ្ណិតប្បវេណី
 ថា ដូចសន្និកេសញ្ញាដែរ ។

សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តា សង្ខារ ធិន្ទ្រវិ-
 តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារ
 សុខុមា អសមាបន្នស្ស សង្ខារ ធិន្ទ្រវិតា សមា-
 បន្នស្ស សង្ខារ សុខុមា សាសវា សង្ខារ ធិន្ទ្រវិតា
 អនាសវា សង្ខារ សុខុមា តេ តេ វា បទ សង្ខារ
 ឧបាទាយ ឧបាទាយ សង្ខារ ធិន្ទ្រវិតា សុខុមា
 ទដ្ឋព្វា ។

[២២] តត្ថ កតមេ សង្ខារ ហីនា បណីតា ។
 អត្តសលា សង្ខារ ហីនា ត្តសលា ព្យាកតា សង្ខារ
 បណីតា ត្តសលា ត្តសលា សង្ខារ ហីនា អព្យាកតា
 សង្ខារ បណីតា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សង្ខារ ហីនា សុខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទ-
 នាហិ សម្បយុត្តា សង្ខារ បណីតា សុខទុក្ខាហិ
 វេទនាហិ សម្បយុត្តា សង្ខារ ហីនា អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារ បណីតា អសមាប-
 ន្នស្ស សង្ខារ ហីនា សមាបន្នស្ស សង្ខារ បណីតា
 សាសវា សង្ខារ ហីនា អនាសវា សង្ខារ បណីតា

សង្ខារវេទនាសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាធិន្ទ្រវិកសង្ខារ
 សង្ខារវេទនាសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាសុខមសង្ខារ
 សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាធិន្ទ្រវិកសង្ខារ សង្ខាររបស់
 បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាសុខមសង្ខារ សង្ខារប្រកបដោយភាសវៈ
 ហៅថាធិន្ទ្រវិកសង្ខារ សង្ខារមិនមានភាសវៈ ហៅថាសុខមសង្ខារ មួយ
 ទៀត ធិន្ទ្រវិកសង្ខារ ហើប្រៀបផ្ទឹមនឹងសង្ខារនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីយឺញ
 ថា ដូចសុខមសង្ខារដែរ ។

[២២] បណ្ណសង្ខារទាំងនោះ ហ៊ុនសង្ខារ និងបណិតសង្ខារ តើ
 ដូចម្តេច ។ សង្ខារជាអកុសល ហៅថាហ៊ុនសង្ខារ សង្ខារជាគុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណិតសង្ខារ សង្ខារជាគុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាហ៊ុនសង្ខារ សង្ខារជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណិតសង្ខារ សង្ខារវេទនា
 សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាហ៊ុនសង្ខារ សង្ខារវេទនាសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនា ជាសុខនិង ជាអទុក្ខមសុខនិង ហៅថា បណិតសង្ខារ
 សង្ខារវេទនាសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាហ៊ុនសង្ខារ
 សង្ខារវេទនាសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាបណិតសង្ខារ
 សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាហ៊ុនសង្ខារ សង្ខាររបស់
 បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាបណិតសង្ខារ សង្ខារប្រកបដោយភាស-
 វៈ ហៅថាហ៊ុនសង្ខារ សង្ខារមិនមានភាសវៈ ហៅថាបណិតសង្ខារ

តេ តេ វា មន សង្ខារ ទុក្ខាលោម ទុក្ខាលោម សង្ខារ
ហិ នា មណីតា នដ្ឋត្ថា ។

[២៥] តត្ថ កតមេ សង្ខារ ទូរេ ។ អកុសលា
សង្ខារ កុសលាព្យាកតេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ កុស-
លាព្យាកតា សង្ខារ អកុសលេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ
កុសលា សង្ខារ អកុសលាព្យាកតេហិ សង្ខារេហិ
ទូរេ អកុសលាព្យាកតា សង្ខារ កុសលេហិ សង្ខា-
រេហិ ទូរេ អព្យាកតា សង្ខារ កុសលា កុសលេហិ
សង្ខារេហិ ទូរេ កុសលាកុសលា សង្ខារ អព្យាក-
តេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
សង្ខារ សុខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ
សម្បយុត្តេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ សុខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា សង្ខារ ទុក្ខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារ ទុក្ខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តេហិ សង្ខារេហិ ទូរេ
ទុក្ខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា
សង្ខារ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តេហិ សង្ខារេហិ
ទូរេ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារ

មួយទៀត ហិទសង្ខារ បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងសង្ខារនោះ ។ បណ្ឌិតភក្ត្រ
ឃើញថា ដូចហើតសង្ខារដែរ ។

[២៥] បណ្ណសង្ខារខាងនោះ ទូរេសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារ
ជាអកុសល ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត សង្ខារជាកុសល
និងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសង្ខារជាអកុសល សង្ខារជាកុសល ឆ្ងាយអំពី
សង្ខារជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត សង្ខារជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយ
អំពីសង្ខារជាកុសល សង្ខារ ជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ ជាកុសល
និងអកុសល សង្ខារជាកុសលនិងអកុសល ឆ្ងាយអំពីសង្ខារជាអព្យាក្រឹត
សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដែលសម្បយុត្ត
ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាទុក្ខ សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សង្ខារដែលសម្បយុ-
ត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដែលសម្បយុត្ត
ដោយវេទនាជាសុខ សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ

សោតសាវណំ សម្មាសាវណំ សម្មាសោតសាវណំ សម្មាសម្មាសាវណំ
 អនាសាវណំ សម្មាសាវណំ សម្មាសោតសាវណំ វេយ្យាក្ខណំ សម្មាសាវណំ
 សម្មាសោតសាវណំ ។ តេ តេ ភិក្ខុ មនោសម្មាសាវណំ ឧបាទាយ
 ឧបាទាយ សម្មាសាវណំ ឬរ សម្មាសោតសាវណំ ។

[២៦] តត្ថ តតមោ វិញ្ញាណត្ថោ ។ យំ កំតំ
 វិញ្ញាណំ អតីតាធាតុប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ អដ្ឋង្គំ វា តហិត្វា
 វា ធិន្ធវិកតំ វា សុខុមំ វា ហិមំ វា បណ្ឌិតំ វា យំ
 ធូរ សម្មាសោតសាវណំ វា តទេតស្សំ អតីតាធាតុប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ
 សម្មាសោតសាវណំ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណត្ថោ ។

[២៧] តត្ថ តតមំ វិញ្ញាណំ អតីតំ ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ ធិន្ធវិកតំ វិកតំ វិបរិណាតំ អត្ថង្គំ អត្ថង្គំ
 ឧប្បដ្ឋង្គំ វិកតំ អតីតំ អតីតំសេន សង្កហិតំ ចត្តុ-
 វិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ យោធិវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ
 កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ វេទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ ។ តត្ថ តតមំ វិញ្ញាណំ អនាគតំ ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អនាគតំ អត្ថង្គំ អសញ្ញាតំ អនិព្វលំ អនិព្វលំ
 អនាគតំ អនុប្បដ្ឋំ អសមុប្បដ្ឋំ អនុដ្ឋិតំ អសមុដ្ឋិ-
 តំ អនាគតំ អនាគតំសេន សង្កហិតំ ចត្តុវិញ្ញាណំ
 ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ វេទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណំ អនាគតំ ។

តាំងនៅក្នុងវិជិត វិសង្ខារប្រកបដោយភាសវៈ សង្ខារមិនមានភាសវៈ
 តាំងនៅក្នុងវិជិតវិសង្ខារមិនមានភាសវៈ នេះហៅថា សម្មាសោតសាវណំ ។
 មួយទៀត ទូរសង្ខារ បើប្រៀបធៀបទីសង្ខារនោះ ចណ្ឌិតតប្បវេញ
 ថា ដូចសម្មាសោតសាវណំ ។

[២៨] ចណ្ឌាខន្ធវា វិញ្ញាណត្ថោ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ-
 ណាមួយ ជាអតីត អនាគត ចច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋង្គវិញ្ញាណក្ខី តហិត្វា-
 វិញ្ញាណក្ខី ធិន្ធវិកតវិញ្ញាណក្ខី សុខុមវិញ្ញាណក្ខី ហិមវិញ្ញាណក្ខី បណ្ឌិត-
 វិញ្ញាណក្ខី ធូរវិញ្ញាណក្ខី សម្មាសោតវិញ្ញាណក្ខី នេះហៅថា វិញ្ញាណត្ថោ
 ព្រោះប្រមូលរួមវិញ្ញាណនោះ តាំងជាមួយគ្នា ។

[២៩] ចណ្ឌាវិញ្ញាណំ វា វិញ្ញាណំ ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ-
 ណា កន្លងទៅ លេចទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់ទៅ
 កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្ខារដោយចំណែកជាអតីត បាន
 ដល់ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ យោធិវិញ្ញាណ ជីវ្ហវិញ្ញាណ កាយ-
 វិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណជាអតីត ។ ចណ្ឌាវិញ្ញាណ
 តាំងនោះ វិញ្ញាណជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណណា មិនទាន់កើត
 មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិវត្ត មិនទាន់គ្រឡប់មក មិន
 ទាន់ប្រាស មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះឡើង មិនទាន់តាំងឡើង មិន
 ទាន់ស្តុះឡើង ជាអនាគត សង្ខារដោយចំណែកជាអនាគត បានដល់
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណជាអនាគត ។

សុខាយ ឆ អនុត្តមសុខាយ ឆ វេទនាហិ សម្បយុត្តា
 វិញ្ញាណា សុខុមា សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តា
 វិញ្ញាណា ទុំឡាវិកា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ វិញ្ញាណំ សុខុមំ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ ទុំឡា-
 វិកំ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ សុខុមំ សាសវំ វិញ្ញាណំ
 ទុំឡាវិកំ អនាសវំ វិញ្ញាណំ សុខុមំ តំ តំ ១ បទ
 វិញ្ញាណំ ទុច្ចាយាយ ទុច្ចាយាយ វិញ្ញាណំ ទុំឡាវិកំ
 សុខុមំ ទទ្ធា ។

(៣០) តត្ថ តត្ថមំ វិញ្ញាណំ ហីនំ បណីតំ ។ អ-
 តុសលំ វិញ្ញាណំ ហីនំ តុសលាត្យាតតា វិញ្ញាណា
 បណីតា តុសលាតុសលា វិញ្ញាណា ហីនា អត្យាតតំ
 វិញ្ញាណំ បណីតំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ វិញ្ញា-
 ណំ ហីនំ សុខាយ ឆ អនុត្តមសុខាយ ឆ វេទនាហិ
 សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា បណីតា សុខទុក្ខាហិ វេទនា-
 ហិ សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា ហីនា អនុត្តមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ វិញ្ញាណំ បណីតំ អសមាប-
 ទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ ហីនំ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ បណីតំ

វិញ្ញាណវេលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខផង វេទនាជាសុខផង ហៅ
 ថាសុខុមវិញ្ញាណ វិញ្ញាណវេលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ
 ហៅថាឡាវិកវិញ្ញាណ វិញ្ញាណវេលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាអនុត្តម-
 សុខ ហៅថាសុខុមវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅ
 ថាឡាវិកវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាសុខុម-
 វិញ្ញាណ វិញ្ញាណប្រកបដោយកាសវៈ ហៅថាឡាវិកវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 មិនមានកាសវៈ ហៅថាសុខុមវិញ្ញាណ មួយទៀត ឡាវិកវិញ្ញាណ បើ
 ប្រៀបផ្ទឹមនឹងវិញ្ញាណនោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចសុខុមវិញ្ញាណ
 ដែរ ។

(៣១) បណ្ឌិតវិញ្ញាណទាំងនោះ ហីនវិញ្ញាណ និងបណីតវិញ្ញាណ គឺ
 ដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណជាអតុសល ហៅថាហីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាតុសល
 និងអត្យាត្រីត ហៅថាបណីតវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាតុសលនិងអតុសល
 ហៅថាហីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាអត្យាត្រីត ហៅថាបណីតវិញ្ញាណ វិ-
 ញ្ញាណវេលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាហីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 វេលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងអនុត្តមសុខផង ហៅថាបណី-
 តវិញ្ញាណ វិញ្ញាណវេលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថា
 ហីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណវេលសម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអនុត្តមសុខ ហៅ
 ថាបណីតវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាហីន-
 វិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាបណីតវិញ្ញាណ

សាសនំ វិញ្ញាណំ ហីមំ អសាសនំ វិញ្ញាណំ មណីតំ តំ
តំ ភិ មន វិញ្ញាណំ ឧបាសេយ ឧបាសេយ វិញ្ញាណំ
ហីមំ មណីតំ ឧដ្ឋតំ ។

[៣០] តត្ថ តត្ថមំ វិញ្ញាណំ ទ្វិវ ។ អគុសលំ
វិញ្ញាណំ គុសលាព្យាគតេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វិវ
គុសលាព្យាគតា វិញ្ញាណា អគុសលា វិញ្ញាណា
ទ្វិវ គុសលំ វិញ្ញាណំ អគុសលាព្យាគតេហិ វិញ្ញា-
ណេហិ ទ្វិវ អគុសលាព្យាគតា វិញ្ញាណា គុសលា
វិញ្ញាណា ទ្វិវ អព្យាគតំ វិញ្ញាណំ គុសលាគុលហិ
វិញ្ញាណេហិ ទ្វិវ គុសលាគុសលា វិញ្ញាណា អព្យា-
គតា វិញ្ញាណា ទ្វិវ ទុត្តាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
វិញ្ញាណំ សុខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ
សម្មយុត្តេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វិវ សុខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទុត្តាយ
វេទនាយ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទ្វិវ សុខាយ វេទនា-
យ សម្មយុត្តំ វិញ្ញាណំ ទុត្តាយ ច អទុក្ខមសុខាយ
ច វេទនាហិ សម្មយុត្តេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វិវ ទុត្តាយ
ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ សម្មយុត្តា វិញ្ញា-
ណា សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទ្វិវ

វិញ្ញាណដែលប្រកបដោយកសាវៈ ហៅថាហីមវិញ្ញាណ វិញ្ញាណមិនមាន
កសាវៈ ហៅថាមណីតវិញ្ញាណ មួយទៀត ហីមវិញ្ញាណ ហើប្រៀបផ្ចឹម
នឹងវិញ្ញាណនោះ។ មណីតគប្បីយើងហៅថា ដូចមណីតវិញ្ញាណដែរ ។

[៣១] មណវិញ្ញាណទាំងនោះ ទួរវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។
វិញ្ញាណជាអគុសល ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណជាគុសលនិងអព្យាគ្រឹត វិញ្ញាណ
ជាគុសលនិងអព្យាគ្រឹត ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណជាអគុសល វិញ្ញាណ ជា
គុសល ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណជាអគុសលនិងអព្យាគ្រឹត វិញ្ញាណជាអគុសល
និងអព្យាគ្រឹត ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណជាគុសល វិញ្ញាណជាអព្យាគ្រឹត ឆ្ងាយ
អំពីវិញ្ញាណជាគុសលនិងអគុសល វិញ្ញាណជាគុសលនិងអគុសល ឆ្ងាយ
អំពីវិញ្ញាណជាអព្យាគ្រឹត វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាទុក្ខ
ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខ
ផង វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខ
ផង ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ វិញ្ញាណដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនា
ជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ
ផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ

អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិញ្ញាណ
 សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តាហិ វិញ្ញាណាហិ
 ទូរេ សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា
 ទូរេ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញា-
 ណា ទូរេ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ អសមាបទ្ធស្ស
 វិញ្ញាណា ទូរេ សាសវំ វិញ្ញាណំ អនាសវំ វិញ្ញាណា
 ទូរេ អនាសវំ វិញ្ញាណំ សាសវំ វិញ្ញាណា ទូរេ ឥន្ទ-
 វុត្តនំ វិញ្ញាណំ ទូរេ ។ តត្ថ តតមំ វិញ្ញាណំ សន្និ-
 តេ ។ អកុសលំ វិញ្ញាណំ អកុសលស្ស វិញ្ញាណា-
 ស្ស សន្និតេ កុសលំ វិញ្ញាណំ កុសលស្ស
 វិញ្ញាណស្ស សន្និតេ អព្យាកតំ វិញ្ញាណំ អព្យាក-
 តស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្និតេ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស
 វិញ្ញាណស្ស សន្និតេ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 វិញ្ញាណំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស វិញ្ញា-
 ណស្ស សន្និតេ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ វិញ្ញាណំ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត-
 ស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្និតេ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ

វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអនុត្តមសុខ ជាអនុត្តម-
 សម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទ-
 នាជាសុខនិងទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអនុត្តម-
 សុខ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណរបស់បុគ្គល
 មានសមាបត្តិ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណរបស់
 បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វិញ្ញាណប្រកបដោយអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណ
 មិនមានអាសវៈ វិញ្ញាណមិនមានអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណប្រកបដោយ
 អាសវៈ នេះហៅថា ទូរវិញ្ញាណ ។ បណ្តាវិញ្ញាណតាំងនោះ សន្និកេ
 វិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណជាអកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណ
 ជាអកុសល វិញ្ញាណជាកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណជាកុសល
 វិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត វិញ្ញាណ
 ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខតាំង
 នៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ វិញ្ញាណដែលស-
 ម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអនុត្តមសុខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយវេទនា ជាអនុត្តមសុខ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ

អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេត អសមាបទ្ធស្ស
 វិញ្ញាណំ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេត សាសវំ
 វិញ្ញាណំ សាសវស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេត អនាសវំ
 វិញ្ញាណំ អនាសវស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេត ឥទ្ធិ
 វិញ្ញាណំ សន្តិកេត ។ តំ តំ វា បទ វិញ្ញាណំ ឧបា-
 នាយ ឧបាទាយ វិញ្ញាណំ ទូរេ សន្តិកេត ទដ្ឋង្គំ ។

សុត្តន្តកថាខណ្ឌ ។

[៣២] បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធា វេទនាខន្ធា

សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

តត្ថ តត្ថហេ រូបក្ខន្ធា ។

[៣៣] ឯកវិធន រូបក្ខន្ធា សត្វំ រូបំ នៈហតុ

អហេតុកំ ហេតុវិប្បយុត្តំ សច្ចុវុយំ សង្ខតំ រូបំ
 លោកិយំ សាសវំ សញ្ញាជនិយំ កន្ធនិយំ ឧបនិយំ
 យោគនិយំ ជីវនិយំ បរាមជ្ជំ ឧបាទានិយំ សន្តិលេ-
 សិតំ អព្យាតតំ អនាប្បណំ អនេតសិតំ ចិន្តវិប្បយុត្តំ
 លោកិយាតតនិយាតតនម្ពុទ្ធម្មំ អសង្កលិដ្ឋសង្កិលេសិតំ

តាំងនៅក្នុងជីវិត នៃវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វិញ្ញាណ
 របស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងជីវិតនៃវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមាន
 សមាបត្តិ វិញ្ញាណប្រកបដោយអាសវៈ តាំងនៅក្នុងជីវិត នៃវិញ្ញាណ
 ប្រកបដោយអាសវៈ វិញ្ញាណមិនមានអាសវៈ តាំងនៅក្នុងជីវិត នៃ
 វិញ្ញាណ មិនមានអាសវៈ ពេទេហាវថា សន្តិកេតវិញ្ញាណ មួយទៀត
 ទូរវិញ្ញាណ បើប្រៀបធៀបនឹងវិញ្ញាណនោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា
 ដូចសន្តិកេតវិញ្ញាណដែរ ។

ចប់សុត្តន្តកថាខណ្ឌ ។

[៣៤] ខន្ធទ័ត្តិ រូបក្ខន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ
 នឹងវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

បណ្ណាខន្ធទាំងនោះ រូបក្ខន្ធ តើដូចម្តេច ។

[៣៥] រូបក្ខន្ធមានប្រការ១ បានដល់រូបទាំងពួង មិនមែនហេតុ
 ឥតហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ គ្រប់បច្ច័យតាត់តែង រូប
 ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ ដែល
 គន្លះគប្បីដោតក្រង ដែលឧប្បត្តិកក្នុង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្ត
 ក្នុង ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ ដែលបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុក្ខទាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត មិនមែន
 អាម្មណ៍ មិនមែនចេតសិក ប្រាសចាកចិត្ត ជាសភាវៈមិនមែនវិបាក មិន
 មែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ជាបុរេមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាវណីយំ

ឧបាសិទ្ធិ អត្ថិ អនុបាសិទ្ធិ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថិ ឧបាសិទ្ធិបាសាសិទ្ធិ អត្ថិ អនុបាសិទ្ធិបាសាសិទ្ធិ
 យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថិ ឧបាសិទ្ធិបាសាសិទ្ធិ អត្ថិ
 អនុបាសិទ្ធិបាសាសិទ្ធិ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ អត្ថិ
 សប្បដិឃំ អត្ថិ អប្បដិឃំ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថិ
 សប្បដិឃំ អត្ថិ អប្បដិឃំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថិ ឱឡារិកំ អត្ថិ សុខុមំ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ
 អត្ថិ ឱឡារិកំ អត្ថិ សុខុមំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថិ ទូរេ អត្ថិ សន្តិកេ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថិ
 ទូរេ អត្ថិ សន្តិកេ ។ បេ ។ ធិន្ទំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ(៦)
 ឯវំ ចតុត្ថិជេន រូបត្ថន្ធា ។

[៣៧] បញ្ចវិជេន រូបត្ថន្ធា បបរិធាតុ អាចោ-
 ធាតុ តេជោធាតុ ភាយោធាតុ យញ្ច រូបំ ឧបាសា ឯវំ
 បញ្ចវិជេន រូបត្ថន្ធា ។

[៣៨] ចតុត្ថិជេន រូបត្ថន្ធា ចតុត្ថិញ្ញាយ្យំ រូបំ
 សោតវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ចរណវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ជីវ្ហវិញ្ញាយ្យំ រូបំ
 កាយវិញ្ញាយ្យំ រូបំ មណោវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ឯវំ ចតុត្ថិជេន
 រូបត្ថន្ធា ។

ខ. ម. ធិន្ទំ រូបំ ។

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាវណីយំ

ជាទុប្បាទិកមាទ ជាអនុប្បាទិកមាទ ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជា
 ទុប្បាទិកមាទិយៈកមាទ ជាអនុប្បាទិកមាទិយៈកមាទ រូបណា ជាអនុ-
 ប្បាទា រូបនោះ ជាទុប្បាទិកមាទិយៈកមាទ ជាអនុប្បាទិកមាទិយៈក-
 មាទ ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាសប្បដិឃៈកមាទ ជាសប្បដិឃៈ
 កមាទ រូបណា ជាអនុប្បាទា រូបនោះ ជាសប្បដិឃៈកមាទ ជាសប្បដិឃៈ
 កមាទ ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាឡារិកៈកមាទ ជាសុខុមៈកមាទ
 រូបណា ជាអនុប្បាទា រូបនោះ ជាឡារិកៈកមាទ ជាសុខុមៈកមាទ ។
 រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាទូរកមាទ ជាសន្តិកកមាទ រូបណា ជា
 អនុប្បាទា រូបនោះ ជាទូរកមាទ ជាសន្តិកកមាទ ។ បេ ។ រូបដែលបុគ្គល
 ឃើញ ឮ លិង្គភូត្យ ដឹងឡាស់ហើយ រូបត្ថន្ធមានប្រការ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៧] រូបត្ថន្ធមានប្រការ៥ គឺបបរិធាតុ អាចោធាតុ តេជោ-
 ធាតុ ភាយោធាតុ និងទុប្បាទា រូប រូបត្ថន្ធមានប្រការ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៨] រូបត្ថន្ធមានប្រការ ៦ គឺរូបដែលឥប្បីដឹងដោយភ្នែក រូប
 ដែលឥប្បីដឹងដោយគ្រាប់ភ្នែក រូបដែលឥប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូបដែលឥប្បី
 ដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលឥប្បីដឹងដោយកាយ រូបដែលឥប្បីដឹងដោយ
 ចិត្ត រូបត្ថន្ធមានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៩] សេន្តរិយេន រូបត្ថនោ ចតុវិញ្ញាយ្យ រូបំ
។ បេ ។ មរោចាតុវិញ្ញាយ្យ រូបំ មរោចិញ្ញាណាតុ-
វិញ្ញាយ្យ រូបំ ឯវំ សេន្តរិយេន រូបត្ថនោ ។

[៤០] អដ្ឋរិយេន រូបត្ថនោ ចតុវិញ្ញាយ្យ រូបំ
។ បេ ។ កាយវិញ្ញាយ្យ រូបំ អត្ថំ សុខសម្មស្សំ អត្ថំ
នុត្តសម្មស្សំ មរោចាតុវិញ្ញាយ្យ រូបំ មរោចិញ្ញាណា-
តុវិញ្ញាយ្យ រូបំ ឯវំ អដ្ឋរិយេន រូបត្ថនោ ។

[៤១] ធម្មរិយេន រូបត្ថនោ ចតុច្ឆ័យំ សោតិ-
ច្ឆ័យំ យាធិច្ឆ័យំ ជីវិត្តិយំ កាយិច្ឆ័យំ ឥន្ទ្រិយំ
កុរិសិច្ឆ័យំ ជីវិតិច្ឆ័យំ យេវា រូបំ ន ឥច្ឆ័យំ ឯវំ ធម្ម-
រិយេន រូបត្ថនោ ។

[៤២] ឧសរិយេន រូបត្ថនោ ចតុច្ឆ័យំ ។ បេ ។
ជីវិតិច្ឆ័យំ ឧស្ស័យំ រូបំ អត្ថំ សម្មាសម្ពុទ្ធិយំ អត្ថំ អប្ប-
ចិយំ ឯវំ ឧសរិយេន រូបត្ថនោ ។

[៤៣] ឯកាឧសរិយេន រូបត្ថនោ ចតុយាធិនំ សោតា-
យាធិនំ យោធាយាធិនំ ជីវ្ហាយាធិនំ កាយាយាធិនំ រូបាយាធិ-
នំ សេន្តាយាធិនំ កុដ្ឋាយាធិនំ រសាយាធិនំ ដោដ្ឋកាយាធិនំ

[៣៩] ព្រឹទ្ធិ ធម្មប្រការ ៧ គឺ រូបវេលកប្បវិធិដោយភ្នែក
។ បេ ។ រូបវេលកប្បវិធិដោយមរោចាតុ រូបវេលកប្បវិធិដោយមរោ-
ចិញ្ញាណាតុ រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤០] រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ៨ គឺ រូបវេលកប្បវិធិដោយភ្នែក ។ បេ ។
រូបវេលកប្បវិធិដោយកាយ មានសម្ព័ស្សជាសុខក៏មាន មានសម្ព័ស្ស
ជាទុក្ខក៏មាន រូបវេលកប្បវិធិដោយមរោចាតុ រូបវេលកប្បវិធិដោយ
មរោចិញ្ញាណាតុ រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤១] រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ៩ គឺ ចតុច្ឆ័យំ សោតិច្ឆ័យំ យាធិ-
ច្ឆ័យំ ជីវិត្តិយំ កាយិច្ឆ័យំ ឥន្ទ្រិយំ កុរិសិច្ឆ័យំ ជីវិតិច្ឆ័យំ ទាំង
រូបណា ដែលមិនមែនឥន្ទ្រិយំ រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤២] រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ១០ គឺចតុច្ឆ័យំ ។ បេ ។ ជីវិតិច្ឆ័យំ
រូបមិនមែនឥន្ទ្រិយំ រូបប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក៏មាន រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤៣] រូបក្ខន្ធមាធស្រការ ១១ គឺចតុយាធិនំ សោតាយាធិនំ
យោធាយាធិនំ ជីវ្ហាយាធិនំ កាយាយាធិនំ រូបាយាធិនំ សេន្តាយាធិនំ
កុដ្ឋាយាធិនំ រសាយាធិនំ ដោដ្ឋកាយាធិនំ ទាំងរូបណា ដែលមិន

(លក្ខ) ត្រូវ គាត់ដេញចំ អប្បធិប៉ៅ ខណៈពេលនេះហើយ
មិន ដឹង ដោយសារតែនេះ នូវភូតិយ។

အိမ် ၁၀၆၈ ၂၅၈၁(၃) ၇

ឥឡូវ ក្រុមហ៊ុន វេជ្ជបណ្ឌិត ។

[៤៤] ឯតវីនេន វេទនាខន្ធោ ធម្មសម្មយុ-
ត្តោ ។ ឥវីនេន វេទនាខន្ធោ អត្ថំ សហតុតោ អត្ថំ
អហតុតោ ។ តិវីនេន វេទនាខន្ធោ អត្ថំ តុសលោ
អត្ថំ អតុសលោ អត្ថំ អហ្មាតតោ ។ ធនុត្ថំនេន
វេទនាខន្ធោ អត្ថំ តាមាវនេន អត្ថំ ភូមាវនេន អត្ថំ
អន្ធាវនេន អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ។ ធន្វីនេន វេទ-
នាខន្ធោ អត្ថំ សុខិន្ធរិយំ អត្ថំ ធុត្តិន្ធរិយំ អត្ថំ
សោមនស្សិន្ធរិយំ អត្ថំ នោមនស្សិន្ធរិយំ អត្ថំ ធិរេ-
ត្តិន្ធរិយំ^(២) ។ ធន្វីនេន វេទនាខន្ធោ ធម្មសម្មស្សដា
វេទនា សោតសម្មស្សដា វេទនា យានសម្មស្សដា វេ-
ទនា ឃីរ្ហសម្មស្សដា វេទនា កាយសម្មស្សដា វេទនា
មនោសម្មស្សដា វេទនា ឃី ធន្វីនេន វេទនាខន្ធោ ។
សត្តវីនេន វេទនាខន្ធោ ធម្មសម្មស្សដា វេទនា ។ ឃ ។
កាយសម្មស្សដា វេទនា មនោសម្មស្សដា វេទនា

២. ឧ. ទី១៦ បរិ ៧៖ បញ្ចត្តិគោត វេរោទឡោតិ ទីស្មុំផ្គំ ។

ប្រកបដោយការយឺតៗ ចំនួនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូលក្នុង
 ឆ្នាំ ១៩៩៩ មានប្រការ ១១ យ៉ាងនេះឯង ។

အားလုံးကို ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း နှုတ်ခွင့် ရှိသည်။

បណ្តា ១១ តាំងនោះ រវាង ១៩ តើងចម្លើយ ។

(៤៤) វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១ បានដល់វេទនាខន្ធប្រកប
ដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធ ប្រកបដោយ
ចេតុក៌មាន មិនប្រកបដោយចេតុក៌មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
វេទនាខន្ធ ជាគុសលក៌មាន ជាអគុសលក៌មាន ជាអព្យាក្រឹតក៌មាន ។
វេទនាខន្ធមានប្រការ ៤ គឺ វេទនាខន្ធ ជាតាមាវចរក៌មាន ជាវុប្បាវចរក៌
មាន ជាអវុប្បាវចរក៌មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៌មាន ។ វេទនាខន្ធ មានប្រ-
ការ ៥ គឺ ជាសុខ្យត្រ័យក៌មាន ជាទុក្ខត្រ័យក៌មាន ជាសោមទស្សត្រ័យ
ក៌មាន ជាទោមទស្សត្រ័យក៌មាន ជាឧបេក្ខត្រ័យក៌មាន ។ វេទនាខន្ធ
មានប្រការ ៦ គឺ វេទនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស វេទនាភីតអំពីសោតសម្ពុស្ស
វេទនាភីតអំពីឃានសម្ពុស្ស វេទនាភីតអំពីជីវ្ហសម្ពុស្ស វេទនាភីតអំពី
កាយសម្ពុស្ស វេទនាភីតអំពីមនោសម្ពុស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៦
យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៧ គឺ វេទនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស
។ រេ ។ វេទនាភីតអំពីកាយសម្ពុស្ស វេទនាភីតអំពីមនោសម្ពុស្ស

មនោវិញ្ញាណធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា ឯវិ ឥន្ទ្រិយេន្ទ្រ
 វេទនាខន្ធោ ។ អន្ទ្រិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មសង្ខារ
 វេទនា ។ បេ ។ កាយសម្មសង្ខារ វេទនា អត្ថិ សុខា
 អត្ថិ ទុក្ខា មនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា មនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា ឯវិ អន្ទ្រិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ ។
 ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មសង្ខារ វេទនា ។ បេ ។
 កាយសម្មសង្ខារ វេទនា មនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា
 មនោវិញ្ញាណធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា អត្ថិ កុសលា
 អត្ថិ អកុសលា អត្ថិ អព្យាកតា ឯវិ ឯវិយេន្ទ្រ វេទនា-
 ខន្ធោ ។ ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មសង្ខារ វេទ-
 នា ។ បេ ។ កាយសម្មសង្ខារ វេទនា អត្ថិ សុខា អត្ថិ
 ទុក្ខា មនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនា មនោវិញ្ញាណធា-
 តុសម្មសង្ខារ វេទនា អត្ថិ កុសលា អត្ថិ អកុសលា
 អត្ថិ អព្យាកតា ឯវិ ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ ។

(២៥) ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ វេស្សសម្មយុ-
 តោ ។ ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ អត្ថិ សហេតុកោ អត្ថិ
 អហេតុកោ ។ ឯវិយេន្ទ្រ វេទនាខន្ធោ អត្ថិ វិហាកោ
 អត្ថិ វិហាកធម្មនន្ធោ អត្ថិ ឯវិហាកធម្មនវិហាកធម្មនន្ធោ

វេទនា កើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្មសង្ខារ វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ៧
 យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ៨ គឺ វេទនា កើតអំពីចក្ក-
 សម្មសង្ខារ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្មសង្ខារ ជាសុខក៏មាន ជាទុក្ខ-
 ក៏មាន វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុសម្មសង្ខារ វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធោ មាន
 ប្រការ ៨ គឺ វេទនាកើតអំពីចក្កសម្មសង្ខារ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយ-
 សម្មសង្ខារ វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុសម្មសង្ខារ ជាសុខក៏មាន ជាទុក្ខក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន
 វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ១០ គឺ
 វេទនាកើតអំពីចក្កសម្មសង្ខារ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្មសង្ខារ ជា
 សុខក៏មាន ជាទុក្ខក៏មាន វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្មសង្ខារ វេទនាកើត
 អំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្មសង្ខារ ជាសុខក៏មាន ជាទុក្ខក៏មាន ជា
 អព្យាក្រឹតក៏មាន វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(២៥) វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ១ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធោ មានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រត្រឹត្ត
 ទៅជាមួយខឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធោ មាន
 ប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធោ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី
 ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក មិនមែនមានធម៌ជាវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន

ខន្ត្រវិក្កុ អភិធម្មកាធិនីយ

អត្ថំ ឧត្តាមិដ្ឋុបាសាមិយោ អត្ថំ អនុត្តាមិដ្ឋុបាសាមិយោ
អត្ថំ អនុត្តាមិដ្ឋុបាសាមិយោ អត្ថំ សន្តិសិដ្ឋសន្តិ-
លេសិកោ អត្ថំ អសន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្ថំ
អសន្តិសិដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្ថំ សវិតត្តសវិចារោ
អត្ថំ អវិតត្តវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិតត្តាវិចារោ អត្ថំ
នស្សនេន បហាតត្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោ
អត្ថំ នេវនស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ
នស្សនេន បហាតត្វោហតុតោ អត្ថំ ភាវនាយ បហា-
តត្វោហតុតោ អត្ថំ នេវនស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-
តត្វោហតុតោ អត្ថំ អាចយតាមិ អត្ថំ អបធយតាមិ
អត្ថំ នេវាចយតាមិធាបធយតាមិ អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ
អសេត្តោ អត្ថំ នេវសេត្តោធាសេត្តោ អត្ថំ បរិត្តោ
អត្ថំ មហាត្តោ អត្ថំ អប្បមាណោ អត្ថំ បរិត្តាម្ពណោ
អត្ថំ មហាត្តាម្ពណោ អត្ថំ អប្បមាណាម្ពណោ

ខន្ត្រវិក្កុ អភិធម្មកាធិនីយ

មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្ណជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
គណ្ណជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិន
មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្ណជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
មានវិចារក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន
មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុគួរលះ
ដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិន
គួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ដល់នូវការសន្យាក្នុង
ឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុង
ឡើង មិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ជាបេសសេក្ខបុគ្គល
ក៏មាន ជាបេសសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គលទាំង
មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មានសភាពតូចឆ្មារក៏មាន ដល់នូវ
សភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន មានការម្នាក់តូចឆ្មារក៏មាន មាន
ការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន

អត្ថិ យ៉ាងនោះ អត្ថិ មជ្ឈិមោ អត្ថិ មណីសោ អត្ថិ មិត្តត្ថ-
 មិយនោ អត្ថិ សម្មត្ថនិយមនោ អត្ថិ អនិយមនោ អត្ថិ
 មត្តារម្មណោ អត្ថិ មត្តហេតុតោ អត្ថិ មត្តានិបតិ អត្ថិ
 ឧប្បន្នោ អត្ថិ អនុប្បន្នោ អត្ថិ ឧប្បាទិ អត្ថិ អត្ថតោ
 អត្ថិ អនាគតោ អត្ថិ បច្ចុប្បន្នោ អត្ថិ អត្ថតារម្មណោ
 អត្ថិ អនាគតារម្មណោ អត្ថិ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អត្ថិ
 អជ្ឈតោ អត្ថិ តហិទ្ធោ អត្ថិ អជ្ឈតតហិទ្ធោ អត្ថិ អជ្ឈ-
 តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈតតហិទ្ធា-
 រម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធសវិទេន វេទនាទន្ធា ។

[២៦] ឯតវិទេន វេទនាទន្ធា ធម្មសម្បយុ-
 តោ ។ ធុវិទេន វេទនាទន្ធា អត្ថិ ហេតុសម្បយុតោ
 អត្ថិ ហេតុវិប្បយុតោ អត្ថិ ន ហេតុ សហេតុតោ
 អត្ថិ ន ហេតុ អហេតុតោ អត្ថិ លោកិយោ អត្ថិ
 លោកុត្តរោ អត្ថិ តេនចិ វិញ្ញយោ អត្ថិ តេនចិ
 ន វិញ្ញយោ អត្ថិ សាសវេ អត្ថិ អនាសវេ អត្ថិ
 អាសវសម្បយុតោ អត្ថិ អាសវិប្បយុតោ អត្ថិ អា-
 សវិប្បយុត្តសាសវេ អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តអនាសវេ
 អត្ថិ សញ្ញាជនិយោ អត្ថិ អសញ្ញាជនិយោ អត្ថិ

ហេតុបាចក៍មាន ហេតុកណ្តាលក៍មាន ហេតុត្រួតមក៍មាន មានសភាពខុស
 នឹងទៀងក៍មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៍មាន មានសភាពមិនទៀងក៍
 មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៍មាន មានមគ្គជាហេតុក៍មាន មានមគ្គជាអធិបតី
 ក៍មាន តើតហើយក៍មាន មិនទាន់តើតក៍មាន ប្រសិនបើតើតទៀងក៍មាន ជា
 អតីតក៍មាន ជាអនាគតក៍មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៍មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៍
 មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៍មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៍មាន ជា
 វាងក៍មាន ជាវាងក្រៅក៍មាន ជាវាងក៍និងវាងក្រៅក៍មាន មានអា-
 រម្មណ៍វាងក៍មាន មានអារម្មណ៍វាងក្រៅក៍មាន មានអារម្មណ៍ទាំងវាង
 ក៍និងវាងក្រៅក៍មាន ។ បេ ។ វេទនាទន្ធាមានប្រការ ១ ។ យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦] វេទនាទន្ធាមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាទន្ធាប្រកបដោយ
 ធម្មៈ ។ វេទនាទន្ធាមានប្រការ ២ គឺ វេទនាទន្ធាប្រកបដោយហេតុក៍មាន
 ប្រាសចាកហេតុក៍មាន មិនមែនហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក៍មាន មិន
 មែនហេតុទាំងមិនមានហេតុក៍មាន ជាលោកិយក៍មាន ជាលោកុត្តរក៍មាន
 គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណមួយក៍មាន មិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណ
 មួយក៍មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៍មាន មិនមានអាសវៈក៍មាន
 ប្រកបដោយអាសវៈក៍មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៍មាន ប្រាសចាកអាសវៈ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៍មាន ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអា-
 សវៈក៍មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សុខដានៈក៍មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់

អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋា អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ
អនុបាទិនិយោ អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបាទានិយោ
អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តា អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តា
អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ សង្ក្ខីលេសិកោ អត្ថំ អសង្ក្ខី-
លេសិកោ អត្ថំ សង្ក្ខីលិដ្ឋោ អត្ថំ អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ អត្ថំ
តិលេសសម្បយុត្តា អត្ថំ តិលេសវិប្បយុត្តា អត្ថំ
តិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខីលេសិកោ អត្ថំ តិលេសវិប្ប-
យុត្តអសង្ក្ខីលេសិកោ អត្ថំ ធស្សនេន បហាតត្វោ
អត្ថំ ន ធស្សនេន បហាតត្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហា-
តត្វោ អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ ធស្សនេន
បហាតត្វោហេតុកោ អត្ថំ ន ធស្សនេន បហាតត្វោ-
ហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោហេតុកោ អត្ថំ ន
ភាវនាយ បហាតត្វោហេតុកោ អត្ថំ សវិតក្កោ អត្ថំ
អវិតក្កោ អត្ថំ សវិចារោ អត្ថំ អវិចារោ អត្ថំ សប្បវិ-
តោ អត្ថំ អប្បវិតោ អត្ថំ បិវិសហាគតោ អត្ថំ ន
បិវិសហាគតោ អត្ថំ តាមាវចរោ អត្ថំ ន តាមាវចរោ

ប្រាសចាតបរាមាស វាដីជាឧបិវេសបរាមាសៈ មិនស្មោះអវិជ្ជាភ័យ
មានកម្មប្រកបដោយតិលេសវាននក្ខា ជាដើមកាន់យកហើយភ័យ មិន
មានកម្មប្រកបដោយតិលេស មាននក្ខា ជាដើមកាន់យកហើយភ័យ
ជាប្រយោជន៍ដល់វាបាតានក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វាបាតានក៏មាន
ប្រកបដោយវាបាតានក៏មាន ប្រាសចាតវាបាតានក៏មាន ប្រាសចាតវា-
បាតានក៏ជាប្រយោជន៍ដល់វាបាតានក៏មាន ប្រាសចាតវាបាតានក៏ជាមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់វាបាតានក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សៅហ្មងហើយភ័យ មិនសៅហ្មងហើយ
ភ័យ ប្រកបដោយតិលេសក៏មាន ប្រាសចាតតិលេសក៏មាន ប្រាស
ចាតតិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាតតិលេសជាមិន
មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះ
ដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយភាវនា
ក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
ទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះ
ដោយភាវនាក៏មាន ប្រព្រឹត្តិវេទនាមួយនឹងវិភក្តក៏មាន មិនមានវិភក្តក៏
មាន ប្រព្រឹត្តិវេទនាមួយនឹងវិចារក៏មាន មិនមានវិចារក៏មាន ប្រព្រឹត្តិវេទ-
នាមួយនឹងបិវិសក៏មាន មិនមានបិវិសក៏មាន កើតព្រមដោយបិវិសក៏មាន មិន
កើតព្រមដោយបិវិសក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន មិនមែនតាមាវចរក៏មាន

១. តួកែង អត់ធម្មភាពដើម

(២៧) វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធ ជ័សម្បយុត្ត
ដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកាសដោយ
ហេតុក៏មាន បំណាច់ហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនា-
ខន្ធ ជាតុល្យសលក៏មាន ជាអតុល្យសលក៏មាន ជាអន្តរាត្រិតក៏មាន ។ បេ ។

ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯវិធន វេទនាខន្ធោ
 ធនស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ សរ-
 ណោ(១) អត្ថិ អរណោ(២) ។ តិវិធន វេទនាខន្ធោ
 អត្ថិ តុសរណោ អត្ថិ អតុសរណោ អត្ថិ អរក្សតតោ
 ។ បេ ។ ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯវិធន វេទនាខន្ធោ
 ធនស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិធន វេទនាខន្ធោ
 អត្ថិ សហតុតោ អត្ថិ អហតុតោ ។ តិវិធន វេទ-
 នាខន្ធោ អត្ថិ វិចាតោ អត្ថិ វិចាតធម្មធម្មោ អត្ថិ ធម្ម-
 វិចាតធម្មវិចាតធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្ថិ តហិម្ហារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិម្ហារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯវិធន វេទនាខន្ធោ
 ធនស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិធន វេទនា-
 ខន្ធោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិធន វេទ-
 នាខន្ធោ អត្ថិ វិចាតោ អត្ថិ វិចាតធម្មធម្មោ អត្ថិ
 ធម្មវិចាតធម្មវិចាតធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថិ តហិម្ហារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិម្ហារម្ម-
 ណោ ។ បេ ។ ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។

តិចម្ពលកំ ។

វេទនាខន្ធមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ
 វេទនាខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាអកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអក្ខ-
 ត្រឹមក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនា
 ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនា
 ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មាន
 វិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក មិនមែនមានធម៌ជាវិបាកជាប្រក្រតី
 ក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏
 មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេ-
 ទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធ
 ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣
 គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែន
 ជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់
 ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុង
 ខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចម្លើយ តិចម្ពលកៈ ។

[២៨] ឯកវិធាន វេទនាខ្មែរ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ សមោតុតោ អត្ថិ អមោតុតោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ តុសសោ អត្ថិ អតុសសោ អត្ថិ អក្សតតោ ។ បេ ។ ឯវិ ឧសវិធាន វេទនាខ្មែរ ។ ឯកវិធាន វេទនាខ្មែរ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ ហេតុសម្បយុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ វិហារតោ អត្ថិ វិហារធម្មធម្មោ អត្ថិ ធម្មវិហារធម្មធម្មោ ។ បេ ។ ឯវិ ឧសវិធាន វេទនាខ្មែរ ។ ឯកវិធាន វេទនាខ្មែរ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ ឧហេតុ សមោតុតោ អត្ថិ ឧហេតុ អមោតុតោ ។ ឱវិធាន វេទនាខ្មែរ អត្ថិ ឧបាទិដ្ឋនា នាធិយោ អត្ថិ អធិបាទិដ្ឋនា នាធិយោ អត្ថិ អធិបាទិដ្ឋនា នាធិយោ ។ បេ ។ ឯវិ ឧសវិធាន វេទនាខ្មែរ ។

[២៩] វេទនាខ្មែរមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខ្មែរជស្សយុត្តោ ដោយជស្សៈ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខ្មែរប្រកបដោយហេតុ ក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខ្មែរ ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអក្សត្រឹកក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការមួយ បានដល់ វេទនាខ្មែរជស្សយុត្តោដោយជស្សៈ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខ្មែរប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ វេទនាខ្មែរមាន ប្រការ ៣ គឺ វេទនាខ្មែរជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការមួយ បាន ដល់វេទនាខ្មែរជស្សយុត្តោដោយជស្សៈ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខ្មែរមិនមែនហេតុតែប្រកបដោយហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខ្មែរមានកម្ម ប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់វេទនាខ្មែរក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម កាន់យកហើយ តែប្រយោជន៍ដល់វេទនាខ្មែរក៏មាន មិនមានកម្មប្រកប ដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់វេទនាខ្មែរក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខ្មែរមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯតវិទេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឡិ-
 ទេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ លោកិយោ អត្ថំ លោ-
 កុត្តរេ ។ តិវិទេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ សង្ក្ខលិដ្ឋ-
 សង្ក្ខិលេសិកោ អត្ថំ អសង្ក្ខលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកោ អត្ថំ
 អសង្ក្ខិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិទេន
 វេទនាខន្ធា ។ ឯតវិទេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្ម-
 យុត្តោ ។ ឡិវិទេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ គេនចិ វិញ្ញា-
 យោ អត្ថំ គេនចិ ន វិញ្ញាយោ ។ តិវិទេន វេទនា-
 ខន្ធា អត្ថំ សវិតត្តសវិចារេ អត្ថំ អវិតត្តវិចារមត្តោ
 អត្ថំ អវិតត្តាវិចារេ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិទេន វេទនា-
 ខន្ធា ។ ឯតវិទេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។
 ឡិវិទេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ សាសវេ អត្ថំ អនាសវេ ។
 តិវិទេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ ទស្សនេន បច្ចាតន្ធា អត្ថំ
 កាវនាយ បច្ចាតន្ធា អត្ថំ លេវ ទស្សនេន ន កាវ-
 នាយ បច្ចាតន្ធា ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិទេន វេទនា
 ខន្ធា ។ ឯតវិទេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។

វេទនាខន្ធានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធាដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 វេទនាខន្ធានប្រការ២ គឺ វេទនាខន្ធាជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធានប្រការ៣ គឺ វេទនាខន្ធាសៅហ្មងហើយទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន មិនសៅហ្មងហើយទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធា មានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធាដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធានប្រការ២
 គឺ វេទនាខន្ធា ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែលមិន
 គប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ វេទនាខន្ធានប្រការ៣ គឺ
 វេទនាខន្ធាប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារក៏
 មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមាន
 វិចារក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធា
 មានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធាដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនា-
 ខន្ធានប្រការ២ គឺ វេទនាខន្ធាប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈ
 ក៏មាន ។ វេទនាខន្ធានប្រការ៣ គឺ វេទនាខន្ធាគួរលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះ
 ដោយភាវនាក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វេទនាខន្ធានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធាដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។

ឡើងទៅ ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ អាសវិស្សយុត្តោ អត្ថិ
 អាសវិស្សយុត្តោ ។ តិរិទេន ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ នស្ស-
 នេន បហាត្យហេតុកោ អត្ថិ ភាវនាយ បហាត្យ-
 ហេតុកោ អត្ថិ នេវ នស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-
 ត្យហេតុកោ ។ បេ ។ ឯវំ នសវិទេន ដើរដាច់ទៅ ។
 ឯតិរិទេន ដើរដាច់ទៅ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ឡើងទៅ
 ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ អាសវិស្សយុត្តោសាសវេ អត្ថិ អាស-
 វិស្សយុត្តោសាសវេ ។ តិរិទេន ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ
 អាចយតាមិ អត្ថិ អាចយតាមិ អត្ថិ នេវាចយតា-
 មិទាមចយតាមិ ។ បេ ។ ឯវំ នសវិទេន ដើរដា-
 ច់ទៅ ។ ឯតិរិទេន ដើរដាច់ទៅ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។
 ឡើងទៅ ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ សេត្វោជិវិយោ អត្ថិ អ-
 សេត្វោជិវិយោ ។ តិរិទេន ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ សេត្វោ
 អត្ថិ អសេត្វោ អត្ថិ នេវាសេត្វោនាសេត្វោ ។ បេ ។
 ឯវំ នសវិទេន ដើរដាច់ទៅ ។ ឯតិរិទេន ដើរដា-
 ច់ទៅ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ឡើងទៅ ដើរដាច់ទៅ អត្ថិ

ដើរដាច់ទៅប្រការ ២ គឺ ដើរដាច់ទៅប្រការដោយអាសវិក័មាន ប្រាស
 ចាកអាសវិក័មាន ។ ដើរដាច់ទៅប្រការ ៣ គឺ ដើរដាច់ទៅប្រការហេតុគ្រូ
 លះដោយស្សនៈក័មាន មានហេតុគ្រូលះដោយការនាគ័មាន មានហេតុ
 មិនគ្រូលះដោយស្សនៈតាំងមិនគ្រូលះដោយការនាគ័មាន ។ បេ ។ ដើរដា-
 ច់ទៅ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការមួយ បាន
 ដល់ដើរដាច់ទៅ ដែលសម្បយុត្តោដោយផស្សៈ ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ២
 គឺ ដើរដាច់ទៅប្រាសចាកអាសវិក័ គេប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវិក័មាន
 ប្រាសចាកអាសវិក័តាំងមិនមានអាសវិក័មាន ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ៣
 គឺ ដើរដាច់ទៅដល់ទៅការសន្យាក្នុងឡើងក័មាន ដល់ទៅការមិនសន្យាក្នុង
 ឡើងក័មាន មិនដល់ទៅការសន្យាក្នុងឡើង តាំងមិនដល់ទៅការសន្យាក្នុង-
 ក្នុងឡើងក័មាន ។ បេ ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ ដើរដា-
 ច់ទៅមានប្រការមួយ បានដល់ដើរដាច់ទៅ ដែលសម្បយុត្តោដោយផស្សៈ ។
 ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ២ គឺ ដើរដាច់ទៅជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក័មាន
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក័មាន ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ៣ គឺ
 ដើរដាច់ទៅជាប្រសាសក្ខបុគ្គលក័មាន ជាប្រសាសក្ខបុគ្គលក័មាន មិន
 មែនជាប្រសាសក្ខបុគ្គលតាំងមិនមែនជាប្រសាសក្ខបុគ្គលក័មាន ។ បេ ។
 ដើរដាច់ទៅ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការមួយ
 បានដល់ដើរដាច់ទៅសម្បយុត្តោដោយផស្សៈ ។ ដើរដាច់ទៅមានប្រការ ២ គឺ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ។
 តិវិជេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហាគូតោ អត្ថំ
 អប្បមាលោ ។ បេ ។ ឯវំ ធសវិជេន វេទនាខន្ធា ។
 ឯកវិជេន វេទនាខន្ធា ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ
 អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ បរិត្តាវម្មណោ អត្ថំ មហាគូតា-
 វម្មណោ អត្ថំ អប្បមាលាវម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ធសវិជេន វេទនាខន្ធា ។ ឯកវិជេន វេទនាខន្ធា
 ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ
 កន្ទនិយោ អត្ថំ អកន្ទនិយោ ។ តិវិជេន វេទនាខន្ធា
 អត្ថំ ហិរោ អត្ថំ មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ ។ បេ ។
 ឯវំ ធសវិជេន វេទនាខន្ធា ។ ឯកវិជេន វេទនា-
 ខន្ធា ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន វេទនាខន្ធា
 អត្ថំ កន្ទសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្ទវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ បិដ្ឋត្តនិយតោ អត្ថំ សុត្តត្តនិយតោ
 អត្ថំ អនិយតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធសវិជេន វេទនាខន្ធា ។

វេទនាខន្ធប្រកបដោយសំយោជនក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនក៏មាន ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានសភាពក្ខត្តន្តារក៏មាន ដល់នូវ
 សភាពឯក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដែល
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រាស
 ចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាក
 សំយោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមាន
 ប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានអារម្មណ៍ក្ខត្តន្តារក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ដល់នូវសភាពឯក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ដែលគន្លះមិនគប្បីដោត
 ក្រងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធដោតចាប់ក៏មាន
 កណ្តាលក៏មាន ថ្លៃថ្នាំក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយគន្លះក៏មាន
 ប្រាសចាកគន្លះក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមាន
 សភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាព
 មិនទៀងក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯកវិធន វេទនាខន្ធោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិធន
 វេទនាខន្ធោ អត្ថិ កន្ធិវិញ្ញយុត្តកន្ធិនិយោ អត្ថិ កន្ធិ-
 វិញ្ញយុត្តអកន្ធិនិយោ ។ តិវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ
 មត្តាវដ្ឋនោ អត្ថិ មត្តហេតុតោ អត្ថិ មត្តាធិបតិ
 ។ បេ ។ ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯកវិធន
 វេទនាខន្ធោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិធន វេទនា-
 ខន្ធោ អត្ថិ ឡិយនិយោ អត្ថិ អនោយនិយោ ។
 តិវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ ឧប្បន្នោ អត្ថិ អនុប្បន្នោ
 អត្ថិ ឧប្បន្ន ។ បេ ។ ឯវិ ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។
 ឯកវិធន វេទនាខន្ធោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិ-
 ធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ ឡិយសម្បយុត្តោ អត្ថិ ឡិយ-
 វិញ្ញយុត្តោ ។ តិវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ អតីតោ
 អត្ថិ អនាគតោ អត្ថិ បច្ចុប្បន្នោ ។ បេ ។ ឯវិ
 ធនវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯកវិធន វេទនាខន្ធោ
 ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ
 ឡិយវិញ្ញយុត្តឡិយនិយោ អត្ថិ ឡិយវិញ្ញយុត្តអនោយនិ-
 និយោ ។ តិវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ អតីតាវដ្ឋនោ អត្ថិ
 អនាគតាវដ្ឋនោ អត្ថិ បច្ចុប្បន្នាវដ្ឋនោ ។ បេ ។

វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បោះដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រាសចាកគន្លុះ តែគន្លុះគប្បីជាត
 ក្រុងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះតែគន្លុះមិនគប្បីជាតក្រុងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ
 ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បោះដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធដែលឈ្មោះគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លងក៏មាន ដែលឈ្មោះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រ-
 ការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធកើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតហើយក៏មាន ដែល
 ប្រព្រឹត្តក៏កើតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បោះដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយឈ្មោះក៏មាន ប្រាសចាក
 ឈ្មោះក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាអតីតក៏មាន ជា
 អនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បោះដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រាសចាកឈ្មោះតែឈ្មោះ
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកឈ្មោះទាំងឈ្មោះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។

ឯវិ ធម្មវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯកវិធន វេទនាខន្ធោ
 ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ធុវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ យោ-
 គនិយោ អត្ថិ អយោគនិយោ ។ តិវិធន វេទនាខន្ធោ
 អត្ថិ អជ្ឈត្តោ អត្ថិ តហិទ្ធោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធោ ។ បេ ។
 ឯវិ ធម្មវិធន វេទនាខន្ធោ ។ ឯកវិធន វេទនា-
 ខន្ធោ ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ធុវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ
 យោគសម្បយុត្តោ អត្ថិ យោគវិម្បយុត្តោ ។ តិវិធន
 វេទនាខន្ធោ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្ម-
 ណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវិ ធម្ម-
 វិធន វេទនាខន្ធោ ។

ឧកញ្ញវិជ្ជា ។

(៥០) សត្តវិធន វេទនាខន្ធោ អត្ថិ កុសលោ
 អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ អត្ថិ តាមាវចរោ
 អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ
 ឯវិ សត្តវិធន វេទនាខន្ធោ ។ អបរោចិ សត្តវិធន
 វេទនាខន្ធោ អត្ថិ វិចារោ អត្ថិ វិចារកធម្មនម្មោ អត្ថិ
 លេវិចារកធម្មនម្មនម្មោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ

វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ដែលយោគៈមិនគប្បី
 ប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ ជាខាង
 ក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន
 មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្ស្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏
 មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឧកញ្ញវិជ្ជា ។

(៥០) វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ វេទនាខន្ធជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាគ្រឹក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាអប្រាបរក៏
 មាន ជាអប្រាបរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧
 យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាក
 ក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិន
 មែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មាន
 ការម្ស្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្ស្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន

អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ
អត្ថិ អបរិយាបន្នោ ឯវំ សន្តិវិធនេ វេទនាខន្ធា ។

(៥០) ចតុត្ថិសតិវិធនេ វេទនាខន្ធា ចតុសម្ម-
ស្សប្បវដ្ឋយា វេទនាខន្ធា អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ អកុ-
សលោ អត្ថិ អព្យាគតោ សោតសម្មស្សប្បវដ្ឋយា
វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បវដ្ឋយា វេទនា-
ខន្ធា ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មស្សប្បវដ្ឋយា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
កាយសម្មស្សប្បវដ្ឋយា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ មនោ-
សម្មស្សប្បវដ្ឋយា វេទនាខន្ធា អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ
អកុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ ចតុសម្មស្សជា វេទនា
សោតសម្មស្សជា វេទនា យានសម្មស្សជា វេទនា
ជីវ្ហសម្មស្សជា វេទនា កាយសម្មស្សជា វេទនា
មនោសម្មស្សជា វេទនា ឯវំ ចតុត្ថិសតិវិធនេ វេទនា-
ខន្ធា ។ អបរោចំ ចតុត្ថិសតិវិធនេ វេទនាខន្ធា ចតុ-
សម្មស្សប្បវដ្ឋយា វេទនាខន្ធា អត្ថិ វិចារកោ អត្ថិ
វិចារកចម្មធម្មោ អត្ថិ ធម៌វិចារក ធម៌វិចារកចម្មធម្មោ
។ បេ ។ អត្ថិ អដ្ឋត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិញ្ញារម្មណោ

ជាតាមាវចរកំមាន ជាប្រាវចរកំមាន ជាអប្រាវចរកំមាន ជាអបរិយាបន្នៈ
កំមាន វេទនាខន្ធាមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥១) វេទនាខន្ធា មានប្រការ ២២ គឺ វេទនាខន្ធា ព្រោះចតុ-
សម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យាគ្រឹតកំ
មាន វេទនាខន្ធា ព្រោះសោតសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធា
ព្រោះយានសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធា ព្រោះជីវ្ហសម្មស្ស
ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធា ព្រោះកាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
វេទនាខន្ធា ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសល
កំមាន ជាអព្យាគ្រឹតកំមាន វេទនាភើតអំពីចតុសម្មស្ស វេទនាភើតអំពី
សោតសម្មស្ស វេទនាភើតអំពីយានសម្មស្ស វេទនាភើតអំពីជីវ្ហសម្មស្ស
វេទនាភើតអំពីកាយសម្មស្ស វេទនាភើតអំពីមនោសម្មស្ស វេទនាខន្ធាមាន
ប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធាមានប្រការ ២២ ដទៃទៀត គឺ វេ-
ទនាខន្ធា ព្រោះចតុសម្មស្សជាបច្ច័យ ជាវិបាកកំមាន ជាធម៌មានវិបាកជា
ប្រក្រតីកំមាន មិនមែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីកំ
មាន ។ បេ ។ មានការម្ស្នកខាងក្នុងកំមាន មានការម្ស្នកខាងក្រៅកំមាន

អត្ថំ អដ្ឋត្ថតាហិ ន្ទារម្ពណោ សោតសម្មស្សប្បត្ថយា
 វេទនាខន្ទោ ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្ថយា វេទនា-
 ខន្ទោ ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មស្សប្បត្ថយា វេទនាខន្ទោ
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បត្ថយា វេទនាខន្ទោ ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សប្បត្ថយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ អដ្ឋត្ថតាម្ព-
 ណោ អត្ថំ តាហិ ន្ទារម្ពណោ អត្ថំ អដ្ឋត្ថតាហិ ន្ទារម្ព-
 ណោ អត្ថំ ចតុស្កសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ មនោស-
 ម្មស្សជា វេទនា ឯវំ ចតុត្ថិសតិវិធន វេទនាខន្ទោ ។

[៥២] តីសវិធន វេទនាខន្ទោ ចតុស្កសម្មស្ស-
 ប្បត្ថយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ ភូមាវច-
 រោ អត្ថំ អរូមាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ម-
 ស្សប្បត្ថយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្ថយា ។ បេ ។
 ជីវ្ហសម្មស្សប្បត្ថយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បត្ថយា
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បត្ថយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ កា-
 មាវចរោ អត្ថំ ភូមាវចរោ អត្ថំ អរូមាវចរោ អត្ថំ អបរិ-
 យាបន្នោ ចតុស្កសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ មនោស-
 ម្មស្សជា វេទនា ឯវំ តីសវិធន វេទនាខន្ទោ ។

មានការម្នាក់ទៀតក៏ដូចជាមានក្រក់មាន វេទនាខន្ធ ព្រោះសោត-
 សម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ ព្រោះយានសម្មស្សជាបច្ច័យ
 ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ ព្រោះជីវ្ហសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ
 ព្រោះកាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ ព្រោះមនោសម្មស្ស
 ជាបច្ច័យ មានការម្នាក់ទៀតក៏ដូចជាមាន មានការម្នាក់ទៀតក៏ដូចជាមាន
 មានការម្នាក់ទៀតក៏ដូចជាមាន វេទនាភីតភីតិចតុសម្មស្ស
 ។ បេ ។ វេទនាភីតភីតិមនោសម្មស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ២២
 យ៉ាងនេះឯង ។

[៥២] វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ វេទនាខន្ធ ព្រោះចតុសម្មស្ស
 ជាបច្ច័យ ជាតាមាវចរក៏មាន ជាភូមាវចរក៏មាន ជាអរូមាវចរក៏មាន ជា
 អបរិយាបន្នក៏មាន វេទនាខន្ធ ព្រោះសោតសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះយានសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះកាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ ជា
 តាមាវចរក៏មាន ជាភូមាវចរក៏មាន ជាអរូមាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្ន-
 ក៏មាន វេទនាភីតភីតិចតុសម្មស្ស ។ បេ ។ វេទនាភីតភីតិមនោសម្មស្ស
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៥៣] តាមវិវត្ត វេទនាខន្ធា ចតុស្ស័យស្ស័យ
 ត្វយា វេទនាខន្ធា អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ
 អត្ថិ អត្ថាតតោ អត្ថិ កាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ
 អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ សោតសម្មស្ស័-
 ប្បក្ខយា ។ បេ ។ យានសម្មស្ស័យត្វយា ។ បេ ។ និព្វា-
 សម្មស្ស័យត្វយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស័យត្វយា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្ស័យត្វយា វេទនាខន្ធា អត្ថិ តុសលោ
 អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អត្ថាតតោ អត្ថិ កាមាវចរោ
 អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ
 ចតុស្ស័យស្ស័យ វេទនា ។ បេ ។ មនោសម្មស្ស័យ
 វេទនា ឯវិ តាមវិវត្ត វេទនាខន្ធា ។ អបរោច្ច តាម-
 វិវត្ត វេទនាខន្ធា ចតុស្ស័យស្ស័យត្វយា វេទនាខន្ធា
 អត្ថិ វិចារកោ អត្ថិ វិចារកធម្មន្ទ្រា អត្ថិ ធម្មវិចារកធម្ម-
 វិចារកធម្មន្ទ្រា ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ
 តាមវិចារកធម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តា-
 មាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិ-
 យាបន្នោ សោតសម្មស្ស័យត្វយា ។ បេ ។ យានសម្ម-
 ស្ស័យត្វយា ។ បេ ។ និព្វាសម្មស្ស័យត្វយា ។ បេ ។

[៥៣] វេទនាខន្ធា មានច្រើនប្រការ គឺ វេទនាខន្ធាព្រោះចតុស្ស័យ
 ជាច្រើន ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអត្ថាតតក៏មាន ជា
 កាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ
 ក៏មាន វេទនាខន្ធាសោតសម្មស្ស័យជាច្រើន ។ បេ ។ ព្រោះយាន-
 សម្មស្ស័យជាច្រើន ។ បេ ។ ព្រោះនិព្វាសម្មស្ស័យជាច្រើន ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្មស្ស័យជាច្រើន ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មស្ស័យជាច្រើន ជាតុសលក៏
 មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអត្ថាតតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបា-
 វចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាត្រីភក្តិចតុ-
 សម្មស្ស័យ ។ បេ ។ វេទនាត្រីភក្តិមនោសម្មស្ស័យ វេទនាខន្ធា មានច្រើនប្រការ
 យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធា មានច្រើនប្រការដទៃទៀត គឺវេទនាខន្ធាព្រោះ
 ចតុស្ស័យស្ស័យជាច្រើន ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មាន
 ការម្ស័ត្តទាំងក្នុងក៏មាន មានការម្ស័ត្តទាំងក្រៅក៏មាន មានការម្ស័ត្តទាំង
 ក្នុងក្នុងទាំងក្រៅក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបា-
 វចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាខន្ធាសោតសម្មស្ស័យជាច្រើន
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្មស្ស័យជាច្រើន ។ បេ ។ ព្រោះនិព្វាសម្មស្ស័យជាច្រើន

កាយសម្មាសម្ពុទ្ធកាយ ។ បេ ។ មនោសម្មាសម្ពុទ្ធកាយ
 វេទនាខន្ធោ អន្តិ អដ្ឋត្តាវម្មណោ អន្តិ ឥហិវិទ្យាវម្មណោ
 អន្តិ អដ្ឋត្តឥហិវិទ្យាវម្មណោ អន្តិ កាមាវចរោ អន្តិ
 វិចារិចរោ អន្តិ អរូចារិចរោ អន្តិ អបរិយាបន្នោ ចក្កុ-
 សម្មសង្ខជា វេទនា ។ បេ ។ មនោសម្មសង្ខជា វេទនា
 ឯវំ ឥហិវិទេន វេទនាខន្ធោ ។

អយំ វុត្ថុតិ វេទនាខន្ធោ ។

តត្ថ កតមោ សញ្ញាខន្ធោ ។

[៥២] ឯកវិទេន សញ្ញាខន្ធោ ធម្មសម្ម-
 យុត្តោ ។ ធុរិទេន សញ្ញាខន្ធោ អន្តិ សាហតុកោ
 អន្តិ អហតុកោ ។ តិវិទេន សញ្ញាខន្ធោ អន្តិ តុស-
 លោ អន្តិ អតុសលោ អន្តិ អព្យាកតោ ។ ចតុវិទេន
 សញ្ញាខន្ធោ អន្តិ កាមាវចរោ អន្តិ វិចារិចរោ អន្តិ
 អរូចារិចរោ អន្តិ អបរិយាបន្នោ ។ បញ្ចវិទេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អន្តិ សុខិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អន្តិ ធុត្តិន្ទ្រិយស-
 ម្មយុត្តោ អន្តិ សោមនស្សិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អន្តិ ធា-
 មនស្សិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អន្តិ ទិបេត្តិន្ទ្រិយសម្មយុ-
 ត្តោ(១) ។ ចង្វិទេន សញ្ញាខន្ធោ ចក្កុសម្មសង្ខជា សញ្ញា

១ ម. និពោ បរិ ឯវំ ចតុវិទេន សញ្ញាខន្ធតិ ទិស្សន្តិ ។

។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្មសង្ខជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មសង្ខជា
 បច្ច័យ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មាន
 ការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាភាពាវចរក៏មាន ជាប្រាវចរ
 ក៏មាន ជាអប្រាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន វេទនាតើគឺអតីចក្កុ-
 សម្មសង្ខ ។ បេ ។ វេទនាតើគឺអតីចមនោសម្មសង្ខ វេទនាខន្ធ មានច្រើន
 ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ។

បណ្តាខន្ធវាងនោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។

[៥២] សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយរោគ
 ក៏មាន មិនមានរោគក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជា
 កុសលក៏មាន វាមកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ៤ គឺ សញ្ញាខន្ធជាភាពាវចរក៏មាន ជាប្រាវចរក៏មាន ជាអប្រាវចរ
 ក៏មាន វាអបរិយាបន្នក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៥ គឺ សញ្ញាខន្ធ
 ប្រកបដោយសុខិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយធុត្តិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយ
 សោមនស្សិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយធាមនស្សិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយ
 ទិបេត្តិន្ទ្រិយក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៦ គឺ សញ្ញាតើគឺអតីចកុសម្មសង្ខ

សោតសម្មស្សជា សត្វា យោនសម្មស្សជា សត្វា
 ជីវ្ហសម្មស្សជា សត្វា កាយសម្មស្សជា សត្វា
 មនោសម្មស្សជា សត្វា ឯវំ ធម្មិកេន សត្វាខន្ធា ។
 សត្តិកេន សត្វាខន្ធា ចតុសម្មស្សជា សត្វា
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សជា សត្វា មនោសម្មស្ស-
 ស្សជា សត្វា មនោវិញ្ញាណាតុសម្មស្សជា សត្វា
 ឯវំ សត្តិកេន សត្វាខន្ធា ។ អដ្ឋិកេន សត្វាខន្ធា
 ចតុសម្មស្សជា សត្វា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សជា
 សត្វា អត្ថំ សុខសហគតា អត្ថំ ទុក្ខសហគតា
 មនោសម្មស្សជា សត្វា មនោវិញ្ញាណាតុសម្ម-
 ស្សជា សត្វា ឯវំ អដ្ឋិកេន សត្វាខន្ធា ។ ឯវំកេន
 សត្វាខន្ធា ចតុសម្មស្សជា សត្វា ។ បេ ។ កាយ-
 សម្មស្សជា សត្វា មនោសម្មស្សជា សត្វា ម-
 នោវិញ្ញាណាតុសម្មស្សជា សត្វា អត្ថំ កុសលា អត្ថំ
 អកុសលា អត្ថំ អព្យាកតតា ឯវំ ធម្មិកេន សត្វាខ-
 ន្ធា ។ ឧសវិកេន សត្វាខន្ធា ចតុសម្មស្សជា សត្វា
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សជា សត្វា អត្ថំ សុខសហគតា
 អត្ថំ ទុក្ខសហគតា មនោសម្មស្សជា សត្វា

សត្វាភើតអំពីសោតសម្មស្ស សត្វាភើតអំពីយោនសម្មស្ស សត្វាភើតអំ-
 ពីជីវ្ហសម្មស្ស សត្វាភើតអំពីកាយសម្មស្ស សត្វាភើតអំពីមនោសម្មស្ស
 សត្វាខន្ធាមានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធាមានប្រការ ៧ គឺ
 សត្វាភើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សត្វា ភើតអំពីកាយសម្មស្ស សត្វា
 ភើតអំពីមនោសម្មស្ស សត្វា ភើតអំពីមនោវិញ្ញាណាតុសម្មស្ស
 សត្វាខន្ធាមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធាមានប្រការ ៨ គឺ
 សត្វាភើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សត្វាភើតអំពីកាយសម្មស្ស ភើត
 ព្រមដោយសុខក៏មាន ភើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន សត្វាភើតអំពីមនោ-
 សម្មស្ស សត្វាភើតអំពីមនោវិញ្ញាណាតុសម្មស្ស សត្វាខន្ធាមាន
 ប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធាមានប្រការ ៩ គឺ សត្វាភើត
 អំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សត្វាភើតអំពីកាយសម្មស្ស សត្វាភើតអំពី
 មនោសម្មស្ស សត្វាភើតអំពីមនោវិញ្ញាណាតុសម្មស្ស ជាតុសល
 ក៏មាន ជាអត្ថុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន សត្វាខន្ធាមានប្រការ
 ៩ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធាមានប្រការ ១០ គឺ សត្វាភើតអំពីចក្ខុ-
 សម្មស្ស ។ បេ ។ សត្វាភើតអំពីកាយសម្មស្ស ភើតព្រមដោយសុខ
 ក៏មាន ភើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន សត្វាភើតអំពីមនោសម្មស្ស

មហាវិញ្ញាណធាតុសម្មាសម្ពុទ្ធ ជា សញ្ញា អត្តិ តត្ថសាលា
 អត្តិ អត្តសាលា អត្តិ អរិយធាតុ ឯវំ ធរណីនេន
 សញ្ញាខន្ធា ។

[៥៥] ឯកវិទេន សញ្ញាខន្ធា ជស្សសម្ម-
 យុត្តោ ។ ធុរិទេន សញ្ញាខន្ធា អត្តិ សមេហតុតោ អត្តិ
 អមេហតុតោ ។ តិរិទេន សញ្ញាខន្ធា អត្តិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្តិ ធុត្តាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ អត្តិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 អត្តិ វិចារតោ អត្តិ វិចារតន្តរម្ពន្ធា អត្តិ ឈរិចារ-
 តន្តរម្ពន្ធា អត្តិ ឧចានិទ្ធុចានានិយោ អត្តិ
 អនុចានិទ្ធុចានានិយោ អត្តិ អនុចានិទ្ធុចានានិយោ
 អត្តិ សន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្តិ អសន្តិលំដ្ឋស-
 ន្តិលេសិកោ អត្តិ អសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្តិ
 សវិតត្តសវិចារោ អត្តិ អវិតត្តវិចារមត្តោ អត្តិ អវិត-
 ត្តវិចារោ អត្តិ បិសិសហតតោ អត្តិ សុខសហតតោ
 អត្តិ ឧបេត្តាសហតតោ អត្តិ ធរណីនេន បហាតតោ

សញ្ញាភីតិអំពីបទៅវិញ្ញាណធាតុសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាតុសលកំមាន ជាអត្តសល
 កំមាន ជាអត្តាភីតិកំមាន សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៥៥] សញ្ញាខន្ធាមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយជស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយហេតុកំ
 មាន មិនមានហេតុកំមាន ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកប
 ដោយសុខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយអទុក្ខ-
 មសុខវេទនាកំមាន ជាវិបាកកំមាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីកំមាន មិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីកំមាន មានកម្មប្រ-
 កបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់វាបាទកំមាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទកំមាន មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម រហូតហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់វាបាទកំមាន សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងកំមាន
 មិនសៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងកំមាន មិនសៅហ្មងហើយ
 ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងកំមាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងវិចារកំមាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមវិចារកំមាន មិនមាន
 វិតក្កៈទាំងបីឈរកំមាន កើតព្រមដោយបីកំមាន កើតព្រមដោយ
 សុខកំមាន កើតព្រមដោយទុក្ខកំមាន គួរលះដោយទស្សនកំមាន

អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វា អត្ថំ នេវ ធម្មនេន ឯ
 ភាវនាយ បហាតត្វា អត្ថំ ធម្មនេន បហាតត្វាហេ-
 តុតោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុតោ អត្ថំ នេវ
 ធម្មនេន ឯ ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុតោ អត្ថំ
 អាចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ អត្ថំ នេវ ចយតាមិ
 នាបចយតាមិ អត្ថំ សេត្វោ អត្ថំ អសេត្វោ អត្ថំ
 នេវ សេត្វោ នាសេត្វោ អត្ថំ បរិតោ អត្ថំ មហាគតោ
 អត្ថំ អប្បមាណោ អត្ថំ បរិតារម្មណោ អត្ថំ មហាគតា-
 រម្មណោ អត្ថំ អប្បមាណារម្មណោ អត្ថំ ហិរោ អត្ថំ
 មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ អត្ថំ មិច្ឆតិយតោ អត្ថំ
 សម្មត្តិយតោ អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ មត្តារម្មណោ
 អត្ថំ មត្តហេតុតោ អត្ថំ មត្តានិបតិ អត្ថំ ឧប្បន្នោ អត្ថំ
 អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បន្នំ អត្ថំ អតីតោ អត្ថំ អនាគតោ
 អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ អត្ថំ អតីតារម្មណោ អត្ថំ អនាគតា-
 រម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈតោ អត្ថំ
 តហិរោ អត្ថំ អជ្ឈតតហិរោ អត្ថំ អជ្ឈតារម្មណោ
 អត្ថំ ឲ្យហិរោរម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈតតហិរោរម្មណោ

ត្ថូលរដាយភាវនាភីមាន មិនត្ថូលរដាយឧស្សនៈ តាំងមិនត្ថូលរដាយ
 ភាវនាភីមាន មានហេតុត្ថូលរដាយឧស្សនៈភីមាន មានហេតុត្ថូលរដាយ
 យភាវនាភីមាន មានហេតុមិនត្ថូលរដាយឧស្សនៈ តាំងមិនត្ថូលរដាយ
 ភាវនាភីមាន ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងភីមាន ដល់នូវការមិនសន្សំ
 ក្នុងឡើងភីមាន មិនដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើង តាំងមិនដល់នូវការមិន
 សន្សំក្នុងឡើងភីមាន ជាបេសសេក្ខបុគ្គលភីមាន ជាបេសសេក្ខបុគ្គល
 ភីមាន មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល តាំងមិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គលភី
 មាន មានសភាពតូចង្វាក់មាន ដល់នូវសភាពធំភីមាន ប្រមាណមិនបាន
 ភីមាន មានការម្នាក់តូចង្វាក់មាន មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំភីមាន
 មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានភីមាន ហេតុជាភីមាន យ៉ាងតណ្ហាលភី
 មាន យ៉ាងឧត្តមភីមាន មានសភាពខុសនឹងខ្សែងភីមាន មានសភាពត្រូវ
 នឹងខ្សែងភីមាន មានសភាពមិនខ្សែងភីមាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ភីមាន
 មានមគ្គជាហេតុភីមាន មានមគ្គជាអធិបតីភីមាន កើតហើយភីមាន មិន
 បានកើតភីមាន ប្រសិនបើកើតឡើងភីមាន ជាអតីតភីមាន ជាអនាគត
 ភីមាន ជាបច្ចុប្បន្នភីមាន មានការម្នាក់ជាអតីតភីមាន មានការម្នាក់ជាអា-
 នតភីមាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នភីមាន ជាខាងក្នុងភីមាន ជាខាងក្រៅ
 ភីមាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅភីមាន មានការម្នាក់ខាងក្នុងភីមាន មាន
 ការម្នាក់ខាងក្រៅភីមាន មានការម្នាក់តាំងខាងក្នុងនិងខាងក្រៅភីមាន

១ បេ ១ ឃ៍ ឆស្សវិទេន សត្វាខន្ធោ ។

(៥៦) ឃ៍តវិទេន សត្វាខន្ធោ ឆស្សសម្បយុត្តោ ។

ឆស្សវិទេន សត្វាខន្ធោ អត្ថិ ហេតុសម្បយុត្តោ
 អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ន ហេតុ សហេតុតោ អត្ថិ
 ន ហេតុ អហេតុតោ អត្ថិ លោភិយោ អត្ថិ លោកុត្ត-
 រោ អត្ថិ តេនចិ វិញ្ញាយោ អត្ថិ តេនចិ ន វិញ្ញាយោ
 អត្ថិ សាសវេ អត្ថិ អធាសវេ អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តោ
 អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តោ អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តសាសវេ
 អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តអធាសវេ អត្ថិ សញ្ញាជនិយោ អត្ថិ
 អសញ្ញាជនិយោ អត្ថិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ អត្ថិ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ អត្ថិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញា-
 ជនិយោ អត្ថិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ
 អត្ថិ កន្ទនិយោ អត្ថិ អកន្ទនិយោ អត្ថិ កន្ទសម្បយុត្តោ
 អត្ថិ កន្ទវិប្បយុត្តោ អត្ថិ កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយោ អត្ថិ
 កន្ទវិប្បយុត្តអកន្ទនិយោ អត្ថិ ធុយនិយោ អត្ថិ អនោ-
 យនិយោ អត្ថិ ធុយសម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុយវិប្បយុត្តោ

១ បេ ១ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង៖ខេងឯង ។

(៥៦) សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធជ៍សម្បយុត្ត
 ដោយដស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៍
 មាន ប្រាសចាកហេតុក៍មាន មិនមែនហេតុក៍ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ក៍មាន មិនមែនហេតុក៍ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៍មាន ជាលោកិយក៍មាន
 ជាលោកុត្តក៍មាន ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៍មាន ដែល
 មិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៍មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ក៍មាន មិនមានអាសវៈក៍មាន ប្រកបដោយអាសវៈក៍មាន ប្រាសចាក
 អាសវៈក៍មាន ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៍មាន
 ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈក៍មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនក៍មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៍មាន ប្រកបដោយសំយោ-
 ជនក៍មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៍មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៍មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សំយោជនៈក៍មាន ដែលគន្លះគប្បីដាក់គ្រងក៍មាន ដែលគន្លះ
 មិនគប្បីដាក់គ្រងក៍មាន ប្រកបដោយគន្លះក៍មាន ប្រាសចាកគន្លះក៍មាន
 ប្រាសចាកគន្លះតែគន្លះគប្បីដាក់គ្រងក៍មាន ប្រាសចាកគន្លះទាំងគន្លះមិន
 គប្បីដាក់គ្រងក៍មាន ដែលធម្មៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទន៍ក៍មាន ដែលធម្មៈមិន
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទន៍ក៍មាន ប្រកបដោយធម្មៈក៍មាន ប្រាសចាកធម្មៈក៍មាន

អត្ថិ ធិរិយ្យយុត្តធិរិយិយោ អត្ថិ ធិរិយ្យយុត្តរិយោ-
 យិយោ អត្ថិ យោគធិរិយោ អត្ថិ អាយោគធិរិយោ អត្ថិ
 យោគសម្បយុត្តោ អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តោ អត្ថិ យោគ-
 វិប្បយុត្តយោគធិរិយោ អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តអាយោគធិ-
 រិយោ អត្ថិ ធិវិណិយោ អត្ថិ អធិវិណិយោ អត្ថិ ធិវិ-
 ណសម្បយុត្តោ អត្ថិ ធិវិណវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ធិវិណ-
 វិប្បយុត្តធិវិណិយោ អត្ថិ ធិវិណវិប្បយុត្តអធិវិណិ-
 យោ អត្ថិ បរាមដ្ឋោ អត្ថិ អបរាមដ្ឋោ អត្ថិ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ អត្ថិ បរាមាសវិប្បយុត្តោ អត្ថិ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តបរាមដ្ឋោ អត្ថិ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋោ
 អត្ថិ ឧចាទិដ្ឋោ អត្ថិ អនុចាទិដ្ឋោ អត្ថិ ឧចាទានិយោ
 អត្ថិ អនុចាទានិយោ អត្ថិ ឧចាទានសម្បយុត្តោ អត្ថិ
 ឧចាទានវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ឧចាទានវិប្បយុត្តឧចាទានិ-
 យោ អត្ថិ ឧចាទានវិប្បយុត្តអនុចាទានិយោ អត្ថិ សង្កិ-
 លេសិកោ អត្ថិ អសង្កិលេសិកោ អត្ថិ សង្កិលដ្ឋោ

ប្រាសចាកឧយៈវេទឧយៈឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ប្រាសចាកឧយៈតាំងឧ-
 យៈមិនឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ដែលយោគៈឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ដែល
 យោគៈមិនឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ប្រកបដោយយោគៈកំមាន ប្រាសចាក
 យោគៈកំមាន ប្រាសចាកយោគៈតែយោគៈឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ប្រាស
 ចាកយោគៈតាំងយោគៈមិនឥប្បប្រត្តិកន្ធិកំមាន ជាប្រយោជន៍ដល់វិ-
 វាណៈកំមាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវាណៈកំមាន ប្រកបដោយវិវាណៈកំ
 មាន ប្រាសចាកវិវាណៈកំមាន ប្រាសចាកវិវាណៈតែជាប្រយោជន៍ដល់
 វិវាណៈកំមាន ប្រាសចាកវិវាណៈតាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវាណៈកំ
 មាន ដែលបរាមាសៈស្លាបអង្គីលកំមាន បរាមាសៈមិនស្លាបអង្គីលកំមាន
 ប្រកបដោយបរាមាសៈកំមាន ប្រាសចាកបរាមាសៈកំមាន ប្រាសចាក
 បរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្លាបអង្គីលហើយកំមាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 តាំងបរាមាសៈមិនស្លាបអង្គីលហើយកំមាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានគណ្ណជាដើមកាន់យកហើយកំមាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានគណ្ណជាដើមកាន់យកហើយកំមាន ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន កំ
 មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានកំមាន ប្រកបដោយឧបាទានកំមាន
 ប្រាសចាកឧបាទានកំមាន ប្រាសចាកឧបាទានតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទានកំមាន ប្រាសចាកឧបាទាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានកំ
 មាន គួរដល់សេចក្តីសង្ខារកំមាន មិនគួរដល់សេចក្តីសង្ខារកំមាន

អង្គ អសង្កលំដ្ឋោ អង្គ តតិលេសវិប្បយុត្តោ អង្គ
តតិលេសវិប្បយុត្តោ អង្គ តតិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេ-
សិកោ អង្គ តតិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេសិកោ អង្គ
និស្សនេន បហាតញ្ចោ អង្គ ន និស្សនេន បហា-
តញ្ចោ អង្គ ភាវនាយ បហាតញ្ចោ អង្គ ន ភាវនាយ
បហាតញ្ចោ អង្គ និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ អង្គ ន
និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ អង្គ ភាវនាយ បហា-
តត្វហេតុកោ អង្គ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ
អង្គ សវត្តោ អង្គ អវត្តោ អង្គ សវចារោ អង្គ
អវចារោ អង្គ សប្បវិកោ អង្គ អប្បវិកោ អង្គ បីតិ-
សហគតោ អង្គ ន បីតិសហគតោ អង្គ សុខសហគ-
តោ អង្គ ន សុខសហគតោ អង្គ ឧបេត្តាសហគតោ
អង្គ ន ឧបេត្តាសហគតោ អង្គ តាមាវចរោ អង្គ ន
តាមាវចរោ អង្គ រូមាវចរោ អង្គ ន រូមាវចរោ អង្គ
អរូមាវចរោ អង្គ ន អរូមាវចរោ អង្គ បរិយាបន្នោ
អង្គ អបរិយាបន្នោ អង្គ និយ្យាដិកោ អង្គ អនិយ្យា-
ដិកោ អង្គ និយតោ អង្គ អនិយតោ អង្គ សទ-
ត្តរោ អង្គ អនុត្តរោ អង្គ សរណោ អង្គ អរណោ ។

សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏មាន ប្រកបដោយភិរក្ខ
ក៏មាន ប្រាសចាកភិរក្ខក៏មាន ប្រាសចាកភិរក្ខក៏មាន តែត្រូវដល់សេចក្តី
សៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកភិរក្ខក៏មាន តាំងមិនត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
ត្រូវដោយសេចក្តីមាន មិនត្រូវដោយសេចក្តីមាន ត្រូវដោយ
ភាវនាក៏មាន មិនត្រូវដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុត្រូវដោយ
សេចក្តីមាន មានហេតុមិនត្រូវដោយសេចក្តីមាន មានហេតុត្រូវ
ដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនត្រូវដោយភាវនាក៏មាន ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិភក្តក៏មាន មិនមានវិភក្តក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វិភក្តក៏មាន មិនមានវិភក្តក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងប្រតិក្កមាន មិន
មានប្រតិក្កមាន កើតព្រមដោយប្រតិក្កមាន មិនកើតព្រមដោយប្រតិក្កមាន
កើតព្រមដោយសុខក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រម
ដោយទុក្ខក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន ជាភាពច្រើន
មាន មិនមែនជាភាពច្រើនក៏មាន ជាត្រូវច្រើនក៏មាន មិនមែនជាត្រូវច្រើន
ក៏មាន ជាត្រូវច្រើនក៏មាន មិនមែនជាត្រូវច្រើនក៏មាន ជាហិរក្ខ
ក៏មាន ជាអវិរក្ខក៏មាន ជាអវិរក្ខក៏មាន ប្រកបដោយភិរក្ខ
មិនមានភិរក្ខក៏មាន ប្រកបដោយអវិរក្ខក៏មាន មិនមានអវិរក្ខក៏មាន ។

តិវិជន សញ្ញាខន្ធនា អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ
អត្ថិ អត្ថាគតោ ។ បេ ។ ឃីវំ ធិសវិជន សញ្ញាខន្ធនា ។

[៥៧] ឃីវិជន សញ្ញាខន្ធនា ធិស្សសម្ប-
យុត្តោ ។ ធុវិជន សញ្ញាខន្ធនា អត្ថិ សរលោ អត្ថិ
អរលោ ។ តិវិជន សញ្ញាខន្ធនា អត្ថិ សុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ អត្ថិ អធិត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មលោ អត្ថិ តហិទ្ធាម្មលោ
អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធាម្មលោ ។ បេ ។ ឃីវំ ធិសវិជន
សញ្ញាខន្ធនា^(១) ។

ទុកម្លង ។

[៥៨] ឃីវិជន សញ្ញាខន្ធនា ធិស្សសម្ប-
យុត្តោ ។ ធុវិជន សញ្ញាខន្ធនា អត្ថិ សហេតុតោ
អត្ថិ អហេតុតោ ។ តិវិជន សញ្ញាខន្ធនា អត្ថិ តុស-
លោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អត្ថាគតោ ។ បេ ។ ឃីវំ
ធិសវិជន សញ្ញាខន្ធនា ។ ឃីវិជន សញ្ញាខន្ធនា
ធិស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជន សញ្ញាខន្ធនា^(២) អត្ថិ

១ ម. ធិសវិជន ឃីវិជន តុសលោ អត្ថិ តហិទ្ធាម្មលោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធាម្មលោ ។ បេ ។ ឃីវំ ធិសវិជន សញ្ញាខន្ធនា ។
២ ម. ធិសវិជន ឃីវិជន តុសលោ អត្ថិ តហិទ្ធាម្មលោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធាម្មលោ ។ បេ ។ ឃីវំ ធិសវិជន សញ្ញាខន្ធនា ។

សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធនាសុភស្ថាន ជាអត្ថស្ថាន
ជាអត្ថាគតីមាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៥៩] សញ្ញាខន្ធនាប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធនាសម្ប-
យុត្តដោយធិស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធនាប្រកបដោយ
រណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
ខន្ធនាប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន
មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុងខាងក្រៅក៏
មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ១០ យ៉ាងឯង ។

ចប់ ទុកម្លង ។

[៦០] សញ្ញាខន្ធនាប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធនាសម្ប-
យុត្តដោយធិស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធនាប្រតិទៅជា
មួយនឹងហេតុក៏មាន ហេតុហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ៣ គឺ
សញ្ញាខន្ធនាសុភស្ថាន ជាអត្ថស្ថាន ជាអត្ថាគតីមាន ។ បេ ។
សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការមួយ បាន
ដល់សញ្ញាខន្ធនា សម្បយុត្តដោយធិស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធនាប្រការ ២ គឺ

សរសេរ អត្ថិ អរសេរ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ
 តុសសេរ អត្ថិ អតុសសេរ អត្ថិ អត្ថកតតោ ។ បេ ។
 ឃី ធនវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃីតវិជេន សញ្ញាខន្ធោ
 ធនស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ
 សហេតុតោ អត្ថិ អហេតុតោ ។ តិវិជេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មណ
 អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណ
 ។ បេ ។ ឃី ធនវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃីតវិជេន
 សញ្ញាខន្ធោ ធនស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថិ សរសេរ អត្ថិ អរសេរ ។ តិវិជេន
 សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មណ
 អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណ
 ។ បេ ។ ឃី ធនវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។

សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយរណៈកំមាន មិនមានរណៈកំមាន ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យក្រឹត
 កំមាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រតិភូទៅជាមួយនឹងហេតុកំមាន មិនមាន
 ហេតុកំមាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខ-
 នាកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទ-
 នាកំមាន ។ បេ ។ មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុងកំមាន មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅកំ
 មាន មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុងកំមានខាងក្រៅកំមាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយរណៈកំមាន មិនមានរណៈកំមាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 កំមាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាកំមាន ។ បេ ។ មានការម្ស្នាក់ខាង
 ក្នុងកំមាន មានការម្ស្នាក់ខាងក្រៅកំមាន មានការម្ស្នាក់ខាងក្នុងកំមានខាង
 ក្រៅកំមាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៩៩] ឯកវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិយេន សត្វាខន្ធោ អត្ថំ អហេតុតោ អត្ថំ អហេតុតោ ។ តិវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ។ ឯកវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិយេន សត្វាខន្ធោ អត្ថំ ហេតុសម្មយុត្តោ អត្ថំ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ធុត្តាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ អធិត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ។ ឯកវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិយេន សត្វាខន្ធោ អត្ថំ ធម្មហេតុ សហេតុតោ អត្ថំ ធម្មហេតុ អហេតុតោ ។ តិវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ អត្ថំ វិចារតោ អត្ថំ វិចារតធម្មនន្ទោ អត្ថំ ធម្មវិចារតធម្មវិចារតធម្មនន្ទោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ។ ឯកវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិយេន សត្វាខន្ធោ អត្ថំ លោកិយោ អត្ថំ លោកុត្តរោ ។ តិវិជ្ជា សត្វាខន្ធោ

[៩៩] សត្វាខន្ធប្រការមួយ បានដល់សត្វាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយធម្មៈ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ២ គឺ សត្វាខន្ធមានហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សត្វាខន្ធប្រការ ៣ គឺ សត្វាខន្ធជាអកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធប្រការមួយ បានដល់សត្វាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយធម្មៈ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ២ គឺ សត្វាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ សត្វាខន្ធប្រការ ៣ គឺ សត្វាខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធប្រការមួយ បានដល់សត្វាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយធម្មៈ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ២ គឺ សត្វាខន្ធមិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង មិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ។ សត្វាខន្ធប្រការ ៣ គឺ សត្វាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សត្វាខន្ធប្រការមួយ បានដល់សត្វាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយធម្មៈ ។ សត្វាខន្ធប្រការ ២ គឺ សត្វាខន្ធជា លោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ សត្វាខន្ធប្រការ ៣ គឺ

អត្ថិ ទុកានិក្ខុ វាទានិយោ អត្ថិ អនុកានិក្ខុ វាទានិយោ
 អត្ថិ អនុកានិក្ខុ វាទានិយោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជន
 សញ្ញាខន្ធោ ។ ឯវាវិជន សញ្ញាខន្ធោ ផស្សៈសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុវិជន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ កេនតិ វិញ្ញ-
 យោ អត្ថិ កេនតិ ន វិញ្ញយោ ។ តិវិជន
 សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ សុត្តិលិដ្ឋសុត្តិលសិកោ អត្ថិ
 អសុត្តិលិដ្ឋសុត្តិលសិកោ អត្ថិ អសុត្តិលិដ្ឋសុត្តិល-
 សិកោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជន សញ្ញាខន្ធោ ។
 ឯវាវិជន សញ្ញាខន្ធោ ផស្សៈសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជន
 សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ សាសវេ អត្ថិ អនាសវេ ។
 តិវិជន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ អវិគត្តាវិចារោ អត្ថិ
 អវិគត្តាវិចារមន្តោ អត្ថិ អវិគត្តាវិចារោ ។ បេ ។
 ឯវំ ទសវិជន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឯវាវិជន សញ្ញា-
 ខន្ធោ ផស្សៈសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជន សញ្ញាខន្ធោ

សញ្ញាខន្ធ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានកណ្តាជាដើមកាន់យក
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានកណ្តាជាដើមកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានកណ្តាជាដើមកាន់យក តាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលគប្បីដឹង
 ដោយវិញ្ញាណាមួយក៏មាន ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណាមួយក៏
 មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលសៅហ្មងតាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនសៅហ្មង តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធមានភាសវៈក៏មាន មិនមានភាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានវិគក្កៈតាំងមានវិចារៈក៏មាន មិនមានវិគក្កៈមានត្រឹម
 តែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិគក្កៈតាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញា-
 ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ

អត្ថំ អាសវៈសម្បយុត្តោ អត្ថំ អាសវៈវិប្បយុត្តោ ។
 តិវៈធន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ បិទ្កសហគុតោ អត្ថំ
 សុខសហគុតោ អត្ថំ ឧបេត្តាសហគុតោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ទសវៈធន សញ្ញាខន្ធា ។ ឯកវៈធន សញ្ញាខន្ធា
 ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឧវៈធន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ អាស-
 វៈវិប្បយុត្តសាសវេ អត្ថំ អាសវៈវិប្បយុត្តអនាសវេ ។
 តិវៈធន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ ទស្សនេន បហាតត្វោ អត្ថំ
 កាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ នេវ ទស្សនេន ន កាវនាយ
 បហាតត្វោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវៈធន សញ្ញាខន្ធា ។
 ឯកវៈធន សញ្ញាខន្ធា ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឧវៈធន
 សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិ-
 យោ ។ តិវៈធន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ ទស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកោ អត្ថំ កាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ អត្ថំ
 នេវ ទស្សនេន ន កាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ។ បេ ។
 ឯវំ ទសវៈធន សញ្ញាខន្ធា ។ ឯកវៈធន សញ្ញាខន្ធា
 ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ឧវៈធន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ
 សញ្ញាជនិយសម្បយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនិវិប្បយុត្តោ ។

សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយពាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកពាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញា-
 ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធគឺតព្រមដោយបីគឺក៏មាន គឺតព្រម
 ដោយសុខៈក៏មាន គឺតព្រមដោយឧបេត្តាគឺក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រាសចាកពាសវៈតែប្រព្រឹត្ត៧ជាមួយនឹងពាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
 ពាសវៈទាំងមិនមានពាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធដែលគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយភាវនាគឺក៏មាន មិនគួរ
 លះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាគឺក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានហេតុគួរលះ
 ដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាគឺក៏មាន មានហេតុមិន
 គួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាគឺក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ។

តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ រាជយតាមិ អត្ថំ អបជយ-
 តាមិ អត្ថំ នេកធម្មតាមិ នាបជយតាមិ ។ បេ ។ ឯវិ
 ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឯតវិជេន សញ្ញាខន្ធោ
 ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ
 អត្ថំ សេត្វា អត្ថំ អសេត្វា អត្ថំ នេវ សេត្វា
 នាសេត្វា ។ បេ ។ ឯវិ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។
 ឯតវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
 សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កន្ទនិយោ អត្ថំ អកន្ទនិយោ ។
 តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហាគ្គតោ
 អត្ថំ អប្បហរណោ ។ បេ ។ ឯវិ ទសវិជេន សញ្ញាខ-
 ន្ធោ ។ ឯតវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ជស្សសម្បយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កន្ទសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្ទវិ-
 ប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ បរិត្តាម្បណោ

សញ្ញាខន្ធបាទប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធដល់នូវការសន្សំកត្វទឡើងក៏មាន
 ដល់នូវការមិនសន្សំកត្វទឡើងក៏មាន មិនមែនជាដល់នូវការសន្សំកត្វ
 ឡើង តាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកត្វទឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាកសំយោជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធដារបស់សេត្តបុគ្គលក៏មាន ដារបស់
 អសេត្តបុគ្គលក៏មាន មិនមែនដារបស់សេត្តបុគ្គល តាំងមិនមែនដារបស់
 អសេត្តបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលគន្លះគប្បីដោតក្រងក៏មាន
 ដែលគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធមានសភាពតូចត្នាក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏
 មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកាសដោយគន្លះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លះក៏
 មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានការម្ស្នក់តូចត្នាក៏មាន

អត្ថិ មហាក្សត្រាប្បណា អត្ថិ អប្បបរណាប្បណា ។ បេ ។
 ឯវំ ធនវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា ។ ឯតវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា
 ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិយេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ
 កន្ធុប្បយុត្តកន្ធុនិយោ អត្ថិ កន្ធុប្បយុត្តកន្ធុនិយោ ។
 តិរិយេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ ហិរោ អត្ថិ មជ្ឈិមោ អត្ថិ
 បណ្ឌិតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធនវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា ។
 ឯតវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិយេន
 សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ ធុរិយេនិយោ អត្ថិ អនោយនិយោ ។
 តិរិយេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ មិច្ឆត្ថនិយោតោ អត្ថិ សម្មត្ថ-
 និយោតោ អត្ថិ អនិយោតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធនវិរិយេន
 សញ្ញាខន្ធា ។ ឯតវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា ឯស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុរិយេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ ធុរិយសម្បយុត្តោ
 អត្ថិ ធុរិយវិប្បយុត្តោ ។ តិរិយេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថិ
 មត្តារម្មណោ អត្ថិ មត្តរោត្តរោតោ អត្ថិ មត្តានិបត្តិ
 ។ បេ ។ ឯវំ ធនវិរិយេន សញ្ញាខន្ធា ។ ឯតវិរិយេន
 សញ្ញាខន្ធា ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិយេន សញ្ញាខន្ធា

មានការប្រណីដល់នូវសភាពដ៏ក៏មាន មានការប្រណីប្រមាណមិនបានក៏មាន
 ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ
 មួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រ-
 ការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រាសចាកគន្លះតែគន្លះគប្បីដោតក្រដីក៏មាន ប្រាស
 ចាកគន្លះទាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រដីក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៣ គឺ
 សញ្ញាខន្ធថេរកតាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងទុក្ខមក៏មាន ។ បេ ។
 សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធា មានប្រការមួយ
 បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធដែលឧប្បត្តិប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលឧប្បត្តិប្រព្រឹត្ត
 កន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធាមានសភាព។ស
 ទ័ង្សៗក៏មាន មានសភាពត្រូវទ័ង្សៗក៏មាន មានសភាពមិនទ័ង្សៗក៏
 មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធាមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធា
 មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយឧប្បត្តិក៏មាន ប្រាសចាកឧប្ប-
 ត្តិក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធាមានមគ្គជាអារម្មណ៍
 ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញា-
 ខន្ធាមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការមួយ បាន
 ដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ២ គឺ

អភិធម្មវិសេក ភ្នំ

សញ្ញាខន្ធប្រាសចាកឈៈ តែឈៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាក
ឈៈទាំងឈៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣
គឺ សញ្ញាខន្ធកើតឡើងហើយក៏មាន មិនខានកើតឡើងក៏មាន ប្រឆាំង
កើតឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
សញ្ញាខន្ធជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ
បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២
គឺ សញ្ញាខន្ធប្រគល់ដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានការម្នាក់ជាអតីតក៏មាន
មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
មួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមាន
ប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រាសចាកយោគៈ តែយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង
ក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធខាងកងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន

វង្សវិក្កេ អភិធម្មកាដដយំ

អត្ថំ អដ្ឋង្គត្តវាហិតោ ។ បេ ។ ឯវំ ឧសវិទេន សញ្ញា-
 ខន្ធា ។ ឯតវិទេន សញ្ញាខន្ធា ជស្សសម្បយុត្តោ ។
 ធុវិទេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ ធិវរណិយោ អត្ថំ អធិវរ-
 ណិយោ ។ តិវិទេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ អដ្ឋត្តាប្បណោ
 អត្ថំ តាហិត្វាប្បណោ អត្ថំ អដ្ឋត្តតាហិត្វាប្បណោ
 ។ បេ ។ ឯវំ ឧសវិទេន សញ្ញាខន្ធា ។

រាតោវង្សកំ ។

(២០) សត្តវិទេន សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ តុសលោ
 អត្ថំ អតុសលោ អត្ថំ អត្យាតតោ អត្ថំ តាមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 ឯវំ សត្តវិទេន សញ្ញាខន្ធា ។ អបរោចិ សត្តវិទេន
 សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អដ្ឋត្តាប្ប-
 ណោ អត្ថំ តាហិត្វាប្បណោ អត្ថំ អដ្ឋត្តតាហិត្វាប្បណោ
 អត្ថំ តាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ឯវំ សត្តវិទេន សញ្ញាខន្ធា ។

វង្សវិក្កេ អភិធម្មកាដដយំ

តាំងខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធា មានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធា មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធជាប្រយោជន៍
 'លវិវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធា
 មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធាមានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់
 ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់តាំងខាងក្នុង តាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។
 សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ រាតោវង្សកំ ។

(២០) សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៧ គឺ សញ្ញាខន្ធាជាតុសលក៏មាន
 ជាអតុសលក៏មាន ជាអត្យាតតក៏មាន ជាតាមាវចក៏មាន ជាអរូចាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូចាវចក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ
 ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន
 មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់តាំងខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅ
 ក៏មាន ជាតាមាវចក៏មាន ជាអរូចាវចក៏មាន ជាអរូចាវចក៏មាន ជា
 អបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦០] ចតុត្ថិសតិវិធន សញ្ញាខន្ធា ចតុសម្ពុស្ស-
 ប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ តុសលោ អត្ថំ អតុស-
 លោ អត្ថំ អក្សតតោ សោតសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។
 យានសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្ពុស្សប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ កាយសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ មនោសម្ពុស្ស-
 ប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ តុសលោ អត្ថំ អតុស-
 លោ អត្ថំ អក្សតតោ ចតុសម្ពុស្សជា សញ្ញា សោ-
 តសម្ពុស្សជា សញ្ញា យានសម្ពុស្សជា សញ្ញា ជីវ្ហ-
 សម្ពុស្សជា សញ្ញា កាយសម្ពុស្សជា សញ្ញា មនោ-
 សម្ពុស្សជា សញ្ញា ដំ ចតុត្ថិសតិវិធន សញ្ញាខន្ធា ។
 អបរោចិ ចតុត្ថិសតិវិធន សញ្ញាខន្ធា ចតុសម្ពុស្ស-
 ប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធា អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
 អនុត្តបសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ
 អន្តរាវច្ឆណា អត្ថំ តហិវច្ឆារវច្ឆណា អត្ថំ អន្តរាវ-
 ច្ឆារវច្ឆណា សោតសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ យាន-
 សម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។

[៦១] សញ្ញាខន្ធាប្រការ ២២ គឺ សញ្ញាខន្ធា ព្រោះចក្ក-
 សម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអក្សត្រីត-
 កំមាន សញ្ញាខន្ធា ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 យានសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះកាយសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជា
 តុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអក្សត្រីតកំមាន សញ្ញាភើត
 អំតិចក្កសម្ពុស្ស សញ្ញាភើតអំតិសោតសម្ពុស្ស សញ្ញាភើតអំតិយាន-
 សម្ពុស្ស សញ្ញាភើតអំតិជីវ្ហសម្ពុស្ស សញ្ញាភើតអំតិកាយសម្ពុស្ស សញ្ញា
 ភើតអំតិមនោសម្ពុស្ស សញ្ញាខន្ធា មានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។
 សញ្ញាខន្ធាមានប្រការ ២២ ដ៏វែងៗ គឺ សញ្ញាខន្ធា ព្រោះចក្កសម្ពុស្ស
 ជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាភកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាភកំមាន
 ប្រកបដោយអនុត្តបសុខវេទនាភកំមាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងកំ
 មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅកំមាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងខាងក្រៅ
 ព្រាភកំមាន សញ្ញាខន្ធា ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 យានសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។

តាមសម្មាសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ មនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ អន្តរាម្មណោ អត្ថិ ឥហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អន្តរាម្មណោ មនុស្សសម្មាសញ្ញា ។ បេ ។ មនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញា ឯវំ ចតុវ្វិសតិវិធន សញ្ញាខន្ធោ ។

[៦២] តីសវិធន សញ្ញាខន្ធោ ចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ សេនាសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ យនសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ តាមសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ មនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ ចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញា ។ បេ ។ មនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញា ឯវំ តីសវិធន សញ្ញាខន្ធោ ។

[៦៣] តឃុវិធន សញ្ញាខន្ធោ ចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អត្យាតតោ អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ

ព្រោះតាមសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ មាន អារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ តាំងខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅក៏មាន សញ្ញាតើអត្ថិចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ សញ្ញាតើអត្ថិមនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៤] សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ សញ្ញាខន្ធព្រោះចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ជាបច្ច័យ ជាតាមាវចរក៏មាន ជាប្រាវចរក៏មាន ជាអប្រាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសេនាសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ព្រោះយនសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ព្រោះតាមសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ជាតាមាវចរក៏មាន ជាប្រាវចរក៏មាន ជាអប្រាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញាតើអត្ថិចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ។ បេ ។ សញ្ញាតើអត្ថិមនោសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៥] សញ្ញាខន្ធមានច្រើនប្រការ គឺ សញ្ញាខន្ធព្រោះចតុសម្មសម្ពុទ្ធច្បាយ ជាបច្ច័យ ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអត្យាត្រីក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាប្រាវចរក៏មាន ជាអប្រាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន

សោតសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ យោនសម្ពុស្សប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ ជិត្តសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ តាយសម្ពុស្ស-
 ប្បវត្តយា ។ បេ ។ មោទសម្ពុស្សប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធោ
 អន្តិ តុសលោ អន្តិ អតុសលោ អន្តិ អព្យាគតោ
 អន្តិ តាមាវចរោ អន្តិ រូបាវចរោ អន្តិ អរូបាវចរោ
 អន្តិ អបរិយាបន្នោ ចតុសម្ពុស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។
 មោទសម្ពុស្សជា សញ្ញា ឯវំ តហវិជេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ ។ អបរោបិ តហវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ចតុស-
 ម្ពុស្សប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធោ អន្តិ សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តោ អន្តិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អន្តិ
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អន្តិ
 អដ្ឋត្តារម្មណោ អន្តិ តហិទ្ធារម្មណោ អន្តិ អដ្ឋត្ត-
 តហិទ្ធារម្មណោ អន្តិ តាមាវចរោ អន្តិ រូបាវចរោ អន្តិ
 អរូបាវចរោ អន្តិ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ពុស្សប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ យោនសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ ជិត្តសម្ពុស្សប្ប-
 វត្តយា ។ បេ ។ តាយសម្ពុស្សប្បវត្តយា ។ បេ ។ មោទ-
 សម្ពុស្សប្បវត្តយា សញ្ញាខន្ធោ អន្តិ អដ្ឋត្តារម្មណោ
 អន្តិ តហិទ្ធារម្មណោ អន្តិ អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណោ

សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយោនសម្ពុស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជិត្តសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះតាយ-
 សម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមោទសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជាតុសល
 ក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអព្យាគ្រឹតក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន
 ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញា
 កើតអំពីចតុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមោទសម្ពុស្ស សញ្ញាខន្ធ
 មានច្រើនប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានច្រើនប្រការ ដ៏ខុសគ្នា
 គឺ សញ្ញាខន្ធ ព្រោះចតុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន
 ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មាន
 ការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះ
 សោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយោនសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះជិត្តសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះតាយសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះមោទសម្ពុស្សជាបច្ច័យ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការ-
 ម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន

អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ
 អត្ថិ អបរិយាបន្នោ ធម្មសម្មស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សជា សញ្ញា វិវិ ធម្មាវចរោ សញ្ញា ខន្ធា ។
 អយំ វុច្ចតិ សញ្ញា ខន្ធា ។

តត្ថ តតមោ សង្ខារត្ថន្ធា ។

[៦៤] ឯតវិជេន សង្ខារត្ថន្ធា វិគុសម្បយុត្តោ ។
 ធុវិជេន សង្ខារត្ថន្ធា អត្ថិ ហេតុ អត្ថិ ន ហេតុ ។
 តិវិជេន សង្ខារត្ថន្ធា អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុស-
 លោ អត្ថិ អត្យាគតោ ។ ធម្មត្ថិជេន សង្ខារត្ថន្ធា
 អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ
 អបរិយាបន្នោ ។ បញ្ចវិជេន សង្ខារត្ថន្ធា អត្ថិ
 សុខ្ខ័យសម្បយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខ័យសម្បយុត្តោ អត្ថិ
 សោមនស្ស័យសម្បយុត្តោ អត្ថិ ទោមនស្ស័យ-
 សម្បយុត្តោ អត្ថិ ឧបេក្ខ័យសម្បយុត្តោ^(១) ។
 ធម្មត្ថិជេន សង្ខារត្ថន្ធា ធម្មសម្មស្សជា ចេតនា
 សោតសម្មស្សជា ចេតនា យានសម្មស្សជា ចេតនា
 ជិត្តសម្មស្សជា ចេតនា តាយសម្មស្សជា ចេតនា
 មនោសម្មស្សជា ចេតនា វិវិ ធម្មត្ថិជេន សង្ខារត្ថន្ធា ។

១ ម. ពេញ បរិ ដំ បញ្ចវិជេន សង្ខារត្ថន្ធា វិស្សន្តំ ។

ជាតាមាវចរោ ជាតាមាវចរោ ជាតាមាវចរោ ជាតាមាវចរោ
 បន្ទុកមាន សញ្ញាត្រឹមត្រូវសម្បស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាត្រឹមត្រូវ
 សម្បស្ស សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា សញ្ញាខន្ធ ។

បញ្ជាក់ខន្ធទាំង ៥ នោះ សង្ខារត្ថន្ធ ត្រឹមត្រូវ ។

[៦៥] សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារត្ថន្ធជីសម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារត្ថន្ធជាហេតុក៏មាន មិន
 មែនហេតុក៏មាន ។ សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារត្ថន្ធជាកុសល
 ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការ
 ៤ គឺ សង្ខារត្ថន្ធជាតាមាវចរោ ជាតាមាវចរោ ជាតាមាវចរោ
 ជាអបរិយាបន្នក៏មាន ។ សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការ ៥ គឺ សង្ខារត្ថន្ធប្រកប
 ដោយសុខ្ខ័យក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខ័យក៏មាន ប្រកបដោយសា-
 មនស្ស័យក៏មាន ប្រកបដោយទោមនស្ស័យក៏មាន ប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខ័យក៏មាន ។ សង្ខារត្ថន្ធមានប្រការ ៦ គឺ ចេតនាត្រឹមត្រូវ
 សម្បស្ស ចេតនាត្រឹមត្រូវសោតសម្បស្ស ចេតនាត្រឹមត្រូវយានសម្បស្ស
 ចេតនា ត្រឹមត្រូវជិត្តសម្បស្ស ចេតនាត្រឹមត្រូវតាយសម្បស្ស ចេតនា
 ត្រឹមត្រូវមនោសម្បស្ស សង្ខារត្ថន្ធ មានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

សត្វវិជេធ សម្មារត្តន្តោ ចតុសម្មស្សដា ចេតនា
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សដា ចេតនា មនោធាតុសម្ម-
 ស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្មស្សដា ចេតនា
 ឯវំ សត្វវិជេធ សម្មារត្តន្តោ ។ អដ្ឋវិជេធ សម្មារ-
 ត្តន្តោ ចតុសម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ កាយស-
 ម្មស្សដា ចេតនា អត្ថំ សុខសហគតា អត្ថំ ទុក្ខ-
 សហគតា មនោធាតុសម្មស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញា-
 ណធាតុសម្មស្សដា ចេតនា ឯវំ អដ្ឋវិជេធ សម្មារត្ត-
 ន្តោ ។ ឯវិជេធ សម្មារត្តន្តោ ចតុសម្មស្សដា
 ចេតនា ។ បេ ។ មនោធាតុសម្មស្សដា ចេតនា មនោ-
 វិញ្ញាណធាតុសម្មស្សដា ចេតនា អត្ថំ តុសលា អត្ថំ
 អតុសលា អត្ថំ អត្យាគតា ឯវំ ឯវិជេធ សម្មារ-
 ត្តន្តោ ។ ឧសវិជេធ សម្មារត្តន្តោ ចតុសម្មស្សដា
 ចេតនា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សដា ចេតនា អត្ថំ
 សុខសហគតា អត្ថំ ទុក្ខសហគតា មនោធាតុ-
 សម្មស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្មស្សដា
 ចេតនា អត្ថំ តុសលា អត្ថំ អតុសលា អត្ថំ
 អត្យាគតា ឯវំ ឧសវិជេធ សម្មារត្តន្តោ ។

សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ ចេតនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
 ភីតអំពីកាយសម្ពុស្ស ចេតនាភីតអំពីមនោធាតុសម្ពុស្ស ចេតនាភីតអំពី
 មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ពុស្ស សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៨ គឺ ចេតនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
 ភីតអំពីកាយសម្ពុស្ស ភីតព្រមដោយសុខក៏មាន ភីតព្រមដោយទុក្ខក៏
 មាន ចេតនាភីតអំពីមនោធាតុសម្ពុស្ស ចេតនាភីតអំពីមនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុសម្ពុស្ស សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមាន
 ប្រការ ៩ គឺ ចេតនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនាភីតអំពីមនោ-
 ធាតុសម្ពុស្ស ចេតនាភីតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ពុស្ស ជាតុសលក៏
 មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអត្យាគ្រីតក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៩
 យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ គឺ ចេតនាភីតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស
 ។ បេ ។ ចេតនាភីតអំពីកាយសម្ពុស្ស ភីតព្រមដោយសុខក៏មាន ភីត
 ព្រមដោយទុក្ខក៏មាន ចេតនាភីតអំពីមនោធាតុសម្ពុស្ស ចេតនាភីត
 អំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ពុស្ស ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន
 ជាអត្យាគ្រីតក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៥] ឯតវិទេន សម្មាសម្ពុទ្ធា ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 តវិទេន សម្មាសម្ពុទ្ធា អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិ-
 វិទេន សម្មាសម្ពុទ្ធា អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អនុត្ត-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ
 វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ នេវ វិចារកធម្មធម្មធម្មោ អត្ថំ
 ទុច្ចាទិទ្ធពាទាទិយោ អត្ថំ អនុច្ចាទិទ្ធពាទាទិយោ អត្ថំ
 អនុច្ចាទិទ្ធពាទាទិយោ អត្ថំ សង្ក្ខល្លដ្ឋសង្ក្ខលេសិ-
 កោ អត្ថំ អសង្ក្ខល្លដ្ឋសង្ក្ខលេសិកោ អត្ថំ អសង្ក្ខល្លដ្ឋា-
 សង្ក្ខលេសិកោ អត្ថំ សវិគត្តាសវិចារោ អត្ថំ អវិគត្តាវិ-
 ចារមត្តោ អត្ថំ អវិគត្តាវិចារោ អត្ថំ បីតិសហគតោ អត្ថំ
 សុខសហគតោ អត្ថំ ទុបេក្ខាសហគតោ អត្ថំ នស្ស-
 រណេន បហាតត្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ នេវ
 នស្សរណេន ន ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ នស្សរណេន
 បហាតត្វោហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោហេតុកោ

[៦៥] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាហេតុក៏មាន មិនមែន
 ហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេ-
 ទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអនុក្ខមសុខវេទនា
 ក៏មាន ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនវិបាកទាំង
 មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានកម្មប្រកបដោយ
 តិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទ
 ក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយតិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយតិលេសមាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទក៏មាន
 សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ
 តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានស្រមៃវិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំង
 មិនមានវិចារក៏មាន កើតព្រមដោយចិត្តក៏មាន កើតព្រមដោយសុខក៏មាន
 កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន គួរលះដោយសុខក៏មាន គួរលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយសុខក៏មានទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន
 មានហេតុគួរលះដោយសុខក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន

ព័ត៌មានបំផុត ក្នុង

មានហេតុមិនគួរលះដោយសារៈ ទាំងមិនគួរលះ ដោយការនាំក៏មាន
ដល់នូវការសន្យាត្រូវឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាត្រូវឡើងក៏មាន
មិនដល់នូវការសន្យា ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាត្រូវឡើងក៏មាន ជា
របស់សេតុបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេតុបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់
សេតុបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេតុបុគ្គលក៏មាន មានសភាពតូចឆ្មារ
ក៏មាន ដល់នូវភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន មានការម្នាក់
តូចឆ្មារក៏មាន មានការម្នាក់ដល់នូវភាពធំក៏មាន មានការម្នាក់ប្រមាណ
មិនបានក៏មាន ចេកចាបក៏មាន យ៉ាងគណ្ណាលក៏មាន យ៉ាងទត្ថមក៏
មាន មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន
មានសភាពមិនទៀងក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជា
ហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន មិនបាន
កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគត
ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានការម្នាក់ជាអតីតក៏មាន មានការម្នាក់
ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ខាងក្នុងក៏មាន ខាង
ក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុង
មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងខាង
ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦] ឯតទិវេន សន្តិវត្ថុតោ អន្តិ សមោតុតោ អន្តិ
 អមោតុតោ អន្តិ ហេតុសម្មយុត្តោ អន្តិ ហេតុវិច្ឆយុត្តោ អន្តិ ហេតុ
 ចេវ សមោតុតោ ឆ អន្តិ សមោតុតោ ចេវ ឆ ហេតុ អន្តិ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្ម-
 យុត្តោ ឆ អន្តិ ហេតុសម្មយុត្តោ ចេវ ឆ ឆ ហេតុ
 អន្តិ ឆ ហេតុ សមោតុតោ អន្តិ ឆ ហេតុ អមោតុតោ អន្តិ លោកិយោ អន្តិ លោកុត្តរោ អន្តិ តេជនិ
 វិញ្ញាយោ អន្តិ តេជនិ ឆ វិញ្ញាយោ អន្តិ អាសវេ អន្តិ ខោ អាសវេ អន្តិ សាសវេ អន្តិ អនាសវេ អន្តិ
 អាសវសម្មយុត្តោ អន្តិ អាសវិច្ឆយុត្តោ អន្តិ អាសវេ ចេវ សាសវេ ឆ អន្តិ សាសវេ ចេវ ខោ ឆ
 អាសវេ អន្តិ អាសវេ ចេវ អាសវសម្មយុត្តោ ឆ អន្តិ
 អាសវសម្មយុត្តោ ចេវ ខោ ឆ អាសវេ អន្តិ ឈសវេ វិច្ឆយុត្តសាសវេ អន្តិ អាសវិច្ឆយុត្តអនាសវេ អន្តិ
 សត្តោជនំ អន្តិ ខោ សត្តោជនំ អន្តិ សត្តោជនិយោ អន្តិ អសត្តោជនិយោ អន្តិ សត្តោជនសម្មយុត្តោ

[២៦] សន្តិវត្ថុមានប្រការមួយ បានដល់សន្តិវត្ថុដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយចិត្ត ។ សន្តិវត្ថុមានប្រការ ២ គឺ សន្តិវត្ថុមានហេតុក៍
 មាន មិនមានហេតុក៍មាន ប្រកបដោយហេតុក៍មាន ប្រាសចាកហេតុក៍
 មាន ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៍មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៍មាន ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៍មាន
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៍មាន មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៍មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៍
 មាន ជាលោកិយក៍មាន ជាលោកុត្តរក៍មាន ដែលគប្បីដឹងដោយ
 វិញ្ញាណាមួយក៍មាន ដែលមិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណាមួយក៍
 មាន មានអាសវៈក៍មាន មិនមានអាសវៈក៍មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈក៍មាន មិនមានអាសវៈក៍មាន ប្រកបដោយអាសវៈក៍មាន
 ប្រាចាកអាសវៈក៍មាន មានអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ក៍មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៍មាន មាន
 អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក៍មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈក៍មាន ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៍
 មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៍មាន ជាសញ្ញាជនៈក៍
 មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៍មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៍មាន
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៍មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៍មាន

អភិជនប្រាសាទ រតន្ត្រី

អត្ថំ សត្រោជនីវ្យយុត្តោ អត្ថំ សត្រោជនីវ្យ
 សត្រោជនីវ្យោ ច អត្ថំ សត្រោជនីវ្យោ ចេវ ធា ច
 សត្រោជនីវ្យ អត្ថំ សត្រោជនីវ្យោ សត្រោជនីវ្យ-
 យុត្តោ ច អត្ថំ សត្រោជនីវ្យយុត្តោ ចេវ ធា ច
 សត្រោជនីវ្យ អត្ថំ សត្រោជនីវ្យយុត្តសត្រោជនីវ្យោ
 អត្ថំ សត្រោជនីវ្យយុត្តអសត្រោជនីវ្យោ អត្ថំ កន្តោ
 អត្ថំ ធា កន្តោ អត្ថំ កន្តនិវ្យោ អត្ថំ អកន្តនិវ្យោ អត្ថំ
 កន្តសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្តវិវ្យយុត្តោ អត្ថំ កន្តោ ចេវ
 កន្តនិវ្យោ ច អត្ថំ កន្តនិវ្យោ ចេវ ធា ច កន្តោ អត្ថំ
 កន្តោ ចេវ កន្តសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ កន្តសម្បយុត្តោ
 ចេវ ធា ច កន្តោ អត្ថំ កន្តវិវ្យយុត្តកន្តនិវ្យោ អត្ថំ
 កន្តវិវ្យយុត្តអកន្តនិវ្យោ អត្ថំ ធិយោ អត្ថំ ធា ធិយោ
 អត្ថំ ធិយនិវ្យោ អត្ថំ អធាយនិវ្យោ អត្ថំ ធិយសម្ប-
 យុត្តោ អត្ថំ ធិយវិវ្យយុត្តោ អត្ថំ ធិយោ ចេវ ធិយនិ-
 វ្យោ ច អត្ថំ ធិយនិវ្យោ ចេវ ធា ច ធិយោ អត្ថំ
 ធិយោ ចេវ ធិយសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ ធិយសម្បយុ-
 ត្តោ ចេវ ធា ច ធិយោ អត្ថំ ធិយវិវ្យយុត្តធិយនិវ្យោ

អភិបាលរង វិស័យ

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញា-
ជនៈក៏មាន ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំង
មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាគន្លឹះក៏មាន មិនមែនគន្លឹះក៏
មាន ដែលគន្លឹះគប្បីដោតក្រដក៏មាន ដែលគន្លឹះមិនគប្បីដោតក្រដក៏មាន
ប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លឹះក៏មាន ជាគន្លឹះ ទាំងជាធម៌ដែល
គន្លឹះគប្បីដោតក្រដក៏មាន ជាធម៌ដែលគន្លឹះគប្បីដោតក្រដ តែមិនមែនគន្លឹះ
ក៏មាន ជាគន្លឹះទាំងប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រកបដោយគន្លឹះតែមិនមែន
គន្លឹះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លឹះ តែជាសភាពដែលគន្លឹះគប្បីដោតក្រដក៏មាន
ប្រាសចាកគន្លឹះ ទាំងជាសភាពដែលគន្លឹះមិនគប្បីដោតក្រដក៏មាន ជា
ឧបាយក៏មាន មិនមែនឧបាយក៏មាន ដែលឧបាយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
ដែលឧបាយមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយក៏មាន ប្រាស
ចាកឧបាយក៏មាន ជាឧបាយ ទាំងជាធម៌ដែលឧបាយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
ជាធម៌ដែលឧបាយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង តែមិនមែនឧបាយក៏មាន ជាឧបាយ
ទាំងប្រកបដោយឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយ តែមិនមែនឧបាយក៏
មាន ប្រាសចាកឧបាយ តែជាសភាពដែលឧបាយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន

អត្ថិ ធិយវិប្បយុត្តអយោគិយោ អត្ថិ យោគោ អត្ថិ
 នោ យោគោ អត្ថិ យោគនិយោ អត្ថិ អយោគិយោ អត្ថិ
 យោគសម្បយុត្តោ អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តោ អត្ថិ យោគោ
 ចេវ យោគនិយោ ច អត្ថិ យោគនិយោ ចេវ នោ ច
 យោគោ អត្ថិ យោគោ ចេវ យោគសម្បយុត្តោ ច អត្ថិ
 យោគសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច យោគោ អត្ថិ យោគ-
 វិប្បយុត្តយោគនិយោ អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តអយោគនិ-
 យោ អត្ថិ ធិវណំ អត្ថិ នោ ធិវណំ អត្ថិ ធិវណិយោ
 អត្ថិ អធិវណិយោ អត្ថិ ធិវណសម្បយុត្តោ អត្ថិ
 ធិវណវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ធិវណោ ធិវណិយោ ច
 អត្ថិ ធិវណិយោ ចេវ នោ ច ធិវណំ អត្ថិ ធិវណ-
 ោ ធិវណសម្បយុត្តោ ច អត្ថិ ធិវណសម្បយុត្តោ
 ចេវ នោ ច ធិវណំ អត្ថិ ធិវណវិប្បយុត្តធិវណិយោ
 អត្ថិ ធិវណវិប្បយុត្តអធិវណិយោ អត្ថិ បកមាសោ
 អត្ថិ នោ បកមាលោ អត្ថិ បកមដោ អត្ថិ អបកមដោ
 អត្ថិ បកមាសសម្បយុត្តោ អត្ថិ បកមាសវិប្បយុត្តោ

ប្រាសចាកឈ្មោះទាំងជាសភាពដែលឈ្មោះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ជា
 យោគៈក៏មាន មិនមែនយោគៈក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏
 មាន ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏
 មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ជាយោគៈទាំងជាធម៌ដែលយោគៈគប្បី
 ប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ជាធម៌ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុង តែមិនមែន
 យោគៈក៏មាន ជាយោគៈទាំងប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រកបដោយ
 យោគៈតែមិនមែនយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ តែជាសភាពដែល
 យោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងជាសភាពដែល
 យោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ជាទីវរណៈក៏មាន មិនមែនទីវរណៈ
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទី-
 វរណៈក៏មាន ប្រកបដោយទីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកទីវរណៈក៏មាន
 ជាទីវរណៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទី-
 វរណៈ តែមិនមែនទីវរណៈក៏មាន ជាទីវរណៈទាំងប្រកបដោយទីវរណៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយទីវរណៈ តែមិនមែនទីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកទី-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកទីវរណៈទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទីវរណៈក៏មាន ជាបកមាសៈក៏មាន មិនមែនបកមាសៈ
 ក៏មាន ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គីលក៏មាន ដែលបកមាសៈមិនស្តាប់
 អង្គីលក៏មាន ប្រកបដោយបកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈក៏មាន

អត្ថំ បរាមាសោ ចេវ បរាមដ្ឋោ ច អត្ថំ បរាមដ្ឋោ
 ចេវ ឆោ ច បរាមាសោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
 បរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តមបរាមដ្ឋោ អត្ថំ
 ឧបាទិដ្ឋោ អត្ថំ អនុបាទិដ្ឋោ អត្ថំ ឧបាទានំ អត្ថំ ឆោ
 ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបាទានិយោ
 អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 អត្ថំ ឧបាទានញ្ចវ ឧបាទានិយោ ច អត្ថំ ឧបាទានិ-
 យោ ចេវ ឆោ ច ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានញ្ចវ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ចេវ ឆោ ច ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបា-
 ទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ
 តិលេសោ អត្ថំ ឆោ តិលេសោ អត្ថំ សង្ខិលេសិ-
 តោ អត្ថំ អសង្ខិលេសិតោ អត្ថំ សង្ខិលិដ្ឋោ អត្ថំ
 អសង្ខិលិដ្ឋោ អត្ថំ តិលេសសម្បយុត្តោ អត្ថំ តិលេ-
 សវិប្បយុត្តោ អត្ថំ តិលេសោ ចេវ សង្ខិលេសិតោ
 ច អត្ថំ សង្ខិលេសិតោ ចេវ ឆោ ច តិលេសោ

ជាបរាមាសៈ តាំងជាធម៌ដែលបរាមាសៈស្តាប់អង្គីលក៏មាន ជាធម៌ដែល
 បរាមាសៈស្តាប់អង្គីល តែមិនមែនជាបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរា-
 មាសៈ តែជាធម៌ដែលបរាមាសៈស្តាប់អង្គីលក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 តាំងជាធម៌ដែលបរាមាសៈមិនស្តាប់អង្គីលក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយ
 តិលេស មានភណ្ឌជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយតិលេស មានភណ្ឌជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន ជាទុបាទានក៏
 មាន មិនមែនទុបាទានក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន ប្រាសចាក
 ទុបាទានក៏មាន ជាទុបាទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានក៏មាន ជាទុបាទានតាំងប្រ-
 កបដោយទុបាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានក៏
 មាន ប្រាសចាកទុបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ប្រាស
 ចាកទុបាទាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ជាសេចក្តីសៅ-
 ហ្មឺនក៏មាន មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺន
 ក៏មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន សៅហ្មឺនហើយក៏មាន មិន
 សៅហ្មឺនហើយក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន ជាសេចក្តីសៅហ្មឺន តាំងគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មឺនក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺន តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន

អត្ថំ តិរិលេសោ លេវ សន្តិលិដ្ឋោ ច អត្ថំ សន្តិលិដ្ឋោ
 លេវ នោ ច តិរិលេសោ អត្ថំ តិរិលេសោ លេវ តិរិលេ-
 សសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ តិរិលេសសសម្បយុត្តោ លេវ នោ
 ច តិរិលេសោ អត្ថំ តិរិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិតោ
 អត្ថំ តិរិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិតោ អត្ថំ នស្ស-
 ទេន បហាតត្វោ អត្ថំ ន នស្សទេន បហាតត្វោ អត្ថំ
 ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតត្វោ
 អត្ថំ នស្សទេន បហាតត្វោហតុតោ អត្ថំ ន នស្សទេន
 បហាតត្វោហតុតោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោហតុតោ
 អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតត្វោហតុតោ អត្ថំ សវិតក្កោ
 អត្ថំ អវិតក្កោ អត្ថំ សវិចារោ អត្ថំ អវិចារោ អត្ថំ
 សប្បិទិតោ អត្ថំ អប្បិទិតោ អត្ថំ បិទិសហាគតោ អត្ថំ
 ន បិទិសហាគតោ អត្ថំ សុខសហាគតោ អត្ថំ ន សុខ-
 សហាគតោ អត្ថំ ចបេត្តាសហាគតោ អត្ថំ ន ចបេ-
 ត្តាសហាគតោ អត្ថំ តាហវិចារោ អត្ថំ ន តាហវិចារោ
 អត្ថំ ភូមាវិចារោ អត្ថំ ន ភូមាវិចារោ អត្ថំ អរូមាវិចារោ អត្ថំ
 ន អរូមាវិចារោ អត្ថំ ហិយាបន្នោ អត្ថំ អហិយាបន្នោ
 អត្ថំ និយ្យាជិតោ អត្ថំ អនិយ្យាជិតោ អត្ថំ និយតោ

ជាសេចក្តីសៅហ្មងទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយតែមិនបែន
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ជាសេចក្តីសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ប្រាសទាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាស
 ទាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរលះ
 ដោយស្បែកក៏មាន មិនគួរលះដោយស្បែកក៏មាន គួរលះដោយភាវនា
 ក៏មាន មិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយស្បែកក៏
 មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយស្បែកក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិតក្កក៏មាន មិនមានវិតក្កក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារក៏មាន
 មិនមានវិចារក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបិទិក៏មាន មិនមានបិទិក៏មាន
 កើតព្រមដោយបិទិក៏មាន មិនកើតព្រមដោយបិទិក៏មាន កើតព្រមដោយ
 សុខក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយចបេត្តាគ៏
 មាន មិនកើតព្រមដោយចបេត្តាគ៏មាន ជាតាហវិចារក៏មាន មិនមែន
 តាហវិចារក៏មាន ជាភូមាវិចារក៏មាន មិនមែនភូមាវិចារក៏មាន ជាអរូមាវិចារ
 ក៏មាន មិនមែនអរូមាវិចារក៏មាន ជាហិយាបន្នក៏មាន ជាអហិយាបន្ន-
 ក៏មាន ជានិយ្យាជិតក៏មាន ជាអនិយ្យាជិតក៏មាន ជានិយតក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិចិត្រ

អត្ថិ អធិយតោ អត្ថិ សុទុត្តរោ អត្ថិ អនុត្តរោ អត្ថិ
សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ
តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អព្យាគរតោ ។ បេ ។
ឯវំ ធម្មវិជេន សង្ខារត្ថានោ ។

[២៧] ឯតវិជេន សង្ខារត្ថានោ ចិត្តសម្ប-
យុត្តោ ។ ធុវិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ
អរណោ ។ តិវិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ សុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្ថាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ អត្ថិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តាហិម្ហារម្មណោ
អត្ថិ អជ្ឈត្តតាហិម្ហារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន
សង្ខារត្ថានោ ។

ទុក្ខឈា ។

[២៨] ឯតវិជេន សង្ខារត្ថានោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
ធុវិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ ហេតុ អត្ថិ ឯ ហេតុ ។ តិ-
វិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ
អត្ថិ អព្យាគរតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន សង្ខារត្ថា-
នោ ។ ឯតវិជេន សង្ខារត្ថានោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
ធុវិជេន សង្ខារត្ថានោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ អរណោ ។

អភិធម្មបិដក វិចិត្រ

ធម្មវិជេន សង្ខារត្ថានោ ប្រកបដោយទុក្ខរក្សានីមន្ត មិនប្រកបដោយទុក្ខរក្សានីមន្ត
ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ
៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏
មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[២៩] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏
មាន មិនប្រកបដោយរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ
សង្ខារក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏
មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុងខាងក្រៅ
ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
ចប់ ទុក្ខឈា ។

[៣០] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាហេតុក៏មាន
មិនមែនហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុ-
សលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ
មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បាន
ដល់សង្ខារក្ខន្ធ ដ៏សម្បយុត្ត ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ
២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។

តិរិះដេន សង្ខារតូន្តោ អត្ថិ តុសរណោ អត្ថិ អ-
 តុសរណោ អត្ថិ អព្យាគរតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធន-
 វិដេន សង្ខារតូន្តោ ។ ឯតិវិដេន សង្ខារតូន្តោ
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ធុរិដេន សង្ខារតូន្តោ អត្ថិ ហេតុ
 អត្ថិ ឯ ហេតុ ។ តិរិះដេន សង្ខារតូន្តោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តោ អត្ថិ អធិត្ថមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិវារម្ម-
 ណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិវារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធន-
 វិដេន សង្ខារតូន្តោ ។ ឯតិវិដេន សង្ខារតូន្តោ ចិត្ត-
 សម្បយុត្តោ ។ ធុរិដេន សង្ខារតូន្តោ អត្ថិ សរណោ
 អត្ថិ អរណោ ។ តិរិះដេន សង្ខារតូន្តោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តោ អត្ថិ អធិត្ថមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិវារម្ម-
 ណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិវារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធន-
 វិដេន សង្ខារតូន្តោ ។

សង្ខារក្នុងមានប្រការ៣ គឺ សង្ខារក្នុងជាតុសលក៏មាន ជាតុសលក៏មាន
 ជាអព្យាគ្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុក៏
 មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏
 មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏
 មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់
 សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង
 ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារក្នុង ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ។ ប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានកា-
 រម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។

[២៧] ឯតវីរិយេន សម្មារត្តន្តោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុរិយេន សម្មារត្តន្តោ អន្តិ ហេតុ អន្តិ
 ន ហេតុ ។ តិរិយេន សម្មារត្តន្តោ អន្តិ តុសលោ
 អន្តិ អតុសលោ អន្តិ អព្យាកតតោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ធសវិរិយេន សម្មារត្តន្តោ ។ ឯតវិរិយេន សម្មារត្តន្តោ
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ធុរិយេន សម្មារត្តន្តោ អន្តិ សហេ-
 តុតោ អន្តិ អហេតុតោ ។ តិរិយេន សម្មារត្តន្តោ
 អន្តិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អន្តិ ធុត្តាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អន្តិ អធុត្តមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ធសវិរិយេន សម្មារ-
 ត្តន្តោ ។ ឯតវិរិយេន សម្មារត្តន្តោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុរិយេន សម្មារត្តន្តោ អន្តិ ហេតុសម្ប-
 យុត្តោ អន្តិ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តិរិយេន សម្មារត្តន្តោ
 អន្តិ វិចារតោ អន្តិ វិចារតធម្មធម្មោ អន្តិ ធម៌ វិចា-
 តធម៌ចារតធម្មធម្មោ ។ បេ ។ ឯវំ ធសវិរិយេន សម្មារ-
 ត្តន្តោ ។ ឯតវិរិយេន សម្មារត្តន្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ធុរិយេន សម្មារត្តន្តោ អន្តិ ហេតុ ថេវ សហេតុ-
 តោ ច អន្តិ សហេតុតោ ថេវ ន ច ហេតុ ។

[២៨] សម្មារត្តន្តោប្រការមួយ បានដល់សម្មារត្តន្តដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ២ គឺសម្មារត្តន្ត ជាហេតុក៏មាន មិន
 មែនហេតុក៏មាន ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ៣ គឺ សម្មារត្តន្តជាតុសលក៏
 មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សម្មារត្តន្តមាន
 ប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការមួយ បានដល់សម្មារត្តន្ត
 ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ២ គឺសម្មារត្តន្ត មានហេតុ
 ក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ៣ គឺសម្មារត្តន្តប្រ-
 កបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
 អទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សម្មារត្តន្តមានប្រការមួយ បានដល់សម្មារត្តន្តដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សម្មារត្តន្តមានប្រការ ២ គឺ សម្មារត្តន្តប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាស
 ហេតុហេតុក៏មាន ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ៣ គឺ សម្មារត្តន្តជាវិបាកក៏
 មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌
 មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការមួយ បានដល់សម្មារត្តន្តដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ចិត្ត ។ សម្មារត្តន្តមានប្រការ ២ គឺ សម្មារត្តន្តជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តិទៅជា
 មួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តិទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន ។

តិវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប អត្ថិ ឧបាសិទ្ធិកាហានិយោ អត្ថិ
 អនុបាសិទ្ធិកាហានិយោ អត្ថិ អនុបាសិទ្ធិកាហានិយោ
 ។ បេ ។ ឯវំ ឧសវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប ។ ឯតវិជេន
 សង្ខារត្ថក្ខេប ចិត្តសម្មយុត្តោ ។ ឧវិជេន សង្ខារ-
 ត្ថក្ខេប អត្ថិ ហេតុ តេវ ហេតុសម្មយុត្តោ ច អត្ថិ
 ហេតុសម្មយុត្តោ តេវ ច ច ហេតុ ។ តិវិជេន
 សង្ខារត្ថក្ខេប អត្ថិ សង្ខិល្លិសង្ខិលេសិកោ អត្ថិ
 អសង្ខិល្លិសង្ខិលេសិកោ អត្ថិ អសង្ខិល្លិសង្ខិលេ-
 សិកោ ។ បេ ។ ឯវំ ឧសវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប ។
 ឯតវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប ចិត្តសម្មយុត្តោ ។ ឧវិជេន
 សង្ខារត្ថក្ខេប អត្ថិ ឯ ហេតុ សហេតុកោ អត្ថិ ឯ
 ហេតុ អហេតុកោ ។ តិវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប អត្ថិ
 សវិគត្តសវិចារោ អត្ថិ អវិគត្តវិចារមន្តោ អត្ថិ អវិគ-
 ត្តវិចារោ ។ បេ ។ ឯវំ ឧសវិជេន សង្ខារត្ថក្ខេប ។

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស
 មានកណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមាន
 ដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស មានកណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមាន ដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស មាន
 កណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមាន ក៏
 មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រ-
 កបដោយហេតុតែមិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ
 សង្ខារក្ខន្ធ សៅហ្មងហើយទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅ
 ហ្មងហើយតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយទាំងមិន
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធមិនមែនហេតុតែប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានវិគត្តទាំងមាន
 វិចារក៏មាន មិនមានវិគត្ត មានត្រឹមតែវិចារក៏មាន មិនមានវិគត្តទាំង
 មិនមានវិចារក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯកវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា ចិត្តសម្បជញ្ញៈ ។ ឯកវិធីនៃ
 សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ លោកិយោ អត្ថិ លោកុត្តរោ ។
 តិវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ ប័តិសហគរោ អត្ថិ
 សុខសហគរោ អត្ថិ ឧបេត្តាសហគរោ ។ បេ ។
 ឯវិ ធសវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា ។ ឯកវិធីនៃ សង្គ្រា-
 មកម្ពុជា ចិត្តសម្បជញ្ញៈ ។ ឯកវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ
 កេនចិ វិញ្ញាយោ អត្ថិ កេនចិ ន វិញ្ញាយោ ។
 តិវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ ធស្សនេន បហាតត្វោ
 អត្ថិ ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថិ នេវ ធស្សនេន ន
 ភាវនាយ បហាតត្វោ ។ បេ ។ ឯវិ ធសវិធីនៃ សង្គ្រា-
 មកម្ពុជា ។ ឯកវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា ចិត្តសម្បជញ្ញៈ ។
 ឯកវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ អាសវោ អត្ថិ នោ
 អាសវោ ។ តិវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ ធស្សនេន
 បហាតត្វោហតុតោ អត្ថិ ភាវនាយ បហាតត្វោហតុតោ
 អត្ថិ នេវ ធស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វោហតុតោ
 ។ បេ ។ ឯវិ ធសវិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា ។ ឯក-
 វិធីនៃ សង្គ្រាមកម្ពុជា ចិត្តសម្បជញ្ញៈ ។ ឯកវិធីនៃ
 សង្គ្រាមកម្ពុជា អត្ថិ សាសវោ អត្ថិ អនាសវោ ។

សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការមួយ បានដល់សង្គ្រាមកម្ពុជាសម្បជញ្ញៈដោយចិត្ត ។
 សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការ ២ គឺ សង្គ្រាមកម្ពុជាជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរ
 ក៏មាន ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការ ៣ គឺ សង្គ្រាមកម្ពុជាត្រូវដោយប័តិ
 ក៏មាន ត្រូវដោយសុខក៏មាន ត្រូវដោយឧបេត្តាក៏មាន ។ បេ ។
 សង្គ្រាមកម្ពុជាមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការមួយ
 បានដល់សង្គ្រាមកម្ពុជាសម្បជញ្ញៈដោយចិត្ត ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការ ២ គឺ
 សង្គ្រាមកម្ពុជាដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែលមិនគប្បីដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ សង្គ្រាមកម្ពុជាមានប្រការ ៣ គឺ សង្គ្រា-
 មកម្ពុជាដែលគួរលះដោយស្មោះក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរ
 លះដោយស្មោះ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ។ បេ ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា មានប្រការមួយ បានដល់
 សង្គ្រាមកម្ពុជាសម្បជញ្ញៈដោយចិត្ត ។ សង្គ្រាមកម្ពុជាមានប្រការ ២ គឺ សង្គ្រាមកម្ពុជា
 ជាអាសវក៏មាន មិនមែនអាសវក៏មាន ។ សង្គ្រាមកម្ពុជាមានប្រការ ៣ គឺ
 សង្គ្រាមកម្ពុជាហេតុគួរលះដោយស្មោះក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយស្មោះទាំងមិនគួរលះដោយភាវ-
 នាក៏មាន ។ បេ ។ សង្គ្រាមកម្ពុជាមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា
 មានប្រការមួយ បានដល់សង្គ្រាមកម្ពុជាសម្បជញ្ញៈដោយចិត្ត ។ សង្គ្រាមកម្ពុជា
 មានប្រការ ២ គឺ សង្គ្រាមកម្ពុជាមានអាសវក៏មាន មិនមានអាសវក៏មាន ។

តិវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ អាចយតាមិ អត្ថំ អបច-
 យតាមិ អត្ថំ នេវចយតាមិ នាបចយតាមិ ។ បេ ។
 ឯវំ ធនវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ ។ ឯតវិជេន សង្ខារត្ថូ-
 ន្នោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ធុវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ
 អាសវសម្បយុត្តោ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
 សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ អសេត្តោ អត្ថំ
 នេវ សេត្តោ នាសេត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ធនវិជេន
 សង្ខារត្ថូន្នោ ។ ឯតវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ អាសវោ ចេវ
 សាសវោ ច អត្ថំ សាសវោ ចេវ នោ ច អាសវោ ។
 តិវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហត្ថតោ
 អត្ថំ អប្បមាណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធនវិជេន សង្ខារត្ថូ-
 ន្នោ ។ ឯតវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ធុវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ អាសវោ ចេវ អាសវស-
 ម្បយុត្តោ ច អត្ថំ អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច
 អាសវោ ។ តិវិជេន សង្ខារត្ថូន្នោ អត្ថំ បរិត្តារម្មណោ

សង្ខារត្ថូន្នោ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏
 មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារត្ថូន្ន
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការមួយ បានដល់
 សង្ខារត្ថូន្នដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
 ត្ថូន្នប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារត្ថូន្ន
 មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន ជាវេសសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជាវេស
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាវេសសេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជាវេស
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារត្ថូន្នដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន ជាអាសវៈទាំងមានអាសវៈក៏
 មាន មានអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន មានសភាវត្ថុចន្ទ្រាក៏មាន ដល់នូវសភាវត្ថុក៏មាន
 ប្រមាណមិនបាចក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារត្ថូន្នដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ចិត្ត ។ សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន ជាអាសវៈ ទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។
 សង្ខារត្ថូន្ន មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារត្ថូន្ន មានការម្នាក់ក្នុងចន្ទ្រាក៏មាន

អត្ថិ មហាមគ្គតារាម្មណា អត្ថិ អរហន្តបាលារម្មណា
 ។ បេ ។ ឯវំ ធិសវីនេន សង្ខារត្ថនោ ។ ឯតវីនេន
 សង្ខារត្ថនោ ចិត្តសម្បយុតោ ។ ធុវីនេន សង្ខារត្ថនោ
 អត្ថិ អាសវវិប្បយុត្តសាសវេ អត្ថិ អាសវវិប្បយុត្តអ-
 ធាសវេ ។ តិវីនេន សង្ខារត្ថនោ អត្ថិ ហីនោ អត្ថិ
 មជ្ឈិមោ អត្ថិ បណីនោ ។ បេ ។ ឯវំ ធិសវីនេន សង្ខ-
 រត្ថនោ ។ ឯតវីនេន សង្ខារត្ថនោ ចិត្តសម្បយុតោ ។
 ធុវីនេន សង្ខារត្ថនោ អត្ថិ សញ្ញាជនំ អត្ថិ នោ
 សញ្ញាជនំ ។ តិវីនេន សង្ខារត្ថនោ អត្ថិ មិច្ឆត្ថនិ-
 យនោ អត្ថិ សឬត្ថនិយនោ អត្ថិ អនិយនោ ។ បេ ។
 ឯវំ ធិសវីនេន សង្ខារត្ថនោ ។ ឯតវីនេន សង្ខារត្ថ-
 នោ ចិត្តសម្បយុតោ ។ ធុវីនេន សង្ខារត្ថនោ អត្ថិ
 សញ្ញាជនិយោ អត្ថិ អសញ្ញាជនិយោ ។ តិវីនេន
 សង្ខារត្ថនោ អត្ថិ មគ្គារម្មណា អត្ថិ មគ្គហេតុតោ
 អត្ថិ មគ្គាធិបតិ ។ បេ ។ ឯវំ ធិសវីនេន សង្ខារត្ថ-
 នោ ។ ឯតវីនេន សង្ខារត្ថនោ ចិត្តសម្បយុតោ ។

មានការប្រាប់ដល់សភាពក៏មាន មានការប្រាប់ប្រមាណមិនបាន ក៏
 មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុងមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុងមាន
 ប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុងប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តនៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារ-
 ក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងរោគជាបក័មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន
 យ៉ាងទុក្ខក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុង ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងមានសភាព
 ខុសនឹងខៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងខៀងក៏មាន មានសភាពមិន
 ខៀងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុង ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារក្នុងមានមគ្គជាអាម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មាន
 មគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។

ខ្ញុំក្នុង អភិស្ថានាធិបតី

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយសក្ការៈជនៈក៏មាន
ប្រាសចាកសក្ការៈជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារ-
ក្ខន្ធដែលកើតឡើងហើយក៏មាន ដែលមិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ដែល
ប្រដិនឹងកើតឡើងក៏មាន ។ លេខ ៧ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
ឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
ចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាសក្ការៈជនៈ ទាំង
ជាប្រយោជន៍ដល់សក្ការៈជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សក្ការៈជនៈ តែ
មិនមែនសក្ការៈជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ
ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ លេខ ៨ សង្ខារក្ខន្ធ
មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
ក្ខន្ធជាសក្ការៈជនៈ ទាំងប្រកបដោយសក្ការៈជនៈក៏មាន ប្រកបដោយ
សក្ការៈជនៈ តែមិនមែនសក្ការៈជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣
គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានការម្នាក់ជាអតីតក៏មាន មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏
មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ លេខ ៩ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ
១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារ-
ក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
ក្ខន្ធ ប្រាសចាកសក្ការៈជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សក្ការៈជនៈក៏មាន

អត្ថុ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ ។ តំវិជន
 សង្ខារតូន្តោ អត្ថុ អជ្ឈត្តោ អត្ថុ តហិវន្តោ អត្ថុ អ-
 ជ្ឈត្តតហិវន្តោ ។ បេ ។ ឯវំ នសវិជន សង្ខារតូន្តោ ។
 ឯវិជន សង្ខារតូន្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ឧវិជន
 សង្ខារតូន្តោ អត្ថុ កន្តោ អត្ថុ លោ កន្តោ ។ តំវិជន
 សង្ខារតូន្តោ អត្ថុ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថុ តហិវន្តារម្មណោ
 អត្ថុ អជ្ឈត្តតហិវន្តារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ នសវិជន
 សង្ខារតូន្តោ ។

អត្ថបទប្រដាប់ ។

[៧០] សត្តវិជន សង្ខារតូន្តោ អត្ថុ តុសលោ
 អត្ថុ អតុសលោ អត្ថុ អព្យាគតោ អត្ថុ តាមាវចរោ
 អត្ថុ រូបាវចរោ អត្ថុ អរូបាវចរោ អត្ថុ អបរិយាបន្នោ
 ឯវំ សត្តវិជន សង្ខារតូន្តោ ។ អបរេចិ សត្តវិជន
 សង្ខារតូន្តោ អត្ថុ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថុ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថុ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថុ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្ថុ តហិវន្តារម្មណោ អត្ថុ អជ្ឈត្តតហិវន្តារម្មណោ
 អត្ថុ តាមាវចរោ អត្ថុ រូបាវចរោ អត្ថុ អរូបាវចរោ
 អត្ថុ អបរិយាបន្នោ ឯវំ សត្តវិជន សង្ខារតូន្តោ ។

ប្រាសចាតសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។
 សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធានុក្ខន្ធក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន
 តាំងខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាគន្លឹះក៏មាន មិន
 មែនគន្លឹះក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធមានអារម្មណ៍
 ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍តាំងខាងក្នុង
 តាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ អត្ថបទប្រដាប់ ។

[៧០] សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាគ្រឹក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាប្រាប្រា-
 ក៏មាន ជាអប្រាប្រាគ៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រ-
 ការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ ដទៃទៀត គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍តាំងខាងក្នុង តាំងខាងក្រៅ
 ក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាប្រាប្រាគ៏មាន ជាអប្រាប្រាគ៏មាន ជា
 អបរិយាបន្នក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧០] ចតុត្ថិសតិវិធន សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ ចតុសម្មសង្ក-
 ប្បវត្តយា សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុស-
 លោ អត្ថិ អព្យាគរតោ សោតសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។
 យានសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។ ដិព្វសម្មសង្កប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ កាយសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។ មនោសម្ម-
 សង្កប្បវត្តយា សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុស-
 លោ អត្ថិ អព្យាគរតោ ចតុសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។ មនោសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។ ឯវិ ចតុត្ថិសតិវិធន
 សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ ។ អបរោចិ ចតុត្ថិសតិវិធន សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ
 ចតុសម្មសង្កប្បវត្តយា សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ សោតសម្មសង្កប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ យានសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។ ដិព្វសម្មសង្ក-
 ប្បវត្តយា ។ បេ ។ កាយសម្មសង្កប្បវត្តយា ។ បេ ។
 មនោសម្មសង្កប្បវត្តយា សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ

[៧១] សង្ខារត្ថក្ខេត្តោមានប្រការ២២ គឺ សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្ស
 ជាចម្លើយ ជាគុសលក៏មាន ជាអគុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន
 សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ពុស្ស
 ជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះដិព្វសម្ពុស្សជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ពុស្សជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្សជាចម្លើយ ជាគុសលក៏
 មាន ជាអគុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស
 ។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ មានប្រការ២២
 យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារត្ថក្ខេត្តោមានប្រការ២២ ដដែលៗគឺ សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ
 ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាចម្លើយ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មាន
 ការម្សឺរំខានក៏មាន មានការម្សឺរំខានក្រៅក៏មាន មានការម្សឺរំខាន
 រំខានក៏មាន រំខានក្រៅក៏មាន សង្ខារត្ថក្ខេត្តោ ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាចម្លើយ
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ពុស្ស ជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះដិព្វសម្ពុស្ស
 ជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ពុស្សជាចម្លើយ ។ បេ ។ ព្រោះ
 មនោសម្ពុស្ស ជាចម្លើយ មានការម្សឺរំខានក៏មាន មានការម្សឺរំខាន
 រំខានក្រៅក៏មាន មានការម្សឺរំខានក៏មាន រំខានក្រៅក៏មាន រំខានក្រៅក៏មាន

ចតុសម្ពស្សជា ចេតនា ។ បេ ។ មនោសម្ពស្សជា
ចេតនា ឯវំ តត្ថាសិក្ខន្ធន្តរោ សម្ពាស្តរោ ។

[៧២] វិសិក្ខន្ធន្តរោ ចតុសម្ពស្សប្ប-
ត្តយា សម្ពាស្តរោ អត្ថំ តាមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ
អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ព-
ស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ យាធនសម្ពស្សប្បត្តយា ។ បេ ។
ជិក្ខុសម្ពស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ កាយសម្ពស្សប្បត្តយា
។ បេ ។ មនោសម្ពស្សប្បត្តយា សម្ពាស្តរោ អត្ថំ
តាមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ អ-
បរិយាបន្នោ ចតុសម្ពស្សជា ចេតនា ។ បេ ។ មនោ-
សម្ពស្សជា ចេតនា ឯវំ វិសិក្ខន្ធន្តរោ ។

[៧៣] តហិក្ខន្ធន្តរោ ចតុសម្ពស្ស-
ប្បត្តយា សម្ពាស្តរោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុស-
លោ អត្ថំ អភ្បកតោ អត្ថំ តាមាវចរោ អត្ថំ រូបាវច-
រោ អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ព-
ស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ យាធនសម្ពស្សប្បត្តយា ។ បេ ។
ជិក្ខុសម្ពស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ កាយសម្ពស្សប្បត្ត-
យា ។ បេ ។ មនោសម្ពស្សប្បត្តយា សម្ពាស្តរោ

ចេតនា កើតអំពីចតុសម្ពស្ស ។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ពស្ស
សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៤] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះចតុ-
សម្ពស្សជាបច្ច័យ ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏
មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ពស្សជាបច្ច័យ
។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជិក្ខុសម្ពស្សជាបច្ច័យ
។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពស្សជា
បច្ច័យ ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
អបរិយាបន្នក៏មាន ចេតនា កើតអំពីចតុសម្ពស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
កើតអំពីមនោសម្ពស្ស សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៥] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រើប្រការ គឺ សង្ខារក្ខន្ធព្រោះចតុ-
សម្ពស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអភ្បក្រឹតក៏
មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិ-
យាបន្នក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
យានសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជិក្ខុសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះកាយសម្ពស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពស្ស ជាបច្ច័យ

អត្ថំ ឥន្ទសរណោ អត្ថំ អន្ទសរណោ វរត្ថំ អន្ទាតនតោ
 អត្ថំ តោមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ អរូបាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចតុស្សម្មស្សជា ចេតនា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សជា ចេតនា វិវា តហុវិជន សង្ខារត្ថន្តោ
 ។ អបរោចិ តហុវិជន សង្ខារត្ថន្តោ ចតុស្សម្ម-
 ស្សប្បច្ចយា សង្ខារត្ថន្តោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ វរត្ថំ
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ
 អជ្ឈត្តរម្មណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មណោ វរត្ថំ អជ្ឈត្តត-
 ហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ តោមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ
 អរូបាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្មស្សប្បច្ច-
 យា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្ម-
 ស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ តាយសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សប្បច្ចយា សង្ខារត្ថន្តោ អត្ថំ អជ្ឈត្តរ-
 ម្មណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធា-
 រម្មណោ អត្ថំ តោមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ អរូ-
 បាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចតុស្សម្មស្សជា ចេតនា

ជាតុសលកិរោ ជាអកុសលកិរោ ជាអក្កាគ្រីតកិរោ ជាតាមាវចរកិ-
 រោ វរត្ថំ រូបាវចរកិរោ ជាអរូបាវចរកិរោ ជាអបរិយាបន្នកិរោ ចេតនា
 តើតវិចិត្តសម្ពុត្ត ។ បេ ។ ចេតនា តើតវិចិត្តសម្ពុត្ត សង្ខារត្ថន្ត
 មានប្រើប្រការ ពោធិ៍នេះឯង ។ សង្ខារត្ថន្ត មានប្រើប្រការ ដ៏ខ
 ទៀត គឺ សង្ខារត្ថន្ត ព្រោះចតុសម្ពុត្តជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 ក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅ
 ក៏មាន មានពេញលេញខាងក្នុង ខាងក្រៅក៏មាន ជាតាមាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន
 សង្ខារត្ថន្ត ព្រោះសោតសម្ពុត្តជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ពុត្ត
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុត្តជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះតាយ-
 សម្ពុត្តជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុត្តជាបច្ច័យ មានការម្នាក់
 ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្នុង
 ក្នុង ខាងក្រៅក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
 អរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នក៏មាន ចេតនា តើតវិចិត្តសម្ពុត្ត

។ បេ ។ មហេសម្ពុស្សនា កេតនា ឯវំ តាភូរិយេន
សង្ខារកូដោ ។

អយំ វុច្ចតិ សង្ខារកូដោ ។

ឧត្ត កតមោ វិញ្ញាណកូដោ ។

[៧៤] ឯកវិយេន វិញ្ញាណកូដោ ធម្មសម្ម-
យុត្តោ ។ ធុរិយេន វិញ្ញាណកូដោ អត្ថំ សហេតុកោ
អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិយេន វិញ្ញាណកូដោ អត្ថំ តុ-
សលោ អត្ថំ អត្ថុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ ចតុត្ថិ-
យេន វិញ្ញាណកូដោ អត្ថំ តាមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ
អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបដោ ។ បញ្ចវិយេន
វិញ្ញាណកូដោ អត្ថំ សុខិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ធុត្ថិ-
ន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ សោមនស្សិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ
អត្ថំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ទមេត្ថិន្ទ្រិយ-
សម្មយុត្តោ ។ ធាតុយេន វិញ្ញាណកូដោ ចតុវិញ្ញា-
ណំ សោតវិញ្ញាណំ យាធិវិញ្ញាណំ ជិដ្ឋវិញ្ញាណំ
តាយវិញ្ញាណំ មហេវិញ្ញាណំ ឯវំ ធាតុយេន វិញ្ញាណ-
កូដោ ។ សត្តវិយេន វិញ្ញាណកូដោ ចតុវិញ្ញាណំ
។ បេ ។ តាយវិញ្ញាណំ មហេតាតុ មហេវិញ្ញាណតាតុ

។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមហេសម្ពុស្ស សង្ខារកូដោ មានច្រើនប្រការ
យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា សង្ខារកូដោ ។

បណ្តាទូទាំង ៥ នោះ វិញ្ញាណកូដោ តើដូចម្តេច ។

[៧៥] វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណកូដោ
សម្បយុត្តដោយ៨ស្សៈ ។ វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណកូដោ
មានហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ៣
គឺ វិញ្ញាណកូដោ ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏
មាន ។ វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ៤ គឺ វិញ្ញាណកូដោ ជាតាមាវចរក៏
មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបដ្ឋក៏មាន ។
វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ៥ គឺ វិញ្ញាណកូដោ ប្រកបដោយសុខិន្ទ្រិយ
ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយសាមនស្សិន្ទ្រិយក៏
មាន ប្រកបដោយទោមនស្សិន្ទ្រិយក៏មាន ប្រកបដោយទមេត្ថិន្ទ្រិយក៏
មាន ។ វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ៦ គឺ ចតុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ
យាធិវិញ្ញាណ ជិដ្ឋវិញ្ញាណ តាយវិញ្ញាណ មហេវិញ្ញាណ វិញ្ញាណកូដោ
មានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណកូដោ មានប្រការ ៧ គឺ
ចតុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ តាយវិញ្ញាណ មហេតាតុ មហេវិញ្ញាណតាតុ
វិញ្ញាណ

ឯវិ ឧត្តរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ អដ្ឋរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ចត្តរិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ អត្ថិ សុខសហគតំ អត្ថិ ទុក្ខសហគតំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឯវិ អដ្ឋរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ ឧត្តរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ចត្តរិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ អត្ថិ កុសលា អត្ថិ អកុសលា អត្ថិ អព្យាគតា ឯវិ ឧត្តរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ ឧសរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ចត្តរិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ អត្ថិ សុខសហគតំ អត្ថិ ទុក្ខសហគតំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ អត្ថិ កុសលា អត្ថិ អកុសលា អត្ថិ អព្យាគតា ឯវិ ឧសរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។

[៧៥] ឯត្ថរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ទុរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ សហគុតោ អត្ថិ អហគុតោ ។ តិរិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ

វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៨ គឺ ចក្កវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតព្រមដោយសុខកំមាន កើតព្រមដោយទុក្ខកំមាន មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៩ គឺ ចក្កវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកុសលកំមាន ជាអកុសលកំមាន ជាអព្យាគ្រឹកកំមាន វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ១០ គឺ ចក្កវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតព្រមដោយសុខកំមាន កើតព្រមដោយទុក្ខកំមាន មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកុសលកំមាន ជាអកុសលកំមាន ជាអព្យាគ្រឹកកំមាន វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៥] វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដ៏សម្បយុត្ត ដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានហត្ថកំមាន មិនមានហត្ថកំមាន ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនា កំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កំមាន

អត្ថ វិចារតោ អត្ថ វិចារតោធម្មតោ អត្ថ លេ វិចា-
 តោវិចារតោធម្មតោ អត្ថ ឧបាទិទ្ធានាទិយោ អត្ថ
 អនុបាទិទ្ធានាទិយោ អត្ថ អនុបាទិទ្ធានាទិយោ
 អត្ថ សន្តិលិង្គសន្តិលេសិតោ អត្ថ អសន្តិលិង្គសន្តិ-
 លេសិតោ អត្ថ អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិតោ អត្ថ
 សវិតក្កសវិតារោ អត្ថ អវិតក្កវិចារមតោ អត្ថ អវិត-
 ក្កវិចារោ អត្ថ មិតិសហគតោ អត្ថ សុខសហគតោ
 អត្ថ ឧបេត្តាសហគតោ អត្ថ ទស្សនេន បហាតតោ
 អត្ថ ភាវនាយ បហាតតោ អត្ថ លេ ទស្សនេន ទ
 ភាវនាយ បហាតតោ អត្ថ ទស្សនេន បហាតតោ
 ហេតុតោ អត្ថ ភាវនាយ បហាតតោហេតុតោ អត្ថ
 លេ ទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហាតតោហេតុតោ
 អត្ថ អាពុយតាមិ អត្ថ អបពុយតាមិ អត្ថ លេ អាពុយ-
 តាមិ អាពុយតាមិ អត្ថ សេតោ អត្ថ អសេតោ

ជាបុគ្គល ជាបុគ្គលជាបុគ្គល មិនមែនជាបុគ្គល មិន
 មែនជាបុគ្គលជាបុគ្គល មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
 គណ្ណជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនៃកំហុស មិន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្ណជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុក្ខនៃកំហុស មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្ណ
 ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខនៃកំហុស សេ-
 ហ្វហ្វហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសេហ្វហ្វហើយ សេហ្វហ្វហើយ តែ
 គួរដល់សេចក្តីសេហ្វហ្វហើយ សេហ្វហ្វហើយ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
 សេហ្វហ្វហើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិក្កុរ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារកំហុស មិនមានវិក្កុរមានគ្រឹមតែវិចារកំហុស មិនមានវិក្កុរទាំងមិន
 មានវិចារកំហុស កើតព្រមដោយបិតកំហុស កើតព្រមដោយសុខកំហុស
 កើតព្រមដោយឧបេត្តកំហុស គួរលះដោយទស្សនៈកំហុស គួរលះដោយ
 ភាវនាកំហុស មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាកំហុស
 មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈកំហុស មានហេតុគួរលះដោយភាវនា
 កំហុស មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា
 កំហុស ដល់នូវការសន្យាត្រូវឡើងកំហុស ដល់នូវការមិនសន្យាត្រូវឡើង
 កំហុស មិនដល់នូវការសន្យាត្រូវឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យា
 ត្រូវឡើងកំហុស ជាបេសសេសកុបត្តលកំហុស ជាបេសសេសកុបត្តលកំហុស

អត្ថិ លេ លេត្ថោ នាលេត្ថោ អត្ថិ បរិត្ថោ អត្ថិ
 មហាត្ថោ អត្ថិ អប្បមាលោ អត្ថិ បរិត្តារម្មលោ អត្ថិ
 មហាត្តារម្មលោ អត្ថិ អប្បមាលារម្មលោ អត្ថិ ហិលោ
 អត្ថិ មជ្ឈិមោ អត្ថិ បណ្ឌិតោ អត្ថិ មិត្តត្ថិយេតោ អត្ថិ
 សម្មត្ថិយេតោ អត្ថិ អនិយេតោ អត្ថិ មត្តារម្មលោ អត្ថិ
 មត្តហេតុតោ អត្ថិ មត្តាធិបតី អត្ថិ ឧប្បន្នោ អត្ថិ
 អនុប្បន្នោ អត្ថិ ឧប្បទិ អត្ថិ អតីតោ អត្ថិ អនាគតោ
 អត្ថិ បច្ចុប្បន្នោ អត្ថិ អតីតារម្មលោ អត្ថិ អនាគ-
 តារម្មលោ អត្ថិ បច្ចុប្បន្នារម្មលោ អត្ថិ អជ្ឈត្ថោ អត្ថិ
 តហិតោ អត្ថិ អជ្ឈត្ថតហិតោ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មលោ
 អត្ថិ តហិតារម្មលោ អត្ថិ អជ្ឈត្ថតហិតារម្មលោ
 ។ បេ ។ ឃី ឧសវេនេ វិញ្ញាណត្ថោ ។

(៧៦) ឃីតវេនេ វិញ្ញាណត្ថោ ជស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ឧវេនេ វិញ្ញាណត្ថោ អត្ថិ ហេតុសម្ប-
 យុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ន ហេតុ សហេ-
 តុតោ អត្ថិ ន ហេតុ អហេតុតោ អត្ថិ លោកិ-
 យេន អត្ថិ លោកុត្តរេន អត្ថិ តេននិ វិញ្ញាយោ

មិនមែនជាបស់សត្វបុគ្គល ព្រំដំបូងមែនជាបស់អសត្វបុគ្គល ក៏មាន
 មានសភាពតូចតាចក៏មាន វេលាវេលាសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏
 មាន មានការម្នាក់តូចតាចក៏មាន មានការម្នាក់វេលាវេលាសភាពធំក៏មាន
 មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន ហេតុហេតុក៏មាន កណ្តាលក៏មាន
 ទុក្ខក៏មាន មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
 ក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មាន
 មគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអនិបតី ក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន
 មិនបានកើតឡើងក៏មាន ប្រសិនបើកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជា
 អនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអា-
 រម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន
 ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង
 ក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថោ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៦) វិញ្ញាណត្ថោមានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្ថោជ័សម្ប-
 យុត្តោយដស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្ថោមានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្ថោប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ជាលោកិយ
 ក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន

អតីតបូជិត កែត្នោ

អត្ថំ គេននិ ន វិញ្ញាយោ អត្ថំ សាសវេ អត្ថំ អនា-
 សវេ អត្ថំ អាសវសម្បយុត្តោ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តោ
 អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តសាសវេ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តអនា-
 សវេ អត្ថំ សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ កន្ទនិយោ អត្ថំ អកន្ទ-
 និយោ អត្ថំ កន្ទសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្ទវិប្បយុត្តោ អត្ថំ
 កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយោ អត្ថំ កន្ទវិប្បយុត្តអកន្ទនិយោ
 អត្ថំ ធិយនិយោ អត្ថំ អនោយនិយោ អត្ថំ ធិយសម្ប-
 យុត្តោ អត្ថំ ធិយវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ធិយវិប្បយុត្តធិយនិ-
 យោ អត្ថំ ធិយវិប្បយុត្តអនោយនិយោ អត្ថំ យោកនិ-
 យោ អត្ថំ អយោកនិយោ អត្ថំ យោកសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 យោកវិប្បយុត្តោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តយោកនិយោ

អតីតបូជិត កែត្នោ

ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណាមួយក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកា-
 សវៈក៏មាន មិនមានកាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយកាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
 កាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកកាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈក៏មាន
 ប្រាសចាកកាសវៈ ទាំងមិនមែនកាសវៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ដែលគន្លុះគប្បីដោយគ្រឿងក៏មាន ដែលគន្លុះ
 មិនគប្បីដោយគ្រឿងក៏មាន ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន
 ប្រាសចាកគន្លុះ តែជាសភាពដែលគន្លុះគប្បីដោយគ្រឿងក៏មាន ប្រាសចាក
 គន្លុះ ទាំងជាសភាពដែលគន្លុះមិនគប្បីដោយគ្រឿងក៏មាន ដែលឧប្បប្ប-
 ព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលឧប្បប្បព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយឧប្ប-
 ក៏មាន ប្រាសចាកឧប្បក៏មាន ប្រាសចាកឧប្ប តែជាសភាពដែលឧប្ប-
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកឧប្ប ទាំងជាសភាពដែលឧប្បមិនគប្បី
 ប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈមិន
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏
 មាន ប្រាសចាកយោគៈ តែជាសភាពដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន

វត្តកែវ អភិធម្មភាគដំបូង

អត្ថំ យោគវិប្បយុត្តអយោគនិយោ អត្ថំ ជីវណិយោ
អត្ថំ វជីវណិយោ អត្ថំ ជីវណសម្បយុត្តោ អត្ថំ
ជីវណវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយោ
អត្ថំ ជីវណវិប្បយុត្តអជីវណិយោ អត្ថំ បរាមដ្ឋោ
អត្ថំ អបរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាសសម្បយុត្តោ អត្ថំ
បរាមាសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋោ
អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋោ អត្ថំ ឧបាទានិយោ
អត្ថំ អនុបាទិនិយោ អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបា-
ទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោ
អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ សង្ខី-
លេសិកោ អត្ថំ អសង្ខីលេសិកោ អត្ថំ សង្ខីលិដ្ឋោ
អត្ថំ អសង្ខីលិដ្ឋោ អត្ថំ តិរលេសសម្បយុត្តោ អត្ថំ
តិរលេសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ តិរលេសវិប្បយុត្តសង្ខី-
លេសិកោ អត្ថំ តិរលេសវិប្បយុត្តអសង្ខីលេសិកោ

វត្តកែវ អភិធម្មភាគដំបូង

ប្រាសចាកយោគៈ តាំងជាសភាពដែលយោគៈមិនធម្មប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន ប្រ-
កបដោយវិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកវិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកវិវរណៈ
តែជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកវិវរណៈ តាំងមិនជាប្រ-
យោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន ដែលបរាមាសៈស្លាប់អង្គុលក៏មាន ដែលប-
រាមាសៈមិនស្លាប់អង្គុលក៏មាន ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាក
បរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈតែជាសភាពដែលបរាមាសៈស្លាប់
អង្គុលក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ តាំងជាសភាពដែលបរាមាសៈមិន
ស្លាប់អង្គុលក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្ណជាដើមកាន់
យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្ណជាដើមកាន់
យកហើយក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់
ទុបាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន ប្រាសចាកទុបាទានក៏មាន
ប្រាសចាកទុបាទានតែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ប្រាកចាកទុបា-
ទានតាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏
មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន សៅហ្មឺនហើយក៏មាន មិនសៅ-
ហ្មឺនហើយក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តី
សៅហ្មឺនក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មឺនតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏
មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មឺន តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន

អត្ថិ ឧស្សនេន បហាតត្វា អត្ថិ ន ឧស្សនេន
 បហាតត្វា អត្ថិ ភាវនាយ បហាតត្វា អត្ថិ ន
 ភាវនាយ បហាតត្វា អត្ថិ ឧស្សនេន បហាតត្វា បា-
 តុតោ អត្ថិ ន ឧស្សនេន បហាតត្វា បាតុតោ អត្ថិ
 ភាវនាយ បហាតត្វា បាតុតោ អត្ថិ ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា បាតុតោ អត្ថិ សវិតតោ អត្ថិ អវិតតោ
 អត្ថិ សវិតោ អត្ថិ អវិតោ អត្ថិ សប្បវិតតោ អត្ថិ
 អប្បវិតតោ អត្ថិ ប័តិសហតតោ អត្ថិ ន ប័តិសហ-
 តតោ អត្ថិ សុខសហតតោ អត្ថិ ន សុខសហតតោ
 អត្ថិ ឧបេត្តាសហតតោ អត្ថិ ន ឧបេត្តាសហតតោ
 អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ ន តាមាវចរោ អត្ថិ រូបា-
 វចរោ អត្ថិ ន រូបាវចរោ អត្ថិ អរូបាវចរោ អត្ថិ ន
 អរូបាវចរោ អត្ថិ បរិយាបន្នោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ អត្ថិ
 ឈិយ្យាបន្នោ អត្ថិ អឈិយ្យាបន្នោ អត្ថិ ឈិយតោ អត្ថិ
 អឈិយតោ អត្ថិ សឧត្តរោ អត្ថិ អនុត្តរោ អត្ថិ សរណោ
 អត្ថិ អរណោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ តុស-
 លោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អត្យតតោ ។ បេ ។ ឯវ
 ឧសវិជេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។

គួរលះដោយស្ម័គ្រភ័យ មិនគួរលះដោយស្ម័គ្រភ័យ គួរលះដោយ
 ភាវនាភ័យ មិនគួរលះដោយភាវនាភ័យ មានហេតុគួរលះដោយស-
 ម្មភ័យ មានហេតុមិនគួរលះដោយសម្មភ័យ មានហេតុគួរលះ
 ដោយភាវនាភ័យ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនាភ័យ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងវិត្តភ័យ មិនមានវិត្តភ័យ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារ-
 ភ័យ មិនមានវិចារភ័យ កើតព្រមដោយប័តិភ័យ មិនមានប័តិភ័យ
 កើតព្រមដោយប័តិភ័យ មិនកើតព្រមដោយប័តិភ័យ កើតព្រមដោយ
 សុខភ័យ មិនកើតព្រមដោយសុខភ័យ កើតព្រមដោយឧបេត្តភ័យ
 មិនកើតព្រមដោយឧបេត្តភ័យ ជាតាមាវចរភ័យ មិនមែនតាមាវចរភ័-
 យ ជាអរូបាវចរភ័យ មិនមែនអរូបាវចរភ័យ ជាអរូបាវចរភ័យ មិន
 មែនអរូបាវចរភ័យ ជាបរិយាបន្នភ័យ ជាអបរិយាបន្នភ័យ ជា
 និយ្យាបន្នភ័យ ជាអនិយ្យាបន្នភ័យ ជាឈិយភ័យ ជាអឈិយភ័-
 យ ជាឧត្តរភ័យ ជាអនុត្តរភ័យ ប្រកបដោយរណភ័យ ជា
 អរណភ័យ ។ វិញ្ញាណត្ថនោ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្ថនោជាតុសល-
 ភ័យ ជាអតុសលភ័យ ជាអត្យត្រីតភ័យ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថនោ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៧] ឯតវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ធម្មសម្ម-
 យុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ
 អរណោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ ធុត្វាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ អត្ថិ អធិត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាវដ្ឋណោ អត្ថិ តហិទ្ធាវដ្ឋណោ
 អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធាវដ្ឋណោ ។ បេ ។ ឯវិ ធម្មវិដេន
 វិញ្ញាណត្វន្ទោ ។

ទុក្ខមូលកំ ។

[៧៨] ឯតវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ធម្មសម្ម-
 យុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថិ សមោតុតោ
 អត្ថិ អមោតុតោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថិ
 តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អព្យាតុតោ ។ បេ ។
 ឯវិ ធម្មវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ។ ឯតវិដេន វិញ្ញា-
 ណត្វន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វ-
 ន្ទោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិដេន វិញ្ញា-
 ណត្វន្ទោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ
 អព្យាតុតោ ។ បេ ។ ឯវិ ធម្មវិដេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ។

[៧៩] វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទដ៏
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទប្រកប
 ដោយរណៈកំមាន ជាអរណៈកំមាន ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ៣
 គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកបដោយស្វាវេទនាកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាកំ
 មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមស្វាវេទនាកំមាន ។ បេ ។ មានអាម្មណ៍ខាង
 ក្នុងកំមាន មានអាម្មណ៍ខាងក្រៅកំមាន មានអាម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំង
 ខាងក្រៅកំមាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 ចប់ ទុក្ខមូលកំ ។

[៨០] វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទដ៏
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ
 មានហេតុកំមាន មិនមានហេតុកំមាន ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ
 ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យាត្រីត
 កំមាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកប
 ដោយរណៈកំមាន ជាអរណៈកំមាន ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ៣
 គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យាត្រីត
 កំមាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ឯតវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ធម្មសម្បយុត្តោ ។
 ធុវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ សមោតុកោ អត្ថិ
 អមោតុកោ ។ តិវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តោ អត្ថិ អធុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្ម-
 ណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ទស-
 វិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ។ ឯតវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា
 ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ធុវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ
 សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា
 អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ អធុត្តមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មណោ
 អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ធម្មៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានហេតុក៏
 មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធទ្វា ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្ស្រាងខាងក្នុងក៏
 មាន មានការម្ស្រាងខាងក្រៅក៏មាន មានការម្ស្រាងទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ធម្មៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វាប្រកបដោយរណៈ
 ក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធទ្វាប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្ស្រាងខាងក្នុងក៏មាន
 មានការម្ស្រាងខាងក្រៅក៏មាន មានការម្ស្រាងទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏
 មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៧] ឯតទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឧបិវេនន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ សមោតុតោ អត្ថិ អមោតុតោ ។ តទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ។ ឯតទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឧបិវេនន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ ហេតុសម្មយុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ ធុត្តាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ អធុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ។ ឯតទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឧបិវេនន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា អត្ថិ ធម្មោ អត្ថិ ធម្មោ វិចារោ អត្ថិ វិចារកធម្មោ អត្ថិ ធម្មោ វិចារកធម្មោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ។ ឯតទ្ធិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឧបិវេនន វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វា

[៧៨] វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាតុសលក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអព្យាគ្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ ឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកប ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ ហេតុក៏មាន ព្រាសហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មិនមានហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនជាហេតុ តាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជា វិបាកតាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ

អត្ថំ លោកិយេយោ អត្ថំ លោកុត្តរេយោ ។ តំវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ អត្ថំ ឧបាទិទ្ធិបាទាទិយោ អត្ថំ អនុបាទិទ្ធិបាទាទិយោ អត្ថំ អនុបាទិទ្ធិបាទាទិយោ ។ បេ ។

ឯវំ ធម្មវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ ។ ឯតេវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ឧវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ អត្ថំ តេនចិ វិញ្ញាយោ អត្ថំ តេនចិ ន វិញ្ញាយោ ។

តំវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ អត្ថំ សង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកោ អត្ថំ អសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកោ អត្ថំ អសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ ។ ឯតេវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។

ឧវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ អត្ថំ សាសវោ អត្ថំ អនាសវោ ។ តំវិជេន វិញ្ញាណាត្តរោ អត្ថំ សវិតត្តសវិចារោ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមានក៏មាន ដែលមិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមានក៏មាន ដែលមិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខមានក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលធម្មវិជីវដោយវិញ្ញាណាមួយក៏មាន មិនធម្មវិជីវដោយវិញ្ញាណាមួយក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលសៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារក៏មាន

រឿងរ៉ាវ អំពីព្រះធម៌

អត្ថិ អត្ថិក្កត្តវិចារមន្តា អត្ថិ អត្ថិក្កត្តវិចារម ។ បេ ។
 ឯវំ ធម្មវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឯកវិចេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា ធម្មសម្បយុត្តា ។ ធុវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តា អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តា ។
 តិវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ មិត្តសហគតោ អត្ថិ
 សុខសហគតោ អត្ថិ ឧបេក្ខាសហគតោ ។ បេ ។
 ឯវំ ធម្មវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឯកវិចេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ធម្មសម្បយុត្តា ។ ធុវិចេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធា អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តសាសវេ អត្ថិ អាសវសម្ប-
 យុត្តអនាសវេ ។ តិវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ ធម្ម-
 វេន បហាតព្វោ អត្ថិ កាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថិ
 លេវ ធម្មវេន ធម្ម កាវនាយ បហាតព្វោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ធម្មវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឯកវិចេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធា ធម្មសម្បយុត្តា ។ ធុវិចេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ
 សញ្ញាជនិយោ អត្ថិ អសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិចេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ ធម្មវេន បហាតព្វហេតុតោ

រឿងរ៉ាវ អំពីព្រះធម៌

មិនបានវិភក្តៈមានត្រឹមត្រូវវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ
 ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ តើត្រូវដោយចិត្តក៏មាន តើត្រូវដោយសុខៈក៏
 មាន តើត្រូវដោយទេវតា ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រ-
 ការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តដោយមិនដឹងអាសវៈក៏មាន
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មាន
 ប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះ
 ដោយភាវនាក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏
 មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានវាតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន

អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ អត្ថំ នេវ ធម្ម-
 ធនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ធម្មវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ ឯតវិធនេន វិញ្ញា-
 ណត្ថនោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិធនេន វិញ្ញាណ-
 ត្ថនោ អត្ថំ សញ្ញាជនសម្មយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ។ តិវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថំ អា-
 ចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ អត្ថំ នេវាចយតាមិ
 ធាបចយតាមិ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិធនេន វិញ្ញាណត្ថ-
 នោ ។ ឯតវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ ធម្មសម្មយុ-
 ត្តោ ។ ទុវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តអស-
 ញ្ញាជនិយោ ។ តិវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថំ សេ-
 ត្ថោ អត្ថំ អសេត្ថោ អត្ថំ នេវ សេត្ថោ ធាសេត្ថោ
 ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ ឯតវិ-
 ធនេន វិញ្ញាណត្ថនោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិធនេន
 វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថំ កន្ទុជិយោ អត្ថំ អកន្ទុជិយោ ។

មានហេតុគួរលះដោយភាវនាភិមាន មានហេតុមិនគួរលះដោយឧស្សនៈ
 តាំងមិនគួរលះដោយភាវនាភិមាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ដល់នូវការសន្សំក្នុង
 ឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងឡើងក៏មាន ដល់នូវការសន្សំក្នុង
 ឡើង តាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងឡើងក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការមួយ
 បានដល់វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ២
 គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ ជាវេសសេត្ថ-
 បុគ្គលក៏មាន ជាវេសអសេត្ថបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាវេសសេត្ថបុគ្គល
 តាំងមិនមែនជាវេសអសេត្ថបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រ-
 ការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្ថន្ធ
 ដែលគន្លះគប្បីដាក់ត្រង់ក៏មាន ដែលគន្លះមិនគប្បីដាក់ត្រង់ក៏មាន ។

[illegible]

វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ មានសភាពតូចឆ្មារក៍មាន
ដល់វិសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ទុក្ខ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការមួយ
បានដល់វិញ្ញាណទុក្ខ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ
២ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ ប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លឹះក៏មាន ។
វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារក៍
មាន មានអារម្មណ៍ដល់វិសភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិន
បានក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
វិញ្ញាណទុក្ខមានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណទុក្ខ ប្រកបដោយផស្សៈ ។
វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ ដែលប្រាសចាកគន្លឹះ តែ
គន្លឹះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លឹះ ចាំងគន្លឹះមិនគប្បីដោតក្រងក៏
មាន ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ ថោកទាបក៏មាន
កណ្តាលក៏មាន ខ្ពស់ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ១០
យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណទុក្ខ
ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ
ដែលឧប្បាស្សៈប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ឧប្បាស្សៈមិនប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ។
វិញ្ញាណទុក្ខ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណទុក្ខ មានសភាពខុសចង
រឿងក៏មាន មានសភាពត្រូវចងរឿងក៏មាន មិនរឿងក៏មាន ។ បេ ។

ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណ-
ត្វន្ទោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ
អត្ថំ ឱយសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឱយវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថំ មត្តាវច្ឆណោ អត្ថំ មត្តហេតុកោ
អត្ថំ មត្តាធិបតិ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វ-
ន្ទោ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។
ទុវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថំ ឱយវិប្បយុត្តឱយធិយោ
អត្ថំ ឱយវិប្បយុត្តអនោយធិយោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណ-
ត្វន្ទោ អត្ថំ ឧប្បន្នោ អត្ថំ អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បាធិ
។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ។ ឯវំ ទសវិជេន
វិញ្ញាណត្វន្ទោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញា-
ណត្វន្ទោ អត្ថំ យោគធិយោ អត្ថំ អយោគធិយោ ។
តិវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថំ អតីតោ អត្ថំ អនាគតោ
អត្ថំ បព្វប្បន្នោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វ-
ន្ទោ ។ ឯវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ ឯស្សសម្បយុត្តោ ។
ទុវិជេន វិញ្ញាណត្វន្ទោ អត្ថំ យោគសម្បយុត្តោ

វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ
មួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មាន
ប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកបដោយឧយៈក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈក៏
មាន ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានមគ្គជាអារម្មណ៍
ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បាន
ដល់វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ២ គឺ
វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រាសចាកឧយៈ តែឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាស
ចាកឧយៈ តាំងឧយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វិញ្ញាណត្វន្ទមានប្រ-
ការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទកើតឡើងហើយក៏មាន មិនបានកើតឡើងហើយ
ក៏មាន ប្រសិនបើកើតឡើងក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០
យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទប្រកប
ដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទមានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទដែលរយោគៈ
គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន យោគមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វិញ្ញាណ-
ត្វន្ទ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជា
បព្វប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វន្ទប្រកបដោយផស្សៈ ។
វិញ្ញាណត្វន្ទ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វន្ទ ប្រកបដោយយោគក៏មាន

អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តោ ។ ឥវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ
 អត្ថិ អត្ថតារម្មណោ អត្ថិ អនាគតារម្មណោ អត្ថិ
 មនុស្សនារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិវេទន វិញ្ញា-
 ណត្វនោ ។ ឯវតវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ ធម្មស-
 ម្បយុត្តោ ។ ឥវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ អត្ថិ យោគ-
 វិប្បយុត្តយោគនិយោ អត្ថិ យោគវិប្បយុត្តអយោគនិ-
 យោ ។ ឥវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ អត្ថិ អជ្ឈតោ អត្ថិ
 តហិនោ អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិនោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិវេទន
 វិញ្ញាណត្វនោ ។ ឯវតវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ ធម្ម-
 សម្បយុត្តោ ។ ឥវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ អត្ថិ ឯវ-
 ណិយោ អត្ថិ អឯវណិយោ ។ ឥវិវេទន វិញ្ញាណ-
 ត្វនោ អត្ថិ អជ្ឈតារម្មណោ អត្ថិ តហិនារម្មណោ
 អត្ថិ អជ្ឈត្តតហិនារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ធម្មវិវេទន
 វិញ្ញាណត្វនោ ។

ឧបសម្ព័ន្ធក្រំ ។

[៨០] សត្តវិវេទន វិញ្ញាណត្វនោ អត្ថិ តុសសោ
 អត្ថិ អតុសសោ អត្ថិ អក្កតតោ អត្ថិ កោមាវចរោ

ប្រាសចករយោគីមាន ។ វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វនោ
 មានការម្នាក់ជាអតីតក៏មាន មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់
 ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វនោមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណត្វនោប្រកបដោយផស្សៈ ។
 វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណត្វនោប្រាសចករយោគីវត្ថុយោគី
 គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងក៏មាន ប្រាសចករយោគី ទាំងយោគីមិនគប្បីប្រព្រឹត្ត
 ក្នុងក៏មាន ។ វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វនោខាងក្នុងក៏
 មាន ខាងក្រៅក៏មាន ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វនោ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្វនោមានប្រការមួយ បានដល់
 វិញ្ញាណត្វនោប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញា-
 ណត្វនោជាប្រយោជន៍ដល់វិវិណីក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវិណីក៏
 មាន ។ វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណត្វនោមានការម្នាក់ខាង
 ក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំង
 ខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឧបសម្ព័ន្ធក្រំ ។

[៨០] វិញ្ញាណត្វនោ មានប្រការ ៧ គឺ វិញ្ញាណត្វនោ ជាតុសល
 ក៏មាន ជាអតុសលក៏មាន ជាអក្កតក៏មាន ជាភាមាវចរក៏មាន

អត្ថិ រូបាវចនោ អត្ថិ អរូបាវចនោ អត្ថិ អបរិយាមន្តោ
 ឯវំ សត្តវិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ អបរោមិ សត្តវិដេន
 វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អដ្ឋត្តាវច្ច-
 ណោ អត្ថិ តហិទ្ធាវច្ចណោ អត្ថិ អដ្ឋត្តតហិទ្ធាវច្ចណោ
 អត្ថិ តាមាវចនោ អត្ថិ រូបាវចនោ អត្ថិ អរូបាវចនោ អត្ថិ
 អបរិយាមន្តោ ឯវំ សត្តវិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។

[៨០] ចតុត្ថិសតិវិដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ចតុស-
 ម្មស្សប្បវដ្ឋយា វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ តុសលោ អត្ថិ
 អតុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ សោតសម្មស្សប្បវដ្ឋយា
 ។ បេ ។ យាធសម្មស្សប្បវដ្ឋយា ។ បេ ។ ធិក្កសម្មស្ស-
 ប្បវដ្ឋយា ។ បេ ។ តាយសម្មស្សប្បវដ្ឋយា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សប្បវដ្ឋយា វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ តុស-
 លោ អត្ថិ អតុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ ចតុ-
 វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ ចតុត្ថិសតិវិ-
 ដេន វិញ្ញាណត្ថនោ ។ អបរោមិ ចតុត្ថិសតិវិដេន
 វិញ្ញាណត្ថនោ ចតុសម្មស្សប្បវដ្ឋយា វិញ្ញាណត្ថនោ

ជាត្រាវចនកំមាន ជាត្រាវចនកំមាន ជាអបរិយាមន្តកំមាន វិញ្ញាណត្ថន
 មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថនមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ
 វិញ្ញាណត្ថនប្រកបដោយសុខវេទនាកំមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាកំមាន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាកំមាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ឯងក្នុងកំ
 មាន មានការម្នាក់ឯងក្រៅកំមាន មានការម្នាក់ឯងក្នុងកំឯងក្នុង
 ក្រៅកំមាន ជាតាមាវចនកំមាន ជាត្រាវចនកំមាន ជាអត្រាវចនកំមាន ជា
 អបរិយាមន្តកំមាន វិញ្ញាណត្ថន មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៨១] វិញ្ញាណត្ថន មានប្រការ ២២ គឺ វិញ្ញាណត្ថន ព្រោះ
 ចតុសម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតុសលកំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យាគ្រឹត
 កំមាន វិញ្ញាណត្ថន ព្រោះសោតសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយាធស-
 ម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះធិក្កសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 តាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតុសល
 កំមាន ជាអតុសលកំមាន ជាអព្យាគ្រឹតកំមាន ចតុវិញ្ញាណ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណត្ថនមានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណត្ថន
 មានប្រការ ២២ ដទៃទៀត គឺ វិញ្ញាណត្ថន ព្រោះចតុសម្មស្សជាបច្ច័យ

អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថិ អដ្ឋត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធា-
 រម្មណោ អត្ថិ អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណោ សោតសម្មស្ស-
 ប្បវត្ថយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បវត្ថយា ។ បេ ។
 ជីវ្ហសម្មស្សប្បវត្ថយា ។ បេ ។ តាយសម្មស្សប្បវត្ថយា
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បវត្ថយា វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ
 អដ្ឋត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អដ្ឋត្ត-
 តហិទ្ធារម្មណោ ចក្កវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ
 ឃីវំ ចតុត្ថិសតិវិធន វិញ្ញាណត្ថនោ ។

[៨២] តិសវិធន វិញ្ញាណត្ថនោ ចក្កសម្មស្ស-
 ប្បវត្ថយា វិញ្ញាណត្ថនោ អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូចា-
 វចរោ អត្ថិ អរូចាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ សោតស-
 ម្មស្សប្បវត្ថយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បវត្ថយា ។ បេ ។
 ជីវ្ហសម្មស្សប្បវត្ថយា ។ បេ ។ តាយសម្មស្សប្បវត្ថ-
 យា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បវត្ថយា វិញ្ញាណត្ថនោ
 អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូចាវចរោ អត្ថិ អរូចាវចរោ

ប្រកបដោយសុខវេទនាភីមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាភីមាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាភីមាន ។ បេ ។ មានការម្នាវាងក្នុងភីមាន
 មានការម្នាវាងក្រៅភីមាន មានការម្នាវាងក្នុងក្នុងភីមាន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្មស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះតាយ-
 សម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ មានការម្នាវា
 ងក្នុងភីមាន មានការម្នាវាងក្រៅភីមាន មានការម្នាវាងក្នុងក្នុង
 ក្នុងភីមាន ចក្កវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

[៨២] វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣០ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះ
 ចក្កសម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតាមាវចរភីមាន ជាអរូចាវចរភីមាន ជាអរូចាវចរភី
 មាន ជាអបរិយាបន្នភីមាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្មស្សជាបច្ច័យ
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្មស្សជា
 បច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះតាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោស-
 ម្មស្សជាបច្ច័យ ជាតាមាវចរភីមាន ជាអរូចាវចរភីមាន ជាអរូចាវចរភីមាន

អត្ថិ អបរិយាបន្នោ ចតុវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោ-
វិញ្ញាណំ ឯវំ តិសរិទេន វិញ្ញាណត្វា ។

[៨៣] តហុរិទេន វិញ្ញាណត្វា ចតុសម្ពុស្ស-
ប្បវុយា វិញ្ញាណត្វា អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ អកុស-
លោ អត្ថិ អព្យាកតោ អត្ថិ កាមាវចរោ អត្ថិ រូចាវច-
រោ អត្ថិ អរូចាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ព-
ស្សប្បវុយា ។ បេ ។ យានសម្ពុស្សប្បវុយា ។ បេ ។ ជីវ្ហា-
សម្ពុស្សប្បវុយា ។ បេ ។ កាយសម្ពុស្សប្បវុយា ។ បេ ។
មនោសម្ពុស្សប្បវុយា វិញ្ញាណត្វា អត្ថិ កុសលោ
អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាកតោ អត្ថិ កាមាវចរោ
អត្ថិ រូចាវចរោ អត្ថិ អរូចាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ
ចតុវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ តហុរិទេន
វិញ្ញាណត្វា ។ អបរោចិ តហុរិទេន វិញ្ញាណត្វា
ចតុសម្ពុស្សប្បវុយា វិញ្ញាណត្វា អត្ថិ សុខាយ
វេទនាយ សម្ពុយុត្តា អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ពុ-
យុត្តា អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ពុយុត្តា
។ បេ ។ អត្ថិ អវ្យាគាម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធាម្មណោ អត្ថិ
អវ្យាគតហិទ្ធាម្មណោ អត្ថិ កាមាវចរោ អត្ថិ រូចាវចរោ

ជាអបរិយាបន្នោ ចតុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
ត្វា មានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៨៣] វិញ្ញាណត្វា មានច្រើនប្រការ គឺ វិញ្ញាណត្វា ព្រោះ
ចតុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជាតុសលក៍មាន ជាអតុសលក៍មាន ជាអព្យាក្រឹត
ក៍មាន ជាតាមាវចរក៍មាន ជាត្រាវចរក៍មាន ជាអត្រាវចរក៍មាន ជា
អបរិយាបន្នោ វិញ្ញាណត្វា ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះយានសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហាសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះកាយសម្ពុស្ស ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្ស ជាបច្ច័យ
ជាតុសលក៍មាន ជាអតុសលក៍មាន ជាអព្យាក្រឹតក៍មាន ជាតាមាវចរ
ក៍មាន ជាត្រាវចរក៍មាន ជាអត្រាវចរក៍មាន ជាអបរិយាបន្នោ ចតុ-
វិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណត្វា មានច្រើនប្រការយ៉ាង
នេះឯង ។ វិញ្ញាណត្វា មានច្រើនប្រការដទៃទៀត គឺ វិញ្ញាណត្វា
ព្រោះចតុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៍មាន ប្រកបដោយ
ទុក្ខវេទនាក៍មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៍មាន ។ បេ ។ មាន
ការម្ស្នកខាងក្នុងក៍មាន មានការម្ស្នកខាងក្រៅក៍មាន មានការម្ស្នក
ខាងក្នុងក៍មាន ខាងក្រៅក៍មាន ជាតាមាវចរក៍មាន ជាត្រាវចរក៍មាន

វត្ថុវិភាគ បញ្ចេញ

វត្ថុវិភាគ បញ្ចេញ

អត្ថិ អរូតាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នៈកំមាន គោតសម្មស្សប្ប-
 ប្បដូយោ ។ បេ ។ យោនសម្មស្សប្បដូយោ ។ បេ ។
 ជីវ្ហសម្មស្សប្បដូយោ ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បដូយោ
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បដូយោ វិញ្ញាណត្ថោ អត្ថិ
 អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តត-
 ហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ តាមាវចរោ អត្ថិ រូតាវចរោ អត្ថិ
 អរូតាវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នៈ ចត្តវិញ្ញាណំ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ តហិវិធន វិញ្ញាណត្ថោ ។

អយំ វុត្ថុតិ វិញ្ញាណត្ថោ ។

អភិធម្មកាដិធម៌ ។

[៨២] បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធា វេទនាខន្ធា
 សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ បញ្ចន្ធា
 ខន្ធានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យា-
 កតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[៨៣] រូបក្ខន្ធា អព្យាកតោ ចត្តារោ ខន្ធា
 សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យា-
 កតា ។ ទេ ខន្ធា ន វត្ថុត្វា សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តានិមិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តានិមិ

ជាអរូតាវចរកំមាន ជាអបរិយាបន្នៈកំមាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោត-
 សម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយោនសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 ជីវ្ហសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្មស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះមនោសម្មស្សជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងកំមាន មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅកំមាន មានអារម្មណ៍តាំងខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅកំមាន ជាតាមា-
 វចរកំមាន ជារូតាវចរកំមាន ជាអរូតាវចរកំមាន ជាអបរិយាបន្នៈកំមាន
 ចត្តវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការ
 ។ ឬ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

ចប់ អភិធម្មកាដិធម៌ ។

[៨៤] ខន្ធ ៥ គឺរូបខន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ
 វិញ្ញាណខន្ធ ។ បញ្ចក្ខន្ធា ៥ ខន្ធជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន
 ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប៉ុន្មាន មិនមានសត្រូវ
 ប៉ុន្មាន ។

[៨៥] រូបខន្ធ ជាអព្យាក្រឹត ឯខន្ធ ៤ ជាកុសលកំមាន ជា
 អកុសល កំមាន ជាអព្យាក្រឹត កំមាន ។ ខន្ធ ៥ មិនធម្មវិញ្ញាណ
 ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា

អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តាភិវ តោរោ
 ទន្ធា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា សិយា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា សិយា អនុត្តមសុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ រូបត្ថនោ លេវ វិចារកន្ថវិ-
 ចារកន្ថធម្មធម្មា ចត្តារោ ទន្ធា សិយា វិចារកា សិយា
 វិចារកន្ថធម្មធម្មា សិយា លេវ វិចារកន្ថវិចារកន្ថធម្មធម្មា ។
 រូបត្ថនោ សិយា ទុច្ចាទិទ្ធានាទិយោ សិយា
 អនុចាទិទ្ធានាទិយោ ចត្តារោ ទន្ធា សិយា ទុច្ចា-
 ទិទ្ធានាទិយោ សិយា អនុចាទិទ្ធានាទិយោ សិយា
 អនុចាទិទ្ធានុចាទិយោ ។ រូបត្ថនោ អសង្កលំដ្ឋ-
 សង្កលេសិកោ ចត្តារោ ទន្ធា សិយា សង្កលំដ្ឋសង្ក-
 លេសិកា សិយា អសង្កលំដ្ឋសង្កលេសិកា សិយា
 អសង្កលំដ្ឋសង្កលេសិកា ។ រូបត្ថនោ អវិគត្តាវិ-
 ចារោ ខាយោ ទន្ធា សិយា អវិគត្តាសវិចារោ សិយា
 អវិគត្តាវិចារមត្តា សិយា អវិគត្តាវិចារោ សង្ខារត្ថនោ

ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាផងឡើយ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាក៏
 មាន ។ រូបក្នុង មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ខន្ធ
 ៤ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាកទាំង
 មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ រូបក្នុង មានកម្មប្រកបដោយ
 តិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចា-
 ចានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយតិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាចានក៏មាន ខន្ធ ៤ មានកម្មប្រកបដោយ
 តិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចា-
 ចានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយតិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាចានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយតិ-
 លេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុ-
 ច្ចាចានក៏មាន ។ រូបក្នុងមិនសៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ខន្ធ ៤ សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង
 ហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ រូបក្នុង មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ ខន្ធ
 ៣ មិនមានវិតក្កៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមាន
 ត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន សង្ខារក្នុង

សិយា សវត្តសវត្តសវត្តសវត្ត សិយា អវត្តសវត្តសវត្តសវត្ត
 សិយា អវត្តសវត្តសវត្តសវត្ត សិយា ន វត្តស្វា សវត្តសវត្តសវត្ត
 ចាតិយិ អវត្តសវត្តសវត្តសវត្តសវត្ត អវត្តសវត្តសវត្តសវត្ត ។
 រូបក្ខន្ធា ន វត្តស្វា បិទិសហត្ថតាតិយិ សុខសហត្ថ-
 តាតិយិ ឧបេក្ខាសហត្ថតាតិយិ វេទនាខន្ធា សិយា
 បិទិសហត្ថតា ន សុខសហត្ថតា ន ឧបេក្ខាសហត្ថ-
 តា សិយា ន វត្តស្វា បិទិសហត្ថតាតិ តយោ ខន្ធា
 សិយា បិទិសហត្ថតា សិយា សុខសហត្ថតា សិយា
 ឧបេក្ខាសហត្ថតា សិយា ន វត្តស្វា បិទិសហត្ថតា-
 តិយិ សុខសហត្ថតាតិយិ ឧបេក្ខាសហត្ថតាតិយិ ។
 រូបក្ខន្ធា នេវ ឧស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វា
 ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ឧស្សនេន បហាតត្វា សិយា
 ភាវនាយ បហាតត្វា សិយា នេវ ឧស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា ។ រូបក្ខន្ធា នេវ ឧស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហាតត្វាហេតុកា ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ឧស្សនេន
 បហាតត្វាហេតុកា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុ-
 កា សិយា នេវ ឧស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វា-
 ហេតុកា ។ រូបក្ខន្ធា នេវ ឧស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វា

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈជាមួយនឹងវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈមានគ្រឹម
 តែវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈទាំងមិនមានវិចារក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈជាមួយនឹងវិចារផង ថាមិនមានវិភក្តៈមានគ្រឹម
 តែវិចារផង ថាមិនមានវិភក្តៈទាំងមិនមានវិចារផងក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ មិន
 គប្បីពោលថា កើតព្រមដោយបិទិផង ថា កើតព្រមដោយសុខផង ថា កើត
 ព្រមដោយឧបេក្ខាផងឡើយ វេទនាខន្ធ កើតព្រមដោយបិទិ មិនកើត
 ព្រមដោយសុខ មិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើត
 ព្រមដោយបិទិក៏មាន ខន្ធ ព កើតព្រមដោយបិទិក៏មាន កើតព្រមដោយ
 សុខក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតព្រម
 ដោយបិទិផង ថា កើតព្រមដោយសុខផង ថា កើតព្រមដោយឧបេក្ខាផង
 ក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនាវេ
 ខន្ធ ៤ គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរលះ
 ដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ខន្ធ ៤ មានហេតុ
 គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ
 មិនដល់នូវការសម្រុកព្រះឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសម្រុកព្រះឡើង

ចត្តារោ ខន្ធា សិយា អាចយតាមិយោ សិយា អបច-
 យតាមិយោ សិយា ធានយតាមិយោ ធានយតាមិយោ ។
 រូបត្ថុក្ខោ ធម៌ សេត្តា ធានសេត្តា ចត្តារោ ខន្ធា សិយា
 សេត្តា សិយា អសេត្តា សិយា ធម៌ សេត្តា ធានសេ-
 ត្តា ។ រូបត្ថុក្ខោ បរិត្តោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា បរិត្តា
 សិយា មហាគុតា សិយា អប្បមាណា ។ រូបត្ថុក្ខោ
 អនាម្បណោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា បរិត្តាម្បណា
 សិយា មហាគុតាម្បណា សិយា អប្បមាណាម្បណា
 សិយា ធម៌ត្ថោ បរិត្តាម្បណាភិបិ មហាគុតាម្បណាភិបិ
 អប្បមាណាម្បណាភិបិ ។ រូបត្ថុក្ខោ ចម្លីមោ ចត្តារោ
 ខន្ធា សិយា បរិត្តា សិយា ចម្លីមោ សិយា ចរិត្តា ។
 រូបត្ថុក្ខោ អនិយតោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ចិច្ចត្តិ-
 យតា សិយា សម្មត្តិយតា សិយា អនិយតា ។ រូប-
 ត្ថុក្ខោ អនាម្បណោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា មត្តាម្បណា
 សិយា មត្តាមហាគុតា សិយា មត្តាមិបតិរោ សិយា ធម៌
 ត្ថោ មត្តាម្បណាភិបិ មត្តាមហាគុតាភិបិ មត្តាមិបតិ-
 រោភិបិ ។ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា
 ឧប្បនិរោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា

ខន្ធ ៤ ដល់ខ្ញុំការសន្យាក្នុងរឿង ក៏មាន ដល់ខ្ញុំការមិនសន្យាក្នុង
 រឿងក៏មាន មិនដល់ខ្ញុំការសន្យាក្នុងរឿង ទាំងមិនដល់ខ្ញុំការមិនសន្យា
 ក្នុងរឿង ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមែនជាបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិន
 មែនជាបស់អសេក្ខបុគ្គល ខន្ធ ៤ ជាបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជាបស់
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជាបស់
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានសភាពតូចត្រូវ ខន្ធ ៤ មានសភាព
 តូចត្រូវក៏មាន ដល់សភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 មិនមានការម្ចាស់ ខន្ធ ៤ មានការម្ចាស់តូចត្រូវក៏មាន មានការម្ចាស់ដល់
 សភាពធំក៏មាន មានការម្ចាស់ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា មានការម្ចាស់តូចត្រូវផង ថា មានការម្ចាស់ដល់ខ្ញុំសភាពធំផង ថា
 មានការម្ចាស់ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាកណ្តាល ខន្ធ
 ៤ ចែកជាបីក៏មាន កណ្តាលក៏មាន ថ្ងៃថ្នាំក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិន
 រឿង ខន្ធ ៤ មានសភាពខុសនឹងរឿងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងរឿង
 ក៏មាន មិនរឿងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានការម្ចាស់ ខន្ធ ៤ មានមគ្គ
 ជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថាមានមគ្គជាហេតុផង ថាមាន
 មគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនខាន់កើត
 ឡើងក៏មាន ប្រនីនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន

បច្ចុប្បន្ន ។ រូបត្ថុត្ថោ អនាម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធ
 សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា សិយា
 បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ន វត្ថុត្ថោ អតីតារម្មណាតិបិ
 អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ ។ សិយា
 អដ្ឋត្ថា សិយា តហិទ្ធា សិយា អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា ។
 រូបត្ថុត្ថោ អនាម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា
 អដ្ឋត្ថារម្មណា សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋ
 ត្ថតហិទ្ធារម្មណា សិយា ន វត្ថុត្ថោ អដ្ឋត្ថារម្មណា
 តិបិ តហិទ្ធារម្មណាតិបិ អដ្ឋត្ថតហិទ្ធារម្មណាតិបិ ។
 ចត្តារោ ខន្ធ អនិទស្សនាប្បដិយោ រូបត្ថុត្ថោ សិយា
 សនិទស្សនសប្បដិយោ សិយា អនិទស្សនសប្បដិ
 យោ សិយា អនិទស្សនាប្បដិយោ ។

[៨៦] ចត្តារោ ខន្ធ ន ហេតុ សង្ខារត្ថុត្ថោ
 សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ រូបត្ថុត្ថោ អហេ
 តុតោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សហេតុតោ សិយា
 អហេតុតោ ។ រូបត្ថុត្ថោ ហេតុវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ ខន្ធ
 សិយា ហេតុសម្បយុត្តា សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានការម្នាក់ ខន្ធ ៤ មានការម្នាក់
 ជាអតីតក៏មាន មានការម្នាក់ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក៏មាន មិនបញ្ជាក់ពេលថា មានការម្នាក់ជាអតីតផង ថាមានការម្នាក់ជា
 អនាគតផង ថាមានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ ជាខាងក្នុង
 ក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 មិនមានការម្នាក់ ខន្ធ ៤ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់
 ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនបញ្ជាក់
 ពេលថា មានការម្នាក់ខាងក្នុងផង ថាមានការម្នាក់ខាងក្រៅផង ថា
 មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ទេ រូបក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 ការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

[៨៦] ខន្ធ ៤ មិនមែនជាហេតុ នសង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុក៏មាន
 មិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានហេតុ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាក
 ហេតុ ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។

រូបត្ថុនោះ ន វត្ថុញ្ចា ហេតុ ថេវ សហេតុតោ ចាតិមិ
 សហេតុតោ ថេវ ន ច ហេតុតិមិ តយោ ខន្ធ ន
 វត្ថុញ្ចា ហេតុ ថេវ សហេតុតោ ចាតិ សិយា សហេតុតោ
 ថេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្ថុញ្ចា សហេតុតោ ថេវ ន
 ច ហេតុតិ សង្ខារត្ថុនោះ សិយា ហេតុ ថេវ សហេតុ-
 តោ ច សិយា សហេតុតោ ថេវ ន ច ហេតុ សិយា
 ន វត្ថុញ្ចា ហេតុ ថេវ សហេតុតោ ចាតិមិ សហេ-
 តុតោ ថេវ ន ច ហេតុតិមិ ។ រូបត្ថុនោះ ន វត្ថុញ្ចា
 ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តោ
 ថេវ ន ច ហេតុតិមិ តយោ ខន្ធ ន វត្ថុញ្ចា ហេតុ
 ថេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា ហេតុសម្បយុត្តោ
 ថេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្ថុញ្ចា ហេតុសម្បយុត្តោ ថេវ
 ន ច ហេតុតិ សង្ខារត្ថុនោះ សិយា ហេតុ ថេវ ហេតុ-
 សម្បយុត្តោ ច សិយា ហេតុសម្បយុត្តោ ថេវ ន ច
 ហេតុ សិយា ន វត្ថុញ្ចា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តោ
 ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តោ ថេវ ន ច ហេតុតិមិ ។ រូបត្ថុ-
 នោះ ន ហេតុ អហេតុតោ តយោ ខន្ធ សិយា ន ហេតុ
 សហេតុតោ សិយា ន ហេតុ អហេតុតោ សង្ខារត្ថុនោះ

បូកន្ទ មិនគប្បីពាលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង
 ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនជាហេតុផងឡើយ ខន្ធ ព មិន
 គប្បីពាលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពាលថា ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន សង្ខារក្នុង ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពាលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ បូកន្ទ មិន
 គប្បីពាលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថាប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុផងឡើយ ខន្ធ ព មិនគប្បីពាលថា ជាហេតុទាំង
 ប្រកបដោយហេតុទេ ខន្ធ ព ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពាលថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន
 សង្ខារក្នុង ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពាលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយ
 ហេតុផង ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ បូកន្ទ
 មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុ ខន្ធ ព មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅ
 មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន សង្ខារក្នុង

សិយា ន ហេតុ សហេតុតោ សិយា ន ហេតុ
 អហេតុតោ សិយា ន វត្តតោ ន ហេតុ សហេតុ-
 តោតិមិ ន ហេតុ អហេតុតោតិមិ ។

[៨៧] សម្បត្តិយា សង្ខតា ។ ចត្តារោ ទដ្ឋា
 អនិទស្សនា រូបក្ខន្ធា សិយា សនិទស្សនា សិយា
 អនិទស្សនា ។ ចត្តារោ ទដ្ឋា អប្បដិយា រូបក្ខន្ធា
 សិយា សប្បដិយា សិយា អប្បដិយា ។ រូបក្ខន្ធា
 រូបំ ចត្តារោ ទដ្ឋា អរូបា ។ រូបក្ខន្ធា លោកិ-
 យោ ចត្តារោ ទដ្ឋា សិយា លោកិយា លោកុត្តរា ។
 តេនចិ វិញ្ញាយ្យា តេនចិ ន វិញ្ញាយ្យា ។

[៨៨] ចត្តារោ ទដ្ឋា នោ អាសវំ សង្ខារក្ខន្ធា
 សិយា អាសវំ សិយា នោ អាសវំ ។ រូបក្ខន្ធា
 សាសវំ ចត្តារោ ទដ្ឋា សិយា សាសវំ សិយា
 អនាសវំ ។ រូបក្ខន្ធា អាសវំវិប្បយុត្តា ចត្តារោ ទដ្ឋា
 សិយា អាសវំវិប្បយុត្តា សិយា អាសវំវិប្បយុត្តា ។
 រូបក្ខន្ធា ន វត្តតោ អាសវំ ចេវ សាសវំ ចាតិ
 សាសវំ ចេវ នោ ន អាសវំ តយោ ទដ្ឋា

មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង
 មិនមានហេតុក៏មាន មិនឥឡូវពេលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុផង ថាមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផងក៏មាន ។

[៨៧] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ក្របូបច្ច័យប្រជុំគ្នា
 តែង ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកបដោយការឃើញ រូបក្ខន្ធ ប្រកបដោយការ
 ឃើញក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកប
 ដោយការចេះរាល់ រូបក្ខន្ធ ប្រកបដោយការចេះរាល់ក៏មាន មិនប្រកប
 ដោយការចេះរាល់ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាប្រ ខន្ធ ៤ ជាអប្រ ។ រូបក្ខន្ធ
 ជាលោកិយ ខន្ធ ៤ ជាលោកិយ ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ ខន្ធដែលឥឡូវ
 ដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនឥឡូវដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
 ណាមួយ ។

[៨៨] ខន្ធ ៤ មិនមែនអាសវៈ សង្ខារក្ខន្ធ ជាអាសវៈក៏មាន
 មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ខន្ធ ៤
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 ប្រាសចាកអាសវៈ ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ
 ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនឥឡូវពេលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ខន្ធ ៣

ន វត្តក្លា អាសវៈ ចេវ អាសវៈ ចាតិ សិយា អាសវៈ
 ចេវ ឆោ ច អាសវៈ សិយា ន វត្តក្លា សាសវៈ ចេវ
 ឆោ ច សាសវៈតិ សង្ខារក្ខត្តោ សិយា អាសវៈ ចេវ
 សាសវៈ ច សិយា សាសវៈ ឆោ ច អាសវៈ សិយា
 ន វត្តក្លា អាសវៈ ចេវ សាសវៈ ចាតិចិ សាសវៈ
 ចេវ ឆោ ច អាសវៈតិចិ ។ រូបក្ខត្តោ ន វត្តក្លា
 អាសវៈ ចេវ អាសវៈសម្មយុត្តោ ចាតិចិ អាសវៈស-
 ម្មយុត្តោ ចេវ ឆោ ច អាសវៈតិចិ តិយា ទុក្ខា ន
 វត្តក្លា សាសវៈ ចេវ អាសវៈសម្មយុត្តោ ចាតិ សិយា
 អាសវៈសម្មយុត្តោ ចេវ ឆោ ច អាសវៈ សិយា ន វត្តក្លា
 អាសវៈសម្មយុត្តោ ចេវ ឆោ ច អាសវៈតិ សង្ខារក្ខត្តោ
 សិយា អាសវៈ ចេវ អាសវៈសម្មយុត្តោ ច សិយា
 អាសវៈសម្មយុត្តោ ចេវ ឆោ ច អាសវៈ សិយា
 ន វត្តក្លា អាសវៈ ចេវ អាសវៈសម្មយុត្តោ ចាតិចិ
 អាសវៈសម្មយុត្តោ ចេវ ឆោ ច អាសវៈតិចិ ។ រូបក្ខត្តោ
 អាសវៈសម្មយុត្តសាសវៈ ចត្តារោ ទុក្ខា សិយា អាស-
 វៈសម្មយុត្តសាសវៈ សិយា អាសវៈសម្មយុត្តអនាសវៈ

មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈតាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន សង្ខារក្ខត្ត ជាអា-
 សវៈតាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអា-
 សវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ តាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខត្ត មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈតាំងប្រកបដោយ
 អាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈតែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ ខន្ធ
 ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ តាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកប
 ដោយអាសវៈតាំងមិនមែនអាសវៈក៏មាន សង្ខារក្ខត្ត ជាអាសវៈតាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ជាអាសវៈតាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា 'ប្រកបដោយ
 អាសវៈតែមិនមែនជាអាសវៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខត្ត ប្រាសចាកអាសវៈតែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ខន្ធ ២ ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមែនអាសវៈក៏មាន

សិយា ន វត្តត្នោ រាសវិប្បយុត្តសាសនវិនិច្ឆ័យ រាសវិប្បយុត្តអនាសវិនិច្ឆ័យ ។

[៨៩] ចត្តារោ ទន្ធា រោ សញ្ញាជនា សង្ខារ-
ក្ខន្ធា សិយា សញ្ញាជនំ សិយា រោ សញ្ញាជនំ ។
រូបក្ខន្ធា សញ្ញាជនិយោ ចត្តារោ ទន្ធា សិយា
សញ្ញាជនិយា សិយា អសញ្ញាជនិយោ ។ រូបក្ខន្ធា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ចត្តារោ ទន្ធា សិយា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តា សិយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។ រូប-
ក្ខន្ធា ន វត្តត្នោ សញ្ញាជនក្សេវ សញ្ញាជនិយោ
ចាតិ សញ្ញាជនិយោ រេវ នោ ច សញ្ញាជនំ តយោ
ទន្ធា ន វត្តត្នោ សញ្ញាជនា រេវ សញ្ញាជនិយោ ចាតិ
សិយា សញ្ញាជនិយោ រេវ នោ ច សញ្ញាជនា
សិយា ន វត្តត្នោ សញ្ញាជនិយោ រេវ នោ ច
សញ្ញាជនាតិ សង្ខារក្ខន្ធា សិយា សញ្ញាជនក្សេ-
វ សញ្ញាជនិយោ ច សិយា សញ្ញាជនិយោ រេវ
នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន វត្តត្នោ សញ្ញាជន-
ក្សេវ សញ្ញាជនិយោ ចាតិវិ សញ្ញាជនិយោ រេវ
នោ ច សញ្ញាជននិច្ចិវិ ។ រូបក្ខន្ធា ន វត្តត្នោ

មិនឆ្លៀតពេលថា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
ផង ថា ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។

[៨៩] ខន្ធ ៤ មិនមែនសញ្ញាជនៈ សង្ខារក្ខន្ធ ជាសញ្ញាជនៈ
ក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈ ខន្ធ ៤ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៤ ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិន
ឆ្លៀតពេលថា ជាសញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈទេ ជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៣ មិនឆ្លៀត
ពេលថា ជាសញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈឡើយ ជាប្រ-
យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនឆ្លៀតពេលថា
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ
ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនឆ្លៀតពេលថា ជា
សញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថាជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈតែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនឆ្លៀតពេលថា

សញ្ញាជនភ្នំ សញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ចាត់ចំ ស-
 ញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ចេវ លោ ច សញ្ញាជនភ្នំ
 តយោ ទន្ធា ឧ វត្តត្វា សញ្ញាជន ចេវ សញ្ញាជន
 សម្បជ្ឈុត្តា ចាត់ សិយា សញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ចេវ
 ឡោ ច សញ្ញាជន សិយា ឧ វត្តត្វា សញ្ញាជន-
 សម្បជ្ឈុត្តា ចេវ លោ ច សញ្ញាជនតិ សង្ការត្តន្តោ
 សិយា សញ្ញាជនភ្នំ សញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ច
 សិយា សញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ចេវ លោ ច សញ្ញា-
 ជន សិយា ឧ វត្តត្វា សញ្ញាជនភ្នំ សញ្ញាជនស-
 ម្បជ្ឈុត្តា ចាត់ចំ សញ្ញាជនសម្បជ្ឈុត្តា ចេវ លោ ច
 សញ្ញាជនភ្នំ ។ រូបត្តន្តោ សញ្ញាជនវិជ្ជុយុត្តស-
 ញ្ញាជនិយោ ចត្តារោ ទន្ធា សិយា សញ្ញាជនវិជ្ជុយុ-
 ត្តសញ្ញាជនិយា សិយា សញ្ញាជនវិជ្ជុយុត្តសញ្ញា-
 ជនិយា សិយា ឧ វត្តត្វា សញ្ញាជនវិជ្ជុយុត្តសញ្ញា-
 ជនិយាតិចំ សញ្ញាជនវិជ្ជុយុត្តសញ្ញាជនិយាតិចំ ។

(૧૦)   ૮. સ્ત્રી ૧૦   ૯. સ્ત્રી ૧૦   ૧૦. સ્ત્રી ૧૦
 ૧. સ્ત્રી ૧૦   ૨. સ્ત્રી ૧૦   ૩. સ્ત્રી ૧૦   ૪. સ્ત્રી ૧૦
 ૫. સ્ત્રી ૧૦   ૬. સ્ત્રી ૧૦   ૭. સ્ત્રી ૧૦   ૮. સ્ત્રી ૧૦
 ૯. સ્ત્રી ૧૦   ૧૦. સ્ત્રી ૧૦   ૧૧. સ્ત્રી ૧૦   ૧૨. સ્ત્રી ૧૦

អតីតប្រធាន វិហារ

ជាសញ្ញាជនៈ តាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងទេ ខន្ធ ៧ មិនគប្បីពោល
ថា ជាសញ្ញាជនៈ តាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈឡើយ ប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈតាំងមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន សុទ្ធិរត្តន្ធ ជាសញ្ញា-
ជនៈតាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិន
មែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ តាំងប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញា-
ជនៈផងក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈតែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈតាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តាំងមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

(៧០) . ខន្ធ ៤ មិនមែនគន្លះ ស្ទើរក្នុង ជាគន្លះក៏មាន ប៉ះមែន
គន្លះក៏មាន ។ រូបគន្លះគប្បីដេញត្រង់ ខន្ធ ៤ គន្លះគប្បីដេញត្រង់ក៏មាន

ចន្លោះ ខន្ធ សិយា កន្លែងយុត្តកន្លែងយា សិយា
 កន្លែងយុត្តកន្លែងយា សិយា ឆ វត្តត្នា កន្លែងយុត្ត-
 កន្លែងយាតិច កន្លែងយុត្តកន្លែងយាតិច ។

[៩០] ចន្លោះ ខន្ធ នោ ឱយា ។ បេ ។ នោ
 យោតា ។ បេ ។ នោ ធីវណ្ណា សម្ពាទ្ធានោ សិយា
 ធីវណ្ណា សិយា នោ ធីវណ្ណា ។ រូបត្ថនោ ធីវ-
 ណ្ណាយោ ចន្លោះ ខន្ធ សិយា ធីវណ្ណាយោ សិយា
 អធីវណ្ណាយោ ។ រូបត្ថនោ ធីវណ្ណាយោយុត្តោ ចន្លោះ
 ខន្ធ សិយា ធីវណ្ណាយុត្តោ សិយា ធីវណ្ណា-
 វិយុត្តោ ។ រូបត្ថនោ ឆ វត្តត្នា ធីវណ្ណោត្ថោ
 ធីវណ្ណាយោ ចាតិ ធីវណ្ណាយោ ចេវ នោ ច ធីវណ្ណា
 តយោ ខន្ធ ឆ វត្តត្នា ធីវណ្ណោត្ថោ ធីវណ្ណាយោ
 ចាតិ សិយា ធីវណ្ណាយោ ចេវ នោ ច ធីវណ្ណា
 សិយា ឆ វត្តត្នា ធីវណ្ណាយោ ចេវ នោ ច ធីវណ្ណាតិ
 សម្ពាទ្ធានោ សិយា ធីវណ្ណោត្ថោ ធីវណ្ណាយោ ឆ
 សិយា ធីវណ្ណាយោ ចេវ នោ ច ធីវណ្ណា សិយា ឆ
 វត្តត្នា ធីវណ្ណោត្ថោ ធីវណ្ណាយោ ចាតិច ធីវណ្ណាយោ

ខន្ធ ២ ប្រាសចាកគន្លុះ កែគន្លុះគប្បីដោយក្រដាសក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះ
 តាំងគន្លុះមិនគប្បីដោយក្រដាសក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកគន្លុះកែ
 គន្លុះគប្បីដោយក្រដាស ថា ប្រាសចាកគន្លុះ តាំងគន្លុះមិនគប្បីដោយក្រដាស
 ផងក៏មាន ។

[៩១] ខន្ធ ២ មិនមែនធម៌ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។
 មិនមែននិវរណៈ សង្ខារក្ខន្ធ ជានិវរណៈក៏មាន មិនមែននិវរណៈ ក៏
 មាន ។ ប្រក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ខន្ធ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ
 ប្រាសចាកនិវរណៈ ខន្ធ ២ ប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាក
 និវរណៈក៏មាន ។ ប្រក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជានិវរណៈ តាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់និវរណៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិ-
 វរណៈ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជានិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តាំងមិនមែននិវរណៈក៏មាន
 សង្ខារក្ខន្ធ ជានិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
 និវរណៈតាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថាជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ

ចេត ដោ ច ដីវណ្ណន្តិមំ ។ រូបត្ថុនោ ធន វត្ថុនោ ដីវណ្ណ-
 ណោត្ថេវ ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចាតិមំ ដីវណ្ណសម្ប-
 យុត្តោ ចេត ដោ ច ដីវណ្ណន្តិមំ ។ តយោ ខន្ធា ធន
 វត្ថុនោ ដីវណ្ណា ចេត ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា
 ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចេត ដោ ច ដីវណ្ណា សិយា ធន
 វត្ថុនោ ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចេត ដោ ច ដីវណ្ណាតិ
 សង្ខារត្ថុនោ សិយា ដីវណ្ណោត្ថេវ ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ
 ច សិយា ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចេត ដោ ច ដីវណ្ណា
 សិយា ធន វត្ថុនោ ដីវណ្ណោត្ថេវ ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ
 ចាតិមំ ដីវណ្ណសម្បយុត្តោ ចេត ដោ ច ដីវណ្ណន្តិមំ ។
 រូបត្ថុនោ ដីវណ្ណវិប្បយុត្តដីវណ្ណិយោ ចត្តារោ ខន្ធា
 សិយា ដីវណ្ណវិប្បយុត្តដីវណ្ណិយោ សិយា ដីវណ្ណវិប្ប-
 យុត្តអដីវណ្ណិយោ សិយា ធន វត្ថុនោ ដីវណ្ណវិប្បយុត្ត-
 ដីវណ្ណិយាតិមំ ដីវណ្ណវិប្បយុត្តអដីវណ្ណិយាតិមំ ។

[៩២] ចត្តារោ ខន្ធា ដោ បរមមាសា សង្ខារត្ថុ-
 នោ សិយា បរមមាសោ សិយា ដោ បរមមាសោ ។
 រូបត្ថុនោ បរមមាសោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា បរមមាសោ
 សិយា អបរមមាសោ ។ រូបត្ថុនោ បរមមាសវិប្បយុត្តោ

តែមិនមែននិវរណៈផងក៏មាន ។ ប្រកួន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាវិវរណៈទាំង
 ប្រកបដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈតែមិនមែននិវរណៈផង
 ឡើយ ខន្ធា មិនគប្បីពោលថា ជាវិវរណៈទាំងប្រកបដោយនិវរណៈ
 ទេ ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន សង្ខារត្ថុនោ ជាវិវរណៈ
 ទាំងប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវ-
 រណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាវិវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនិវរណៈ
 ផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងក៏មាន ។ ប្រកួន្ធ
 ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ខន្ធា ២ ប្រាសចាកនិ-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកនិវរ-
 ណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងក៏មាន ។

[៩២] ខន្ធា ២ មិនមែនបរមមាសៈ សង្ខារត្ថុនោ ជាបរ-
 មមាសៈ ក៏មាន មិនមែនបរមមាសៈ ក៏មាន ។ ប្រកួន្ធ បរមមា-
 សៈស្ថាបអវិជ្ជា ខន្ធា ២ បរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា ក៏មាន បរ-
 សៈមិនស្ថាបអវិជ្ជា ក៏មាន ។ ប្រកួន្ធ ប្រាសចាកបរមមាសៈ

តយោ ខត្តា សិយា បរមាសសម្បយុត្តា សិយា បរ-
 មាសវិប្បយុត្តា សម្ពុរក្ខត្តោ សិយា បរមាសសម្ប-
 យុត្តោ សិយា បរមាសវិប្បយុត្តោ សិយា ន វត្តញ្ចា
 បរមាសសម្បយុត្តោតិមិ បរមាសវិប្បយុត្តោតិមិ ។
 រូបត្ថត្តោ ន វត្តត្ថា បរមាសោ ថេវ បរមដ្ឋា ចាតិ
 បរមដ្ឋា ថេវ ធា ច បរមាសោ តយោ ខត្តា ន
 វត្តញ្ចា បរមាសោ ថេវ បរមដ្ឋា ចាតិ សិយា បរមដ្ឋា
 ថេវ ធា ច បរមាសោ សិយា ន វត្តញ្ចា បរមដ្ឋា
 ថេវ ធា ច បរមាសាតិ សម្ពុរក្ខត្តោ សិយា ប-
 រមាសោ ថេវ បរមដ្ឋា ច សិយា បរមដ្ឋា ថេវ
 ធា ច បរមាសោ សិយា ន វត្តញ្ចា បរមាសោ
 ថេវ បរមដ្ឋា ចាតិមិ បរមដ្ឋា ថេវ ធា ច បរ-
 មាសាតិមិ ។ រូបត្ថត្តោ បរមាសវិប្បយុត្តបរមដ្ឋា
 ចត្តារោ ខត្តា សិយា បរមាសវិប្បយុត្តបរមដ្ឋា
 សិយា បរមាសវិប្បយុត្តអបរមដ្ឋា សិយា ន វត្តញ្ចា
 បរមាសវិប្បយុត្តបរមដ្ឋាតិមិ បរមាសវិប្បយុត្តអបរ-
 មដ្ឋាតិមិ ។

ខន្ធ ព ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏មាន សត្វា-
 រក្ខន្ធ ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ប្រកបដោយបរមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរមាសៈផងក៏មាន ។
 រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈស្លាបអង្គីលឡើយ
 បរមាសៈស្លាបអង្គីល តែមិនមែនបរមាសៈ ខន្ធ ព មិនគប្បីពោលថា
 ជាបរមាសៈទាំងបរមាសៈស្លាបអង្គីលទេ បរមាសៈស្លាបអង្គីល តែ
 មិនមែនបរមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា បរមាសៈស្លាបអង្គីល តែ
 មិនមែនបរមាសៈក៏មាន សត្វារក្ខន្ធ ជាបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈស្លាប
 អង្គីលក៏មាន បរមាសៈស្លាបអង្គីល តែមិនមែនបរមាសៈក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ជាបរមាសៈទាំងបរមាសៈស្លាបអង្គីលផង ថាបរមាសៈស្លាប
 អង្គីល តែមិនមែនបរមាសៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកបរមាសៈ
 តែបរមាសៈស្លាបអង្គីល ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកបរមាសៈ តែបរមាសៈ
 ស្លាបអង្គីលក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈមិនស្លាបអង្គីល
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកបរមាសៈតែបរមាសៈស្លាបអង្គីល
 ផង ថា ប្រាសចាកបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈមិនស្លាបអង្គីលផងក៏មាន ។

(៩៣) រូបគូរនោះ អាចារ្យណា ចន្លោះ ១ ឆ្នាំ សាវ័យណា ។ ចន្លោះ ១ ឆ្នាំ នៅ ចំនួន វិញ្ញាណគូរនោះ ចំនួន ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចេតសីតា ឆ្នាំ ១ ឆ្នាំ អចេតសីតា ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសម្បជ្ជានា រូបគូរនោះ ចិត្តវិប្បយុត្តោ វិញ្ញាណគូរនោះ ៥ វត្ថុនោះ ចិត្តនៃ សម្បជ្ជានាតិបិ ចិត្តនៃ វិប្បយុត្តោតិបិ ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសំសដ្ឋា រូបគូរនោះ ចិត្តវិសំសដ្ឋា វិញ្ញាណគូរនោះ ៥ វត្ថុនោះ ចិត្តនៃ សំសដ្ឋាតិបិ ចិត្តនៃ វិសំសដ្ឋាតិបិ ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសម្បជ្ជានា វិញ្ញាណគូរនោះ នៅ ចិត្តសម្បជ្ជានៅ រូបគូរនោះ សិយា ចិត្តសម្បជ្ជានៅ សិយា នៅ ចិត្តសម្បជ្ជានៅ ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសហគុណោ វិញ្ញាណគូរនោះ នៅ ចិត្តសហគុណោ រូបគូរនោះ សិយា ចិត្តសហគុណោ សិយា នៅ ចិត្តសហគុណោ ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តានុបវិវត្តិនោ វិញ្ញាណគូរនោះ នៅ ចិត្តានុបវិវត្តិ រូបគូរនោះ សិយា ចិត្តានុបវិវត្តិ សិយា នៅ ចិត្តានុបវិវត្តិ ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសំសដ្ឋុសម្បជ្ជានា ឆ្នាំ ១ ឆ្នាំ នៅ ចិត្តសំសដ្ឋុសម្បជ្ជានា ។ តយោ ១ ឆ្នាំ ចិត្តសំសដ្ឋុសម្បជ្ជានសហគុណោ ឆ្នាំ ១ ឆ្នាំ

(៩៣) រូបគូរនោះ មិនមានការច្នៃ ខ្លួន ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង ការច្នៃ ។ ខ្លួន ៤ មិនមែនចិត្ត វិញ្ញាណគូរ ជាចិត្ត ។ ខ្លួន ៣ ជា ចេតសីតា ខ្លួន ៤ មិនមែនចេតសីតា ។ ខ្លួន ៣ ប្រកបដោយចិត្ត រូបគូរ ប្រាសចាកចិត្ត វិញ្ញាណគូរ មិនតប្បវិចារលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ខ្លួន ៣ ច្រឡំដោយចិត្ត រូបគូរ ប្រាសចាក ការច្រឡំដោយចិត្ត វិញ្ញាណគូរ មិនតប្បវិចារលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថាប្រាសចាកការច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។ ខ្លួន ៣ តាំងឡើងអំពីចិត្ត វិញ្ញាណគូរ មិនបានតាំងឡើងអំពីចិត្ត រូបគូរ តាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន មិនតាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន ។ ខ្លួន ៣ កើតជាមួយនឹងចិត្ត វិញ្ញាណគូរ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត រូបគូរ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជា មួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ ខ្លួន ៣ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត វិញ្ញាណគូរ មិនប្រព្រឹត្ត ទៅតាមចិត្ត រូបគូរ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏ មាន ។ ខ្លួន ៣ ច្រឡំតាំងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ខ្លួន ៤ មិនច្រឡំតាំងមិន តាំងឡើងអំពីចិត្ត ។ ខ្លួន ៣ ច្រឡំតាំងតាំងឡើងតាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត

នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុណោ ។ តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវត្តិនោ ទ្វេ ខន្ធ នោ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវត្តិនោ ។ តយោ ខន្ធ ពាហិក
 វិញ្ញាណត្ថនោ អដ្ឋត្ថកោ រូបត្ថនោ សិយា អដ្ឋត្ថ-
 កោ សិយា ពាហិកេ ។ ចត្តារកេ ខន្ធ ទុច្ចានា រូប-
 ត្ថនោ សិយា ទុច្ចានា សិយា ទុច្ចានា សិយា ទុច្ចា-
 និដ្ឋា សិយា អទុច្ចានិដ្ឋា ។

[៨៤] ចត្តារកេ ខន្ធ ទុច្ចានាជា សង្ខារត្ថនោ
 សិយា ទុច្ចានានំ សិយា ទុច្ចានានំ ។ រូបត្ថនោ ទុច្ចានា-
 និយោ ចត្តារកេ ខន្ធ សិយា ទុច្ចានានិយោ សិយា អ-
 ទុច្ចានានិយោ ។ រូបត្ថនោ ទុច្ចានានិវិប្បយុត្តោ ចត្តារកេ
 ខន្ធ សិយា ទុច្ចានានសម្បយុត្តោ សិយា ទុច្ចានានិ-
 វិប្បយុត្តោ ។ រូបត្ថនោ ន វត្ថុត្ថោ ទុច្ចានានោ ទុច្ចា-
 នានិយោ ចាតិ ទុច្ចានានិយោ ចេវ នោ ច ទុច្ចានានំ
 តយោ ខន្ធ ន វត្ថុត្ថោ ទុច្ចានានា ចេវ ទុច្ចានានិយោ
 ចាតិ សិយា ទុច្ចានានិយោ ចេវ នោ ច ទុច្ចានានា
 សិយា ន វត្ថុត្ថោ ទុច្ចានានិយោ ចេវ នោ ច ទុច្ចានានាតិ
 សង្ខារត្ថនោ សិយា ទុច្ចានានោ ទុច្ចានានិយោ ច

ខន្ធ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ខន្ធ ព ច្រឡំ
 តាំងតាំងឡើងតាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ខន្ធ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ ខន្ធ ព ជាខាងក្រៅ វិញ្ញាណច្បង ជាខាងក្នុង
 រូបក្ខន្ធ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ។ ខន្ធ មិនមែនទុច្ចាតា
 រូបក្ខន្ធ ជាទុច្ចាតាមាន មិនមែនទុច្ចាតាមាន ជាទុច្ចាទុច្ចាតាមាន ជា
 អទុច្ចាទុច្ចាតាមាន ។

[៨៥] ខន្ធ មិនមែនទុច្ចាតា សង្ខារក្ខន្ធ ជាទុច្ចាតាមាន
 មិនមែនទុច្ចាតាមាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតា ខន្ធ ជា
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាមាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតា ក៏
 មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកទុច្ចាតា ខន្ធ ប្រកបដោយទុច្ចាតាមាន
 ប្រាសចាកទុច្ចាតាមាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាទុច្ចាតា
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាតែមិន
 មែនទុច្ចាតា ខន្ធ ព មិនគប្បីពោលថា ជាទុច្ចាតាតាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុច្ចាតាទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតា តែមិនមែនទុច្ចាតាមាន
 មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតា តែមិនមែនទុច្ចាតាមាន
 មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាទុច្ចាតា តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាមាន

សិយា ឧបាសានិយោ ថេវ ធា ច ឧបាសានំ សិយា
 ន វត្តក្លោ ឧបាសានញ្ចេវ ឧបាសានិយោ ចាតិមិ
 ឧបាសានិយោ ថេវ ធា ច ឧបាសានន្តិមិ ។ រូបក្លោ
 ន វត្តក្លោ ឧបាសានញ្ចេវ ឧបាសានសម្បយុត្តោ ចាតិមិ
 ឧបាសានសម្បយុត្តោ ថេវ ធា ច ឧបាសានន្តិមិ
 តយោ ខន្ធា ន វត្តក្លោ ឧបាសានា ថេវ ឧបាសានស-
 ម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា ឧបាសានសម្បយុត្តោ ថេវ ធា
 ច ឧបាសានា សិយា ន វត្តក្លោ ឧបាសានសម្បយុត្តោ
 ថេវ ធា ច ឧបាសានាតិ សង្ខារក្លោ សិយា
 ឧបាសានញ្ចេវ ឧបាសានសម្បយុត្តោ ច សិយា
 ឧបាសានសម្បយុត្តោ ថេវ ធា ច ឧបាសានំ សិយា
 ន វត្តក្លោ ឧបាសានញ្ចេវ ឧបាសានសម្បយុត្តោតិមិ
 ឧបាសានសម្បយុត្តោ ថេវ ធា ច ឧបាសានន្តិមិ ។
 រូបក្លោ ឧបាសានវិប្បយុត្តឧបាសានិយោ ចត្តារោ
 ខន្ធា សិយា ឧបាសានវិប្បយុត្តឧបាសានិយោ សិយា
 ឧបាសានវិប្បយុត្តអនុបាសានិយោ សិយា ន វត្តក្លោ
 ឧបាសានវិប្បយុត្តឧបាសានិយោតិមិ ឧបាសានវិប្បយុត្ត-
 អនុបាសានិយោតិមិ ។

ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុក្ខាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានផងក៏មាន ។ ប្រកួន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុក្ខាន តាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានឡើយ ខន្ធា មិនគប្បីពោលថា ជា
 ទុក្ខាន តាំងប្រកបដោយទុក្ខានទេ ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិន
 មែនទុក្ខានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិន
 មែនទុក្ខានក៏មាន សង្ខារក្លោ ជាទុក្ខាន តាំងប្រកបដោយទុក្ខាន
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុក្ខាន តាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខ-
 ាន តែមិនមែនទុក្ខានផងក៏មាន ។ ប្រកួន ប្រាសចាកទុក្ខាន តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន ខន្ធឬ ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខានក៏មាន ប្រាសចាកទុក្ខាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកទុក្ខានតែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខានផង ថា ប្រាសចាកទុក្ខាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខានផងក៏មាន ។

[៩៥] ចត្តារោ ខន្ធ ដោ កិលេសា សង្ខារត្ថ-
 ន្នោ សិយា កិលេសោ សិយា ដោ កិលេសោ ។
 រូបត្ថន្នោ សង្ខីលេសិកោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា
 សង្ខីលេសិកា សិយា អសង្ខីលេសិកា ។ រូបត្ថន្នោ
 អសង្ខីលេសិកា ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សង្ខីលេសិកា សិយា
 អសង្ខីលេសិកា ។ រូបត្ថន្នោ កិលេសវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ
 ខន្ធ សិយា កិលេសសម្បយុត្តោ សិយា កិលេស-
 វិប្បយុត្តោ ។ រូបត្ថន្នោ ន វត្ថុត្វោ កិលេសោ ថេវ
 សង្ខីលេសិកោ ចាតិ សង្ខីលេសិកោ ថេវ ដោ ច
 កិលេសោ តិយា ខន្ធ ន វត្ថុត្វោ កិលេសោ ថេវ
 សង្ខីលេសិកោ ចាតិ សិយា សង្ខីលេសិកោ ថេវ ដោ
 ច កិលេសា សិយា ន វត្ថុត្វោ សង្ខីលេសិកោ ថេវ ដោ
 ច កិលេសាតិ សង្ខារត្ថន្នោ សិយា កិលេសោ ថេវ
 សង្ខីលេសិកោ ច សិយា សង្ខីលេសិកោ ថេវ ដោ ច
 កិលេសោ សិយា ន វត្ថុត្វោ កិលេសោ ថេវ សង្ខីលេ-
 សិកោ ចាតិចិ សង្ខីលេសិកោ ថេវ ដោ ច កិលេ-
 សោតិចិ ។ រូបត្ថន្នោ ន វត្ថុត្វោ កិលេសោ ថេវ សង្ខី-
 លេសិកា ចាតិចិ សង្ខីលេសិកា ថេវ ដោ ច កិលេសោតិចិ

[៩៥] ខន្ធ ២ មិនមែនកិលេស សង្ខារត្ថន្ន ជាតិលេសក៏មាន
 មិនមែនកិលេសក៏មាន ។ រូបត្ថន្ន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ខន្ធ ២ គួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ រូបត្ថន្ន
 មិនសៅហ្មងហើយ ខន្ធ ២ សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏
 មាន ។ រូបត្ថន្ន ប្រាសចាកកិលេស ខន្ធ ២ ប្រកបដោយកិលេសក៏មាន
 ប្រាសចាកកិលេសក៏មាន ។ រូបត្ថន្ន មិនឥច្ច័រពាលថា ជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង ខន្ធ ៣ មិនឥច្ច័រពាលថា ជាសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនឥច្ច័រពាលថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សង្ខារត្ថន្ន ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តី
 សៅហ្មងក៏មាន មិនឥច្ច័រពាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេច-
 ក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង
 ផងក៏មាន ។ រូបត្ថន្ន មិនឥច្ច័រពាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅ-
 ហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ

តយោ ខន្ធ ឯ វត្តព្វា កំលេសោ ថេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋា
 ចាតិ សិយា សង្ក្ខីលំដ្ឋា ថេវ ឆោ ច កំលេសោ
 សិយា ឯ វត្តព្វា សង្ក្ខីលំដ្ឋា ថេវ ឆោ ច កំ-
 លេសាតិ សង្ការក្ខន្ធា សិយា កំលេសោ ថេវ
 សង្ក្ខីលំដ្ឋា ច សិយា សង្ក្ខីលំដ្ឋា ថេវ ឆោ ច
 កំលេសោ សិយា ឯ វត្តព្វា កំលេសោ ថេវ
 សង្ក្ខីលំដ្ឋា ចាតិចិ សង្ក្ខីលំដ្ឋា ថេវ ឆោ ច កំលេ-
 សោតិចិ ។ វុបក្ខន្ធា ឯ វត្តព្វា កំលេសោ ថេវ
 កំលេសសសម្បយុត្តោ ចាតិចិ កំលេសសសម្បយុត្តោ
 ថេវ ឆោ ច កំលេសោតិចិ តយោ ខន្ធ ឯ វត្តព្វា
 កំលេសោ ថេវ កំលេសសសម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា
 កំលេសសសម្បយុត្តោ ថេវ ឆោ ច កំលេសោ សិយា
 ឯ វត្តព្វា កំលេសសសម្បយុត្តោ ថេវ ឆោ ច កំលេ-
 សាតិ សង្ការក្ខន្ធា សិយា កំលេសោ ថេវ កំ-
 លេសសសម្បយុត្តោ ច សិយា កំលេសសសម្បយុត្តោ
 ថេវ ឆោ ច កំលេសោ សិយា ឯ វត្តព្វា

ខន្ធ ព មិនឃ្លីពាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយទេ
 សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនឃ្លីពាលថា
 សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនឃ្លីពាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
 សៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង
 ក៏មាន ។ ប្រកួន មិនឃ្លីពាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ ខន្ធ ព មិនឃ្លីពាលថា ជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងទេ ប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនឃ្លីពាលថា ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនឃ្លីពាលថា

តិលេសោ តេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ហតិមំ តេ-
 លេសសសម្បយុត្តោ តេវ នោ ម តិលេសោតិមំ ។
 រូបត្ថុនោ តិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា ចត្តារោ
 ខន្ធ សិយា តិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា
 តិលេសវិប្បយុត្តសសង្កិលេសិកា សិយា ម វត្តញ្ចា
 តិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកាតិមំ តិលេសវិប្ប-
 យុត្តសសង្កិលេសិកាតិមំ ។

[៧៦] រូបត្ថុនោ ម ធស្សនេន បហាតត្វោ
 ចត្តារោ ខន្ធ សិយា ធស្សនេន បហាតត្វា សិយា
 ម ធស្សនេន បហាតត្វា ។ រូបត្ថុនោ ម ភាវនាយ
 បហាតត្វោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា
 សិយា ម ភាវនាយ បហាតត្វា ។ រូបត្ថុនោ ម
 ធស្សនេន បហាតត្វោហេតុកា ចត្តារោ ខន្ធ សិយា
 ធស្សនេន បហាតត្វោហេតុកា សិយា ម ធស្សនេន
 បហាតត្វោហេតុកា ។ រូបត្ថុនោ ម ភាវនាយ បហាត-
 ត្វោហេតុកា ចត្តារោ ខន្ធ សិយា ភាវនាយ បហាតត្វ-
 ោហេតុកា សិយា ម ភាវនាយ បហាតត្វោហេតុកា ។

ជាសេចក្តីស្រឡាត់ ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីស្រឡាត់ផង ថា ប្រកប
 ដោយសេចក្តីស្រឡាត់ តែមិនមែនសេចក្តីស្រឡាត់ ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាត់ តែគួរដល់សេចក្តីស្រឡាត់ ខន្ធ ៤ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីស្រឡាត់ តែគួរដល់សេចក្តីស្រឡាត់ក៏មាន ប្រាសចាកសេ-
 ចក្តីស្រឡាត់ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីស្រឡាត់ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាត់ តែគួរដល់សេចក្តីស្រឡាត់ផង ថា ប្រាស
 ចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីស្រឡាត់ផងក៏មាន ។

[៧៦] រូបក្ខន្ធ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ខន្ធ ៤ គួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគួរលះ
 ដោយការវិនា ខន្ធ ៤ គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិនគួរលះដោយការវិនា
 ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ខន្ធ ៤ មាន
 ហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏
 មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនា ខន្ធ ៤ មានហេតុ
 គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។

រូបត្ថុនោះ អវិច្ឆេទ ចត្តារោ ខន្ធ សិលា សវិតត្តា
 សិលា អវិច្ឆេទ ។ រូបត្ថុនោះ អវិច្ឆេទ ចត្តារោ ខន្ធ
 សិលា សវិតត្តា សិលា អវិច្ឆេទ ។ រូបត្ថុនោះ អប្បិ-
 តោ ចត្តារោ ខន្ធ សិលា សប្បិ-
 តោ ។ រូបត្ថុនោះ ឧ បិសិសហគតា ចត្តារោ ខន្ធ
 សិលា បិសិសហគតា សិលា ឧ បិសិសហគតា ។ ធូ
 ខន្ធ ឧ សុខសហគតា តយោ ខន្ធ សិលា សុខស-
 ហគតា សិលា ឧ សុខសហគតា ។ ធូ ខន្ធ ឧ
 ឧបេត្តាសហគតា តយោ ខន្ធ សិលា ឧបេត្តាស-
 ហគតា សិលា ឧ ឧបេត្តាសហគតា ។ រូបត្ថុនោះ
 កាមាវចរោ ចត្តារោ ខន្ធ សិលា កាមាវចរោ សិលា
 ឧ កាមាវចរោ ។ រូបត្ថុនោះ ឧ រូបាវចរោ ចត្តារោ
 ខន្ធ សិលា រូបាវចរោ សិលា ឧ រូបាវចរោ ។ រូបត្ថុ-
 នោះ ឧ អរូបាវចរោ ចត្តារោ ខន្ធ សិលា អរូបាវចរោ
 សិលា ឧ អរូបាវចរោ ។ រូបត្ថុនោះ បរិយាបន្នោ
 ចត្តារោ ខន្ធ សិលា បរិយាបន្នោ សិលា អបរិយា-
 បន្នោ ។ រូបត្ថុនោះ អនិយ្យនិកោ ចត្តារោ ខន្ធ

រូបត្ថុ មិនមានវិក្កុៈ ខន្ធ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិក្កុៈក៏មាន មិន
 មានវិក្កុៈ ក៏មាន ។ រូបត្ថុ មិនមានវិចារៈ ខន្ធ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ រូបត្ថុ មិនមានបិក្ខុ
 ខន្ធ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបិក្ខុក៏មាន មិនមានបិក្ខុក៏មាន ។ រូបត្ថុ
 មិនកើតព្រមដោយបិក្ខុ ខន្ធ ២ កើតព្រមដោយបិក្ខុក៏មាន មិនកើតព្រម
 ដោយបិក្ខុក៏មាន ។ ខន្ធ ២ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ ខន្ធ ៣ កើតព្រម
 ដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។ ខន្ធ ២ មិនកើតព្រម
 ដោយទល្ឆា ខន្ធ ៣ កើតព្រមដោយទល្ឆាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយ
 ទល្ឆាក៏មាន ។ រូបត្ថុ ជាតាមាវចរ ខន្ធ ២ ជាតាមាវចរក៏មាន មិនមែន
 តាមាវចរក៏មាន ។ រូបត្ថុ មិនមែនប្រាវចរ ខន្ធ ២ ជាប្រាវចរក៏មាន មិន
 មែនប្រាវចរក៏មាន ។ រូបត្ថុ មិនមែនអប្រាវចរ ខន្ធ ២ ជាអប្រាវចរក៏
 មាន មិនមែនអប្រាវចរក៏មាន ។ រូបត្ថុ ជាបរិយាបន្នៈ ខន្ធ ២ ជាបរិ-
 យាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ រូបត្ថុ ជាអនិយ្យនិកៈ ខន្ធ ២

សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា ។ រូប-
 ត្ថុនា អនិយ្យានិកា ចត្តារា ខន្ធនា សិយា និយ្យានិកា
 សិយា អនិយ្យានិកា ។ រូបត្ថុនា សុខត្ថុនា ចត្តារា
 ខន្ធនា សិយា សុខត្ថុនា សិយា អនុត្ថុនា ។ រូបត្ថុនា
 អរណា ចត្តារា ខន្ធនា សិយា អរណា សិយា
 អរណា និ ។

បញ្ញាបុគ្គល ។

ខន្ធវិញ្ញា សន្មត ។

ជានិយ្យានិកាមាន ជាអនិយ្យានិកាមាន ។ រូបត្ថុនា ជាអនិយ្យានិកា
 ខន្ធនា ជានិយ្យានិកា ជាអនិយ្យានិកា ។ រូបត្ថុនា ជាសុខត្ថុនា
 ខន្ធនា ជាសុខត្ថុនាមាន ជាអនុត្ថុនាមាន ។ រូបត្ថុនា មិនមានសក្ខី
 ខន្ធនា ប្រកបដោយសក្ខីក៏មាន មិនមានសក្ខីក៏មាន ។

ចរ បញ្ញាបុគ្គល ។

ចរ ខន្ធវិញ្ញា ។

អាយតនវិក័ត្តោ

[៩៧] ឆ្វាធសាយតនំ ចក្ខុយតនំ រូបាយតនំ
សោតាយតនំ សង្ខាយតនំ ឃាតាយតនំ កង្ខាយតនំ
ជីវ្ហាយតនំ វសាយតនំ កាយាយតនំ ដោជ្ជត្វាយតនំ
មហាយតនំ ធម្មាយតនំ ។

[៩៨] ចក្ខុំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា វិបរិណាមធម្មំ
រូបា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា សោតំ អ-
និច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា វិបរិណាមធម្មំ សង្ខា អនិច្ចា ទុក្ខា
អនត្តា វិបរិណាមធម្មា ឃាតំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា
វិបរិណាមធម្មំ កង្ខា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណា-
មធម្មា ជីវ្ហា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា
វសា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា កាយា
អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា ដោជ្ជត្វា
អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា មហេ អនិច្ចា
ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា ធម្មា អនិច្ចា ទុក្ខា
អនត្តា វិបរិណាមធម្មា ។

អាយតនវិក័ត្តោ

[៩៧] កាយតនៈ ១៦ តី ចក្ខុយតនៈ រូបាយតនៈ សោតា-
យតនៈ សង្ខាយតនៈ ឃាតាយតនៈ កង្ខាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ វសា-
យតនៈ កាយាយតនៈ ដោជ្ជត្វាយតនៈ មហាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។

[៩៨] ភ្នែក មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានស-
ភាពប្រែប្រួល រូប មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល ត្រចៀក មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល សំឡេង មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល ច្រមុះ មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រ-
ប្រួល ភ្លិន មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល
អណ្តាត មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល
សេ មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល កាយ
មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល សម្ព័ស្ស
មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល មនោ មិន
ទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល ធម៌ មិន
ទៀង ជាទុក្ខ ជាបេសសោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល ។

(៩៩) ឆានាយតនំ ចត្វាយតនំ សោតា-
យតនំ យោនាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនា-
យតនំ រូចាយតនំ សន្តាយតនំ កន្ធាយតនំ រសាយ-
តនំ ដោជ្ជនាយតនំ ធម្មាយតនំ ។

(១០០) តត្ថ កតមំ ចត្វាយតនំ ។ យំ ចត្ថំ
ចត្ថង្គំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
សុត្តោ តាមោបសោ វង្សំ វុត្ថតិ ចត្វាយតនំ ។
តត្ថ កតមំ សោតាយតនំ យោនាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ
កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចត្ថង្គំ មហាក្ខតានំ
ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុត្តោ តាមោបសោ
វង្សំ វុត្ថតិ កាយាយតនំ ។ តត្ថ កតមំ មនាយតនំ ។
ឯកវិជេន មនាយតនំ ជស្សសម្បយុត្តំ ។ ធុវិជេន
មនាយតនំ អត្ថិ សហេតុកំ អត្ថិ អហេតុកំ ។ តិវិជេន
មនាយតនំ អត្ថិ តុសលំ អត្ថិ អតុសលំ អត្ថិ អព្យា-
តតិ ។ បេ ។ ឯវិ តហវិជេន មនាយតនំ វង្សំ វុត្ថតិ
មនាយតនំ ។ តត្ថ កតមំ រូចាយតនំ ។ យំ រូចំ
ចត្ថង្គំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកា ។ បេ ។

(៩៩) កាយតនៈ ១២ គឺ ចត្វាយតនៈ សោតាយតនៈ យោនា-

យតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ មនាយតនៈ រូចាយតនៈ សន្តាយ-
តនៈ កន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។

(១០០) បណ្ណកាយតនៈទាំងនោះ ចត្វាយតនៈ គឺដូចម្តេច ។
ចក្កណ គឺ ប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុក
ទំនេរក៏បាន នេះហៅថា ចត្វាយតនៈ ។ បណ្ណកាយតនៈទាំងនោះ
សោតាយតនៈ យោនាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ គឺដូចម្តេច ។
កាយណ គឺ ប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរ
ក៏បាន នេះហៅថា កាយាយតនៈ ។ បណ្ណកាយតនៈទាំងនោះ មនា-
យតនៈ គឺដូចម្តេច ។ មនាយតនៈ មានប្រការមួយ បានដល់មនាយតនៈ
ដែលប្រកបដោយវស្សៈ ។ មនាយតនៈ មានប្រការ ២ គឺ មនាយតនៈ
ប្រព្រឹត្តដោយមួយនឹងហត្ថក៏មាន មិនមានហត្ថក៏មាន ។ មនាយតនៈ
មានប្រការ ៣ គឺ មនាយតនៈ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន
ជាអព្យាត្រីក៏មាន ។ បេ ។ មនាយតនៈ មានច្រើនប្រការយ៉ាងនេះឯង
នេះហៅថា មនាយតនៈ ។ បណ្ណកាយតនៈទាំងនោះ រូចាយតនៈ គឺ
ដូចម្តេច ។ រូចណ គឺ ពណ៌ឬរាង អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។

រូបធាតុបេសា ឥន្ទ វុត្តនិ រូបាយតន៍ ។ តត្ថ តត្ថម៌
 សន្ទាយតន៍ តត្ថាយតន៍ រសាយតន៍ ដោដ្ឋត្ថាយត-
 ន៍ ។ បរីវាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថធាតុបេសា ឥន្ទ
 វុត្តនិ ដោដ្ឋត្ថាយតន៍ ។ តត្ថ តត្ថម៌ ធម្មាយតន៍ ។
 វេទនាទន្លោ សញ្ញាទន្លោ សង្ខារត្ថន្លោ យញ្ច រូបំ
 អនិទស្សនំ អប្បដិឃំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អសង្ខតា
 ច ធាតុ ។ តត្ថ តត្ថមោ វេទនាទន្លោ ។ ឯត-
 វិធន វេទនាទន្លោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវិ
 តហុវិធន វេទនាទន្លោ អយំ វុត្តនិ វេទនាទន្លោ ។
 តត្ថ តត្ថមោ សញ្ញាទន្លោ ។ ឯតវិធន សញ្ញាទន្លោ
 ដស្សសម្បយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវិ តហុវិធន សញ្ញាទន្លោ
 អយំ វុត្តនិ សញ្ញាទន្លោ ។ តត្ថ តត្ថមោ សង្ខា-
 រត្ថន្លោ ។ ឯតវិធន សង្ខារត្ថន្លោ ចិត្តសម្បយុត្តោ
 ។ បេ ។ ឯវិ តហុវិធន សង្ខារត្ថន្លោ អយំ វុត្តនិ
 សង្ខារត្ថន្លោ ។ តត្ថ តត្ថម៌ រូបំ អនិទស្សនំ អប្ប-
 ដិឃំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ ។ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ។ បេ ។
 កតត្ថីការោ អាហារោ ឥន្ទ វុត្តនិ រូបំ អនិទស្សនំ

ហៅថា រូបធាតុក៏បាន នេះហៅថា រូបាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈ
 ទាំងនោះ សទ្ធាយតនៈ តត្ថាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋត្ថាយតនៈ
 តើដូចម្តេច ។ បរីវាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោដ្ឋត្ថធាតុ ក៏បាន
 នេះហៅថា ដោដ្ឋត្ថាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈទាំងនោះ ធម្មាយ-
 តនៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ សញ្ញាទន្ធ សង្ខារត្ថទន្ធ ឬក៏
 រូបណា ជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិឃៈ កប់បញ្ចលក្ខណ៍ធម្មាយតនៈ ជា
 អសង្ខតធាតុ ។ បណ្តាទន្ធទាំងនោះ វេទនាទន្ធ តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
 ទន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វេទនាទន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ បេ ។
 វេទនាទន្ធ មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា វេទនាទន្ធ ។
 បណ្តាទន្ធទាំងនោះ សញ្ញាទន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាទន្ធ មានប្រការ
 មួយ បានដល់សញ្ញាទន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ បេ ។ សញ្ញាទន្ធ
 មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា សញ្ញាទន្ធ ។ បណ្តាទន្ធ
 ទាំងនោះ សង្ខារត្ថទន្ធ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារត្ថទន្ធ មានប្រការមួយ បាន
 ដល់សង្ខារត្ថទន្ធ ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ សង្ខារត្ថទន្ធ មានច្រើនប្រការ
 យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា សង្ខារត្ថទន្ធ ។ បណ្តាទន្ធទាំងនោះ រូបជា
 អនិទស្សនៈ ជាអប្បដិឃៈ កប់បញ្ចលក្ខណ៍ធម្មាយតនៈ តើដូចម្តេច ។
 ឥត្ថិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កតត្ថីករណា នេះហៅថា រូបជាអនិទស្សនៈ

អប្បជ័យំ ធម្មាយតនបរិយាបដ្ឋំ ។ តត្ថ តត្ថមា អស-
 ដ្ឋតា ជាតុ ។ កកត្ថុយោ ខោសត្ថុយោ មោហត្ថុយោ
 អយំ វុច្ចតិ វសដ្ឋតា ជាតុ ។ វេទំ វុច្ចតិ ធម្មាយតនំ ។

អភិធម្មាជនីយំ ។

(១០០) ឆ្វាទសាយតនានំ ចត្វាយតនំ វុច្ចាយ-
 តនំ ។ បេ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ឆ្វាទសង្ខ-
 កាយតនានំ តតិ តុសលា តតិ អតុសលា តតិ
 អព្យាកតា ។ បេ ។ តតិ សរណា តតិ អរណា ។

(១០១) ធនាយតនា អព្យាកតា ឆ្វាយតនា
 សិយា តុសលា សិយា អតុសលា សិយា អព្យា-
 កតា ។ ធនាយតនា ន វត្ថុញ្ច សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ មនាយតនំ
 សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ធម្មាយតនំ សិយា សុខាយ វេទនាយ ស-
 ម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ន វត្ថុញ្ច

ជាអប្បជ័យៈ ពប់បញ្ចាលក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈខាងនោះ
 អសន្និគធាតុ តើដូចម្តេច ។ ការអស់រាគៈ ការអស់ខោសៈ ការអស់
 មោហៈ នេះហៅថា អសន្និគធាតុ ។ នេះហៅថា ធម្មាយតនៈ ។

ចប់ អភិធម្មាជនីយំ ។

(១០២) អាយតនៈ ១២ គឺ ចត្វាយតនៈ វុច្ចាយតនៈ ។ បេ ។
 មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈ ១២ អាយតនៈ ជា
 កុសលប្បីនាន ជាអកុសលប្បីនាន ជាអព្យាក្រឹតប្បីនាន ។ បេ ។ ប្រកប
 ដោយសត្រូវប្បីនាន មិនមានសត្រូវប្បីនាន ។

(១០៣) អាយតនៈ ១០ ជាអព្យាក្រឹត អាយតនៈ ២ ជាកុសល
 ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនធម្ម៌
 ពោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង
 ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងឡើយ មនាយតនៈ ប្រកបដោយ
 សុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខ-
 វេទនាក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន មិនធម្ម៌ពោលថា

សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិមំ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តន្តិមំ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តន្តិមំ ឧសាយតនា នេវ វិចាកនវិចាកនម្ពធម្មា
 ទ្វាយតនា សិយា វិចាកា សិយា វិចាកនម្ពធម្មា
 សិយា នេវ វិចាកនវិចាកនម្ពធម្មា ។ បញ្ចាយតនា
 ឧបាទិដ្ឋហានានិយា សន្ទាយតនំ អនុបាទិដ្ឋហានានិយំ
 ចត្តារាយតនា សិយា ឧបាទិដ្ឋហានានិយា សិយា
 អនុបាទិដ្ឋហានានិយា សិយា អនុបាទិដ្ឋាទុបាទានិយា
 ទ្វាយតនា សិយា ឧបាទិដ្ឋហានានិយា សិយា អនុបា-
 ទិដ្ឋហានានិយា សិយា អនុបាទិដ្ឋាទុបាទានិយា ។
 ឧសាយតនា អសន្តិលិដ្ឋសន្តិលេសិកា ទ្វាយតនា

ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ជា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ជា ប្រកប
 ដោយអនុក្ខមសុខវេទនាផងក៏មាន អាយតនៈ ១០ មិនមែនជាវិបាកទាំង
 មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី អាយតនៈ ២ ជាវិបាកក៏មាន ជា
 ធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌មាន
 វិបាកជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបាន សន្ទា-
 យតនៈ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបាន អាយតនៈ ២ មានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខ-
 បានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខបានក៏មាន អាយតនៈ ២ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា
 ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបានក៏មាន មិនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខបានក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាយតនៈ ២

សិយា សុត្តន្តបិដកសុត្តន្តបិដកសិយា សិយា អសុត្តន្តបិដក
 សុត្តន្តបិដកសិយា សិយា អសុត្តន្តបិដកសុត្តន្តបិដកសិយា ។
 ឧសាយតនា អវិគត្តាអវិចារា មនាយតនា សិយា
 សវិគត្តាសវិចារា សិយា អវិគត្តាវិចារាមត្តំ សិយា អវិគ-
 ត្តាអវិចារា ធម្មាយតនា សិយា សវិគត្តាសវិចារា សិយា
 អវិគត្តាវិចារាមត្តំ សិយា អវិគត្តាអវិចារា សិយា ឧ
 វត្តត្វំ សវិគត្តាសវិចារាធម្មិ អវិគត្តាវិចារាមត្តធម្មិ អវិ-
 គត្តាវិចារាធម្មិ ។ ឧសាយតនា ឧ វត្តត្វា បីតិសហ-
 កតាតិបិ សុខសហកតាតិបិ ឧបេក្ខាសហកតាតិបិ
 ឆាយតនា សិយា បីតិសហកតា សិយា សុខស-
 ហកតា សិយា ឧបេក្ខាសហកតា សិយា ឧ វត្តត្វា
 បីតិសហកតាតិបិ សុខសហកតាតិបិ ឧបេក្ខាសហ-
 កតាតិបិ ។ ឧសាយតនា ឆេវ ឧស្សនេន ឧ ភាវនាយ
 បហាតត្វា ឆាយតនា សិយា ឧស្សនេន បហាតត្វា
 សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា សិយា ឆេវ ឧស្សនេន
 ឧ ភាវនាយ បហាតត្វា ។ ឧសាយតនា ឆេវ ឧស្ស-
 នេន ឧ ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុកា ឆាយតនា

សៅហ្មង់ទាំងគ្នាដល់សេចក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន មិនសៅហ្មង់តែគ្នាដល់សេច-
 ក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន មិនសៅហ្មង់ទាំងមិនគ្នាដល់សេចក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែ
 វិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មាន
 ត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈជាមួយនឹងវិចារៈផង ថា មិនមាន
 វិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផងក៏
 មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា
 កើតព្រមដោយសុខផង ថា កើតព្រមដោយឧបេក្ខាផងឡើយ អាយ-
 តនៈ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រម
 ដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើត
 ព្រមដោយសុខផង ថា កើតព្រមដោយឧបេក្ខាផងក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា អាយតនៈ ២
 គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយ
 ទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មាន
 ហេតុបិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា អាយតនៈ ២

[illegible]

មានមន្តជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមន្តជាហេតុក៏មាន មានមន្តជាអធិបតីក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា មានមន្តជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមន្តជាហេតុ
 ផង ថា មានមន្តជាអធិបតីផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ កើតហើយក៏
 មាន ប្រជុំនឹងកើត តែមិនគប្បីពោលថា មិនទាន់កើតក៏មាន សព្វ-
 យតនៈ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើត តែមិនគប្បីពោលថា ប្រជុំនឹង
 កើតក៏មាន អាយតនៈ ៥ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន ប្រជុំ
 នឹងកើតក៏មាន ធម្មាយតនៈ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន
 ប្រជុំនឹងកើតក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតហើយផង ថា មិនទាន់
 កើតផង ថា ប្រជុំនឹងកើតផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ ជាអតីតក៏
 មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាអតីតក៏មាន
 ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអតីតផង ថា
 ជាអនាគតផង ថា ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមាន
 អារម្មណ៍ អាយតនៈ ៦ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជា
 អនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មាន
 អារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍
 ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុង
 នឹងខាងក្រៅក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ អាយតនៈ ៦

សិលោ អដ្ឋត្តាម្មណា សិលោ តហិទ្ធាម្មណា សិលោ
 អដ្ឋត្តតហិទ្ធាម្មណា សិលោ ន វត្ថុត្វា អដ្ឋត្តាម្មណា-
 តិច្ឆិ តហិទ្ធាម្មណាតិច្ឆិ អដ្ឋត្តតហិទ្ធាម្មណាតិច្ឆិ ។
 ទ្វាយតនំ សនិទស្សនសប្បដិយំ នវាយតនា អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយា ទ្វាយតនា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

[១០៣] ឯកានសាយតនា ន ហេតុ ធម្មាយតនំ
 សិលោ ហេតុ សិលោ ន ហេតុ ។ នសាយតនា
 អហេតុកា ទ្វាយតនា សិលោ សហេតុកា សិលោ
 អហេតុកា ។ នសាយតនា ហេតុវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា
 សិលោ ហេតុសម្បយុត្តា សិលោ ហេតុវិប្បយុត្តា ។
 នសាយតនា ន វត្ថុត្វា ហេតុ ចេវ សហេតុកា ចាតិច្ឆិ
 សហេតុកា ចេវ ន ត ហេតុតិច្ឆិ គនាយតនំ ន វត្ថុត្វា
 ហេតុ ចេវ សហេតុកកត្វាវិ សិលោ សហេតុកកត្វាវិ
 ន ត ហេតុ សិលោ ន វត្ថុត្វា សហេតុកកត្វាវិ ន ត
 ហេតុតិ ធម្មាយតនំ សិលោ ហេតុ ចេវ សហេតុកកត្វា
 សិលោ សហេតុកកត្វាវិ ន ត ហេតុ សិលោ ន វត្ថុត្វា

មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់
 ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានការម្នាក់ខាង
 ក្នុងផង ថា មានការម្នាក់ខាងក្រៅផង ថា មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ ប្រាយតនៈ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាយតនៈ ៧ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាយតនៈ ២ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំង
 មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[១០៣] អាយតនៈ ១១ មិនមែនហេតុ ធម្មាយតនៈ ជាហេតុក៏
 មាន មិនមែនហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានហេតុ អាយតនៈ
 ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ ប្រាសចាកហេតុ អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាក
 ហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែន
 ហេតុផងឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

ហេតុ ចេវ សហេតុកតត្ថាទិច្ចិ សហេតុកតត្ថាវ ន ច
 ហេតុទិច្ចិ ។ ឧសាយតនំ ន វត្ថុត្ថា ហេតុ ចេវ ហេតុ-
 សម្មយុត្តា ចាទិច្ចិ ហេតុសម្មយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុ-
 ទិច្ចិ មនាយតនំ ន វត្ថុត្ថា ហេតុ ចេវ ហេតុសម្មយុត្ត-
 ត្ថាទិ សិយា ហេតុសម្មយុត្តត្ថាវ ន ច ហេតុ សិយា
 ន វត្ថុត្ថា ហេតុសម្មយុត្តត្ថាវ ន ច ហេតុទិ ធម្មា-
 យតនំ សិយា ហេតុ ចេវ ហេតុសម្មយុត្តត្ថា សិយា
 ហេតុសម្មយុត្តត្ថាវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្ថុត្ថា
 ហេតុ ចេវ ហេតុសម្មយុត្តត្ថាទិច្ចិ ហេតុសម្មយុត្ត-
 ត្ថាវ ន ច ហេតុទិច្ចិ ។ ឧសាយតនំ ន ហេតុ អហេ-
 តុកា មនាយតនំ សិយា ន ហេតុ សហេតុកំ សិយា
 ន ហេតុ អហេតុកំ ធម្មាយតនំ សិយា ន ហេតុ ស-
 ហេតុកំ សិយា ន ហេតុ អហេតុកំ សិយា ន វត្ថុត្ថា
 ន ហេតុ សហេតុកត្ថិច្ចិ ន ហេតុ អហេតុកត្ថិច្ចិ ។

[១០២] ឯកាឧសាយតនំ សម្មត្ថយា ធម្មា-
 យតនំ សិយា សម្មត្ថយំ សិយា អម្បត្ថយំ ។ ឯ-
 កាឧសាយតនំ សម្មត្ថា ធម្មាយតនំ សិយា សម្មត្ថំ
 សិយា អសម្មត្ថំ ។ ឯកាឧសាយតនំ អនិធម្មត្ថា

ជាហេតុ ព្រមទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនឥឡូវភោគ
 ថា ជាហេតុ ព្រមទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិន
 មែនហេតុផងឡើយ មនាយតនៈ មិនឥឡូវភោគថា ជាហេតុ ព្រម
 ទាំងប្រកបដោយហេតុ ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិន
 ឥឡូវភោគថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មាយតនៈ
 ជាហេតុព្រមទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន មិនឥឡូវភោគថា ជាហេតុព្រមទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមែនហេតុ
 ព្រមទាំងមិនមានហេតុ មនាយតនៈ មិនមែនហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ព្រមទាំងមិនមានហេតុក៏មាន ធម្មាយតនៈ មិន
 មែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ព្រម
 ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន មិនឥឡូវភោគថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ព្រមទាំងមិនមានហេតុផងក៏មាន ។

[១០២] អាយតនៈ ១១ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ធម្មាយតនៈ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យក៏មាន មិនមានបច្ច័យក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១១ មានបច្ច័យភាគតែង ធម្មាយតនៈ មានបច្ច័យភាគតែងក៏មាន ឥត
 មានបច្ច័យភាគតែងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិនប្រកបដោយការឃើញ

រូបាយតនំ សធិទស្សនំ ។ ទសាយតនា សធិដិយា
 ឆ្ងាយតនា អធិដិយា ។ ទសាយតនា រូបា មនាយ-
 តនំ អរូបំ ធម្មាយតនំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។
 ទសាយតនា លោកិយា ឆ្ងាយតនា សិយា លោកិ-
 យា សិយា លោកុត្តរា ។ តេនចិ វិញ្ញេយ្យា តេ-
 នចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។

[១០៥] ឯកាទសាយតនា នោ អាសវំ ធម្មា-
 យតនំ សិយា អាសវំ សិយា នោ អាសវំ ។
 ទសាយតនា សាសវំ ឆ្ងាយតនា សិយា សាសវំ
 សិយា អនាសវំ ។ ទសាយតនា អាសវំវិប្បយុត្តា
 ឆ្ងាយតនា សិយា អាសវំសធិយុត្តា សិយា អា-
 សវំវិប្បយុត្តា ។ ទសាយតនា ន វត្ថុញ អាសវំ
 ចេវ សាសវំ ចាតិ សាសវំ ចេវ នោ ច អាសវំ
 មនាយតនំ ន វត្ថុញ អាសវំ ចេវ សាសវំញាតិ
 សិយា សាសវំញេវ នោ ច អាសវំ សិយា ន វត្ថុញ
 សាសវំញេវ នោ ច អាសវំតិ ធម្មាយតនំ សិយា
 អាសវំ ចេវ សាសវំញ សិយា សាសវំញេវ នោ ច
 អាសវំ សិយា ន វត្ថុញ អាសវំ ចេវ សាសវំញាតិ

រូបាយតនៈ ប្រកបដោយការឃើញ ។ អាយតនៈ ១០ ប្រកបដោយការ
 ចំពោះ អាយតនៈ ២ មិនប្រកបដោយការចំពោះ ។ អាយតនៈ ១០
 មានរូប មនាយតនៈ មិនមានរូប ធម្មាយតនៈ មានរូបក៏មាន ឥន្ទ្រូបក៏
 មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាលោកិយ អាយតនៈ ២ ជាលោកិយក៏មាន
 ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន មិនគប្បី
 ដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។

[១០៥] អាយតនៈ ១១ មិនមែនអាសវៈ ធម្មាយតនៈ ជាអាសវៈ
 ក៏មាន មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 មាសវៈ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមាសវៈក៏មាន មិនមានអា-
 សវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកអាសវៈ អាយតនៈ ២ ប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងមាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា
 ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 មាសវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 មាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងមាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមាសវៈតែមិនមែនអាសវៈ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមាសវៈផង

សាសនៈត្រូវ លោ ច អាសនៈតិច ។ ឧទាហរណ៍ ៖
 វត្តភ្នំ អាសនៈ លោ អាសនៈសម្បយុត្ត ចាតិច អាស-
 វត្តភ្នំ លោ ច អាសនៈតិច មនោយតន៍ ឧ
 វត្តភ្នំ អាសនៈ លោ អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវ ឥសិយា
 អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវ លោ ច អាសនៈ ឥសិយា ឧ
 វត្តភ្នំ អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវ លោ ច អាសនៈតិ ឧម្មា-
 យតន៍ ឥសិយា អាសនៈ លោ អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវ
 ឥសិយា អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវ លោ ច អាសនៈ ឥសិយា
 ឧ វត្តភ្នំ អាសនៈ លោ អាសនៈសម្បយុត្តត្រូវតិច អា-
 សនៈសម្បយុត្តត្រូវ លោ ច អាសនៈតិច ។ ឧទាហ-
 រណ៍ អាសនៈវិប្បយុត្តសាសនៈ ឆ្ងាយតន៍ ឥសិយា អា-
 សនៈវិប្បយុត្តសាសនៈ ឥសិយា អាសនៈវិប្បយុត្តតន៍សាសនៈ
 ឥសិយា ឧ វត្តភ្នំ អាសនៈវិប្បយុត្តសាសនៈតិច អាសនៈ-
 វិប្បយុត្តសាសនៈតិច ។

[១០៦] ឯកាឧទាហរណ៍ លោ សត្រោជន៍ ឧម្មា-
 យតន៍ ឥសិយា សត្រោជន៍ ឥសិយា លោ សត្រោជន៍ ។
 ឧទាហរណ៍ សត្រោជន៍ ឆ្ងាយតន៍ ឥសិយា ស-
 ត្រោជន៍ ឥសិយា អាសត្រោជន៍ ឥសិយា ។ ឧទាហរណ៍

ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសនៈតែមិនមែនអាសនៈផងក៏មាន ។ អាយ-
 តនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសនៈទាំងប្រកបដោយអាសនៈផង ថា
 ប្រកបដោយអាសនៈ តែមិនមែនអាសនៈផងឡើយ មនោយតនៈ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាអាសនៈ ទាំងប្រកបដោយអាសនៈខ្លះ ប្រកបដោយអាសនៈ
 តែមិនមែនអាសនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយអាសនៈ តែមិន
 មែនអាសនៈក៏មាន ឧទាហរណៈ ជាអាសនៈទាំងប្រកបដោយអាសនៈ ក៏
 មាន ប្រកបដោយអាសនៈ តែមិនមែនអាសនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ជាអាសនៈ ទាំងប្រកបដោយអាសនៈផង ថា ប្រកបដោយអាសនៈ តែមិន
 មែនអាសនៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកអាសនៈ តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសនៈ អាយតនៈ ៦ ប្រាសចាកអាសនៈ តែប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសនៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសនៈ ទាំងមិនមានអាសនៈក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកអាសនៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសនៈ
 ផង ថា ប្រាសចាកអាសនៈ ទាំងមិនមានអាសនៈផងឡើយ ។

[១០៦] អាយតនៈ ១១ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ឧទាហរណៈ ជា
 សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាយតនៈ ៦ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០

សញ្ញាជនិស្សយុត្តា ឬ ឆាយតនា សិយា សញ្ញាជនស-
 ម្បយុត្តា សិយា សញ្ញាជនិស្សយុត្តា ។ ឆាយតនា
 ន វត្ថុតា សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា ចាតិ
 សញ្ញាជនិយា ចេវ នោ ច សញ្ញាជនា មនាយតនំ
 ន វត្ថុតំ សញ្ញាជនត្បោ សញ្ញាជនិយត្បាតិ សិយា
 សញ្ញាជនិយត្បោ នោ ច សញ្ញាជនន្តិ ឆាយតនំ
 សិយា សញ្ញាជនត្បោ សញ្ញាជនិយត្បា សិយា
 សញ្ញាជនិយត្បោ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន
 វត្ថុតំ សញ្ញាជនត្បោ សញ្ញាជនិយត្បាតិ សញ្ញា-
 ជនិយត្បោ នោ ច សញ្ញាជនន្តិ ។ ឆាយតនា
 ន វត្ថុតា សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
 ចាតិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច សញ្ញា-
 ជនាតិ មនាយតនំ ន វត្ថុតំ សញ្ញាជនត្បោ ស-
 ញ្ញាជនសម្បយុត្តត្បាតិ សិយា សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
 ត្បោ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន វត្ថុតំ សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តត្បោ នោ ច សញ្ញាជនន្តិ ឆាយតនំ
 សិយា សញ្ញាជនត្បោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តត្បា សិយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តត្បោ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា

ប្រាសចាគសញ្ញាជនៈ អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាគសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈឡើយ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈទេ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន ឆាយតនៈ ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០
 មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ មនា-
 យតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈទេ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ឆាយតនៈ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន

ន វត្ថុត្បា សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច
 សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច ។
 នសាយតនា សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច
 យតនា សិយា សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច
 សិយា សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច សិយា
 ន វត្ថុត្បា សញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច ស-
 ញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ចសញ្ញាជនិច្ច ។

[១០៧] ឯកាទសាយតនា នោ កត្តា ធម្មាយតនំ
 សិយា កត្តា សិយា នោ កត្តា ។ ទសាយតនា
 កត្តនិយា ធម្មាយតនា សិយា កត្តនិយា សិយា
 អកត្តនិយា ។ ទសាយតនា កត្តវិប្បយុត្តា ធម្មាយតនា
 សិយា កត្តសម្បយុត្តា សិយា កត្តវិប្បយុត្តា ។
 ទសាយតនា ន វត្ថុត្បា កត្តា វេទ កត្តនិយា ពាតិ
 កត្តនិយា វេទ នោ ច កត្តា មនាយតនំ ន វត្ថុត្បា
 កត្តា វេទ កត្តនិយត្តាតិ សិយា កត្តនិយត្តាតិ នោ ច
 កត្តា សិយា ន វត្ថុត្បា កត្តនិយត្តាតិ នោ ច
 កត្តាតិ ធម្មាយតនំ សិយា កត្តា វេទ កត្តនិយត្តា
 សិយា កត្តនិយត្តាតិ នោ ច កត្តា សិយា ន វត្ថុត្បា

មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ កា-
 យតនៈ ១០ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 កាយតនៈ ៦ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

[១០៧] កាយតនៈ ១១ មិនមែនគន្លឹះ ធម្មាយតនៈ ជាគន្លឹះក៏មាន
 មិនមែនគន្លឹះក៏មាន ។ កាយតនៈ ១០ គន្លឹះគប្បីដោតក្រង កាយតនៈ
 ៦ គន្លឹះគប្បីដោតក្រងក៏មាន មិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ កាយតនៈ
 ១០ ប្រាសចាកគន្លឹះ កាយតនៈ ៦ ប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រាសចាក
 គន្លឹះក៏មាន ។ កាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះទាំងគន្លឹះគប្បី
 ដោតក្រងឡើយ គន្លឹះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លឹះ មនាយតនៈ
 មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះ ទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រងទេ គន្លឹះគប្បីដោត
 ក្រង តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គន្លឹះគប្បីដោតក្រង
 តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាគន្លឹះ ទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រងក៏
 មាន គន្លឹះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

កន្លោះ ចេវ កន្លងយេត្តាតិបិ កន្លងយេត្តោវ នោ ច ក-
 ណ្ឌេតិបិ ។ ធនាយតនា ន វត្ថុញ្ច កន្លោះ ចេវ កន្លស-
 ម្បយុត្តា ចាតិបិ កន្លសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច កណ្ឌេតិបិ
 មនាយតនំ ន វត្ថុញ្ច កន្លោះ ចេវ កន្លសម្បយុត្តញ្ចាតិ
 សិយា កន្លសម្បយុត្តញ្ចោវ នោ ច កន្លោះ សិយា ន
 វត្ថុញ្ច កន្លសម្បយុត្តញ្ចោវ នោ ច កន្លោះតិ ធម្មាយតនំ
 សិយា កន្លោះ ចេវ កន្លសម្បយុត្តញ្ច សិយា កន្លស-
 ម្បយុត្តញ្ចោវ នោ ច កន្លោះ សិយា ន វត្ថុញ្ច កន្លោះ
 ចេវ កន្លសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ កន្លសម្បយុត្តញ្ចោវ នោ
 ច កន្លោះតិបិ ។ ធនាយតនា កន្លវិប្បយុត្តកន្លងយា
 ទ្វាយតនា សិយា កន្លវិប្បយុត្តកន្លងយា សិយា កន្ល-
 វិប្បយុត្តកន្លងយា សិយា ន វត្ថុញ្ច កន្លវិប្បយុត្តក-
 ន្លងយាតិបិ កន្លវិប្បយុត្តកន្លងយាតិបិ ។

[១០៥] ឯតកធនាយតនា នោ ឡិយា ។ បេ ។
 នោ យោតា ។ បេ ។ នោ ជីវណា ធម្មាយតនំ សិយា
 ជីវណំ សិយា នោ ជីវណំ ។ ធនាយតនា ជីវ-
 ណាយា ទ្វាយតនា សិយា ជីវណាយា សិយា អជីវ-
 ណាយា ។ ធនាយតនា ជីវណាវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា

ជាតន្តៈ ព័ន្ធគន្តៈគប្បីជាតក្រដីផង ថា គន្តៈគប្បីជាតក្រដី តែមិនមែន
 គន្តៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកប
 ដោយគន្តៈផង ថា ប្រកបដោយគន្តៈ តែមិនមែនគន្តៈផងឡើយ មនា-
 យតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្តៈទេ ។ ប្រកប
 ដោយគន្តៈ តែមិនមែនគន្តៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយគន្តៈ
 តែមិនមែនគន្តៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្តៈក៏មាន
 ប្រកបដោយគន្តៈ តែមិនមែនគន្តៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាតន្តៈ
 ព័ន្ធប្រកបដោយគន្តៈផង ថា ប្រកបដោយគន្តៈ តែមិនមែនគន្តៈផង
 ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកគន្តៈ តែគន្តៈគប្បីជាតក្រដី
 អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកគន្តៈ តែគន្តៈគប្បីជាតក្រដីក៏មាន ប្រាស
 ចាកគន្តៈ ព័ន្ធគន្តៈមិនគប្បីជាតក្រដីក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាស
 ចាកគន្តៈ តែគន្តៈគប្បីជាតក្រដីផង ថា ប្រាសចាកគន្តៈ ព័ន្ធគន្តៈមិន
 គប្បីជាតក្រដីផងឡើយ ។

[១០៨] អាយតនៈ ១១ មិនមែនឈៈ ។ បេ ។ មិនមែន
 យោគៈ ។ បេ ។ មិនមែនទិវណៈ ធម្មាយតនៈ ជានិវរណៈក៏មាន
 មិ. មែនទិវណៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 អាយតនៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកនិវរណៈ អាយតនៈ ២

អភិធម្មបិដក ព្រះគ្រូ

សិលោ ធិវណ្ណសម្បយុត្តា សិលោ ធិវណ្ណវិប្បយុត្តា ។
 ធម្មាយតនា ន វត្ថុត្វា ធិវណ្ណា តេវ ធិវណិយា
 ចាតិ ធិវណិយា តេវ នោ ច ធិវណា មនាយតន-
 ំ ន វត្ថុត្វំ ធិវណាត្ថោ ធិវណិយត្តាតិ សិលោ
 ធិវណិយត្ថោ នោ ច ធិវណំ សិលោ ន វត្ថុត្វំ
 ធិវណិយត្ថោ នោ ច ធិវណាត្ថំ ធម្មាយតនំ សិលោ
 ធិវណាត្ថោ ធិវណិយត្តា សិលោ ធិវណិយត្ថោ
 នោ ច ធិវណំ សិលោ ន វត្ថុត្វំ ធិវណាត្ថោ ធិវ-
 ណិយត្តាតិ ធិវណិយត្ថោ នោ ច ធិវណាត្ថិយំ ។
 ធម្មាយតនា ន វត្ថុត្វា ធិវណា តេវ ធិវណា-
 សម្បយុត្តា ចាតិយិ ធិវណាសម្បយុត្តា តេវ នោ ច
 ធិវណាតិយិ មនាយតនំ ន វត្ថុត្វំ ធិវណាត្ថោ
 ធិវណាសម្បយុត្តត្តាតិ សិលោ ធិវណាសម្បយុត្ត-
 ត្ថោ នោ ច ធិវណំ សិលោ ន វត្ថុត្វំ ធិវណាស-
 ម្បយុត្តត្ថោ នោ ច ធិវណាត្ថំ ធម្មាយតនំ សិលោ
 ធិវណាត្ថោ ធិវណាសម្បយុត្តត្តា សិលោ ធិវណា-
 សម្បយុត្តត្ថោ នោ ច ធិវណំ សិលោ ន វត្ថុត្វំ

អភិធម្មបិដក ព្រះគ្រូ

ប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈក៏មាន ។ ពាយគនៈ
 ១០ មិនគប្បីកាលថា ជានិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈទេ
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈ មនាយគនៈ មិនគប្បី
 កាលថា ជានិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈឡើយ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីកាលថា
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន ធម្មាយគនៈ
 ជានិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីកាលថា ជានិវរណៈ តាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិន
 មែនជានិវរណៈផងក៏មាន ។ ពាយគនៈ ១០ មិនគប្បីកាលថា ជា
 និវរណៈ តាំងប្រកបដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែ
 មិនមែននិវរណៈផងឡើយ មនាយគនៈ មិនគប្បីកាលថា ជានិវរ-
 ណៈ តាំងប្រកបដោយនិវរណៈទេ ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែន
 និវរណៈក៏មាន មិនគប្បីកាលថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែន
 និវរណៈក៏មាន ធម្មាយគនៈ ជានិវរណៈ តាំងប្រកបដោយនិវរណៈក៏
 មាន ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីកាលថា

ដ៏វណ្ណោ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តត្ថាតិបិ ដ៏វណ្ណសម្ប-
 យុត្តត្ថោ ឆោ ច ដ៏វណ្ណនិបិ ។ ឧសាយតនា
 ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តដ៏វណ្ណិយា ទ្វាយតនា សិយា ដ៏វ-
 ណ្ណវិប្បយុត្តដ៏វណ្ណិយា សិយា ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តអដ៏វ-
 ណ្ណិយា សិយា ឧ វត្តត្វា ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តដ៏វណ្ណ-
 ិយាតិបិ ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តអដ៏វណ្ណិយាតិបិ ។

(១០៩) ឋិតាឧសាយតនា ឆោ បរមាសា
 ធម្មាយតនំ សិយា បរមាសោ សិយា ឆោ បរមា-
 សោ ។ ឧសាយតនា បរមជ្ជា ទ្វាយតនា សិយា
 បរមជ្ជា សិយា អបរមជ្ជា ។ ឧសាយតនា បរមា-
 សវិប្បយុត្តា មនាយតនំ សិយា បរមាសសម្បយុត្ត
 សិយា បរមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មាយតនំ សិយា បរ-
 មាសសម្បយុត្តំ សិយា បរមាសវិប្បយុត្តំ សិយា ឧ
 វត្តត្វំ បរមាសសម្បយុត្តនិបិ បរមាសវិប្បយុត្តនិបិ ។
 ឧសាយតនា ឧ វត្តត្វា បរមាសា ថេវ បរមជ្ជា
 ចាតិ បរមជ្ជា ថេវ ឆោ ច បរមាសា មនាយតនំ
 ឧ វត្តត្វំ បរមាសោ ថេវ បរមជ្ជត្ថាតិ សិយា
 បរមជ្ជត្ថោ ឆោ ច បរមាសោ សិយា ឧ វត្តត្វំ

ជាវិវណ្ណៈ តាំងប្រកបដោយវិវណ្ណៈផង ថា ប្រកបដោយវិវណ្ណៈ តែ
 មិនមែនជាវិវណ្ណៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកវិវណ្ណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់វិវណ្ណៈ អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកវិវណ្ណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់វិវណ្ណៈក៏មាន ប្រាសចាកវិវណ្ណៈ តាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់វិវណ្ណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកវិវណ្ណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់វិវណ្ណៈផង ថា ប្រាសចាកវិវណ្ណៈ តាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវណ្ណៈផងក៏មាន ។

(១០៩) អាយតនៈ ១១ មិនមែនបរមាសៈទេ ធម្មាយតនៈ ជា
 បរមាសៈក៏មាន មិនមែនបរមាសៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ បរមាសៈ
 ស្ថាបអវិជ្ជុល អាយតនៈ ២ បរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជុលក៏មាន បរមាសៈ
 មិនស្ថាបអវិជ្ជុលក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកបរមាសៈ មនា-
 យតនៈ ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏មាន ធម្មា-
 យតនៈ ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រកបដោយបរមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរមាសៈផង
 ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាបរមាសៈ តាំងបរ-
 មាសៈស្ថាបអវិជ្ជុលឡើយ បរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជុល តែមិនមែនបរមាសៈ
 មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាបរមាសៈ តាំងបរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជុល
 ទេ បរមាសៈស្ថាបអវិជ្ជុល តែមិនមែនបរមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

បរមមជ្ឈិកោ នោ ច បរមមាសោភិ ធម្មាយតនំ សិយា
 បរមមាសោ តេវ បរមមជ្ឈិកា សិយា បរមមជ្ឈិកោ នោ
 ច បរមមាសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ បរមមាសោ តេវ បរ-
 មជ្ឈិកាភិមិ បរមមជ្ឈិកោ នោ ច បរមមាសោភិមិ ។
 ឧសាយតនា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ឈា ត្វាយតនា
 សិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ឈា សិយា បរមមាស-
 វិប្បយុត្តអបរមមជ្ឈា សិយា ន វត្ថុញ្ចំ បរមមាសវិប្ប-
 យុត្តបរមមជ្ឈាភិមិ បរមមាសវិប្បយុត្តអបរមមជ្ឈាភិមិ ។

[១១០] ឧសាយតនា អនាម្បណា មនាយតនំ
 សារម្បណំ ធម្មាយតនំ សិយា សារម្បណំ សិយា
 អនាម្បណំ ។ មនាយតនំ ចិត្តំ ឯតាឧសាយតនា នោ
 ចិត្តា ។ ឯតាឧសាយតនា អចេតសីតា ធម្មាយតនំ
 សិយា ចេតសីតំ សិយា អចេតសីតំ ។ ឧសាយ-
 តនា ចិត្តវិប្បយុត្តា ធម្មាយតនំ សិយា ចិត្តសម្បយុត្តំ
 សិយា ចិត្តវិប្បយុត្តំ មនាយតនំ ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន
 សម្បយុត្តន្តិមិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិមិ ។ ឧសាយតនា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋា ធម្មាយតនំ សិយា ចិត្តវិសំសដ្ឋំ សិយា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋំ មនាយតនំ ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមិ

បរមមាសៈស្វាបអវ្យាស តែមិនមែនបរមមាសៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាបរ-
 មាសៈ តាំងបរមមាសៈស្វាបអវ្យាសក៏មាន បរមមាសៈស្វាបអវ្យាស តែ
 មិនមែនបរមមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាបរមមាសៈ តាំងបរមមា-
 សៈស្វាបអវ្យាសផង ថា បរមមាសៈស្វាបអវ្យាស តែមិនមែនបរមមាសៈ
 ផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្វាប
 អវ្យាស អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្វាបអវ្យាស
 ក៏មាន ប្រាសចាកបរមមាសៈ តាំងបរមមាសៈមិនស្វាបអវ្យាសក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្វាបអវ្យាសផង ថា
 ប្រាសចាកបរមមាសៈ តាំងបរមមាសៈមិនស្វាបអវ្យាសផងក៏មាន ។

[១១០] អាយតនៈ ១០ មិនមានការម្បណ៍ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងការម្បណ៍ ធម្មាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្បណ៍ក៏
 មាន មិនមានការម្បណ៍ក៏មាន ។ មនាយតនៈ ជាចិត្ត អាយតនៈ ១១
 មិនមែនចិត្ត ។ អាយតនៈ ១១ មិនមែនចេតសិក ធម្មាយតនៈ ជាចេតសិក
 ក៏មាន មិនមែនចេតសិកក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកចិត្ត ធម្មា-
 យតនៈ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មនាយតនៈ មិន
 គប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ អា-
 យតនៈ ១០ មិនប្រឡំដោយចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិន
 ប្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ប្រឡំដោយចិត្តផង

តិលេសា ថេវ សុទ្ធិលេសិកា ចាតិ សុទ្ធិលេសិកា
 ថេវ នោ ច តិលេសា មនាយតនំ ន វត្ថុញ្ចំ តិលេ-
 សោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកញ្ចាតិ សិយា សុទ្ធិលេសិ-
 កញ្ចាវ នោ ច តិលេសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ សុទ្ធិលេ-
 សិកញ្ចាវ នោ ច តិលេសាតិ ធម្មាយតនំ សិយា
 តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកញ្ចា សិយា សុទ្ធិលេ-
 សិកញ្ចាវ នោ ច តិលេសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ តិ-
 លេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកញ្ចាតិបិ សុទ្ធិលេសិកញ្ចាវ
 នោ ច តិលេសាតិបិ ។ ធម្មាយតនា ន វត្ថុញ្ចា
 តិលេសា ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋា ចាតិបិ សុទ្ធិលិដ្ឋា ថេវ
 នោ ច តិលេសាតិបិ មនាយតនំ ន វត្ថុញ្ចំ តិលេសោ
 ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋញ្ចាតិ សិយា សុទ្ធិលិដ្ឋញ្ចាវ នោ ច តិ-
 លេសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ សុទ្ធិលិដ្ឋញ្ចាវ នោ ច តិលេ-
 សាតិ ធម្មាយតនំ សិយា តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលិ-
 ដ្ឋញ្ចា សិយា សុទ្ធិលិដ្ឋញ្ចាវ នោ ច តិលេសោ សិយា
 ន វត្ថុញ្ចំ តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិសិដ្ឋញ្ចាតិបិ សុទ្ធិលិដ្ឋ-
 ញ្ចាវ នោ ច តិលេសាតិបិ ។ ធម្មាយតនា ន វត្ថុញ្ចា

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង មនាយកនៈ មិនគប្បីកាល
 ថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីកាល
 ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន
 ធម្មាយកនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិន
 គប្បីកាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង
 ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏
 មាន ។ ពាយកនៈ ១០ មិនគប្បីកាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
 សៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ផងទេ មនាយកនៈ មិនគប្បីកាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅ
 ហ្មងហើយឡើយ សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន មិនគប្បីកាលថា សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន ធម្មាយកនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន
 សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីកាលថា
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិន
 មែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។ ពាយកនៈ ១០ មិនគប្បីកាលថា

តិលេសា ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តា ជាតិមិ តិលេសសសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច តិលេសាតិមិ មធាយតនំ ឧ វត្តង្គំ តិលេសា ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តាតាតិសិយា តិលេសសសម្បយុត្តា ឆោ ច តិលេសាសិយា ឧ វត្តង្គំ តិលេសសសម្បយុត្តា ឆោ ច តិលេសាតិ ធម្មាយតនំ សិយា តិលេសា ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តា សិយា តិលេសសសម្បយុត្តា ឆោ ច តិលេសា សិយា ឧ វត្តង្គំ តិលេសា ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តាតិមិ តិលេសសសម្បយុត្តា ឆោ ច តិលេសាតិមិ ។ ធម្មាយតនា តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកា ធម្មាយតនា សិយា តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកា សិយា តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកា សិយា ឧ វត្តង្គា តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកាតិមិ តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកាតិមិ ។

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងទេ មនោយតនៈ មិនធម្មវិភោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឡើយ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនធម្មវិភោលថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនធម្មវិភោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន មិនធម្មវិភោលថា ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

[១១៣] ទសាយតនា ន ទស្សនេន បហាតត្វា
 ទ្វាយតនា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វា ។ ទសាយតនា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា ទ្វាយតនា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា
 សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ ទសាយតនា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វាហេតុតា ទ្វាយតនា សិយា
 ទស្សនេន បហាតត្វាហេតុតា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វាហេតុតា ។ ទសាយតនា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វាហេតុតា ទ្វាយតនា សិយា ភាវនាយ ប-
 ហាតត្វាហេតុតា សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វាហេ-
 តុតា ។ ទសាយតនា អវិគត្តា ទ្វាយតនា សិយា
 សុវិគត្តា សិយា អវិគត្តា ។ ទសាយតនា អវិចារ
 ទ្វាយតនា សិយា សុវិចារ សិយា អវិចារ ។ ទសា-
 យតនា អប្បវិគតា ទ្វាយតនា សិយា សប្បវិគតា
 សិយា អប្បវិគតា ។ ទសាយតនា ន បីតិសហគតា
 ទ្វាយតនា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិស-
 ហគតា ។ ទសាយតនា ន សុខសហគតា ទ្វាយតនា
 សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។

[១១៣] អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ អាយតនៈ ២
 គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ អាយ-
 តនៈ ១០ មិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២ គួរលះដោយការវិនាក៏មាន
 មិនគួរលះដោយការវិនា ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មានហេតុមិនគួរលះ
 ដោយទស្សនៈ អាយតនៈ ២ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មានហេតុមិន
 គួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២ មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន
 មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានវិគត្តៈ
 អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិគត្តៈក៏មាន មិនមានវិគត្តៈក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមានវិចារ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
 ក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានបីតិ អាយតនៈ
 ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០
 មិនកើតព្រមដោយបីតិ អាយតនៈ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនកើត
 ព្រមដោយបីតិក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ អាយតនៈ ២
 កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។

នសាយតនា ន ឧបេក្ខាសហគតា ឆ្ងាយតនា សិលា
 ឧបេក្ខាសហគតា សិលា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។
 នសាយតនា តាមាវចរា ឆ្ងាយតនា សិលា តាមាវ-
 ចរា សិលា ន តាមាវចរា ។ នសាយតនា ន រូបា-
 វចរា ឆ្ងាយតនា សិលា រូបាវចរា សិលា ន រូបាវ-
 ចរា ។ នសាយតនា ន អរូបាវចរា ឆ្ងាយតនា សិលា
 អរូបាវចរា សិលា ន អរូបាវចរា ។ នសាយតនា
 បរិយាបន្នា ឆ្ងាយតនា សិលា បរិយាបន្នា សិលា
 អបរិយាបន្នា ។ នសាយតនា អនិយ្យាធិកា ឆ្ងាយ-
 តនា សិលា និយ្យាធិកា សិលា អនិយ្យាធិកា ។
 នសាយតនា អនិយតា ឆ្ងាយតនា សិលា និយតា
 សិលា អនិយតា ។ នសាយតនា សឧត្តរា ឆ្ងាយត-
 នា សិលា សឧត្តរា សិលា អធិត្តរា ។ នសាយត-
 នា អរណា ឆ្ងាយតនា សិលា សរណា សិលា
 អរណាតិ ។

បញ្ញាបុច្ចក ។

អាយតនវិក្កេ សមុត្តា ។

អាយតនៈ ១០ មិនកើតព្រមដោយទេវេត្តា អាយតនៈ ២ កើតព្រមដោយ
 ទេវេត្តាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទេវេត្តាក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជា
 តាមាវចរ អាយតនៈ ២ ជាតាមាវចរក៏មាន មិនមែនតាមាវចរក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមែនរូបាវចរ អាយតនៈ ២ ជារូបាវចរក៏មាន មិនមែន
 រូបាវចរក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមែនអរូបាវចរ អាយតនៈ ២ ជា
 អរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ
 អាយតនៈ ២ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ មិនមែននិយ្យាធិកៈ អាយតនៈ ២ ជានិយ្យាធិកៈក៏មាន មិនមែន
 និយ្យាធិកៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនទៀង អាយតនៈ ២ ទៀងក៏
 មាន មិនទៀងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈ
 អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈក៏មាន មិនមានទុក្ខៈក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមានសត្រូវ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសត្រូវ
 ក៏មាន មិនមានសត្រូវក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាបុច្ចក ។

ចប់ អាយតនវិក្កេ ។

ពាក្យវិរុទ្ធ

[១១២] ឆ ឆាតុយោ បឋវីឆាតុ អាចាឆាតុ
តេជោឆាតុ វាយោឆាតុ អាភាសឆាតុ វិញ្ញាណឆាតុ ។

[១១៥] តត្ថ កតតមា បឋវីឆាតុ ។ បឋវីឆាតុទ្វិ-
យំ អត្ថំ អដ្ឋត្ថិតា អត្ថំ ពាហិក ។ តត្ថ កតតមា
អដ្ឋត្ថិតា បឋវីឆាតុ ។ យំ អដ្ឋត្ថំ បច្ឆត្ថំ កក្កដ្ឋំ
ទិវតតំ^(១) កក្កដ្ឋត្ថំ កក្កដ្ឋកាវេ អដ្ឋត្ថំ ឧបាទិទ្ធិ
សេយ្យម្ពំ កេសា លោមា នខា ធន្តា តថា មំសំ
នាវ អដ្ឋិ អដ្ឋិមំ វត្តំ ហនយំ យកតំ តិលោមតំ
មិហតំ បន្ទាសំ អន្តំ អន្តុកុលំ ឧទរិយំ កវីសំ យំ
វា បន្ទាម្យំ អត្ថំ អដ្ឋត្ថំ បច្ឆត្ថំ កក្កដ្ឋំ ទិវតតំ
កក្កដ្ឋត្ថំ កក្កដ្ឋកាវេ អដ្ឋត្ថំ ឧបាទិទ្ធិ អយំ វុច្ឆតិ
អដ្ឋត្ថិតា បឋវីឆាតុ ។ តត្ថ កតតមា ពាហិក
បឋវីឆាតុ ។ យំ ពាហិក កក្កដ្ឋំ ទិវតតំ កក្កដ្ឋត្ថំ
កក្កដ្ឋកាវេ តហិទ្ធា អនុបាទិទ្ធិ សេយ្យម្ពំ អយោ
លោហំ តិប្ប សីសំ សដ្ឋុ បុត្តា បណិ វេទ្យុរិយោ
សៈថ្នា សិលា បរាជ្ឈំ វជនំ ជាតរូបំ លោហិតត្ថោ^(២)

១ ឫ. ទតតំ ។ ២ ឧ លោហិតត្ថោ ។

ពាក្យវិរុទ្ធ

[១១៤] ឆាតុ ឆ តី បឋវីឆាតុ អាចាឆាតុ តេជោឆាតុ
វាយោឆាតុ អាភាសឆាតុ វិញ្ញាណឆាតុ ។

[១១៥] បណ្ណាឆាតុ ឆ នោះ បឋវីឆាតុ តើដូចម្តេច ។
បឋវីឆាតុ មាន ២ គឺ បឋវីឆាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
បណ្ណាឆាតុ ២ នោះ បឋវីឆាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា
ជាខាងក្នុង អាស្រ័យទូរ្យខ្លួន រឹង ខ្លះ មានអាភារីន៍ មានសភាពរឹង
ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ សក់ ពេម ក្រចក
ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ធ្មីង ខ្លួនក្នុងធ្មីង តម្រង់បស្សៈ បេះដូង
ថ្លើម វា ក្រវាត់ ស្លឹក ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារ
ចាស់ ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យទូរ្យខ្លួន រឹង ខ្លះ មាន
អាភារីន៍ មានសភាពរឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
បាន នេះហៅថា បឋវីឆាតុខាងក្នុង ។ បណ្ណាឆាតុ ២ នោះ បឋវីឆាតុ
ខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា ជាខាងក្រៅ រឹង ខ្លះ មានអា-
ភារីន៍ មានសភាពរឹង ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យក
បានទេ គឺ ដៃ ជើង លោហៈ សំណាច្ចំហាំង សំណាតក់ ប្រាក់ កែវម្ពុត្តា
កែវមណី កែវតែឡូង ស័ង្ក ថ្ម កែវប្រឆាយ ប្រាក់ មាស កែវក្រហម

មហាវគ្គ តិលា កន្លង់ សត្វក កថលា ភូមិ
 ចាសាលោក បទុតោ យំ វា បទន្ទាម្បិ អត្ថិ ពាហិរំ
 កត្តជ្ឈំ វរិកតំ កត្តជ្ឈត្ថំ កត្តជ្ឈកាវោ ពហិទ្ធា
 អនុចាទិន្នំ អយំ វុច្ចតិ ពាហិក បបរីធាតុ ។ យា
 ច អជ្ឈតិកា បបរីធាតុ យា ច ពាហិក បបរីធាតុ
 តនេកជ្ឈំ អភិសញ្ញាហិទ្ធា អភិសន្និមិទ្ធា អយំ វុច្ចតិ
 បបរីធាតុ ។

[១១៦] តត្ថ តត្ថមា អាចោធាតុ ។ អាចោ-
 ធាតុទ្ធយំ អត្ថិ អជ្ឈតិកា អត្ថិ ពាហិក ។ តត្ថ
 តត្ថមា អជ្ឈតិកា អាចោធាតុ ។ យំ អជ្ឈត្ថំ
 បទុតំ អាចោ អាចោគតំ ស្មេហោ ស្មេហាគតំ តទ្ធនត្ថំ
 រូបស្ស អជ្ឈត្ថំ ឧចាទិន្នំ សេយ្យមីទំ មិត្តំ សេម្ហំ
 បុព្វោ លោហិតំ សេនោ មេនោ អស្ស វសា ខេ-
 លោ សីយាធិកា លសិកា មុត្តំ យំ វា បទន្ទាម្បិ
 អត្ថិ អជ្ឈត្ថំ បទុតំ អាចោ អាចោគតំ ស្មេហោ
 ស្មេហាគតំ តទ្ធនត្ថំ រូបស្ស អជ្ឈត្ថំ ឧចាទិន្នំ អយំ
 វុច្ចតិ អជ្ឈតិកា អាចោធាតុ ។ តត្ថ តត្ថមា ពា-
 ហិក អាចោធាតុ ។ យំ ពាហិរំ អាចោ អាចោគតំ

តែតត្ថស ស្មេ ឈី ក្រួស អំបង ផែនដី ថ្ម ភ្នំ ឬក៏ ធម្មជាតុផង
 ណា ជាខាងក្រៅ រឹង ខ្លះ មានអាតារឹង មានសភាពរឹង ជាខាង
 ក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា បបរីធាតុ
 ខាងក្រៅ ។ បបរីធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី បបរីធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី
 នេះហៅថា បបរីធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៦] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាចោធាតុ តើដូចម្តេច ។
 អាចោធាតុ មាន ២ គឺ អាចោធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាចោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាព
 ស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទីជាប់នៅនៃរូប ជាខាងក្នុង
 ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ ប្រមាត់ ស្វេស្ទ ខ្ទុះ ឈាម
 ញើស ខ្លាញ់រាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបុរ ទឹកអិល
 ទឹកម្រាស់ ឬក៏ ធម្មជាតផងណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក
 ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទី
 ជាប់នៅនៃរូប ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅ
 ថា អាចោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាចោធាតុខាងក្រៅ
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា ជាខាងក្រៅ ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក

ស្មេហោ ស្មេហាគតំ តទ្ធនត្ថំ រូបស្ស តហិទ្ធា អនុ-
 ចាទិទ្ធំ សេយ្យមីទំ មូលរសោ ខន្ធរសោ តចរសោ
 បត្តរសោ បុច្ឆរសោ ជលរសោ ទិវំ ធនិ សម្បំ
 ធរីទំ តេលំ មធុ ដាលិតំ កុម្មានិ វា ឧទកានិ
 អន្តលិត្វានិ វា យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្ថំ តាហិវ អាចា
 អាចាគតំ ស្មេហោ ស្មេហាគតំ តទ្ធនត្ថំ រូបស្ស
 តហិទ្ធា អនុចាទិទ្ធំ អយំ វុត្ថុតិ តាហិវ អាចាធាតុ ។
 យា ច អជ្ឈត្តិកា អាចាធាតុ យា ច តាហិវ
 អាចាធាតុ តៈធិកជ្ឈំ អភិសត្វាហិត្វា អភិសន្និបិត្វា
 អយំ វុត្ថុតិ អាចាធាតុ ។

[០០៧] តត្ថ កតតមា តេជោធាតុ ។ តេជោ-
 ធាតុទ្ធយំ អត្ថំ អជ្ឈត្តិកា អត្ថំ តាហិវ ។ តត្ថ
 កតតមា អជ្ឈត្តិកា តេជោធាតុ ។ យំ អជ្ឈត្ថំ បច្ចត្ថំ
 តេជោ តេជោគតំ ឧស្មា ឧស្មាគតំ ឧស្មំ ឧស្មមគតំ

មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទីដាច់នៅនៃរូប ជា
 ខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ រសគល់ រស
 ដើម រសសំបក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះ
 ដូរ ទឹកដោះថ្លា ទឹកដោះខាប់ ប្រេង ទឹកយំ ទឹកអំរៅ ទឹកដែលបិទ
 នៅលើផែនដីក្តី ទឹកដែលបិទនៅក្នុងអាតាសក្តី ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា
 ជាខាងក្រៅ ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាព
 ស្អិត មានសភាពជាទីដាច់នៅនៃរូប ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិន
 ចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា អាចាធាតុខាងក្រៅ ។ អាចា-
 ធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី អាចាធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 អាចាធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៧] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ តេជោធាតុ តើដូចម្តេច ។
 តេជោធាតុ មាន ២ គឺ តេជោធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ តេជោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពក្តៅ ដល់នូវសភាពក្តៅ ជាទី-
 ហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអបកំដៅ ដល់នូវភាពអបកំដៅ

អដ្ឋង្គំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យដ៏ធំ យេន ច សន្តប្បតិ
 យេន ច ជីវតិ យេន ច បរិទយ្យតិ យេន ច អសិទ្ធ-
 ម័តទាយិកសាយិតំ សម្មា បរិណាមំ កង្ខតិ យំ វា
 បទពាម្យំ អត្ថំ អដ្ឋង្គំ បច្ចង្គំ តេជោ តេជោកតំ
 ឧស្មា ឧស្មាកតំ ឧស្សមំ ឧស្សមកតំ អដ្ឋង្គំ ឧបាទិដ្ឋំ
 អយំ វុត្ថតិ អដ្ឋង្គតិកា តេជោធាតុ ។ តត្ថ កកតមា
 តាហិវ តេជោធាតុ ។ យំ តាហិវ តេជោ តេជោកតំ
 ឧស្មា ឧស្មាកតំ ឧស្សមំ ឧស្សមកតំ តហិវា អនុបាទិដ្ឋំ
 សេយ្យដ៏ធំ កង្ខតិ សកាលិកតិ តិណតិ តោមយតិ
 ឌុសតិ សង្ការតិ វដ្តតិ អត្ថសន្តាថោ សុរិយសន្តា-
 ថោ កង្ខសន្តិចយសន្តាថោ តិណសន្តិចយសន្តាថោ
 ធន្តសន្តិចយសន្តាថោ កស្មាសន្តិចយសន្តាថោ(១) យំ
 វា បទពាម្យំ អត្ថំ តាហិវ តេជោ តេជោកតំ ឧស្មា
 ឧស្មាកតំ ឧស្សមំ ឧស្សមកតំ តហិវា អនុបាទិដ្ឋំ អយំ
 វុត្ថតិ តាហិវ តេជោធាតុ ។ យា ច អដ្ឋង្គតិកា តេ-
 ជោធាតុ យា ច តាហិវ តេជោធាតុ តទេកត្សំ អភិ-
 សញ្ញហិត្វា អភិសន្តិចិត្វា អយំ វុត្ថតិ តេជោធាតុ ។

១ ឆ. កណ្តាលនិចយសន្តាថោ ។

ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ ភ្លើងដែលឱ្យកាយក្តៅ
 សព្វ ១ ដែលឱ្យកាយត្រាំត្រា ១ ដែលឱ្យកាយក្តៅក្រហាយ ១ ដែលឱ្យ
 គេគេស្តី ផឹក ទំនាល់ទុក្ខក្សហើយ ដល់នូវការទ្រុឌទ្រោមឈ្នួលអស់ ១
 ឬក៏ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពក្តៅ ដល់នូវ
 ភាពក្តៅ ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវ
 ភាពអប់កំដៅ ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅ
 ថា តេជោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្តាធាតុ ២ នោះ តេជោធាតុខាងក្រៅ
 កើដូចម្តេច ។ ធម្មធាតុណា ជាខាងក្រៅ ជាភាពក្តៅ ដល់នូវភាពក្តៅ
 ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវភាពអប់
 កំដៅ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ ភ្លើង
 ទេស ភ្លើងកំចៅ ភ្លើងស្មៅ ភ្លើងភាគចម្រុះ ភ្លើងអង្គម ភ្លើងសម្រាប
 ភ្លើងខ្លះ កំដៅភ្លើង កំដៅព្រះអាទិត្យ កំដៅគំនរទេស កំដៅគំនរស្មៅ
 កំដៅគំនរស្រូវ កំដៅគំនរដែន ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្រៅ ជា
 សភាពក្តៅ ដល់នូវសភាពក្តៅ ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជា
 ធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវភាពអប់កំដៅ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិន
 ចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា តេជោធាតុខាងក្រៅ ។ តេជោ-
 ធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី តេជោធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 តេជោធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងវិជ្ជាមួយគ្នា ។

(១១៨) ឥត្ថ កតតមា វាយោធាតុ ។ វាយោធា-
 តុទ្ធយំ អត្ថំ អដ្ឋត្ថិតា អត្ថំ ពាហិរ ។ ឥត្ថ កតតមា
 អដ្ឋត្ថិតា វាយោធាតុ ។ យំ អដ្ឋត្ថំ បច្ចតំ វាយោ
 វាយោគតំ ឧត្ថតត្ថំ រូបស្ស អដ្ឋត្ថំ ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យ-
 បីដំ ទុទ្ធផ្ដមា វតា អដោកមា វតា កុត្តិសយា
 វតា កោដ្ឋសយា វតា អត្ថមថ្កាធុសារិយោ វតា
 សត្តតាវតា ឧរុតាវតា ទុល្លតាវតា អស្សសោ
 បស្សសោ យំ វ បដក្ខម្យំ អត្ថំ អដ្ឋត្ថំ បច្ចតំ
 វាយោ វាយោគតំ ឧត្ថតត្ថំ រូបស្ស អដ្ឋត្ថំ ឧបា-
 ទិដ្ឋំ អយំ រុច្ចតំ អដ្ឋត្ថិតា វាយោធាតុ ។ ឥត្ថ
 កតតមា ពាហិរ វាយោធាតុ ។ យំ ពាហិរំ វាយោ
 វាយោគតំ ឧត្ថតត្ថំ រូបស្ស តាហិទ្ធា អនុបាទិដ្ឋំ
 វាយោធាតុ ឧត្ថតត្ថំ រូបស្ស តាហិទ្ធា អនុបាទិដ្ឋំ
 វាយោធាតុ ឧត្ថតត្ថំ រូបស្ស តាហិទ្ធា អនុបាទិដ្ឋំ

[១១៨] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វាយោធាតុ តើដូចម្ដេច ។
 វាយោធាតុ មាន ៦ គឺ វាយោធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វាយោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្ដេច ។ ធម្មជាតិណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់
 មានភាពធ្វើរូបឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
 បាន គឺ ខ្យល់បក់ពីក្រោមឡើងលើ ខ្យល់បក់ពីលើទៅក្រោម ខ្យល់
 ដេកនៅខាងក្នុងផ្ទៃ (ខ្យល់ខាងក្រៅពោររៀន) ខ្យល់ដេកនៅក្នុងក្រពះ
 (ខ្យល់ខាងក្នុងពោររៀន) ខ្យល់បក់ផ្សព្វផ្សាយសព្វអវយវៈតូចធំ ខ្យល់
 ដូចជាសស្រ្តា^(១) ខ្យល់ដូចជាតាំបិតាការ^(២) ខ្យល់អាចពន្លឺរូបរាង
 ជ័យ ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់
 មានភាពធ្វើរូប ឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
 បាន នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វាយោ
 ធាតុខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ ធម្មជាតិណា ជាខាងក្រៅ ជា
 សភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់ មានភាពធ្វើរូបឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាង
 ក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ ខ្យល់បក់មកអំពីខិត
 ខាងកើត ខ្យល់បក់មកអំពីខិតខាងលិច ខ្យល់បក់មកអំពីខិតខាងជើង

១ ខ្យល់អាចប្រព្រឹត្តទៅ ដូចជាគោកកំរិតដោយកន្ត្រៃ ។ ២ ខ្យល់អាចពន្លឺរូបរាង
 ដូចជាគោពន្លឺដោយកាំបិតកោរ ។

ធិត្ថិណា វត្ថា សរដា វត្ថា អរដា វត្ថា សីតា វត្ថា
 ឧណ្ហា វត្ថា បរិក្ខា វត្ថា អនិមិត្តា វត្ថា តាឡា វត្ថា
 វេរម្ពវត្ថា បត្តវត្ថា សុបណ្ណាវត្ថា តាលវណ្ណាវត្ថា
 វិជ្ជបង្គវត្ថា យំ វ បទញ្ញាម្យំ អន្តិ តាហិវ វាយោ
 វាយោគតំ បដិគត្តំ រូបសង្ខារោ វាយោធាតុ យោ ច អដ្ឋង្គិកា
 វាយោធាតុ យោ ច តាហិវ វាយោធាតុ តទេកជ្ឈំ
 អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសន្ធិបិត្វា អយំ វុត្ថតិ វាយោធាតុ ។

(១១៩) តត្ថ តត្ថមា អាកាសធាតុ ។ អា-
 កាសធាតុធម៌ អន្តិ អដ្ឋង្គិកា អន្តិ តាហិវ ។
 តត្ថ តត្ថមា អដ្ឋង្គិកា អាកាសធាតុ ។ យំ អដ្ឋង្គំ
 បដិគត្តំ អាកាសោ អាកាសធាតុ អយំ អុយគតំ
 វិវេកំ វិវេកតំ អសម្មាសំ មិសលោហិតេហិ អដ្ឋង្គំ

ខ្យល់បក់មកអំពីទិសខាងត្បូង ខ្យល់ប្រកបដោយធូលី ខ្យល់មិនមានធូលី
 ខ្យល់គ្រជាក់ ខ្យល់ក្តៅ ខ្យល់តិច ខ្យល់ខ្លាំង ខ្យល់ភ្លៀង^(១) ខ្យល់កំបុត
 ត្បូង ខ្យល់ដែលគាំងអំពីស្វាបសក្ខ ខ្យល់ដែលគាំងឡើងអំពីគ្រុឌ ខ្យល់
 ដែលគាំងឡើងអំពីស្លឹកឆ្នោតជាដើម ខ្យល់ដែលគាំងឡើងអំពីផ្ទឹក ឬក៏
 ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្រៅ ជាសភាពបក់ដាក់ ដល់ខ្សែភាពបក់ដាក់
 មានភាពធ្វើប្រឡងបីដង ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យក
 បានទេ នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្រៅ ។ វាយោធាតុណា ជាខាង
 ក្នុងក្តី វាយោធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា វាយោធាតុ ព្រោះ
 ប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៩] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាកាសធាតុ តើដូចម្តេច ។
 អាកាសធាតុ មាន ២ គឺ អាកាសធាតុខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាកាសធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិ
 ណា ជាខាងក្នុង អស្រ័យខ្សែខ្លួន ជាសភាពទេ ដល់ខ្សែភាពទេ
 ជាធម្មជាតិទេ ដល់ខ្សែភាពទេ ជាសភាពទេនោះ ដល់ខ្សែភាព
 ទន្ទោះ ជាធម្មជាតិមិនប៉ះពាល់ ដោយសាច់និងឈាម ជាខាងក្នុង

១ ខ្យល់ដែលគាំងឡើងក្នុងចន្លោះ ។ ដោយភ្លៀង ។

ឧបាទិដ្ឋិ សេយ្យដំនំ កណ្ណាច្ឆិដ្ឋំ ឆាសច្ឆិដ្ឋំ អុទ្ធាវ
 យេន ច អសីតប័តទាយិតសាយិតំ អដ្ឋោហរតិ យត្ថ
 ច អសីតប័តទាយិតសាយិតំ សង្កត្តិ យេន ច អសិ-
 តប័តទាយិតសាយិតំ អនោកាគំ ធិត្ថមតិ យំ វា ប-
 ទព្វាម្យំ អត្ថំ អដ្ឋត្ថំ បច្ចត្ថំ អាគាសោ អាគាសតតំ
 អយំ អយតតំ វិវរោ វិវរតតំ អសម្ពដ្ឋំ មំសលោហិ-
 តេហិ អដ្ឋត្ថំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋត្ថិកា
 អាគាសធាតុ ។ តត្ថ កតហ ពាហិរា អាគាស-
 ធាតុ ។ យំ ពាហិរំ អាគាសោ អាគាសតតំ អយំ
 អយតតំ វិវរោ វិវរតតំ អសម្ពដ្ឋំ ចត្វហិ មហាក្ខតេ-
 ហិ តហិទ្ធា អនុបាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ ពាហិរា អាគា-
 សធាតុ ។ យា ច អដ្ឋត្ថិកា អាគាសធាតុ យា
 ច តាហិរា អាគាសធាតុ តទេកដ្ឋំ អភិសញ្ញាហិត្វា
 អភិសន្តិបិត្វា អយំ វុច្ចតិ អាគាសធាតុ ។

ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ ទ្វេត្រចៀក ទ្វេប្រមុះ ទ្វាមាត់
 អាគាសដែលឲ្យលេចចូល ឲ្យវត្ថុដែលគេស៊ី ដឹក ទំពា លិទ្ធក្សហើយ
 ក្តី អាគាសដែលឲ្យវត្ថុ ដែលគេស៊ី ដឹក ទំពា លិទ្ធក្សហើយក្តី អា-
 គាសដែលឲ្យវត្ថុ ដែលគេស៊ី ដឹក ទំពា លិទ្ធក្សហើយ ចេញមកតាម
 ចំណែករាងក្រោមក្តី ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន
 ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ ជាធម្មជាតិទេ ដល់នូវភាពទេ
 ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ មិនប៉ះពាល់ដោយសាច់និងឈាម
 ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅថា អាគាស-
 ធាតុខាងក្នុង ។ បណ្តាធាតុ២ នោះ អាគាសធាតុខាងក្រៅ តើដូច
 ម្តេច ។ បណ្តាធាតុ២ នោះ ជាខាងក្រៅ ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ
 ជាធម្មជាតិទេ ដល់នូវភាពទេ ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ
 មិនប៉ះពាល់ដោយឈាមក្នុងរូប ២ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូល
 ទៅកាន់យកបាន នេះហៅថា អាគាសធាតុខាងក្រៅ ។ អាគាស-
 ធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី អាគាសធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 អាគាសធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១២០] តត្ថ កតមា វិញ្ញាណធាតុ ។ ធុត្ថ-
 វិញ្ញាណធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យាមវិញ្ញាណធាតុ
 ជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មហាវិញ្ញាណ-
 ធាតុ អយំ វុត្ថតិ វិញ្ញាណធាតុ ។

ឥមា ធ ធាតុយោ ។

[១២១] អបរាមី ធ ធាតុយោ សុខធាតុ ទុក្ខ-
 ធាតុ សោមនស្សធាតុ ឆោមនស្សធាតុ ទេវត្វាធាតុ
 អវិជ្ជាធាតុ ។ តត្ថ កតមា សុខធាតុ ។ យំ កាយិកំ
 សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្មស្សជំ សាតំ សុខំ
 វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា
 អយំ វុត្ថតិ សុខធាតុ ។ តត្ថ កតមា ទុក្ខធាតុ ។
 យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ម-
 ស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា
 អសាតា ទុក្ខា វេទនា អយំ វុត្ថតិ ទុក្ខធាតុ ។ តត្ថ
 កតមា សោមនស្សធាតុ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ

[១២២] បណ្ណធាតុ ៦ នោះ វិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។
 ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយចក្ខុ ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយត្រចៀក
 ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយច្រមុះ ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយអណ្តាត
 ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយកាយ ធាតុគីការដឹងច្បាស់ ដោយចិត្ត នេះ
 ហៅថាវិញ្ញាណធាតុ ។

នេះធាតុ ៦ ។

[១២៣] ធាតុ ៦ ដទៃទៀត គឺ សុខធាតុ ទុក្ខធាតុ សោមនស្ស-
 ធាតុ សោមនស្សធាតុ ទេវត្វាធាតុ អវិជ្ជាធាតុ ។ បណ្ណធាតុ ៦ នោះ
 សុខធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្ងាញ់វិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
 សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ជាសុខ ជាទីគាប់
 ចិត្ត ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ន្ធស្យ សុខវេទនា ជាទីគាប់ចិត្ត ដែលកើត
 អំពីកាយសម្ព័ន្ធស្យ ណា នេះហៅថា សុខធាតុ ។ បណ្ណធាតុ ៦ នោះ
 ទុក្ខធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនឆ្ងាញ់វិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
 សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ជាទុក្ខ មិនជាទីគាប់
 ចិត្ត ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ន្ធស្យ ទុក្ខវេទនា មិនជាទីគាប់ចិត្ត ដែល
 កើតអំពីកាយសម្ព័ន្ធស្យ ណា នេះហៅថា ទុក្ខធាតុ ។ បណ្ណធាតុ ៦ នោះ
 សោមនស្សធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្ងាញ់វិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត

ចេតសិតំ សុខំ ចេតោសម្មស្សនំ សាតំ សុខំ វេទ-
 យិតំ ចេតោសម្មស្សនំ សាតា សុខា វេទនា អយំ
 វុត្ថតិ សោមនស្សនាគុ ។ តត្ថ កតមា នោមន-
 ស្សនាគុ ។ យំ ចេតសិតំ អសាតំ ចេតសិតំ ទុក្ខំ
 ចេតោសម្មស្សនំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោ-
 សម្មស្សនំ អសាតា ទុក្ខា វេទនា អយំ វុត្ថតិ
 នោមនស្សនាគុ ។ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខានាគុ ។ យំ
 ចេតសិតំ លេសាតំ ធាសាតំ ចេតោសម្មស្សនំ អនុ-
 ក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្មស្សនំ អនុក្ខមសុខា
 វេទនា អយំ វុត្ថតិ ឧបេក្ខានាគុ ។ តត្ថ កតមា អវិ-
 ជ្ជានាគុ ។ យំ អត្តាលំ អនស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្ក្រំ
 មោហេ អត្តសលម្កលំ អយំ វុត្ថតិ អវិជ្ជានាគុ ។

សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួលអារម្មណ៍ជាសុខ ជាវិភាប៌
 ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្មស្សន សុខវេទនា ជាវិភាប៌ចិត្ត ដែល
 កើតអំពីចេតោសម្មស្សន ណា នេះហៅថា សោមនស្សនាគុ ។ បណ្តា
 នាគុ ៦ នោះ ចោមនស្សនាគុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនឆ្ងាញ់ពិសា
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួលអារម្មណ៍
 ជាទុក្ខ មិនជាវិភាប៌ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្មស្សន ទុក្ខវេទនា មិនជា
 វិភាប៌ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្មស្សន ណា នេះហៅថា ចោមនស្ស-
 នាគុ ។ បណ្តា នាគុ ៦ នោះ ឧបេក្ខានាគុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិន
 ឆ្ងាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនឆ្ងាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួល
 អារម្មណ៍ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្មស្សន វេទនា
 មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្មស្សន ណា នេះហៅថា
 ឧបេក្ខានាគុ ។ បណ្តា នាគុ ៦ នោះ អវិជ្ជានាគុ តើដូចម្តេច ។ ការ
 មិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ អវិជ្ជាដូចគង្គិស គឺមោហៈ ជាឫស
 នៃអកុសល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជានាគុ ។

[១២២] អបរាមិ ច ធាតុយោ កាមធាតុ ព្យា-
 បាធាតុ វិហឹសាធាតុ ខេត្តធាតុ អព្យាបាធាតុ
 អវិហឹសាធាតុ ។ ឥត្ត កតមា កាមធាតុ ។ កា-
 មប្បដិសំយុត្តោ តត្ថោ វិតត្ថោ សង្កប្បោ អប្បធា
 ព្យប្បធា ចេតសោ អភិធិរោបធា មិច្ឆាសង្កប្បោ អ-
 យំ វុត្តតិ កាមធាតុ ។ ហេដ្ឋតោ អវិចិរិយំ បរិយន្តំ
 កាវត្វា ឧបរតោ បរិចិក្ខតវសវត្ថំ នេវ អន្តោ កាវត្វា
 យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្វាវចន ឯត្ត បរិយាបថា ទទ្ធ-
 ធាតុអាបេតនា រូបំ វេទនា សង្ខារ សង្ខារា វិញ្ញាណំ
 អយំ វុត្តតិ កាមធាតុ ។ ឥត្ត កតមា ព្យាបាធាតុ ។
 ព្យាបាធប្បដិសំយុត្តោ តត្ថោ វិតត្ថោ ។ បេ ។ មិច្ឆា-
 សង្កប្បោ អយំ វុត្តតិ ព្យាបាធាតុ ។ នសសុ វា
 អាយាតវុត្តសុ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ បដិយំ
 បដិវេណោ តោចោ បតោចោ សម្បតោចោ នោ-
 សោ បនោសោ សម្បនោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ

[១២២] ធាតុ ៦ ដទៃទៀត គឺ កាមធាតុ ព្យាបាធាតុ វិហឹសា-
 ធាតុ ខេត្តធាតុ អព្យាបាធាតុ អវិហឹសាធាតុ ។ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ
 កាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការត្រិះរិះផ្សេង ។ គម្រិះ ការ
 រំពឹង ការជំពាក់ ការលើកឡើងនូវចិត្ត ដែលប្រកបដោយកាម គឺមិច្ឆា-
 សង្កប្បៈ នេះហៅថា កាមធាតុ ។ ខាងក្រោម តាំងអំពីអវិចារកជាដំបូ-
 ផុត ខាងលើ តាំងអំពីបរិចិក្ខតវសវត្ថុទៅតាមដំបូផុត ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ
 រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ និងវិញ្ញាណ ណា មានក្នុងចន្លោះនេះ គ្រាប់
 ចុះក្នុងចន្លោះនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងចន្លោះនេះ នេះហៅថា កាមធាតុ ។
 បណ្តាធាតុ ៦ នោះ ព្យាបាធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការ
 ត្រិះរិះផ្សេង ។ ។ បេ ។ ដែលប្រកបដោយព្យាបាធាតុ គឺមិច្ឆាសង្កប្បៈ នេះ
 ហៅថា ព្យាបាធាតុ ។ មួយទៀត សេចក្តីត្រិះរិះ ការជំពាក់ គឺចង្អុល
 ការតានតឹង ការបង្ខំបង្ខាក់ ការរឹង ការរឹងខ្លាំង ការរឹងក្រៃលែង ការ
 ប្រទូស្ត ការប្រទូស្តខ្លាំង ការប្រទូស្តក្រៃលែងនៃចិត្ត ការព្យាបាធាតុចិត្ត

យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយា មេត្តាយិតត្ថំ មេត្តា-
 ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុត្ថុតិ អុត្យាហននាតុ ។ តត្ថ តត្ថមា
 អវិហឹសាធាតុ ។ អវិហឹសាបដិសំយុត្តោ តត្តោ វិស-
 ត្តោ សង្កប្បោ អប្បយា ព្យប្បយា ចេតោសា អភិច្ច-
 រោបនា សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុត្ថុតិ អវិហឹសាធាតុ ។
 យា សត្តេសុ កុរុណា កុរុណាយនា កុរុណាយិត-
 ត្ថំ កុរុណាចេតោវិមុត្តិ អយំ វុត្ថុតិ អវិហឹសាធាតុ ។

ឥមា ធ ធាតុយោ ។

[១២៣] ឥតិ ឥមាធិ តីណិ ធក្កាធិ តទេ-
 កជ្ឈំ អភិសត្តាហិតា អភិសន្តិបិតា អដ្ឋាសធាតុ-
 យោ ហោន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ។

[១២៤] អដ្ឋាស ធាតុយោ ចតុធាតុ រូបធាតុ
 ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ សង្ខធាតុ សោតវិញ្ញា-
 ណធាតុ យាធាតុ គុដ្ឋធាតុ យាធិវិញ្ញាណធាតុ
 ជីវ្ហធាតុ រសធាតុ ជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ
 ដោដ្ឋធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

ស្រឡាញ់ អាការប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់ ភាពនៃអាការប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់ គឺ
 មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ណា ក្នុងពួកសត្វ នេះហៅថា អត្យាហននាតុ ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អវិហឹសាធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគ្រិះរិះ
 ការគ្រិះរិះផ្សេងៗ តម្រិះ ការរំពឹង ការជំពាក់ ការលើកឡើងទូចិត្ត
 ដែលប្របកដោយអវិហឹសា គឺសម្មាសង្កប្បៈ នេះហៅថា អវិហឹសា-
 ធាតុ ។ ការអាណិត អាការប្រព្រឹត្តអាណិត ភាពនៃអាការប្រព្រឹត្ត
 អាណិត គឺកុរុណាចេតោវិមុត្តិ ណា ក្នុងសត្វទាំងឡាយ នេះហៅថា
 អវិហឹសាធាតុ ។

នេះធាតុ ៦ ។

[១២៥] ពួកធាតុ ៦ បីដងនេះ រួមជាធាតុ ១៨ ព្រោះប្រមូល
 បំប្រួញធាតុទាំងនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ សុត្តន្តបិដក ។

[១២៦] ធាតុ ១៨ គឺ ចតុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ
 សោតធាតុ សង្ខធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យាធាតុ គុដ្ឋធាតុ យាធិ-
 វិញ្ញាណធាតុ ជីវ្ហធាតុ រសធាតុ ជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដោ-
 ដ្ឋធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៥] ឥត្ថ កតមា ចត្តុធាតុ ។ យំ ចត្តុ-
 ធាតុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ ចត្តុធាតុ ។ ឥត្ថ
 កតមា រូបធាតុ ។ យំ រូបំ ចត្តុន្នំ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ វណ្ណធិកា ។ បេ ។ រូបធាតុបេសោ អយំ
 វុច្ចតិ រូបធាតុ ។ ឥត្ថ កតមា ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ ។
 ចត្តុត្វា បដិទ្ធិ រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
 ហនយំ បណ្ឌវំ មនោ មនាយតនំ មនិជ្ឈ្នយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណត្ថេវោ តជ្ជា ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ អយំ
 វុច្ចតិ ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៦] ឥត្ថ កតមា សោតធាតុ ។ យំ សោ-
 តំ ចត្តុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ សោតធាតុ ។
 ឥត្ថ កតមា សន្ធិធាតុ ។ យោ សន្ធវោ ចត្តុន្នំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ
 ។ បេ ។ សន្ធិធាតុបេសោ អយំ វុច្ចតិ សន្ធិធាតុ ។

[១២៥] បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ ចត្តុធាតុ តើដូចម្តេច ។ ចត្តុ-
 ណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកវំខេត្ត
 បាន នេះហៅថា ចត្តុធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ រូបធាតុ តើ
 ដូចម្តេច ។ រូបណា គឺ សម្បវេទនាវិ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។
 ហៅថាចត្តុធាតុក៏បាន នេះហៅថា រូបធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ
 ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអាម្មណ៍
 សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ
 មនិជ្ឈ្នយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណទុក្ខ ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីទុក្ខ
 នោះ កើតព្រោះអាស្រ័យខ្ញុំចត្តុផង ខ្ញុំរូបទាំងឡាយផង នេះហៅថា
 ចត្តុវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៦] បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ សោតធាតុ តើដូច
 ម្តេច ។ ត្រចៀកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។
 ហៅថាស្រុកវំខេត្តបាន នេះហៅថា សោតធាតុ ។ បណ្ណា
 ធាតុ ខង ខោះ សន្ធិធាតុ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា មិនប្រកប
 ដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការរំលឹក អាស្រ័យមហាក្ខត
 ៤ ។ បេ ។ ហៅថាសន្ធិធាតុក៏បាន នេះហៅថា សន្ធិធាតុ ។

តត្ថ កតមា យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។ យោធិវិញ្ញាណធាតុ បដិច្ច
 សន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធនំ បណ្ណាវ
 មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្ទិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា តត្ថ
 យោធិវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៧] តត្ថ កតមា យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។ យំ យោ-
 ធិ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតាធិ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។ តត្ថ
 កតមា កត្ថធាតុ ។ យោ កត្ថោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតា-
 ធិ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ ។ បេ ។
 កត្ថធាតុបេសោ អយំ វុច្ចតិ កត្ថធាតុ ។ តត្ថ កតមា
 យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។ យោធិវិញ្ញាណធាតុ បដិច្ច កន្តេ ច ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធនំ បណ្ណាវ មនោ
 មនាយតនំ មនិទ្រ្ទិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា តត្ថ
 យោធិវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៨] តត្ថ កតមា ជីវ្ហធាតុ ។ យា ជីវ្ហា
 ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតាធិ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។

បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ យោធិវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។ យោធិវិញ្ញាណ
 សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ
 មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ យោធិវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យទូទៅក្នុង ទូរស័-
 ទ្យេន៍ទាំងឡាយផង នេះហៅថា យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៩] បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ យោធាតុ តើដូចម្តេច ។
 ច្រមុះណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រកទំនេរ
 ក៏បាន នេះហៅថា យោធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ កត្ថធាតុ តើ
 ដូចម្តេច ។ ក្លិនណា មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការ
 ចំណាស់ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាកត្ថធាតុក៏បាន នេះហៅ
 ថា កត្ថធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ យោធិវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីដឹង អារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏
 ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 យោធិវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យទូទៅ
 ផង ទូរស័ទ្យេន៍ទាំងឡាយផង នេះហៅថា យោធិវិញ្ញាណធាតុ ។

[១៣០] បណ្ណាធាតុ ខង ខោះ ជីវ្ហធាតុ តើដូចម្តេច ។
 អណ្តាតណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថា

សុត្តន្ត កាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ ជីវិតានុ ។ តត្ថ កតតមា រសនាតុ ។ យេវ រសោ ចតុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ ។ បេ ។ រស-
 នាតុបេសោ អយំ វុច្ចតិ រសនាតុ ។ តត្ថ កតតមា ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ ។ ជីវិត្វ បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធនំ បណ្ណំ មនោ មនាយ-
 តនំ មនិទ្រ្ទយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តត្ថា ជីវិត-
 វិញ្ញាណនាតុ អយំ វុច្ចតិ ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ ។

[១២៩] តត្ថ កតតមា កាយនាតុ ។ យោ កាយោ ចតុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បេសោ ។ បេ ។ សុត្តន្ត កាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ កាយ-
 នាតុ ។ តត្ថ កតតមា ដោដ្ឋព្វនាតុ ។ បបីវិនាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វនាតុបេសោ អយំ វុច្ចតិ ដោដ្ឋព្វ-
 នាតុ ។ តត្ថ កតតមា កាយវិញ្ញាណនាតុ ។ កាយ-
 យក្ខ បដិច្ច ដោដ្ឋព្វេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធនំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្ទយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តត្ថា កាយវិញ្ញាណនាតុ អយំ វុច្ចតិ កាយវិញ្ញាណនាតុ ។

ស្រុកទំនេរកំបាន នេះហៅថា ជីវិតានុ ។ បណ្ណានុ ខង នោះ សេនាតុ តើដូចម្តេច ។ សេនា មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាសេនាតុក៏បាន នេះហៅថា សេនាតុ ។ បណ្ណានុ ខង នោះ ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ តើ ដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងការម្ស្នក សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទយ វិញ្ញាណ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធ ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ ដ៏កើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យទូរ អណ្តាតផង ខ្យល់សំខឹងខ្យល់ផង នេះហៅថា ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ ។

[១៣០] បណ្ណានុ ខង នោះ កាយនាតុ តើដូចម្តេច ។ កាយ ណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរកំ បាន នេះហៅថា កាយនាតុ ។ បណ្ណានុ ខង នោះ ដោដ្ឋព្វនាតុ តើ ដូចម្តេច ។ បបីវិនាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោដ្ឋព្វនាតុក៏បាន នេះហៅថា ដោដ្ឋព្វនាតុ ។ បណ្ណានុ ខង នោះ កាយវិញ្ញាណនាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងការម្ស្នក សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ថ្លា ស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ កាយ-
 វិញ្ញាណនាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យទូរកាយផង ខ្យល់ ផស្សៈទាំងខ្យល់ផង នេះហៅថា កាយវិញ្ញាណនាតុ ។

[១៣០] តត្ថ កកតមា មនោធាតុ ។ តត្ថវិញ្ញាណធាតុយា ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈិតំ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហនយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្ទិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុយា ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណធាតុយា ។ បេ ។ ដិព្វវិញ្ញាណធាតុយា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណធាតុយា ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈិតំ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហនយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្ទិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តដ្ឋា មនោធាតុ សព្វធម្មេសុ វា បទ បវេសមន្ទាហារោ អយំ វុត្ថតិ មនោធាតុ ។ តត្ថ កកតមា ធម្មធាតុ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា យញ្ញា រូបំ អនិទស្សនំ អរិយដិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អសន្នតា ក ធាតុ ។ តត្ថ កកតមា វេទនាខន្ធា ។ ឯកវិជន វេទនាខន្ធា ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុក្ខវិជន វេទនាខន្ធា អត្ថិ សហេតុកោ អត្ថិ អហេតុកោ ។ តិវិជន វេទនាខន្ធា អត្ថិ កុសលោ

[១៣១] បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ មនោធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីតិត សេចក្តីដឹងការមូល សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតឡើងក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតហើយលេចនៅវិញ សេចក្តីតិត សេចក្តីដឹងការមូល សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្ទិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតឡើងក្នុងលំដាប់ នៃសោតវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃយានិវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃដិព្វវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតហើយលេចនៅវិញ មួយទៀត ការពិចារណាដ៏បូជ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ នេះហៅថា មនោធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ធម្មធាតុ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធសញ្ញាខន្ធសង្ខារក្ខន្ធនិងរូប ណា មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការចេះដឹង រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ ទាំងអសន្តតធាតុ (នេះហៅថា ធម្មធាតុ) ។ បណ្ណាខន្ធ ៥ នោះ វេទនាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយជស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាកុសលក៏មាន

អត្ថំ អត្ថុសលោ អត្ថំ អត្ថុកតតោ ។ បេ ។ ឯវំ តហ្ម-
 វិធន វេទនាខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាខន្ធោ ។ តត្ថ
 កតមោ សញ្ញាខន្ធោ ។ ឯកវិធន សញ្ញាខន្ធោ
 ឧស្សសម្បយុតោ ។ ធុវិធន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
 សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិធន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថំ តុសលោ អត្ថំ អត្ថុសលោ អត្ថំ អត្ថុ-
 កតតោ ។ បេ ។ ឯវំ តហ្មវិធន សញ្ញាខន្ធោ ។ អយំ
 វុច្ចតិ សញ្ញាខន្ធោ ។ តត្ថ កតមោ សង្ខារត្ថន្ធោ ។
 ឯកវិធន សង្ខារត្ថន្ធោ ចិត្តសម្បយុតោ ។ ធុវិធន
 សង្ខារត្ថន្ធោ អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិវិ-
 ធន សង្ខារត្ថន្ធោ អត្ថំ តុសលោ អត្ថំ អត្ថុស-
 លោ អត្ថំ អត្ថុកតតោ ។ បេ ។ ឯវំ តហ្មវិធន
 សង្ខារត្ថន្ធោ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារត្ថន្ធោ ។ តត្ថ
 កតមំ រូបំ អនិច្ចស្សនំ អប្បដិឃំ ធម្មាយតនបរិយា-
 បន្នំ ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាវោ អាហារាវោ
 ឥនំ វុច្ចតិ រូបំ អនិច្ចស្សនំ អប្បដិឃំ ធម្មាយតន-
 បរិយាបន្នំ ។ តត្ថ កតមា អសង្ខតា ធាតុ ។

ជាអកុសលក៏មាន ជាអត្យក្រីតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ មាន
 ច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥
 នោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រព្រឹត្ត
 ៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអត្យក្រីតក៏មាន
 ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា
 សញ្ញាខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥ នោះ សង្ខារក្ខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការមួយ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ
 ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាហេតុក៏មាន មិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជា
 អត្យក្រីតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង
 នេះហៅថា សង្ខារក្ខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥ នោះ រូប មិនប្រកបដោយ
 ភាវយិញ្ញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយំ ។ បេ ។ កតតទ្បិកាវោ នេះហៅថា រូប
 មិនប្រកបដោយភាវយិញ្ញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូល
 ក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាធាតុទាំងនោះ អសង្ខតធាតុ តើដូចម្តេច ។

ភក្កត្តយោ តោសត្តយោ មោហត្តយោ អយំ វុច្ចតិ
 អសង្ខតា ធាតុ ។ អយំ វុច្ចតិ ធម្មធាតុ ។ តត្ថ
 កកមា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ចក្កវិញ្ញាណធាតុយា
 ឧប្បជ្ឈិតា ជិវ្ហទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈតិ មនោធាតុ មនោ-
 ធាតុយាបិ ឧប្បជ្ឈិតា ជិវ្ហទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ
 មនោ មាទសំ ។ បេ ។ តថា មនោវិញ្ញាណធាតុ
 សោតវិញ្ញាណធាតុយា ។ បេ ។ យាទវិញ្ញាណធាតុ-
 យា ។ បេ ។ ជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុយា ។ បេ ។ កាយ-
 វិញ្ញាណធាតុយា ឧប្បជ្ឈិតា ជិវ្ហទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈតិ
 មនោធាតុ មនោធាតុយាបិ ឧប្បជ្ឈិតា ជិវ្ហទ្ធសមន-
 ន្តរា ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាទសំ ។ បេ ។ តថា
 មនោវិញ្ញាណធាតុ មនោ មជ្ជិក្ខ ធម្មេ ច ឧប្បជ្ឈតិ
 ចិត្តំ មនោ មាទសំ មាទយំ បណ្ណំ មនោ មនា-
 យតនំ មនិទ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណត្ថោ តថា
 មនោវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

ការអស់រាគៈ ការអស់ទោសៈ ការអស់មាហៈ នេះហៅថា អសង្ខត-
 ធាតុ ។ នេះហៅថា ធម្មធាតុ ។ បណ្ណាធាតុទាំងនោះ មនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោធាតុ កើតឡើងក្នុងលំដាប់ នៃចក្កវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ បន្ទាប់មក សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹង
 អារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពី
 ខន្ធនោះ ក៏កើតក្នុងលំដាប់ នៃមនោធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ
 មនោធាតុ កើតក្នុងលំដាប់ នៃសោតវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃយាទ-
 វិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ បន្ទាប់មក សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹង
 អារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធ
 នោះ ក៏កើតក្នុងលំដាប់ នៃមនោធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ ។
 សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិ
 ដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រៀយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះពាស្រ័យនូវកង្កែ-
 ចិត្តផង នូវធម៌ផង នេះហៅថា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

[១៣១] អដ្ឋាវស ឆានុយោ គត្តនាតុ រូបនាតុ
 វត្ថុវិញ្ញាណនាតុ សោតនាតុ សន្ននាតុ សោតវិ-
 ញ្ញាណនាតុ យាននាតុ គន្ធនាតុ យាវិញ្ញាណនាតុ
 ជីវិតនាតុ រសនាតុ ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ កាយនាតុ
 ដោដ្ឋនាតុ កាយវិញ្ញាណនាតុ មនោនាតុ ធម្មនាតុ
 មនោវិញ្ញាណនាតុ ។ អដ្ឋាវសន្នំ ធាតុនំ កតិ កុ-
 សលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។
 កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[១៣២] សោឡស ឆានុយោ អព្យាកតា ទ្វេ-
 នាតុយោ សិយា កុសលា សិយា អកុសលា
 សិយា អព្យាកតា ។ ទស ឆានុយោ ន វត្ថុញ សុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តាភិច្ចំ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តាភិច្ចំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តាភិច្ចំ បញ្ច ឆានុយោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តា កាយវិញ្ញាណនាតុ សិយា សុខាយ វេទ-
 នាយ សម្មយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា មនោវិញ្ញាណនាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា

[១៣៣] នាតុ ខេត្ត គី ចក្កនាតុ រូបនាតុ ចក្កវិញ្ញាណនាតុ
 សោតនាតុ សន្ននាតុ សោតវិញ្ញាណនាតុ យាននាតុ គន្ធនាតុ យាវិ-
 ញ្ញាណនាតុ ជីវិតនាតុ រសនាតុ ជីវិតវិញ្ញាណនាតុ កាយនាតុ ដោដ្ឋ-
 នាតុ កាយវិញ្ញាណនាតុ មនោនាតុ ធម្មនាតុ មនោវិញ្ញាណនាតុ ។
 បណ្ណនាតុ ខេត្ត ឆានុ ជាតុសលប្បីនាន ជាអកុសលប្បីនាន ជា
 អព្យាក្រឹតប្បីនាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប្បីនាន មិនមានសត្រូវ
 ប្បីនាន ។

[១៣៤] នាតុ ខេត្ត ជាអព្យាក្រឹត នាតុ ២ ជាតុសលក៏មាន ជាអកុសល
 ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ នាតុ ខេត្ត មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង ថាប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថាប្រកបដោយអទុក្ខមសុខ-
 វេទនាផងឡើយ នាតុ ៥ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កាយវិញ្ញាណ-
 នាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន មនោ-
 វិញ្ញាណនាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន

សិលា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 ធម្មនាគុ សិលា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សិលា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិលា
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិលា ធម្ម
 វត្តញ្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិច្ឆិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តាតិច្ឆិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តាតិច្ឆិ ។ ធរស ធាតុយោ នេវ វិចាកាធម្ម
 ចាកធម្មធម្មា បញ្ច ធាតុយោ វិចាកា មនោធាតុ
 សិលា វិចាកា សិលា នេវ វិចាកាធម្មចាកធម្ម
 ទ្វេ ធាតុយោ សិលា វិចាកា សិលា វិចាកាធម្ម
 ធម្មា សិលា នេវ វិចាកាធម្មចាកធម្ម ។ ធរស
 ធាតុយោ ឧបាទិដ្ឋចាធានិយា សន្តតាតុ អនុបាទិដ្ឋចា
 ធានិយា បញ្ច ធាតុយោ សិលា ឧបាទិដ្ឋចាធានិយា
 សិលា អនុបាទិដ្ឋចាធានិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិលា
 ឧបាទិដ្ឋចាធានិយា សិលា អនុបាទិដ្ឋចាធានិយា

ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាភីមាន ធម្មនាគុ ប្រកបដោយសុខវេទនា
 ភីមាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាភីមាន ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនា
 ភីមាន មិនគប្បីរោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០
 មិនមែនជាវិបាក តាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ធាតុ ៥ ជាវិបាក
 មនោធាតុជាវិបាកក៏មាន មិនមែនជាវិបាក តាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាក
 ជាប្រក្រតីក៏មាន ធាតុ ៦ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏
 មាន មិនមែនជាវិបាក តាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។
 ធាតុ ១០ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់
 យកហើយ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាបាន សន្តតាតុ ជាធម៌មិនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងជាប្រ
 យោជន៍ដល់វេទនាបាន ធាតុ ៥ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាបានក៏មាន ជា
 ធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាបានក៏មាន ធាតុ ៦ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់វេទនាបាន ក៏មាន ជាធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាបាន ក៏មាន

សិយា អនុចាមិ ធម្មានុចាមិ យា ។ សោធម្មស
 ធាតុយោ អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា ឲ្យ ធាតុយោ
 សិយា សន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលិង្គ-
 សន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា ។
 បន្ទាស ធាតុយោ អវិគត្តាវិចារា មនោធាតុ សវិ-
 តត្តសវិចារា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សវិគត្តស-
 វិចារា សិយា អវិគត្តាវិចារមត្តា សិយា អវិគត្តាវិចារ
 ធម្មធាតុ សិយា សវិគត្តសវិចារា សិយា អវិគត្ត-
 វិចារមត្តា សិយា អវិគត្តាវិចារា សិយា ន វត្តត្វា
 សវិគត្តសវិចារាតិបិ អវិគត្តាវិចារមត្តាតិបិ អវិគត្តាវិ-
 ចារាតិបិ ។ ធន ធាតុយោ ន វត្តត្វា បិទិសហគ-
 តាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេក្ខាសហគតាតិបិ
 បញ្ច ធាតុយោ ឧបេក្ខាសហគតា តាយវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ន បិទិសហគតា សិយា សុខសហគតា ន
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន វត្តត្វា សុខសហ-
 គតាតិ ឲ្យ ធាតុយោ សិយា បិទិសហគតា សិយា

ជាធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមគាត់យកហើយ
 តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនសៅហ្មង
 ហើយ តែត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ សៅហ្មងហើយតាំងត្រូវដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ តែត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយតាំងមិនត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៥ មិនមានវិភក្តៈមិនមានវិចារៈ មនោធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈ
 តាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិភក្តៈ តាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិភក្តៈមានត្រឹម
 តែវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈតាំងមិនមានវិចារក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈតាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈ
 មានត្រឹមតែវិចារក៏មាន មិនមានវិភក្តៈ តាំងមិនមានវិចារក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈ តាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារផង ថា មិនមានវិភក្តៈមានត្រឹមតែវិចារផង ថា មិនមានវិភក្តៈតាំង
 មិនមានវិចារផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយ
 បីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខផង ថា កើតព្រមដោយឧបេក្ខាផងទេ
 ធាតុ ៥ កើតព្រមដោយឧបេក្ខា តាយវិញ្ញាណធាតុ មិនកើតព្រមដោយ
 បីតិ កើតព្រមដោយសុខៈ តែមិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា កើតព្រមដោយសុខក៏មាន ធាតុ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន

សុខសហគតា សិយា ធូលេត្វាសហគតា សិយា ម
 វត្តត្វា បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ធូលេត្វា-
 សហគតាតិបិ ។ សោឡស ឆាតុយោ ទេវ ទស្សនេន
 ន ភាវនាយ បហាតត្វា ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា ទស្សនេន
 បហាតត្វា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា សិយា ទេវ
 ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ សោឡស ឆាតុ-
 យោ ទេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុកា
 ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា ទស្សនេន បហាតត្វាហេតុកា
 សិយា ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុកា សិយា ទេវ ទស្ស-
 នេន ន ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុកា ។ សោឡស
 ឆាតុយោ ទេវ ធម្មតាមិទោ នាបធម្មតាមិទោ ទ្វេ
 ឆាតុយោ សិយា អាចយតាមិទោ សិយា អបធម្មតា-
 មិទោ សិយា ទេវ ធម្មតាមិទោ នាបធម្មតាមិទោ ។
 សោឡស ឆាតុយោ ទេវ សេត្វា នាសេត្វា ទ្វេ
 ឆាតុយោ សិយា សេត្វា សិយា អសេត្វា សិយា
 ទេវ សេត្វា នាសេត្វា ។ សោឡស ឆាតុយោ បរិត្តា
 ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា បរិត្តា សិយា មហាគ្គតា សិយា
 អប្បមាណា ។ ធូស ឆាតុយោ អនាម្បណា ន ឆាតុយោ

កើតឈរដោយស្មោះ ក៏មាន កើតព្រមដោយទេវតាភ័ក្ត្រ មិនឆ្ងល់ពាល
 ថា កើតឈរដោយប័ក្ត្រ ថា កើតព្រមដោយស្មោះផង ថា កើតព្រម
 ដោយទេវតាភ័ក្ត្រ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរ
 លះដោយភាវនា ធាតុ ២ គួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន គួរលះដោយភាវនា
 ក៏មាន ព្រោះគួរឈរដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ ព្រោះពេញបំពេញលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ធាតុ
 ២ ព្រោះពេញបំពេញលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន មានពេញបំពេញលះដោយភាវនា
 ក៏មាន ព្រោះពេញបំពេញលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៦ បែងដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើង ធាតុ ២ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំង
 មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនជា
 របស់សេក្ខបុគ្គលទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ធាតុ ២ ជារបស់
 សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខ-
 បុគ្គលទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មានសភាព
 តូចឆ្មា ធាតុ ២ មានសភាពតូចឆ្មាក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មាន
 សភាពប្រមាណប៉ុន្មានក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមានការម្នាក់ ធាតុ ៦

អភិធម្មបទិកា វិភង្គ

បរិក្ខារម្មណា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា បរិក្ខារម្មណា
 សិយា មហាគតារម្មណា សិយា អប្បមាណារម្មណា
 សិយា ន វត្ថុញ្ចា បរិក្ខារម្មណាតិបិ មហាគតារម្មណាតិបិ
 អប្បមាណារម្មណាតិបិ ។ សោឡស ធាតុយោ មជ្ឈិមា
 ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ហិជា សិយា មជ្ឈិមា សិយា
 បណីតា ។ សោឡស ធាតុយោ អនិយតា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា មិច្ឆត្តនិយតា សិយា សម្មត្តនិយតា
 សិយា អនិយតា ។ នស ធាតុយោ អនារម្មណា
 ន ធាតុយោ ន វត្ថុញ្ចា មត្តារម្មណាតិបិ មត្តហេតុ-
 កាតិបិ មត្តាធិបតីនោតិបិ ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
 មត្តារម្មណា សិយា មត្តហេតុកា សិយា មត្តាធិបតី-
 នោ សិយា ន វត្ថុញ្ចា មត្តារម្មណាតិបិ មត្តហេតុកា-
 តិបិ មត្តាធិបតីនោតិបិ ។ នស ធាតុយោ សិយា
 ឧប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិនោ ន វត្ថុញ្ចា អនុប្បដ្ឋាតិ
 សទ្ធិធាតុ សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា អនុប្បដ្ឋា ន
 វត្ថុញ្ចា ឧប្បាទិនីតំ ន ធាតុយោ សិយា ឧប្បដ្ឋា សិ-
 យា អនុប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិនោ នម្មធាតុ សិយា
 ឧប្បដ្ឋា សិយា អនុប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិនី សិយា

អភិធម្មបទិកា វិភង្គ

បរិក្ខារម្មណាតិបិ ពាក្យ ២ មានការម្នាក់តូចឆ្មារក៏មាន មានការម្នាក់
 បង្កប់សភាពក៏មាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគប្បី
 គោរពថា អនេការម្នាក់តូចឆ្មារផង ថា មានការម្នាក់ដល់ខ្យល់សភាពធំ
 ផង ថា អនេការម្នាក់ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ យ៉ាង
 កណ្តាល ពាក្យ ៤ រោគបាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងទុក្ខម
 ក៏មាន ។ ពាក្យ ១៦ ហេតុសភាពមិនទៀង ធាតុ ២ មានសភាពខុសនឹង
 ទៀងក៏មាន ហេតុសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន ។
 ធាតុ ១០ មិនយោបាយម្នាក់ ធាតុ ៦ មិនគប្បីគោរពថា មានមគ្គជា
 ការម្នាក់ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងឡើយ
 ធាតុ ៤ ហេតុមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជា
 អធិបតីក៏មាន មិនគប្បីគោរពថា មានមគ្គជាការម្នាក់ផង ថា មានមគ្គជា
 ហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០ កើតឡើងហើយ
 ក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើង តែមិនគប្បីគោរពថា មិនទាន់កើតឡើងហើយ
 ក៏មាន សព្វពាក្យ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិន
 គប្បីគោរពថា ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ធាតុ ៦ កើតឡើងហើយក៏
 មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ធម្មធាតុ កើត
 ឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន

ន វត្តត្វា ឧប្បជ្ជាតិមិ អនុប្បជ្ជាតិមិ ឧប្បនិធិតិមិ ។
 សត្តរស ធាតុយោ សិយោ អតីតា សិយា អនាគតា
 សិយា បច្ចុប្បជ្ជា ធម្មធាតុ សិយា អតីតា សិយា
 អនាគតា សិយា បច្ចុប្បជ្ជា សិយា ន វត្តត្វា អតីតាតិមិ
 អនាគតាតិមិ បច្ចុប្បជ្ជាតិមិ ។ ធន ធាតុយោ អនា-
 រម្មណា ន ធាតុយោ បច្ចុប្បជ្ជារម្មណា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា សិយា
 បច្ចុប្បជ្ជារម្មណា សិយា ន វត្តត្វា អតីតារម្មណាតិមិ
 អនាគតារម្មណាតិមិ បច្ចុប្បជ្ជារម្មណាតិមិ សិយា
 អជ្ឈត្តា សិយា តហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តតហិទ្ធា ។
 ធន ធាតុយោ អនារម្មណា ន ធាតុយោ សិយា
 អជ្ឈត្តារម្មណា សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អជ្ឈ-
 ត្តតហិទ្ធារម្មណា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា អជ្ឈត្តារម្មណា
 សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណា
 សិយា ន វត្តត្វា អជ្ឈត្តារម្មណាតិមិ តហិទ្ធារម្មណា-
 តិមិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណាតិមិ ។ រូបធាតុ សនិទស្ស-
 ធនប្បដិយា ន ធាតុយោ អនិទស្សធនប្បដិយា
 អដ្ឋ ធាតុយោ អនិទស្សធាប្បដិយា ។

មិនប្បិរោលថា កើតឡើងហើយផង ថា មិនខានកើតឡើងផង ថា
 ប្រសិនបើកើតឡើងផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏
 មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជា
 បច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនប្បិរោលថា ជាអតីតផង ថា ជាអនាគតផង ថា
 ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានការម្នា ធាតុ ៦ មាន
 ការម្នាជាបច្ចុប្បន្ន ធាតុ ២ មានការម្នាជាអតីតក៏មាន មានការម្នា
 ជាអនាគតក៏មាន មានការម្នាជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនប្បិរោលថា មាន
 ការម្នាជាអតីតផង ថា មានការម្នាជាអនាគតផង ថា មានការម្នា
 ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅ ក៏មាន ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានការម្នា ធាតុ ៦ មាន
 ការម្នាខាងក្នុង ក៏មាន មានការម្នាខាងក្រៅ ក៏មាន មានការ-
 ម្នាទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន ធាតុ ២ មានការម្នាខាង
 ក្នុងក៏មាន មានការម្នាខាងក្រៅ ក៏មាន មានការម្នាទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនប្បិរោលថា មានការម្នាខាងក្នុងផង ថា
 មានការម្នាខាងក្រៅផង ថា មានការម្នាទាំងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង
 ក៏មាន ។ រូបធាតុ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ធាតុ ៨ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ធាតុ ៨ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[១៣៣] សុត្តន្តបិដក ជាតុយោ ន ហេតុ ធម្ម-
 ជាតុ សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ សោឡស
 ជាតុយោ អហេតុកា ទ្វេ ជាតុយោ សិយា សហេតុ-
 កា សិយា អហេតុកា ។ សោឡស ជាតុយោ
 ហេតុវិប្បយុត្តា ទ្វេ ជាតុយោ សិយា ហេតុសម្បយុ-
 ត្តា សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ សោឡស ជាតុយោ
 ន វត្តញ្ច ហេតុ ទេវ សហេតុកា ចាតិមិ សហេតុ-
 កា ទេវ ន ច ហេតុតិមិ មហេវិញ្ញាណជាតុ ន
 វត្តញ្ច ហេតុ ទេវ សហេតុកា ចាតិមិ សិយា ស-
 ហេតុកា ទេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ច សហេ-
 តុកា ទេវ ន ច ហេតុតិ ធម្មជាតុ សិយា ហេតុ
 ទេវ សហេតុកា ច សិយា សហេតុកា ទេវ ន ច
 ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ច ហេតុ ទេវ សហេតុកា ចា-
 តិមិ សហេតុកា ទេវ ន ច ហេតុតិមិ ។ សោឡស
 ជាតុយោ ន វត្តញ្ច ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ន ច ហេតុតិមិ មហេ-
 វិញ្ញាណជាតុ ន វត្តញ្ច ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចាតិ សិយា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ន ច ហេតុ

[១៣៣] ធាតុ ១៧ មិនមែនហេតុ ធម្មជាតុ ជាហេតុក៏មាន
 មិនមែនហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមានហេតុ ធាតុ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកហេតុ
 ធាតុ ២ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិន
 គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងឡើយ មហេវិញ្ញាណជាតុ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មជាតុ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិន
 គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុផងឡើយ មហេវិញ្ញាណជាតុ មិនគប្បីពោលថា ជា
 ហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុទេ ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន

សិយា ន វត្តញ្ចា ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិ
 ធម្មធាតុ សិយា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច
 សិយា ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុ សិយា
 ន វត្តញ្ចា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិមិ ហេតុ-
 សម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិមិ ។ សោឡស ធាតុ-
 យោ ន ហេតុ អហេតុកា មហេវិញ្ញាណធាតុ សិយា
 ន ហេតុ សហេតុកា សិយា ន ហេតុ អហេតុកា
 ធម្មធាតុ សិយា ន ហេតុ សហេតុកា សិយា ន
 ហេតុ អហេតុកា សិយា ន វត្តញ្ចា ន ហេតុ
 សហេតុកាតិមិ ន ហេតុ អហេតុកាតិមិ ។

[១៣៤] សត្តរស ធាតុយោ សប្បច្ចយា ធម្ម-
 ធាតុ សិយា សប្បច្ចយា សិយា អប្បច្ចយា ។
 សត្តរស ធាតុយោ សង្ខតា ធម្មធាតុ សិយា សង្ខតា
 សិយា អសង្ខតា ។ សត្តរស ធាតុយោ អធិទស្សនា
 រូបធាតុ សធិទស្សនា^(១) ។ ទស ធាតុយោ សប្បដិ-
 យា អដ្ឋ ធាតុយោ អប្បដិយា ។ ទស ធាតុយោ
 រូបា សត្ត ធាតុយោ អរូបា ធម្មធាតុ សិយា រូបំ សិយា
 អរូបំ ។ សោឡស ធាតុយោ លោភិយា ទ្វេ ធាតុយោ

១ ខ. រូបធាតុ សធិទស្សនា សត្តរស ធាតុយោ អធិទស្សនា បាហិក្កមោ ទិស្សនិ ។

មិនប្បិទោលថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មធាតុ
 ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន មិនប្បិទោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនហេតុ
 ទាំងមិនមានហេតុ មហេវិញ្ញាណធាតុ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន ធម្មធាតុ
 មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំង
 មិនមានហេតុក៏មាន មិនប្បិទោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផងក៏មាន ។

[១៣៥] ធាតុ ១៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ធម្មធាតុ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យក៏មាន មិនមានបច្ច័យក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មាន
 បច្ច័យភាគកែង ធម្មធាតុ មានបច្ច័យភាគកែងក៏មាន ឥតបច្ច័យភាគកែង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនប្រកបដោយការឃើញ រូបធាតុ ប្រកបដោយ
 ការឃើញ ។ ធាតុ ១០ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ធាតុ ៨ មិនប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ។ ធាតុ ១០ មានរូប ធាតុ ៧ មិនមានរូប ធម្មធាតុ
 មានរូបក៏មាន មិនមានរូបក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាលោភិយ ធាតុ ៤

សិយា លោតិយា សិយា លោតុត្តរា ។ តេជនិ
វិញ្ញេយ្យា តេជនិ ន វិញ្ញេយ្យា ។

[១៣៥] សន្តុស ធាតុយោ នោ អាសវា
ធម្មធាតុ សិយា អាសវេ សិយា នោ អាសវេ ។
សោឡុស ធាតុយោ សាសវា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
សាសវា សិយា អនាសវា ។ សោឡុស ធាតុយោ
អាសវវិប្បយុត្តា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា អាសវស-
ម្បយុត្តា សិយា អាសវវិប្បយុត្តា ។ សោឡុស
ធាតុយោ ន វត្ថុញ្ចា អាសវា ថេវ សាសវា ចាតិ
សាសវា ថេវ នោ ច អាសវា មនោវិញ្ញាណធាតុ
ន វត្ថុញ្ចា អាសវេ ថេវ សាសវា ចាតិ សិយា សា-
សវា ថេវ នោ ច អាសវេ សិយា ន វត្ថុញ្ចា សាសវា
ថេវ នោ ច អាសវេតិ ធម្មធាតុ សិយា អាសវេ
ថេវ សាសវា ច សិយា សាសវា ថេវ នោ ច អាស-
វេ សិយា ន វត្ថុញ្ចា អាសវេ ថេវ សាសវា ចាតិមិ
សាសវា ថេវ នោ ច អាសវេតិមិ ។ សោឡុស ធាតុ-
យោ ន វត្ថុញ្ចា អាសវា ថេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិមិ

ជាលោតិយក៏មាន ជាលោតុត្តរក៏មាន ។ គប្បីដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ
ណាមួយក៏មាន មិនគប្បីដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។

[១៣៨] ធាតុ ១៧ មិនមែនអាសវៈ ធម្មធាតុ ជាអាសវៈក៏មាន
មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ធាតុ
២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈ ក៏មាន ។ ធាតុ
១៦ ប្រាសចាកអាសវៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
អាសវៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
អាសវៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
អាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
មែនអាសវៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអាសវៈ ពុំប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន
មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផង ក៏មាន ។
ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រកបដោយអាសវៈផង

អាសវសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច អាសវភតិមិ មនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ន វត្ថុញ អាសវេ ថេវ អាសវសម្បយុ-
 ត្តា ចាតិ សិយា អាសវសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច
 អាសវេ សិយា ន វត្ថុញ អាសវសម្បយុត្តា ថេវ នោ
 ច អាសវេភិ ធម្មធាតុ សិយា អាសវេ ថេវ អាស-
 វសម្បយុត្តា ច សិយា អាសវសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច
 អាសវេ សិយា ន វត្ថុញ អាសវេ ថេវ អាសវសម្ប-
 យុត្តា ចាតិមិ អាសវសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច អាស-
 វេភិមិ ។ សោឡុស ធាតុយោ អាសវវិប្បយុត្តសាសវា
 ទ្វេ ធាតុយោ សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា សិយា
 អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា សិយា ន វត្ថុញ អាសវវិ-
 ប្បយុត្តសាសវាភិមិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវាភិមិ ។

[១៣៦] សត្តវស ធាតុយោ នោ សញ្ញាជនា
 ធម្មធាតុ សិយា សញ្ញាជនំ សិយា នោ សញ្ញា-
 ជនំ ។ សោឡុស ធាតុយោ សញ្ញាជនិយា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា សញ្ញាជនិយា សិយា អសញ្ញាជ-
 និយា ។ សោឡុស ធាតុយោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា

ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 មិនធម្មីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនធម្មីពោលថា ប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអាសវៈ ពុំប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន
 មិនធម្មីពោលថា ជាអាសវៈ ពុំប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក
 អាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ធាតុ ២ ប្រាសចាកអាសវៈ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ពុំប្រមិនមាន
 អាសវៈក៏មាន មិនធម្មីពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាកអាសវៈពុំប្រមិនមានអាសវៈផងក៏មាន ។

[១៣៦] ធាតុ ១៧ មិនមែនជាសំយោជនៈ ធម្មធាតុ ជាសំ-
 យោជនៈក៏មាន មិនមែនជាសំយោជនៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សំយោជនៈ ធាតុ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកសំយោជនៈ

ទ្វេ ធាតុយោ សិយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា សិយោ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។ សោឡុស ធាតុយោ ន វត្ថុត្វា
 សញ្ញាជនា ថេវ សញ្ញាជនិយា ចាតិ សញ្ញាជនិយា
 ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនា មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្ថុត្វា
 សញ្ញាជនោ ឆោវ សញ្ញាជនិយា ចាតិ សិយា សញ្ញា-
 ជនិយា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន វត្ថុត្វា
 សញ្ញាជនិយា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនន្តិ ធម្មធាតុ
 សិយា សញ្ញាជនោវ សញ្ញាជនិយា ច សិយា
 សញ្ញាជនិយា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន
 វត្ថុត្វា សញ្ញាជនោវ សញ្ញាជនិយា ចាតិច សញ្ញា-
 ជនិយា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនន្តិច ។ សោឡុស
 ធាតុយោ ន វត្ថុត្វា សញ្ញាជនា ថេវ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តា ចាតិច សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច
 សញ្ញាជនាចាតិច មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្ថុត្វា សញ្ញា-
 ជនោវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន វត្ថុត្វា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច សញ្ញាជនន្តិ ធម្ម-
 ធាតុ សិយា សញ្ញាជនោវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច

ធាតុ ២ ប្រកបដោយសំយោជនៈក៏ ឯ ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ មិនឥឡូវកាលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំ-
 យោជនៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនឥឡូវកាលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សំយោជនៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោ-
 ជនៈក៏មាន មិនឥឡូវកាលថា ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែន
 សំយោជនៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំ-
 យោជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនជាសំយោជនៈ
 ក៏មាន មិនឥឡូវកាលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈផង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនឥឡូវកាលថា ជាសំយោជនៈទាំងប្រកបដោយ
 សំយោជនៈផង ថា ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនជាសំយោជនៈ
 ផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនឥឡូវកាលថា ជាសំយោជនៈទាំងប្រកប
 ដោយសំយោជនៈទេ ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈក៏
 មាន មិនឥឡូវកាលថា ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈ
 ក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសំយោជនៈ ទាំងប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន

សិយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច សញ្ញា-
ជនំ សិយា ន វត្តញ្ចា សញ្ញាជនញ្ចា សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តា ចាតិមិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ
ច សញ្ញាជននិមិ ។ សោឡស ឆាតុយោ សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា សិយា សញ្ញាជ-
នវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា សិយា ន វត្តញ្ចា សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយាតិមិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត-
សញ្ញាជនិយាតិមិ ។

[១៣៧] សត្តរស ឆាតុយោ ឆោ កត្តា ធម្មឆាតុ
សិយា កត្តោ សិយា ឆោ កត្តោ ។ សោឡស
ឆាតុយោ កត្តនិយា ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា កត្តនិយា
សិយា អកត្តនិយា ។ សោឡស ឆាតុយោ កត្តវិប្ប-
យុត្តា ទ្វេ ឆាតុយោ សិយា កត្តសម្បយុត្តា សិយា
កត្តវិប្បយុត្តា ។ សោឡស ឆាតុយោ ន វត្តញ្ចា កត្តា
ចេវ កត្តនិយា ចាតិ កត្តនិយា ចេវ ឆោ ច កត្តា
មនោវិញ្ញាណឆាតុ ន វត្តញ្ចា កត្តោ ចេវ កត្តនិយា
ចាតិ សិយា កត្តនិយា ចេវ ឆោ ច កត្តោ សិយា

ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
ជាសំយោជនៈ ព្រោះប្រកបដោយសំយោជនៈផង ថា ប្រកបដោយសំ-
យោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក
សំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ ធាតុ ២ ប្រាសចាកសំ-
យោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោ-
ជនៈ ព្រោះមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
ប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈផង ថា ប្រាស
ចាកសំយោជនៈ ព្រោះមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈផងក៏មាន ។

[១៣៨] ធាតុ ១៧ មិនមែនគន្លះ ធម្មធាតុ ជាគន្លះក៏មាន មិន
មែនគន្លះក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ គន្លះគប្បីដោយក្រដី ធាតុ ២ គន្លះគប្បីដោយ
ក្រដីក៏មាន គន្លះគប្បីដោយក្រដីក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកគន្លះ
ធាតុ ២ ប្រកបដោយគន្លះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លះក៏មាន ។ ធាតុ ១៦
មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លះ ព្រោះមិនជាគន្លះគប្បីដោយក្រដី គន្លះគប្បីដោយ
ក្រដី តែមិនមែនគន្លះ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លះ
ព្រោះមិនមែនគន្លះគប្បីដោយក្រដី គន្លះគប្បីដោយក្រដី តែមិនមែនគន្លះក៏មាន

ន វត្តត្វា កន្ទុនិយា ថេវ នោ ច កន្ទោតិ ធម្មតាតុ
សិយា កន្ទោ ថេវ កន្ទុនិយា ច សិយា កន្ទុនិយា
ថេវ នោ ច កន្ទោ សិយា ន វត្តត្វា កន្ទោ ថេវ កន្ទុ-
និយា ចាតិមិ កន្ទុនិយា ថេវ នោ ច កន្ទោតិមិ ។
សោធុស ធាតុយោ ន វត្តត្វា កន្ទោ ថេវ កន្ទុសម្ប-
យុត្តា ចាតិមិ កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច កន្ទោតិមិ
មនោវិញ្ញាណតាតុ ន វត្តត្វា កន្ទោ ថេវ កន្ទុសម្ប-
យុត្តា ចាតិ សិយា កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច
កន្ទោ សិយា ន វត្តត្វា កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច
កន្ទោតិ ធម្មតាតុ សិយា កន្ទោ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា
ច សិយា កន្ទុសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច កន្ទោ សិយា
ន វត្តត្វា កន្ទោ ថេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ចាតិមិ កន្ទុស-
ម្បយុត្តា ថេវ នោ ច កន្ទោតិមិ ។ សោធុស ធាតុ-
យោ កន្ទុវិប្បយុត្តកន្ទុនិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
កន្ទុវិប្បយុត្តកន្ទុនិយា សិយា កន្ទុវិប្បយុត្តកន្ទុនិយា
សិយា ន វត្តត្វា កន្ទុវិប្បយុត្តកន្ទុនិយាតិមិ កន្ទុវិប្ប-
យុត្តកន្ទុនិយាតិមិ ។

មិនគប្បីពោលថា គន្ធុគប្បីដោយក្រុង តែមិនមែនគន្ធុក៏មាន ធម្មតាតុ
ជាគន្ធុៈ ពុំដីគន្ធុគប្បីដោយក្រុងក៏មាន គន្ធុគប្បីដោយក្រុង តែមិនមែន
គន្ធុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាគន្ធុៈ ពុំដីគន្ធុគប្បីដោយក្រុងផង ថា
គន្ធុគប្បីដោយក្រុងតែមិនមែនគន្ធុផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោល
ថា ជាគន្ធុៈ ពុំដីប្រកបដោយគន្ធុផង ថា ប្រកបដោយគន្ធុៈ តែមិនមែន
គន្ធុផងឡើយ មនោវិញ្ញាណតាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្ធុៈ ពុំដីប្រ-
កបដោយគន្ធុ ប្រកបដោយគន្ធុៈ តែមិនមែនគន្ធុក៏មាន មិនគប្បី
ពោលថា ប្រកបដោយគន្ធុៈ តែមិនមែនគន្ធុក៏មាន ធម្មតាតុ ជាគន្ធុៈ
ពុំដីប្រកបដោយគន្ធុក៏មាន ប្រកបដោយគន្ធុៈ តែមិនមែនគន្ធុក៏មាន
មិនគប្បីពោលថា ជាគន្ធុៈ ពុំដីប្រកបដោយគន្ធុផង ថា ប្រកបដោយ
គន្ធុៈ តែមិនមែនគន្ធុផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកគន្ធុៈ តែគន្ធុៈ
គប្បីដោយក្រុង ធាតុ ២ ប្រាសចាកគន្ធុៈ តែគន្ធុគប្បីដោយក្រុងក៏មាន
ប្រាសចាកគន្ធុៈ ពុំដីគន្ធុមិនគប្បីដោយក្រុងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
ប្រាសចាកគន្ធុៈ តែគន្ធុគប្បីដោយក្រុងផង ថា ប្រាសចាកគន្ធុៈ ពុំដី
គន្ធុមិនគប្បីដោយក្រុងផងក៏មាន ។

[១៣៨] សុត្តន្តស ធាតុយោ នោ ធិយា ។ បេ ។
 នោ យោតា ។ បេ ។ នោ ធិវណា ធម្មធាតុ សិយា
 ធិវណំ សិយា នោ ធិវណំ ។ សោឡស ធាតុយោ
 ធិវណិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ធិវណិយា សិយា
 អធិវណិយា ។ សោឡស ធាតុយោ ធិវណវិប្ប-
 យុត្តា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ធិវណសម្បយុត្តា សិ-
 យា ធិវណវិប្បយុត្តា ។ សោឡស ធាតុយោ ន
 វត្តត្វា ធិវណា ចេវ ធិវណិយា ចាតិ ធិវណិយា
 ចេវ នោ ច ធិវណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្តត្វា
 ធិវណោវេ ធិវណិយា ចាតិ សិយា ធិវណិយា
 ចេវ នោ ច ធិវណំ សិយា ន វត្តត្វា ធិវណា ចេវ
 នោ ច ធិវណន្តិ ធម្មធាតុ សិយា ធិវណោវេ
 ធិវណិយា ច សិយា ធិវណិយា ចេវ នោ ច
 ធិវណំ សិយា ន វត្តត្វា ធិវណោវេ ធិវណិយា
 ចាតិមិ ធិវណិយា ចេវ នោ ច ធិវណន្តិមិ ។
 សោឡស ធាតុយោ ន វត្តត្វា ធិវណា ចេវ
 ធិវណសម្បយុត្តា ចាតិមិ ធិវណសម្បយុត្តា ចេវ
 នោ ច ធិវណាតិមិ មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្តត្វា

[១៣៨] ធាតុ ១៧ មិនមែនធម៌ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ
 ។ បេ ។ មិនមែននិវរណៈ ធម្មធាតុ ជាវិវរណៈក៏មាន មិនមែននិវរ-
 ណៈ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ធាតុ ២ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកនិវរណៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន
 ប្រាសចាកនិវរណៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពាលថា ជាវិវរណៈ
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិន
 មែននិវរណៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពាលថា ជាវិវរណៈ តាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែន
 និវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពាលថា ជាវិវរណៈតែមិនមែននិវរណៈក៏មាន
 ធម្មធាតុ ជាវិវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពាលថា ជា
 និវរណៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពាលថា
 ជាវិវរណៈ តាំងប្រកបដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ
 តែមិនមែននិវរណៈផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពាលថា

ដីវណ្ណោ ដីវណ្ណសម្បយុត្តា ឆាតិ សិយា ដីវណ្ណ-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ដីវណ្ណំ សិយា ន វត្តត្វា
 ដីវណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ដីវណ្ណន្តិ ធម្មឆាតុ
 សិយា ដីវណ្ណោ ដីវណ្ណសម្បយុត្តា ច សិយា
 ដីវណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ដីវណ្ណំ សិយា ន
 វត្តត្វា ដីវណ្ណោ ដីវណ្ណសម្បយុត្តា ឆាតិបិ ដីវ-
 ណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ដីវណ្ណន្តិបិ ។ សោឡុស
 ឆាតុយោ ដីវណ្ណវិប្បយុត្តដីវណ្ណិយា ទ្វេ ឆាតុយោ
 សិយា ដីវណ្ណវិប្បយុត្តដីវណ្ណិយា សិយា ដីវណ្ណ-
 វិប្បយុត្តអដីវណ្ណិយា សិយា ន វត្តត្វា ដីវណ្ណវិប្បយុ-
 ត្តដីវណ្ណិយាតិបិ ដីវណ្ណវិប្បយុត្តអដីវណ្ណិយាតិបិ ។

[១៣៩] សត្តរស ឆាតុយោ ឆោ បកមាសា
 ធម្មឆាតុ សិយា បកមាសោ សិយា ឆោ បកមា-
 សោ ។ សោឡុស ឆាតុយោ បកមដ្ឋា ទ្វេ ឆាតុយោ
 សិយា បកមដ្ឋា សិយា អបកមដ្ឋា ។ សោឡុ-
 ស ឆាតុយោ បកមាសវិប្បយុត្តា មនោវិញ្ញាណឆាតុ

ជាទីវណ្ណៈតាំងប្រកបដោយទីវណ្ណៈ ។ ប្រកបដោយទីវណ្ណៈ តែមិន
 មែនទីវណ្ណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទីវណ្ណៈ តែមិន
 មែនទីវណ្ណៈក៏មាន ធម្មឆាតុ ជាទីវណ្ណៈ តាំងប្រកបដោយទីវណ្ណៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយទីវណ្ណៈ តែមិនមែនទីវណ្ណៈក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទីវណ្ណៈ តាំងប្រកបដោយទីវណ្ណៈផង ថា ប្រកបដោយទីវណ្ណៈ
 តែមិនមែនទីវណ្ណៈផងក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ ប្រាសចាកទីវណ្ណៈ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទីវណ្ណៈ ឆាតុ ២ ប្រាសចាកទីវណ្ណៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទីវណ្ណៈក៏មាន ប្រាសចាកទីវណ្ណៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទីវ-
 ណ្ណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកទីវណ្ណៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទីវណ្ណៈផង ថា ប្រាសចាកទីវណ្ណៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទីវណ្ណៈផងក៏មាន ។

[១៣៩] ឆាតុ ១៧ មិនមែនបកមាសៈ ធម្មឆាតុ ជាបកមាសៈ
 ក៏មាន មិនមែនបកមាសៈ ក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ បកមាសៈស្លាបអង្គីល
 ឆាតុ ២ បកមាសៈស្លាបអង្គីល ក៏មាន បកមាសៈមិនស្លាបអង្គីល
 ក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ ប្រាសចាកបកមាសៈ មនោវិញ្ញាណឆាតុ

សិយា បរមមាសសម្បយុត្តា សិយា បរមមាសវិប្បយុត្តា
 ធម្មធាតុ សិយា បរមមាសសម្បយុត្តា សិយា បរមមា-
 សវិប្បយុត្តា សិយា ន វត្តញ្ចា បរមមាសសម្បយុត្តា-
 តិបិ បរមមាសវិប្បយុត្តាតិបិ ។ សោឡុស ធាតុយោ
 ន វត្តញ្ចា បរមមាសា ថេវ បរមមដ្ឋា ចាតិ បរមមដ្ឋា ថេវ
 នោ ច បរមមាសា មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្តញ្ចា បរ-
 មមាសា ថេវ បរមមដ្ឋា ចាតិ សិយា បរមមដ្ឋា ថេវ
 នោ ច បរមមាសោ សិយា ន វត្តញ្ចា បរមមដ្ឋា ថេវ
 នោ ច បរមមាសោតិ ធម្មធាតុ សិយា បរមមាសោ
 ថេវ បរមមដ្ឋា ច សិយា បរមមដ្ឋា ថេវ នោ ច
 បរមមាសោ សិយា ន វត្តញ្ចា បរមមាសោ ថេវ បរ-
 មមដ្ឋា ចាតិបិ បរមមដ្ឋា ថេវ នោ ច បរមមាសោតិបិ ។
 សោឡុស ធាតុយោ បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមដ្ឋា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមដ្ឋា សិយា
 បរមមាសវិប្បយុត្តអបរមមដ្ឋា សិយា ន វត្តញ្ចា បរ-
 មមាសវិប្បយុត្តបរមមដ្ឋាតិបិ បរមមាសវិប្បយុត្តអបរម-
 មដ្ឋាតិបិ ។

ប្រកបដោយបរមមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមមាសៈក៏មាន ធម្មធាតុ
 ប្រកបដោយបរមមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ប្រកបដោយបរមមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរមមាសៈផងក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាបរមមាសៈ ពុំបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា
 ឡើយ បរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 មិនគប្បីពោលថា ជាបរមមាសៈ ពុំបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាទេ បរ-
 មមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា បរ-
 មមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាបរមមាសៈ
 ពុំបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន បរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែន
 បរមមាសៈ ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាបរមមាសៈ ពុំបរមមាសៈ
 ស្ថាបអវិជ្ជាផង ថា បរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈផង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា
 ធាតុ ២ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន ប្រាស
 ចាកបរមមាសៈ ពុំបរមមាសៈមិនស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាផង ថា ប្រាសចាក
 បរមមាសៈ ពុំបរមមាសៈ មិនស្ថាបអវិជ្ជាផងក៏មាន ។

[១៤០] ឧស ធាតុយោ អនាមម្ពណា សត្វ
 ធាតុយោ សាមម្ពណា ធម្មធាតុ សិយា សាមម្ពណា
 សិយា អនាមម្ពណា ។ ឯកាឧស ធាតុយោ លោ
 ចិត្តា សត្វ ធាតុយោ ចិត្តា^(១) ។ សត្វស ធាតុយោ
 អចេតសិកា ធម្មធាតុ សិយា ចេតសិកា សិយា
 អចេតសិកា ។ ឧស ធាតុយោ ចិត្តវិប្បយុត្តា ធម្ម-
 ធាតុ សិយា ចិត្តសម្បយុត្តា សិយា ចិត្តវិប្បយុត្តា
 សត្វ ធាតុយោ ធម្មវត្ថុញ ចិត្តធម្ម សម្បយុត្តាតិប
 ចិត្តធម្ម វិប្បយុត្តាតិប ។ ឧស ធាតុយោ ចិត្តវិសំសដ្ឋា
 ធម្មធាតុ សិយា ចិត្តវិសំសដ្ឋា សិយា ចិត្តវិសំសដ្ឋា
 សត្វ ធាតុយោ ធម្មវត្ថុញ ចិត្តធម្ម សំសដ្ឋាតិប
 ចិត្តធម្ម វិសំសដ្ឋាតិប ។ ឆ្នាឧស ធាតុយោ លោ
 ចិត្តសម្មដ្ឋា ធម្មធាតុយោ សិយា ចិត្តសម្មដ្ឋា
 សិយា លោ ចិត្តសម្មដ្ឋា ។ សត្វស ធាតុយោ
 លោ ចិត្តសហកុរោ ធម្មធាតុ សិយា ចិត្តសហកុ
 សិយា លោ ចិត្តសហកុ ។ សត្វស ធាតុយោ
 លោ ចិត្តាទុបវរត្ថិលោ ធម្មធាតុ សិយា ចិត្តាទុបវរត្ថិ

១ ឧ. សត្វ ធាតុយោ ចិត្តា ឧស ធាតុយោ លោ ចិត្តា អយំ ធាតុធាតុ
 ធម្មវត្ថុ ។

[១៤០] ធាតុ ១០ មិនមានការម្នាស់ ធាតុ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងការម្នាស់ ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាស់ក៏មាន មិន
 មានការម្នាស់ក៏មាន ។ ធាតុ ១១ មិនមែនចិត្ត ធាតុ ៧ ជាចិត្ត ។ ធាតុ
 ១៧ មិនមែនចេតសិក ធម្មធាតុ ជាចេតសិកក៏មាន មិនមែនចេតសិក
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ ព្រាសចាកចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន
 ព្រាសចាកចិត្តក៏មាន ធាតុ ៧ មិនតប្បិរោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង
 ថា ព្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ធាតុ ១០ មិនច្រឡំដោយចិត្ត ធម្ម-
 ធាតុ ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន ព្រាសចាកចិត្តក៏មាន ធាតុ ៧ មិនតប្បិ
 រោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។
 ធាតុ ១២ មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ធាតុ ៦ តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន
 មិនតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត
 ធម្មធាតុ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។
 ធាតុ ១៧ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន

សិយា នោ ចិត្តានុបវរត្ថិ ។ សត្តរស ធាតុយោ
 នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ធម្មធាតុ សិយា ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានា សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។
 សត្តរស ធាតុយោ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុនោ
 ធម្មធាតុ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហក្ខ សិយា នោ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហក្ខ ។ សត្តរស ធាតុយោ នោ
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវរត្ថិនោ ធម្មធាតុ សិយា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវរត្ថិ សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋស-
 មុដ្ឋានានុបវរត្ថិ ។ ទ្វាទស ធាតុយោ អដ្ឋត្ថិកា ធម្ម
 ធាតុយោ តាហិក ។ ឈ ធាតុយោ ឧចានា អដ្ឋ
 ធាតុយោ ទុចានា ធម្មធាតុ សិយា ឧចានា សិយា
 ទុចានា ។ ទស ធាតុយោ ឧចានិដ្ឋា សទ្ធិធាតុ អនុ-
 ចានិដ្ឋា សត្ត ធាតុយោ សិយា ឧចានិដ្ឋា សិយា
 អនុចានិដ្ឋា ។

[១២០] សត្តរស ធាតុយោ ទុចានានា ធម្មធាតុ
 សិយា ឧចានានំ សិយា ទុចានានំ ។ សោ-
 ឡស ធាតុយោ ឧចានានិយា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយា ឧចានានិយា សិយា អនុចានានិយា ។

មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនច្រឡំមិនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត ធម្មធាតុ ច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំមិនតាំង
 ឡើងដោយចិត្ត ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជា
 មួយនឹងចិត្ត ធម្មធាតុ ច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន
 មិនច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិន
 ច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មធាតុ ច្រឡំទាំងតាំងឡើង
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១២ ជាខន្ធក្នុង ធាតុ ៦ ជាខន្ធក្រៅ ។ ធាតុ ៧
 ជាទុបាទ ធាតុ ៨ មិនមែនទុបាទ ធម្មធាតុ ជាទុបាទក៏មាន មិនមែន
 ទុបាទក៏មាន ។ ធាតុ ១០ ជាទុបាទិដ្ឋ សទ្ធិធាតុ ជាអនុបាទិដ្ឋ ធាតុ
 ៧ ជាទុបាទិដ្ឋក៏មាន ជាអនុបាទិដ្ឋក៏មាន ។

[១២១] ធាតុ ១៧ មិនមែនទុបាទ ធម្មធាតុ ជាទុបាទក៏មាន
 មិនមែនទុបាទក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទ ធាតុ ២
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទក៏មាន ។

សោឡាស ឆាតុយោ ឧបាទានសម្បយុត្តា ឬ ឆាតុយោ
 សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តា សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តា ។ សោឡាស ឆាតុយោ ន វត្តត្វា ឧបាទាន
 ថេវ ឧបាទានិយា ចាតិ ឧបាទានិយា ថេវ នោ ច
 ឧបាទានា មនោវិញ្ញាណឆាតុ ន វត្តត្វា ឧបាទានត្ថេវ
 ឧបាទានិយា ចាតិ សិយា ឧបាទានិយា ថេវ នោ
 ច ឧបាទានំ សិយា ន វត្តត្វា ឧបាទានិយា ថេវ
 នោ ច ឧបាទានន្តិ ធម្មឆាតុ សិយា ឧបាទានត្ថេវ
 ឧបាទានិយា ច សិយា ឧបាទានិយា ថេវ នោ ច
 ឧបាទានំ សិយា ន វត្តត្វា ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទា-
 និយា ចាតិបិ ឧបាទានិយា ថេវ នោ ច ឧបាទា-
 នន្តិបិ ។ សោឡាស ឆាតុយោ ន វត្តត្វា ឧបាទានា
 ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិបិ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ថេវ នោ ច ឧបាទានន្តិបិ មនោវិញ្ញាណឆាតុ ន វត្តត្វា
 ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច ឧបាទានំ សិយា
 ន វត្តត្វា ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច ឧបាទានន្តិ
 ធម្មឆាតុ សិយា ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ច

ឆាតុ ១៦ ប្រាសចរាទបាទាន ឆាតុ ២ ប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន
 ប្រាសចរាទបាទានក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាទុបាទាន
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែ
 មិនមែនទុបាទាន មនោវិញ្ញាណឆាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាទុបាទានតាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែន
 ទុបាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិន
 មែនទុបាទានក៏មាន ធម្មឆាតុ ជាទុបាទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ជាទុបាទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផង ថា ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានផងក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាទុបាទានតាំងប្រកបដោយទុបាទានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុបាទានតែមិនមែនទុបាទានផងឡើយ មនោវិញ្ញាណឆាតុ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុបាទានតាំងប្រកបដោយទុបាទានទេ ប្រកបដោយទុបាទាន តែមិន
 មែនទុបាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទុបាទាន តែមិនមែន
 ទុបាទានក៏មាន ធម្មឆាតុ ជាទុបាទាន តាំងប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន

សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តា វេទ វោ ច ឧបាទាន
 សិយា ឧ វត្តញ្ច ឧបាទានវេទ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ចាតិយ ឧបាទានសម្បយុត្តា វេទ វោ ច ឧបាទាន
 ឧត្តិយ ។ សោឡស ឆាតុយោ ឧបាទានវិប្បយុត្ត
 ឧបាទានិយា ឆេ ឆាតុយោ សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្ត
 ឧបាទានិយា សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តអធិបាទានិយា
 សិយា ឧ វត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយាតិយ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តអធិបាទានិយាតិយ ។

[១២២] សត្តរស ឆាតុយោ វោ កិលេសា
 ធម្មឆាតុ សិយា កិលេសា សិយា វោ កិលេសា
 ។ សោឡស ឆាតុយោ សង្កិលេសិកា ឆេ
 ឆាតុយោ សិយា សង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលេសិកា
 ។ សោឡស ឆាតុយោ អសង្កិលេដ្ឋា ឆេ
 ឆាតុយោ សិយា សង្កិលេដ្ឋា សិយា អសង្កិលេដ្ឋា ។
 សោឡស ឆាតុយោ កិលេសវិប្បយុត្តា ឆេ ឆាតុ
 យោ សិយា កិលេសសម្បយុត្តា សិយា កិលេស
 វិប្បយុត្តា ។ សោឡស ឆាតុយោ ឧ វត្តញ្ច

ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានក៏មាន មិនឆប្បិរោលថា ជា
 ទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខាន តែ
 មិនមែនទុក្ខានផងក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន ឆាតុ ២ ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខានក៏មាន ប្រាសចាកទុក្ខាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខានក៏មាន មិនឆប្បិរោលថា ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខានផង ថា ប្រាសចាកទុក្ខាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខានផងក៏មាន ។

[១២២] ឆាតុ ១៧ មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង (កិលេស) ធម្ម
 ឆាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ឆាតុ
 ១៦ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ឆាតុ ២ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ មិនសៅហ្មងហើយ
 ឆាតុ ២ សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ឆាតុ ២ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ មិនឆប្បិរោលថា

តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកា ចាតិ សុទ្ធិលេសិកា
 ថេវ ខោ ច តិលេសោ មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្ថុញ្ចា
 តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកា ចាតិ សិយា សុទ្ធិលេ-
 សិកា ថេវ ខោ ច តិលេសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចា សុទ្ធិ-
 លេសិកា ថេវ ខោ ច តិលេសោតិ ធម្មធាតុ សិយា
 តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកា ច សិយា សុទ្ធិលេ-
 សិកា ថេវ ខោ ច តិលេសោ សិយា ន វត្ថុញ្ចា
 តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលេសិកា ចាតិចិ សុទ្ធិលេ-
 សិកា ថេវ ខោ ច តិលេសោតិចិ ។ សោឡស
 ធាតុយោ ន វត្ថុញ្ចា តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋា ចា-
 តិចិ សុទ្ធិលិដ្ឋា ថេវ ខោ ច តិលេសោតិចិ មនោ-
 វិញ្ញាណធាតុ ន វត្ថុញ្ចា តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋា
 ចាតិ សិយា សុទ្ធិលិដ្ឋា ថេវ ខោ ច តិលេសោ
 សិយា ន វត្ថុញ្ចា សុទ្ធិលិដ្ឋា ថេវ ខោ ច តិលេសោតិ
 ធម្មធាតុ សិយា តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋា ច
 សិយា សុទ្ធិលិដ្ឋា ថេវ ខោ ច តិលេសោ សិយា ន
 វត្ថុញ្ចា តិលេសោ ថេវ សុទ្ធិលិដ្ឋា ចាតិចិ សុទ្ធិលិដ្ឋា
 ថេវ ខោ ច តិលេសោតិចិ ។ សោឡស ធាតុយោ

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បី
 កាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីកាលថា
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីកាលថា ជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីកាលថា ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីកាលថា
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយទេ សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីកាលថា សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅ-
 ហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនគប្បីកាលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា
 សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦

ន វត្តញ្ចា កំលេសោ ថេវ កំលេសសម្មយុត្តា
 ចាតិមំ កំលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កំលេ-
 សាតិមំ មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្តញ្ចា កំលេសោ
 ថេវ កំលេសសម្មយុត្តា ចាតិ សំយា កំលេស-
 សម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កំលេសោ សំយា ន វត្តញ្ចា
 កំលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កំលេសោតិ ធម្ម-
 ធាតុ សំយា កំលេសោ ថេវ កំលេសសម្មយុត្តា ច
 សំយា កំលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កំលេសោ
 សំយា ន វត្តញ្ចា កំលេសោ ថេវ កំលេសសម្មយុត្តា
 ចាតិមំ កំលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កំលេសោ-
 តិមំ ។ សោឡុស ធាតុយោ កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខ-
 លេសិកា ទ្វេ ធាតុយោ សំយា កំលេសវិប្បយុត្តស-
 ង្ក្ខិលេសិកា សំយា កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេសិកា
 សំយា ន វត្តញ្ចា កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេសិកាតិមំ
 កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខិលេសិកាតិមំ ។

[១២៣] សោឡុស ធាតុយោ ន ទស្សនេន
 បហាតត្វា ទ្វេ ធាតុយោ សំយា ទស្សនេន ប-
 ហាតត្វា សំយា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

មិនត្រូវគោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ពុំប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង
 ឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនត្រូវគោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មងពុំ
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងទេ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនត្រូវគោលថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ពុំប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនត្រូវគោលថា ជាសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ពុំប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ ប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង
 ពុំប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនត្រូវគោលថា ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មង ពុំប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

[១២៤] ធាតុ ១៦ មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ ធាតុ ២
 គួរលះ ដោយទស្សនៈ ក៏មាន មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។

ឯកានិស ធាតុយោ ន ឧបេក្ខាសហគតា វក្ខ្យ
 ធាតុយោ ឧបេក្ខាសហគតា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។
 សោឡស ធាតុយោ កាមាវចន ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
 កាមាវចន សិយា ន កាមាវចន ។ សោឡស
 ធាតុយោ ន រូបាវចន ទ្វេ ធាតុយោ សិយា រូបាវ-
 ចន សិយា ន រូបាវចន ។ សោឡស ធាតុយោ
 ន អរូបាវចន ទ្វេ ធាតុយោ សិយា អរូបាវចន
 សិយា ន អរូបាវចន ។ សោឡស ធាតុយោ បរិ-
 យាបន្នា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា បរិយាបន្នា សិយា
 អបរិយាបន្នា ។ សោឡស ធាតុយោ អនិយ្យាធិកា
 ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ធិយ្យាធិកា សិយា អនិយ្យា-
 ធិកា ។ សោឡស ធាតុយោ អនិយតា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយា ធិយតា សិយា អនិយតា ។ សោឡស
 ធាតុយោ សឧត្តក ទ្វេ ធាតុយោ សិយា សឧត្តក
 សិយា អធិត្តក ។ សោឡស ធាតុយោ អវណា
 ទ្វេ ធាតុយោ សិយា សវណា សិយា អវណាតិ ។

បញ្ញាបុព្វតំ ។
 ធាតុវិភង្គ សមញ្ញោ ។

ធាតុ ១១ មិនកើតត្រឹមដោយឧបេក្ខា ធាតុ ៥ កើតត្រឹមដោយឧបេក្ខា
 ធាតុ ២ កើតត្រឹមដោយឧបេក្ខា ក៏មាន មិនកើតត្រឹមដោយឧបេក្ខា ក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាតាមាវចន ធាតុ ២ ជាតាមាវចនក៏មាន មិនមែន
 តាមាវចនក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនរូបាវចន ធាតុ ២ ជារូបាវចនក៏មាន
 មិនមែនរូបាវចនក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនអរូបាវចន ធាតុ ២ ជា
 អរូបាវចនក៏មាន មិនមែនអរូបាវចនក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាបរិយាបន្នៈ
 ធាតុ ២ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជា
 អនិយ្យាធិកៈ ធាតុ ២ ជាអនិយ្យាធិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យាធិកៈក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ មិនទៀង ធាតុ ២ ទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ ប្រកបដោយឧត្តកៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយឧត្តកៈក៏មាន មិនមានឧត្តកៈ
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមានរណៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយរណៈក៏មាន
 មិនមានរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាបុព្វតំ ។
 ចប់ ធាតុវិភង្គ ។

សព្វវិវាទ

[១៤៤] ចត្តាវិ អរិយសប្បាធិ ទុក្ខំ អរិយសប្បា
ទុក្ខសមុទយោ អរិយសប្បា ទុក្ខនិរោធា អរិយសប្បា
ទុក្ខនិរោធគាមីនី បដិបទា អរិយសប្បា ។

[១៤៥] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ អរិយសប្បា ។ ជា-
តិបំ ទុក្ខា ជនិបំ ទុក្ខា មរណម្បំ ទុក្ខំ សោកបរិ-
នេវទុក្ខនោមនស្សបាយាសាបិ ទុក្ខា អប្បិយេហិ
សម្បយោតោ ទុក្ខោ បិយេហិ វិប្បយោតោ ទុក្ខោ
យម្បិច្ចំ ន លកតិ តម្បិ ទុក្ខំ សន្និទ្ធន បញ្ចា-
នានត្ថន្តា(១) ទុក្ខា ។

[១៤៦] តត្ថ កតមា ជាតិ ។ យា តេសំ
តេសំ សត្តានំ តម្មំ តម្មំ សត្តនិកាយេ ជាតិ សត្តាតិ
ទុក្ខនិ អភិវច្ឆតិ ទទ្ធានំ ចាតុករោ អាយតនានំ
បដិលាភោ អយំ វុច្ឆតិ ជាតិ ។

[១៤៧] តត្ថ កតមា ជន ។ យា តេសំ តេសំ
សត្តានំ តម្មំ តម្មំ សត្តនិកាយេ ជន ជីវណតា
ទណ្ឌិវុំ ចាលិវុំ វលិត្តនតា អាយុនោ សំហានិ
ស្រ្តិយានំ បរិចាកោ អយំ វុច្ឆតិ ជន ។

១ ១. បព្វបទានុត្តាបិ ។

សព្វវិវាទ

[១៤៨] អរិយស្នូ ៤ ភី ទុក្ខអរិយស្នូ ទុក្ខសមុទយអរិយស្នូ
ទុក្ខនិរោធអរិយស្នូ ទុក្ខនិរោធគាមីនីបដិបទាអរិយស្នូ ។

[១៤៩] បណ្តាអរិយស្នូ ៤ នោះ ទុក្ខអរិយស្នូ តើដូចម្តេច ។
ការកើត ជាទុក្ខ ការចាស់គ្រាំគ្រា ជាទុក្ខ សេចក្តីស្លាប់ ជាទុក្ខ
សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ អាក្រក់ចិត្ត កាន់កាប់ចិត្ត ជា
ទុក្ខ ការចូលប្រសព្វដោយសត្វនិងសត្វ មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ
ការប្រាក់ប្រាសចាកសត្វនិងសត្វ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ ឬគ្រល
កាលចង់បានរបស់ណា តែមិនបានរបស់នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក្ខ
ដោយបំប្រញ ទុក្ខទានក្នុង ទាំង ៥ ភីជាទុក្ខ ។

[១៥០] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការកើត តើដូចម្តេច ។ ការកើត
ភិយាកើតព្រម ការចុះចាប់វិវដ្ត ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដនៃ
ខន្ធទាំងឡាយ ការបានអាយតនៈទាំងឡាយ ណា របស់សត្វទាំង
ឡាយនោះ ។ ក្នុងភូមិសត្វនោះ ។ នេះហៅថា ការកើត ។

[១៥១] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការចាស់គ្រាំគ្រា តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីគ្រាំគ្រា ភាពនៃការច្រុះច្រោម ធ្មេញបាក់ សក់ស្លុវ ស្បែក
ជ្រួញជ្រើយរយោរ ការវេយ្យុននៃអាយុ ការចាស់វ័យនៃសត្វទាំងឡាយ
ណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងភូមិសត្វនោះ ។ នេះហៅថា
ការចាស់គ្រាំគ្រា ។

[១២៨] តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យា តេសំ តេ-

សំ សត្តានំ តម្លា តម្លា សត្តនិកាយា ចុតិ ចរណតា

កេនោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលតិវិយា ទន្ធានំ

កេនោ កឡេវវស្ស ធិត្តេហោ ធីវិតិទ្រ្ទិយស្ស ឧ-

បច្ឆេនោ វង់ វុច្ឆតិ មរណំ ។

[១២៩] តត្ថ កតមោ សោតោ ។ ញាតិព្យ-

សនេន វា ធុដ្ឋស្ស កោតព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស

កោតព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស

ធិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន ព្យសនេន

សមន្មាតតស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស

សោតោ សោធនា សោធិតត្ថំ អន្តោសោតោ អ-

ន្តោបរិសោតោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា នោមនស្សំ

សោកសល្លំ អយំ វុច្ឆតិ សោតោ ។

[១២៨] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីស្លាប់ តើដូចម្តេច ។

ការឃ្លាត ភាពនៃចិត្តឃ្លាត ការបែកផ្ចាយ សេចក្តីបាត់បង់ សេចក្តី

វិនាសធិវិត សេចក្តីស្លាប់ កាលតិវិយា ការបែកផ្ចាយនៃខន្ធទាំងឡាយ

ការដាក់ចុះនូវសាកសព ការផ្តាច់បង់ធីវិតិទ្រ្ទិយ ណា របស់សត្វទាំង

ឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកសត្វនោះ ។ នេះហៅថា សេចក្តីស្លាប់ ។

[១២៩] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីសោក តើដូចម្តេច ។

សេចក្តីជ្រប់ស្រពោន អាការនៃចិត្តជ្រប់ស្រពោន ភាពនៃចិត្តសង្រួត

សង្រួត សេចក្តីស្អប់ស្អប់ សេចក្តីស្អប់ខ្លាំង សេចក្តីក្រៀមក្រំនៃចិត្ត

សេចក្តីកាត់អន់ចិត្ត សេចក្តីសោក របស់សត្វ ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាស

ញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសកោតប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាស

គឺកោតប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាស

ធីវិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី (ឬ) ដែលច្រកបាត់យះសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬទុក្ខ

ធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា សេចក្តីសោក ។

[១៥០] តត្ថ តត្ថមេ បរិដេវេ ។ ញាតិព្យាស-
 ខេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោគព្យាសខេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោគ-
 ព្យាសខេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យាសខេន វា ធុដ្ឋស្ស
 ធិដ្ឋព្យាសខេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវាសនេន ព្យាសខេន
 សមធម្មាភស្ស អញ្ញាតវាសនេន ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស
 អាធនេវេ បរិដេវេ អាធនេវេ បរិដេវេ អាធនេវេ តត្ថ
 បរិដេវេ តត្ថ វា បរិដេវេ វិប្បលាធនេ លាលធនេ
 លាលធនេ លាលធនេ អយំ វុច្ចតិ បរិដេវេ ។

[១៥១] តត្ថ តត្ថមំ ទុក្ខំ ។ យំ កាយិកំ
 អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្មស្សដំ អសាតំ
 ទុក្ខំ វេទយិកំ កាយសម្មស្សដា អសាតា ទុក្ខា
 វេទនា វេទនំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

[១៥២] តត្ថ តត្ថមំ វេទនាសម្ម ។ យំ វេទន-
 សិកំ អសាតំ វេទនាសិកំ ទុក្ខំ វេទនាសម្មស្សដំ

[១៥០] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីវិវត្តន៍ តើដូចម្តេច ។
 ការខ្លាញ់ ការខ្លាញ់រៀបរាប់ អាការៈអណ្តើកអណ្តាក់ អាការៈបម្រះ
 ននៀល ភាពនៃការខ្លាញ់ ភាពនៃការខ្លាញ់រៀបរាប់ ការនិយាយ ការ
 ពោលរៀបរាប់ ការនិយាយរំលឹក ការនិយាយបំផ្លាចបំផ្លាច គឺវិញ្ញា
 ននិយាយដដែលៗ ភាពនៃការនិយាយបំផ្លាចបំផ្លាច របស់សត្វ ដែលត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសតិរេកប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសធិដ្ឋប៉ះពាល់ក្តី (៥) ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណា
 មួយ ឬទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា សេចក្តីវិវត្តន៍ ។

[១៥១] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការលំបាកកាយ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនស្រួល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
 ការខ្វល់រងការម្នាស់មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស
 វេទនា មិនស្រួល ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅ
 ថា ការលំបាកកាយ ។

[១៥២] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការភាគអន់ចិត្ត តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីវិនាស ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ
 ខ្វល់រងការម្នាស់ មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចិត្តសម្ព័ស្ស

អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ វេទនាសម្មស្សជា អសាតា
ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ វេទមនស្សំ ។

[១៥៣] តត្ថ កតមោ ឧបាយាសោ ។ ញាតិ-
ព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
ភោគព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុ-
ដ្ឋស្ស ធិដ្ឋព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន
ព្យសនេន សមញ្ញាតតស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន ទុក្ខធម្មេន
ធុដ្ឋស្ស អាយាសោ ឧបាយាសោ អាយាសិតត្ថំ
ឧបាយាសិតត្ថំ អយំ វុច្ចតិ ឧបាយាសោ ។

[១៥៤] តត្ថ កតមោ អប្បយេហិ សម្មយោគោ
ទុក្ខោ ។ ឥធិ យស្ស តេ ហោន្តិ អនិច្ចា អកត្តា
អមធាតា វុច្ចា សម្ពា កត្វា វសា ដោដ្ឋត្វា យេ វា
បនស្ស តេ ហោន្តិ អនត្តតាមា អហិតតាមា អដា-
សុតាមា អយោគត្តេមតាមា យា តេហិ សង្កតិ
សរោគមោ សមោធាធំ មិស្សិកាវេ អយំ វុច្ចតិ អប្ប-
យេហិ សម្មយោគោ ទុក្ខោ ។

វេទនា មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតឡើងវេទនាសម្មស្ស ណា នេះ
ហៅថា ការភាគអន់ចិត្ត ។

[១៥៥] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការភានគឺនិចិត្ត តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីភានគឺនិចិត្ត សេចក្តីទន្ទឹះក្នុងចិត្ត ភាពនៃការភានគឺនិចិត្ត ភាព
នៃការទន្ទឹះក្នុងចិត្ត របស់សត្វដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
សេចក្តីវិនាសគោតៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺពេតប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
សេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺធម្មប៉ះពាល់ក្តី (៥)
ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់
ហើយ នេះហៅថា ការភានគឺនិចិត្ត ។

[១៥៦] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការដួចប្រសព្វដោយសត្វនិសង្សារ
មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ បុព្វាម្បណំ សត្វាម្បណំ
គន្ធាម្បណំ រសាម្បណំ ដោដ្ឋព្វាម្បណំទាំងឡាយណា មិនជាទីប្រាថ្នា
មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីតាបចិត្ត នៃបុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ពុំនោះ
សោត ផងទាំងឡាយ ណា ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនចម្រើន ប្រាថ្នាអំពើ
ឥតប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនសប្បាយ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនរក្សមចាក
យោគៈ ចំពោះបុគ្គលនោះ ការដួចគ្នា ការដួចប្រសព្វគ្នា ការដួចជុំគ្នា
ការនៅប្រឡងគ្នាដោយការម្បណំទាំងឡាយនោះ ។ នេះហៅថា ការដួច
ប្រសព្វដោយសត្វ និសង្សារ មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ ។

សោកបរិវេទន្តុនោមនស្សចាយាសនម្នាមំ សត្តានំ
 ឯវំ ឥន្ទ្រា ឧប្បជ្ឈតិ អហោ វត មយំ ន សោក-
 បរិវេទន្តុនោមនស្សចាយាសនម្នា អស្សាម ន ច
 វត ចោ សោកបរិវេទន្តុនោមនស្សចាយាសា អា-
 កច្ឆយ្យន្តំ ន ចោ មនេតំ ឥន្ទ្រាយ បត្តង្គំ ឥនម្បិ
 យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។

[១៥៧] តត្ថ កតមេ សង្ខតេន បញ្ចាទា-
 នក្ខត្វា ទុក្ខា ។ សេយ្យដំនំ រូបាទានក្ខត្វោ វេទ-
 ន្តាទានក្ខត្វោ សញ្ញាទានក្ខត្វោ សង្ខារាទាន-
 ក្ខត្វោ វិញ្ញាណាទានក្ខត្វោ ឥមេ វុច្ឆន្តិ សង្ខតេន
 បញ្ចាទានក្ខត្វា ទុក្ខា ។

ឥនំ វុច្ឆតិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ។

[១៥៨] តត្ថ កតមំ ទុក្ខសមុទយោ អរិយ-
 សច្ចំ ។ យាយំ តណ្ហា ចោលោត្តវិគា នន្តិកភស-
 ហភតា តត្រតត្រាភិន្និន្តំ សេយ្យដំនំ កាមតណ្ហា
 ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។

ពួកសត្វមានសោកៈ បរិវេទៈ ទុក្ខៈ ចោមនស្សៈ និងទុបាយាសៈ ជា
 ធម្មតា តែងមានសេចក្តីប្រាថ្នាភើតឡើង យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎
 ពួកយើងកុំបីមានសោកៈ បរិវេទៈ ទុក្ខៈ ចោមនស្សៈ និងទុបាយាសៈ
 ជាធម្មតា ពុំនោះសោត សោកៈ បរិវេទៈ ទុក្ខៈ ចោមនស្សៈ និងទុបាយាសៈ
 កុំបីមកកាន់យើងព័ន្ធឡាយឡើយ សេចក្តីនេះ ពួកសត្វតែងមិន
 បានសម្រេចតាមប្រាថ្នាឡើយ នេះឯងហៅថា បុគ្គលកាលចង់បានរបស់
 ណា មិនបានរបស់នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក្ខ ។

[១៥៧] បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ដោយបំប្រួញ ទុបាទានក្ខន្ធទាំង
 ៥ ក៏ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ទុបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ គឺ រូបាទានក្ខន្ធ វេទ-
 ន្តាទានក្ខន្ធ សញ្ញាទានក្ខន្ធ សង្ខារាទានក្ខន្ធ វិញ្ញាណាទានក្ខន្ធ
 នេះហៅថា ដោយបំប្រួញ ទុបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ក៏ ជាទុក្ខ ។

នេះហៅថា ទុក្ខអរិយសច្ច ។

[១៥៨] បណ្តាអរិយសច្ចទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច
 តើដូចម្តេច ។ តណ្ហាណា ដែលនាំសត្វឱ្យភើតក្នុងភពថ្មីៗត ប្រកប
 ដោយតម្រេកភក់រយ ជាធម្មជាតិនាំសត្វឱ្យត្រេកត្រអាល ក្នុងការម្នេង
 នោះ ។ បូកនឹងភពនោះ គឺ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។

[១៨៨] សា ខោ មនោសា តណ្ហា តត្ថ ឧប្ប-
 ជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ តត្ថ ធិរិសមាណា ធិរិសតិ ។ យំ
 លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជ-
 មាណា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ ធិរិសមាណា ធិរិសតិ ។ តិញ្ច
 លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ។ ចត្តំ លោកេ បិយ-
 រូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ
 ឯត្ថ ធិរិសមាណា ធិរិសតិ សោតំ ។ បេ ។ យាធិ
 ជីវ្ហំ តាយោ មនោ លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ
 ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ ធិរិស-
 មាណា ធិរិសតិ ។ រូចា លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ
 ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ ធិរិស-
 មាណា ធិរិសតិ សត្តា ។ បេ ។ តត្ថា រសា ដោជ្ជត្វា
 ធម្មា លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ ធិរិសមាណា ធិរិសតិ ។
 ចត្តុវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា
 តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ ធិរិសមាណា ធិរិសតិ

[១៨៩] តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងវិណា កាល
 តាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងវិណា ។ ការម្នាក់ណា មានសភាពគួរស្រ-
 ឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង
 វេមងកើតក្នុងការម្នាក់ខ្ញុំ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងការម្នាក់ខ្ញុំ ។
 ការម្នាក់អ្វីហ្ន៎ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុង
 លោក ។ ចត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុង
 លោក តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងចក្ខុខ្ញុំ កាលតាំងនៅ
 វេមងតាំងនៅក្នុងចក្ខុខ្ញុំ សោតៈ ។ បេ ។ យាទៈ ជីវ្ហំ កាយ មនោ
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្ញុំ
 កាលកើតឡើង វេមងកើត ក្នុងមនោខ្ញុំ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅ
 ក្នុងមនោខ្ញុំ ។ រូបទាំងឡាយ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាព
 គួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងរូបខ្ញុំ
 កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅ ក្នុងរូបខ្ញុំ សំឡេង ។ បេ ។ ក្លិន រស
 ផ្សព្វ ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
 ក្នុងលោក តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងធម៌ខ្ញុំ កាលតាំង
 នៅ វេមងតាំងនៅក្នុងធម៌ខ្ញុំ ។ ចត្តវិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រឡាញ់
 មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្ញុំ កាលកើតឡើង វេមង
 កើតក្នុងចត្តវិញ្ញាណខ្ញុំ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងចត្តវិញ្ញាណខ្ញុំ
 ។ ចត្ត ។ ឬ

សោតវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណំ ជិតវិញ្ញាណំ
 កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ មិយ្យបំ
 សាត្រុបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ
 ឯត្ថេ ឯវិសមាណា ឯវិសតិ ។ ចក្កុស្សេស្សោ
 លោកេ មិយ្យបំ សាត្រុបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ឯវិសមាណា ឯវិសតិ
 សោតសម្មស្សោ ។ បេ ។ យានសម្មស្សោ ជិតសម្ម-
 ស្សោ កាយសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ លោកេ
 មិយ្យបំ សាត្រុបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ឯវិសមាណា ឯវិសតិ ។ ចក្កុស-
 ម្មស្សជា វេទនា លោកេ មិយ្យបំ សាត្រុបំ ឯត្ថេសា
 តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ឯវិសមាណា
 ឯវិសតិ សោតសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ យាន-
 សម្មស្សជា វេទនា ជិតសម្មស្សជា វេទនា កាយស-
 ម្មស្សជា វេទនា មនោសម្មស្សជា វេទនា លោកេ
 មិយ្យបំ សាត្រុបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ឯវិសមាណា ឯវិសតិ ។ រូបសញ្ញា

សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ ជិតវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោ-
 វិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហាម្ល៉េះ កាលកើតឡើង វេទនាកើតក្នុងមនោវិញ្ញាណម្ល៉េះ កាលតាំងនៅ
 វេទនាតាំងនៅ ក្នុងមនោវិញ្ញាណម្ល៉េះ ។ ចក្កុសម្មស្ស មានសភាពគួរ
 ស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាម្ល៉េះ កាលកើតឡើង
 វេទនាកើតក្នុងចក្កុសម្មស្សម្ល៉េះ កាលតាំងនៅ វេទនាតាំងនៅ ក្នុងចក្កុសម្មស្ស
 ម្ល៉េះ សោតសម្មស្ស ។ បេ ។ យានសម្មស្ស ជិតសម្មស្ស កាយសម្មស្ស
 មនោសម្មស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហាម្ល៉េះ កាលកើតឡើង វេទនាកើតក្នុងមនោសម្មស្សម្ល៉េះ កាលតាំងនៅ
 វេទនាតាំងនៅ ក្នុងមនោសម្មស្សម្ល៉េះ ។ វេទនាកើតអំពីចក្កុសម្មស្ស មាន
 សភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាម្ល៉េះ កាល
 កើតឡើង វេទនាកើតក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្កុសម្មស្សម្ល៉េះ កាលតាំងនៅ
 វេទនាតាំងនៅ ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្កុសម្មស្សម្ល៉េះ វេទនាកើតអំពី
 សោតសម្មស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីយានសម្មស្ស វេទនាកើតអំពីជិត-
 សម្មស្ស វេទនាកើតអំពីកាយសម្មស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្មស្ស មាន
 សភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាម្ល៉េះ កាល
 កើតឡើង វេទនាកើត ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្មស្សម្ល៉េះ កាលតាំង
 នៅ វេទនាតាំងនៅ ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្មស្សម្ល៉េះ ។ រូបសញ្ញា

អតីតបុព្វនិក្ខេប វិទ្យា

លោកេ ចិយ្យបំ សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ សទ្ធីសញ្ញា ។ បេ ។
 កទ្ធីសញ្ញា រសសញ្ញា ដោដ្ឋង្គសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោ-
 កេ ចិយ្យបំ សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ ។ រូបសញ្ញាតនា
 លោកេ ចិយ្យបំ សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈ-
 មាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ សទ្ធីស-
 ញ្ញាតនា ។ បេ ។ កទ្ធីសញ្ញាតនា រសសញ្ញាតនា
 ដោដ្ឋង្គសញ្ញាតនា ធម្មសញ្ញាតនា លោកេ ចិយ្យបំ
 សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ
 ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ ។ រូបតណ្ហា លោកេ ចិ-
 យ្យបំ សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ សទ្ធីតណ្ហា ។ បេ ។
 កទ្ធីតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋង្គតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
 លោកេ ចិយ្យបំ សាត្របំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧ-
 ប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថ ឯវីសមាណា ឯវីសតិ ។

អតីតបុព្វនិក្ខេប វិទ្យា

មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺
 កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងរូបសញ្ញា⁺ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅ
 ក្នុងរូបសញ្ញា⁺ សទ្ធីសញ្ញា ។ បេ ។ កទ្ធីសញ្ញា រសសញ្ញា ដោដ្ឋង្គ-
 សញ្ញា ធម្មសញ្ញា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
 ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុងធម្មសញ្ញា⁺ កាល
 តាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងធម្មសញ្ញា⁺ ។ រូបសញ្ញាតនា មានសភាព
 គួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលកើត
 ឡើង វេមងកើតក្នុងរូបសញ្ញាតនា⁺ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងរូប-
 សញ្ញាតនា⁺ សទ្ធីសញ្ញាតនា ។ បេ ។ កទ្ធីសញ្ញាតនា រសសញ្ញាតនា
 ដោដ្ឋង្គសញ្ញាតនា ធម្មសញ្ញាតនា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានស-
 ភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលកើតឡើង វេមងកើតក្នុង
 ធម្មសញ្ញាតនា⁺ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅក្នុងធម្មសញ្ញាតនា⁺ ។
 រូបតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហា⁺ កាលកើតឡើង វេមងកើត ក្នុងរូបតណ្ហា⁺ កាលតាំងនៅ
 វេមងតាំងនៅ ក្នុងរូបតណ្ហា⁺ សទ្ធីតណ្ហា ។ បេ ។ កទ្ធីតណ្ហា រស-
 តណ្ហា ដោដ្ឋង្គតណ្ហា ធម្មតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលកើតឡើង វេមងកើត
 ក្នុងធម្មតណ្ហា⁺ កាលតាំងនៅ វេមងតាំងនៅ ក្នុងធម្មតណ្ហា⁺ ។

រូបវិតក្តោ លោកេ មិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ធិរីសមាណ ធិរីសតិ ស-
 ន្តវិតក្តោ ។ បេ ។ កន្តវិតក្តោ រសវិតក្តោ ដោដ្ឋព្វវិ-
 តក្តោ ធម្មវិតក្តោ លោកេ មិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេ-
 សា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ធិរីសមាណ
 ធិរីសតិ ។ រូបវិចារោ លោកេ មិយរូបំ សាត្រូបំ
 ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ ធិរីស-
 មាណ ធិរីសតិ សន្តវិចារោ ។ បេ ។ កន្តវិចារោ រស-
 វិចារោ ដោដ្ឋព្វវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកេ មិយរូបំ
 សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ថេ
 ធិរីសមាណ ធិរីសតិ ។

၈။ ဂုဏ်တို့၏ ဂုဏ်သတ္တိများသည် အဘယ်သို့ ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း။

(១៦០) តត្ថ កតម៌ ឱក្ខន្តិកោណោ អរិយសង្ក ។

យោ តស្ស្ចយេវ តត្ថ្វាយ អសេសវិភក្ខិវេទោ
 ហតោ បដិវិស្សតោ ម្យតិ អធាលយោ ។

សេចក្តីត្រិះរិះរួម មានសភាគប្រឡាញ់ មានសភាគប្រគេត ក្នុង
លោក ឥណ្ឌានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមន៍កើតក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះរួមនុ៎ះ កាល
តាំងនៅ វែមន៍តាំងនៅក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះរួមនុ៎ះ សេចក្តីត្រិះរិះសំឡេង ៗ បេ ៗ
សេចក្តីត្រិះរិះភ្លឺ រស រស សេចក្តីត្រិះរិះដោយផ្សេងៗ សេចក្តីត្រិះរិះ
ធម៌ មានសភាគប្រឡាញ់ មានសភាគប្រគេត ក្នុងលោក ឥណ្ឌា
នុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមន៍កើត ក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះធម៌នុ៎ះ កាលតាំងនៅ
វែមន៍តាំងនៅក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះធម៌នុ៎ះ ៗ ការពិចារណារួម មានសភាគ
ប្រឡាញ់ មានសភាគប្រគេត ក្នុងលោក ឥណ្ឌា
នុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមន៍កើតក្នុងការពិចារណារួមនុ៎ះ កាលតាំងនៅ វែមន៍តាំង
នៅក្នុងការពិចារណារួមនុ៎ះ ការពិចារណាសំឡេង ៗ បេ ៗ ការពិចារ
ណាភ្លឺ រស ការពិចារណារស ការពិចារណាផ្សេងៗ ការពិចារណាធម៌
មានសភាគប្រឡាញ់ មានសភាគប្រគេត ក្នុងលោក ឥណ្ឌា
នុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមន៍កើតក្នុងការពិចារណាធម៌នុ៎ះ កាលតាំងនៅ វែមន៍
តាំងនៅ ក្នុងការពិចារណាធម៌នុ៎ះ ៗ

အလှူတော်၏ စကလမ္မာပေးအပ်သော

[១៦០] បណ្តាអរិយសព្ទទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធសិយសព្ទ
តើដូចម្តេច ។ ការវិនាសនិងការលក់ ដោយឥតសេសសល់ ស-
ភាវៈលះបង់ ការខ្ចាត់ខ្ចោល ការជម្រុះចោល ការមិនមានអាល័យ
ចំពោះភណ្ឌនោះឯង (នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធសិយសព្ទ) ។

[៣៦១] ឯវា ចោ បរេសា តណ្ហា តត្ថ បហ៊ី-
 យមាធា បហ៊ីយតិ តត្ថ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។
 យំ លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហ៊ី-
 យមាធា បហ៊ីយតិ ឯត្ថ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។ តត្ថ
 លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ។ ពត្ថុំ លោកេ បិយ-
 រូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហ៊ីយមាធា បហ៊ីយតិ
 ឯត្ថ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ សោតំ ។ បេ ។ យាធនំ
 ជីក្ខុ កាយោ មរោ លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ
 ឯត្ថេសា តណ្ហា បហ៊ីយមាធា បហ៊ីយតិ ឯត្ថ ធិរុជ្ឈ-
 មាធា ធិរុជ្ឈតិ ។ រូធា លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ
 ឯត្ថេសា តណ្ហា បហ៊ីយមាធា បហ៊ីយតិ ឯត្ថ ធិរុជ្ឈមា-
 ធា ធិរុជ្ឈតិ សន្តា ។ បេ ។ គន្ធា រសា ដោជ្ជញ្ញា ធម្មា
 លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហ៊ីយ-
 មាធា បហ៊ីយតិ ឯត្ថ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។ ពត្ថុ-
 វិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា

[៣៦២] តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់ កងទ័
 ណា កាលលេតំ វេមង្គលេតំកងទ័ណា ។ អាម្មណំណា មានសភាព
 ត្រូវស្រឡាញ់ មានសភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
 បុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់កងអាម្មណំនុ៎ះ កាលលេតំ វេមង្គលេតំកង
 អាម្មណំនុ៎ះ ។ អាម្មណំអ្វីហ្ន៎ ដែលមានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ មាន
 សភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក ។ ចក្ខុ មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ មាន
 សភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះ
 បង់កងចក្ខុនុ៎ះ កាលលេតំ វេមង្គលេតំកងចក្ខុនុ៎ះ សោតៈ ។ បេ ។ យានៈ
 ជីក្ខុ កាយ មរោ មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ មានសភាពត្រូវត្រេកអរ កង
 លោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់កងមរោនុ៎ះ កាល
 លេតំ វេមង្គលេតំ កងមរោនុ៎ះ ។ រូបទាំងឡាយ មានសភាពត្រូវ
 ស្រឡាញ់ មានសភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះ
 បង់ វេមង្គលះបង់កងរូបនុ៎ះ កាលលេតំ វេមង្គលេតំកងរូបនុ៎ះ សំឡេង
 ។ បេ ។ ក្លិន រស ផ្សព្វ ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់
 មានសភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គ
 លះបង់កងធម៌នុ៎ះ កាលលេតំ វេមង្គលេតំ កងធម៌នុ៎ះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 មានសភាពត្រូវស្រឡាញ់ មានសភាពត្រូវត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ

បឋមីយមាណា បឋមីយតិ ឯត្ថ ឯត្ថុជ្ឈមាណា ឯត្ថុជ្ឈតិ
 សោតវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យាធនវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ
 កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ ចិយ្យរូបំ
 សាត្រូបំ ឯត្ថុសា តណ្ហា បឋមីយមាណា បឋមី-
 យតិ ឯត្ថុ ឯត្ថុជ្ឈមាណា ឯត្ថុជ្ឈតិ ។ ចក្កុសម្មស្សោ
 លោកេ ចិយ្យរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថុសា តណ្ហា បឋមី-
 យមាណា បឋមីយតិ ឯត្ថុ ឯត្ថុជ្ឈមាណា ឯត្ថុជ្ឈតិ សោ-
 តសម្មស្សោ ។ បេ ។ យាធនសម្មស្សោ ជីវ្ហសម្មស្សោ
 កាយសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ លោកេ ចិយ្យរូបំ
 សាត្រូបំ ឯត្ថុសា តណ្ហា បឋមីយមាណា បឋមីយតិ
 ឯត្ថុ ឯត្ថុជ្ឈមាណា ឯត្ថុជ្ឈតិ ។ ចក្កុសម្មស្សជា វេទនា
 លោកេ ចិយ្យរូបំ សាត្រូបំ ឯត្ថុសា តណ្ហា បឋមី-
 យមាណា បឋមីយតិ ឯត្ថុ ឯត្ថុជ្ឈមាណា ឯត្ថុជ្ឈតិ សោ-
 តសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ យាធនសម្មស្សជា វេទនា
 ជីវ្ហសម្មស្សជា វេទនា កាយសម្មស្សជា វេទនា

កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះបង់ក្នុងវិញ្ញាណនុ៎ះ កាលលេត់ វេទន
 លេត់ក្នុងវិញ្ញាណនុ៎ះ សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ យាធនវិញ្ញាណ ជីវ្ហ-
 វិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនលះ
 បង់ក្នុងមនោវិញ្ញាណនុ៎ះ កាលលេត់ វេទនលេត់ក្នុងមនោវិញ្ញាណនុ៎ះ ។
 ចក្កុសម្មស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនលះបង់ក្នុងចក្កុសម្មស្សនុ៎ះ កាលលេត់
 វេទនលេត់ ក្នុងចក្កុសម្មស្សនុ៎ះ សោតសម្មស្ស ។ បេ ។ យាធនសម្មស្ស
 ជីវ្ហសម្មស្ស កាយសម្មស្ស មនោសម្មស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនលះ
 បង់ក្នុងមនោសម្មស្សនុ៎ះ កាលលេត់ វេទនលេត់ក្នុងមនោសម្មស្សនុ៎ះ ។
 វេទនាភើតអំពីចក្កុសម្មស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេក
 អរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនលះបង់ក្នុងវេទនា
 ដែលភើតអំពីចក្កុសម្មស្សនុ៎ះ កាលលេត់ វេទនលេត់ក្នុងវេទនាដែលភើត
 អំពីចក្កុសម្មស្សនុ៎ះ វេទនាភើតអំពីសាតសម្មស្ស ។ បេ ។ វេទនាភើតអំពី
 យាធនសម្មស្ស វេទនាភើតអំពីជីវ្ហសម្មស្ស វេទនាភើតអំពីកាយសម្មស្ស

មនោសម្ពុស្សនា វេទនា លោកេ មិយរូបំ សាត្រុបំ
 ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យមាថា បហ័យតិ ឯត្ថ
 ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ ។ រូបសញ្ញា លោកេ មិយរូបំ
 សាត្រុបំ ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យមាថា បហ័យតិ ឯត្ថ
 ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ សទ្ធិសញ្ញា ។ មេ ។ តទ្ធិសញ្ញា
 រសសញ្ញា ដោជ្ជត្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោកេ មិយ-
 រូបំ សាត្រុបំ ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យមាថា បហ័-
 យតិ ឯត្ថ ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ ។ រូបសញ្ញោតនា
 លោកេ មិយរូបំ សាត្រុបំ ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យ-
 មាថា បហ័យតិ ឯត្ថ ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ សទ្ធិស-
 ញ្ញោតនា ។ មេ ។ តទ្ធិសញ្ញោតនា រសសញ្ញោតនា
 ដោជ្ជត្វសញ្ញោតនា ធម្មសញ្ញោតនា លោកេ មិយរូបំ
 សាត្រុបំ ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យមាថា បហ័យតិ
 ឯត្ថ ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ ។ រូបតណ្ហា លោកេ
 មិយរូបំ សាត្រុបំ ឯត្ថសា តណ្ហា បហ័យមាថា
 បហ័យតិ ឯត្ថ ឱរុជ្ឈមាថា ឱរុជ្ឈតិ សទ្ធិតណ្ហា

វេទនា កើតអំពីមនោសម្ពុស្សនា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរ
 ត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះបង់ក្នុងវេទនា
 ដែលកើតអំពីមនោសម្ពុស្សនាខ្លះ កាលលេត់ វេទនាលេត់ ក្នុងវេទនាដែល
 កើតអំពីមនោសម្ពុស្សនាខ្លះ ។ រូបសញ្ញា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះ
 បង់ក្នុងរូបសញ្ញាខ្លះ កាលលេត់ វេទនាលេត់ក្នុងរូបសញ្ញាខ្លះ សទ្ធិសញ្ញា
 ។ មេ ។ តទ្ធិសញ្ញា រសសញ្ញា ដោជ្ជត្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា មានសភាពគួរ
 ស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ កាលបុគ្គលលះ
 បង់ វេទនាលះបង់ក្នុងធម្មសញ្ញាខ្លះ កាលលេត់ វេទនាលេត់ក្នុងធម្មសញ្ញា
 ខ្លះ ។ រូបសញ្ញោតនា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
 ក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះបង់ក្នុងរូបសញ្ញោត-
 នាខ្លះ កាលលេត់ វេទនាលេត់ ក្នុងរូបសញ្ញោតនាខ្លះ សទ្ធិសញ្ញោតនា
 ។ មេ ។ តទ្ធិសញ្ញោតនា រសសញ្ញោតនា ដោជ្ជត្វសញ្ញោតនា ធម្មសញ្ញោត-
 នា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ
 កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះបង់ក្នុងធម្មសញ្ញោតនាខ្លះ កាលលេត់ វេទនា
 លេត់ក្នុងធម្មសញ្ញោតនាខ្លះ ។ រូបតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាខ្លះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេទនាលះ
 បង់ក្នុងរូបតណ្ហាខ្លះ កាលលេត់ វេទនាលេត់ក្នុងរូបតណ្ហាខ្លះ សទ្ធិតណ្ហា

។ បេ ។ កន្លះតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
 លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯតុសា តណ្ហា បហ៍-
 យមាធា បហ៍យតិ ឯតុ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។
 រូបវិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯតុសា
 តណ្ហា បហ៍យមាធា បហ៍យតិ ឯតុ ធិរុជ្ឈមាធា ធិ-
 រុជ្ឈតិ សន្តវិតក្កោ ។ បេ ។ កន្លះវិតក្កោ រសវិតក្កោ
 ដោដ្ឋវិតក្កោ ធម្មវិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ សា-
 តរូបំ ឯតុសា តណ្ហា បហ៍យមាធា បហ៍យតិ ឯតុ
 ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។ រូបវិចារោ លោកេ បិយរូបំ
 សាតរូបំ ឯតុសា តណ្ហា បហ៍យមាធា បហ៍យតិ
 ឯតុ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ សន្តវិចារោ ។ បេ ។ កន្ល-
 វិចារោ រសវិចារោ ដោដ្ឋវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកេ
 បិយរូបំ សាតរូបំ ឯតុសា តណ្ហា បហ៍យមាធា
 បហ៍យតិ ឯតុ ធិរុជ្ឈមាធា ធិរុជ្ឈតិ ។

ឥនំ វុត្តតិ ទុក្ខនិរោធា អរិយសង្ខំ ។

។ បេ ។ កន្លះតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា មាន
 សភាតត្ថាស្រឡាញ់ មានសភាតត្ថាត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាល
 បុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់ក្នុងធម្មតណ្ហា⁺ កាលលេត់ វេមង្គលេត់
 ក្នុងធម្មតណ្ហា⁺ ។ រូបវិតក្កៈ មានសភាតត្ថាស្រឡាញ់ មានសភា
 ត្ថាត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាល ត្រួតលះបង់ វេមង្គលះបង់ក្នុង
 រូបវិតក្កៈ⁺ កាលលេត់ វេមង្គលេត់ក្នុងរូបវិតក្កៈ⁺ សទ្ធិវិតក្កៈ ។ បេ ។
 កន្លវិតក្កៈ រសវិតក្កៈ ដោដ្ឋវិតក្កៈ ធម្មវិតក្កៈ មានសភាតត្ថាស្រឡាញ់
 មានសភាតត្ថាត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គ
 លះបង់ ក្នុងធម្មវិតក្កៈ⁺ កាលលេត់ វេមង្គលេត់ក្នុងធម្មវិតក្កៈ⁺ ។ រូប-
 វិចារៈ មានសភាតត្ថាស្រឡាញ់ មានសភាតត្ថាត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហា⁺ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់ក្នុងរូបវិចារៈ⁺ កាលលេត់
 វេមង្គលេត់ ក្នុងរូបវិចារៈ⁺ សទ្ធិវិចារៈ ។ បេ ។ កន្លវិចារៈ រសវិចារៈ
 ដោដ្ឋវិចារៈ ធម្មវិចារៈ មានសភាតត្ថាស្រឡាញ់ មានសភាតត្ថាត្រេក-
 អរ ក្នុងលោក តណ្ហា⁺ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមង្គលះបង់ក្នុងធម្មវិចារៈ
⁺ កាលលេត់ វេមង្គលេត់ក្នុងធម្មវិចារៈ⁺ ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធហរិយសង្ខំ ។

[១៦២] តត្ថ កតតមំ ទុក្ខនិរោធតាមិធិ បដិ-
 បទា អរិយសក្កំ ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
 មត្តោ ។ សេយ្យដ៏ធំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ
 សម្មាភវោ សម្មាកម្មត្តោ សម្មាភាជីវោ សម្មាវាយា-
 មោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

[១៦៣] តត្ថ កតតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ទុក្ខ-
 ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធត ញាណំ
 ទុក្ខនិរោធតាមិធិយា បដិបទាយ ញាណំ អយំ
 វុត្ថុតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៦៤] តត្ថ កតតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ នេត្ត-
 ម្មសង្កប្បោ អត្យាចានសង្កប្បោ អវិហឹសាសង្កប្បោ
 អយំ វុត្ថុតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

[១៦៥] តត្ថ កតតមា សម្មាភវោ ។ មុសាវាទា
 វេរមណី ចិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ឝុសាយ
 វាចាយ វេរមណី សម្មប្បធានា វេរមណី អយំ វុត្ថុតិ
 សម្មាភវោ ។

[១៦៦] បណ្តាអរិយសក្កំ ៦ ខោះ ទុក្ខនិរោធតាមិធិបដិបទា-
 អរិយសក្ក តើដូចម្តេច ។ មគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ប្រការនេះឯង ។ មគ្គ
 ដ៏ប្រសើរ មានអង្គ ៨ ប្រការ តើដូចម្តេច ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ
 សម្មាភវោ សម្មាកម្មនៈ សម្មាភាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ
 សម្មាសមាធិ ។

[១៦៧] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ ខោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 ប្រាជ្ញាដ៏ធំច្បាស់ ក្នុងកងទុក្ខ ប្រាជ្ញាដ៏ធំច្បាស់ក្នុងតណ្ហា ជាហេតុនៃទុក្ខ
 ប្រាជ្ញាដ៏ធំច្បាស់ក្នុងព្រះវិញ្ញាណជាគ្រឿងលេងនៃទុក្ខ ប្រាជ្ញាដ៏ធំច្បាស់ក្នុង
 ដូចប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះវិញ្ញាណជាគ្រឿងលេងនៃទុក្ខ នេះហៅ
 ថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៦៨] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ ខោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីគ្រិនរិះ ក្នុងការចេញចាកតាម សេចក្តីគ្រិនរិះក្នុងការមិនច្បាប។
 សេចក្តីគ្រិនរិះក្នុងការមិនបៀតបៀន នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

[១៦៩] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ ខោះ សម្មាភវោ តើដូចម្តេច ។
 ការរៀបចំភាគក្បត្តហត ការរៀបចំភាគពញ្ជាញដំគិល្បៈបេក្ខា ការរៀប
 ចំភាគពង្រានគោគ្រក់ ការរៀបចំភាគក្បត្តរាយយង់តប្រយោជន៍ នេះ
 ហៅថា សម្មាភវោ ។

[១៦៦] តត្ថ តតមោ សម្មាគម្មន្តោ ។
 ចាណាតិចាតា វេរមណី អនិច្ចាធានា វេរមណី
 តាមេសុ មិច្ឆាចារក វេរមណី អយំ វុច្ចតិ សម្មា-
 គម្មន្តោ ។

[១៦៧] តត្ថ តតមោ សម្មាគាដីវោ ។ ឥធន
 អរិយស្សាវតោ មិច្ឆាគាដីវោ បហាយ សម្មាគាដីវោ
 ដីវិតំ តប្បេតិ អយំ វុច្ចតិ សម្មាគាដីវោ ។

[១៦៨] តត្ថ តតមោ សម្មាវាយាមោ ។ ឥធន
 ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ
 អនុប្បន្នាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ
 ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ ចាបកានំ អកុ-
 សលានំ ធម្មានំ បហាធាយ ។ បេ ។ អនុប្បន្នានំ កុស-
 លានំ ធម្មានំ ឧប្បន្នាយ ។ បេ ។ ឧប្បន្នានំ កុស-
 លានំ ធម្មានំ វិតិយា អសម្មាសាយ ភិយ្យោកា-
 វាយ វេយ្យាលាយ ភាវនាយ ភាវិយ្យាយ ធម្មំ ជនេតិ
 វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ
 អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាយាមោ ។

[១៦៦] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាគម្មន្តៈ តើដូចម្តេច ។
 ការវៀរចាកបាណាតិបាត ការវៀរចាកអវិជ្ជាខន ការវៀរចាកការ
 ប្រព្រឹត្តិខុស ក្នុងកាមតាំងឡាយ នេះហៅថា សម្មាគម្មន្តៈ ។

[១៦៧] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាគាដីវៈ តើដូចម្តេច ។
 អរិយសាវ័ក ក្នុងសាសនានេះ លះបង់ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ហើយ
 សម្រេចជីវិត ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ នេះហៅថា សម្មាគាដីវៈ ។

[១៦៨] បណ្ណាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងធនៈឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រា-
 សេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តំកល់ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងក្នុងអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងធនៈឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រា-
 ជ្ញាសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តំកល់ចិត្ត ដើម្បីលះចងអកុសលធម៌ ដ៏
 លាមកដែលកើតហើយ ។ បេ ។ ដើម្បីញ៉ាំងក្នុងកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់
 កើត ឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ ដើម្បីញ៉ាំងក្នុងកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ
 ឲ្យបំបាត់ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងកែតែចម្រើនឡើង ឲ្យធូលាយឡើង
 ឲ្យចំរើនពោរពេញឡើង នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។

[១៦៩] តត្ថ តតមា សម្មាសតិ ។ ៩៨ ភិក្ខុ

កាយេ កាយាទុបស្សី វិហរតិ អាតាប័ សម្មជាដោ
សតិមា វិធម្យ លោកេ អភិជ្ឈាដោមនស្សំ វេទ-
នាសុ ។ បេ ។ ចិត្តេ ។ បេ ។ ធម្មេសុ ធម្មាទុបស្សី
វិហរតិ អាតាប័ សម្មជាដោ សតិមា វិធម្យ លោកេ
អភិជ្ឈាដោមនស្សំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

[១៧០] តត្ថ តតមា សម្មាសមាធិ ។ ៩៨

ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ តាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ
សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកេនំ បីតិសុទ្ធំ បមេនំ ឈានំ
ទុបសម្មជ្ជំ វិហរតិ វិតក្កវិចារកំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ
សម្មសាទនំ ចេតសោ ឯកោធិការំ អវិតក្កំ អវិ-
ចារំ សមាធិនំ បីតិសុទ្ធំ ទុតិយំ ឈានំ ទុបសម្មជ្ជំ

[១៦៩] បណ្ណាមគ្គមានន្ត ៨ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាយ័ញ្ញច្បាស់ នូវកាយក្នុងកាយ មាន
ព្យាយាមញ្ញាតិកិលេសឲ្យក្តៅ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយល្អ មានស្មារតីមិនប្រ-
មាទ កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងរោមនស្សក្នុងលោក ពិចារណាយ័ញ្ញច្បាស់
នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ។ បេ ។
ពិចារណាយ័ញ្ញច្បាស់នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមញ្ញាតិ
កិលេសឲ្យក្តៅ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយល្អ មានស្មារតីមិនប្រមាទ កំចាត់បង់
អភិជ្ឈានិងរោមនស្សក្នុងលោក នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[១៧០] បណ្ណាមគ្គមានន្ត ៨ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។

ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ស្វ័បស្វាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្វ័បស្វាត់ចាក
អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដោយបានដល់ឈានទី ១ ប្រកបដោយវិតក្កៈ
ប្រកបដោយវិចារៈ មានចិត្តនឹងសុខៈកើតអំពីសេចក្តីស្វ័បស្វាត់ ភិក្ខុ បាន
រម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈអស់ហើយ បានដល់ឈានទី ២ ជាធម្មជាតិកើតមាន
ក្នុងសន្តាននៃខ្លួន មានសេចក្តីជ្រះថ្លាដ៏ទុក្ខម គឺសង្ខារ មានលក្ខណៈជាចិត្ត
ខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ មានតែចិត្តនឹងសុខៈកើតអំពីសមាធិ

វិហារតិ បីតិយា ច វិហារតា ឧបេត្តុកោ ច វិហារតិ
 សតោ ច សម្មជាតោ សុខញ្ច តាយេន បដិសំ-
 វេនេតិ យន្តំ អរិយា អាចិត្តន្តំ ឧបេត្តុកោ សតិមា
 សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្មជ្ជ វិហារតិ
 សុខស្ស ច បហាជា ទុក្ខស្ស ច បហាជា បុព្វេវ
 សោមនស្សនោមនស្សានំ អត្ថន្តមា អទុក្ខមសុខំ ឧ-
 បេត្តាសតិចារិសុទ្ធិ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្មជ្ជ វិហារតិ
 អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ ។

នំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា អរិយសច្ចំ ។

សុត្តន្តកាដ៏ធំ ។

[១៧១] ចត្តារិ សទ្ធានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ

ទុក្ខនិរោធ�ោ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា ។

[១៧២] តត្ថ តតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។

តណ្ហា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

ភិក្ខុ មានចិត្តឡើយណាយចាតបីតិហើយ ប្រកបដោយទេវតា មាន
 ស្មារតីល្អ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយប្រពៃ បានខ្លួនឡើយដោយនាមកាយ
 ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបានឈានទី ៣ នោះ ថា
 បុគ្គលដែលបានឈានទី ៣ វេមន៍ប្រកបដោយទេវតា មានស្មារតីល្អ
 មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ដូច្នេះ ព្រោះហេតុនៃឈានទី ៣ ណា ក៏
 បានដល់នូវឈានទី ៣ នោះ ភិក្ខុបានលះបង់សុខនិងទុក្ខអស់ហើយ មាន
 សោមនស្សនិងសោមនស្សអស់ហើយ ក្នុងកាលមុន ក៏បានដល់នូវឈាន
 ទី ២ មានវេទនាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ គឺទេវតា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ
 ដោយទេវតា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទាអរិយសច្ចំ ។

ចរ សុត្តន្តកាដ៏ធំ ។

[១៧១] សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធបដិបទា ១

ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទា ១ ។

[១៧២] ចណ្ហាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។

តណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៧៣] តត្ថ កតមំ ទុត្តំ ។ អវសេសា ធន
 កិលេសសា អវសេសា ធន អកុសលា ធម្មា វិហារំ ធន
 កុសលមូលានំ សាសវាធនំ អវសេសា ធន សាសវា
 កុសលា ធម្មា សាសវា ធន កុសលាកុសលានំ
 ធម្មានំ វិហាកា យេ ធន ធម្មា តិរិយា លេវ កុសលា
 ធាកុសលា ធន ធន កម្មវិហាកា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ
 វុច្ឆតិ ទុត្តំ ។

[១៧៤] តត្ថ កតមោ ទុត្តនិរោធា ។ តណ្ហា-
 យ បហានំ អយំ វុច្ឆតិ ទុត្តនិរោធា ។

[១៧៥] តត្ថ កតមា ទុត្តនិរោធតាមិនី បដិ-
 បដា ។ វេទំ កិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ការវតំ ធម្មាធិកំ អបចយតាមី ធម្មិកតានំ បហា-
 នាយ បវមាយ ភូមិយា ចត្តិយា វិវិច្ឆេវ តាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុត្តាប-
 ដិវេទំ ធម្មាធិកំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មាធិដ្ឋំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។

[១៧៦] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាតិរិយា មិន
 មែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះ
 ហៅថា ទុក្ខ ។

[១៧៧] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 ការលះបង់តណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

[១៧៨] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទ តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា កិត្តកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរដ្ឋាន
 ជាទីស្រាច់ស្រង់ ដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងរឿង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
 ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 ក៏បានដល់នូវបឋមដ្ឋាន ជាទុក្ខាបដិបទខ្លះកិច្ច សម័យនោះ មគ្គមាន
 អង្គ ៨ គឺ សម្មាធិដ្ឋំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏ត្រឹមត្រូវ ។

[១៧៦] តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យា បញ្ញា
 បដិធនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្ខន្ធិ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ អយំ
 វុទ្ធីតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៧៧] តត្ថ កតមា សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ
 តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បោ មក្ខន្ធិ មក្ខ-
 បរិយាបដ្ឋំ អយំ វុទ្ធីតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

[១៧៨] តត្ថ កតមា សម្មាវាចា ។ យា តត្ថ-
 ហំ វិចិទុទ្ធវិគេហំ អារតិ វិតិ បដិវិតិ វេមណី
 អតិរិយា អតរណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ
 សេតុយានោ សម្មាវាចា មក្ខន្ធិ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ អយំ
 វុទ្ធីតិ សម្មាវាចា ។

[១៧៩] តត្ថ កតមា សម្មាគម្មន្តោ ។ យា
 តីហំ កាយទុទ្ធវិគេហំ អារតិ វិតិ បដិវិតិ វេមណី
 អតិរិយា អតរណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ
 សេតុយានោ សម្មាគម្មន្តោ មក្ខន្ធិ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ
 អយំ វុទ្ធីតិ សម្មាគម្មន្តោ ។

[១៧៦] បណ្ណាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា ការជឿច្បាស់ ។ បេ ។ ការប៉ិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការ
 យល់ត្រូវ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
 នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៧៧] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីគ្រិះរិះ សេចក្តីគ្រិះរិះផ្សេង ។ ។ បេ ។ សេចក្តីគ្រិះរិះត្រូវ ជាអង្គ
 នៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

[១៧៨] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវាចា តើដូចម្តេច ។
 ការជឿ ការគិតចេញ ការចៀស ការរៀន ចាកវិចិទុទ្ធវិគេហំ ២ គឺ
 កិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
 វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការពោលត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ
 ណា នេះហៅថា សម្មាវាចា ។

[១៧៩] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាគម្មនៈ តើដូចម្តេច ។
 ការជឿ ការគិតចេញ ការចៀស ការរៀន ចាកកាយទុទ្ធវិគេហំ ៣ គឺ
 កិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
 វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការពោលត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
 នេះហៅថា សម្មាគម្មនៈ ។

[១៨០] តត្ថ តតមោ សម្មាណជីវោ ។ យោ
 មិច្ឆាណជីវា អារតិ វិវតិ បដិវិវតិ វេមណី អតតិយា
 អតតរណំ អនន្តរាបន្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយាតោ
 សម្មាណជីវោ មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបន្នំ អយំ វុត្ថតិ
 សម្មាណជីវោ ។

[១៨១] តត្ថ តតមោ សម្មាវាយាមោ ។ យោ
 តេតសិកោ វិរិយារម្មោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វិ-
 រិយសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបន្នំ អយំ វុត្ថតិ
 សម្មាវាយាមោ ។

[១៨២] តត្ថ តតមា សម្មាសតិ ។ យា សតិ
 អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈន្តោ
 មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបន្នំ អយំ វុត្ថតិ សម្មាសតិ ។

[១៨៣] តត្ថ តតមោ សម្មាសមាធិ ។ យា
 ចិត្តស្ស មិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈ-
 ន្តោ មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបន្នំ អយំ វុត្ថតិ សម្មាសមាធិ ។
 អយំ វុត្ថតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា អវសសា
 ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ សម្មយុត្តា ។

[១៨០] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាណជីវៈ តើដូចម្តេច ។
 ការរាង ការគេចចេញ ការចៀស ការវៀរ ចាកការចិត្តមជ្ឈិកខុស
 គឺកិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
 វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការចិត្តមជ្ឈិកត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុង
 មគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាណជីវៈ ។

[១៨១] បណ្តាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ការប្រាព្ធភ្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្តី
 ព្យាយាមត្រូវ វិរិយសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
 នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។

[១៨២] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។
 ការលឺក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ សតិគឺត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈន្ត ជា
 អង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[១៨៣] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។
 ការតំកល់ចិត្ត ។ បេ ។ សមាធិត្រូវ សមាធិសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ
 រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែល
 សម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា (គឺហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិ-
 បដិបទាដែរ) ។

[១៨៤] តត្ថ តតតោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា ច អវសេសា តិលេសា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខ-
សមុទយោ ។

[១៨៥] តត្ថ តតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
អកុសលា ធម្មា តីណិ ច កុសលមូលានិ សាស-
វានិ អវសេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា សា-
សវា ច កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចាតា យេ ច
ធម្មា តតិយា លេវ កុសលា ធាកុសលា ន ច
តត្ថវិចាតា សព្វញ្ច វុច្ច វេទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

[១៨៦] តត្ថ តតតោ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។ តណ្ហា-
យ ច អវសេសានញ្ច តិលេសានំ បហានំ អយំ
វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។

[១៨៧] តត្ថ តតតោ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិ-
បដា ។ វេទំ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
ការេតិ និយ្យានំកំ អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហាធាយ
បវេមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិចេវ តាមេហិ ។ បេ ។
បវេមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
នន្ទាភិក្ខុំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ហោតិ

[១៨៤] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហានិងពួកតិលេសដ៏សេស នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៨៥] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
អកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលតាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ភាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈក្តី ពួក
វិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌តាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ភាសវៈក្តី តាំងពួកធម៌ណា ដែលជាតិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
អកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី ប្រឆាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៨៦] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះនូវតណ្ហាផង នូវតិលេសតាំងឡាយដ៏សេសផង នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

[១៨៧] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា
តើដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចាម្រើនលោកុត្តរជ្ជពន្ធ
ជាទីស្រាចស្រង់ ដល់ទៅការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិតាំងឡាយ
ដើម្បីដល់នូវបវេមក្ខមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមតាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
នូវបវេមជ្ជពន្ធ ជាទុក្ខាបដិបទាខន្ធតិក្ខុ សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ

សម្បទានិក ។ បេ ។ សម្បទានិក អយំ វុត្តតិ ទុក្ខនិ-
រោធតាមិទំ បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតា-
មិទំយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[១៨៨] តត្ថ តត្ថមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា ច អវសេសា ច តិលេសា អវសេសា ច
អត្ថសលា ធម្មា អយំ វុត្តតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៨៩] តត្ថ តត្ថមំ ទុក្ខំ ។ តិលា ច ត្ថសល-
មូលានិ សាសវានិ អវសេសា ច សាសវា ត្ថសលា
ធម្មា សាសវា ច ត្ថសលាត្ថសលានំ ធម្មានំ វិចា-
តា យេ ច ធម្មា តិរិយា ទេវត្ថសលា ធាត្ថសលា
ន ច តត្ថវិចាតា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ វុត្តតិ ទុក្ខំ ។

[១៩០] តត្ថ តត្ថមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហាយ
ច អវសេសានញ្ច តិលេសានំ អវសេសានញ្ច អត្ថ-
សលានំ ធម្មានំ បហានំ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខនិរោធា ។

[១៩១] តត្ថ តត្ថមោ ទុក្ខនិរោធតាមិទំ បដិ-
បទា ។ វេទំ តិក្ខុ យស្មី សមយេ លោក្ខត្ថំ ឈានំ
កាវេតិ និយ្យានំកំ អបរយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហាធា-
យ បវមាយ ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិដ្ឋេវ កាមេហំ ។ បេ ។

សម្បទានិក ។ បេ ។ សម្បទានិក កំភើតោន រះហៅថា ទុក្ខនិរោធតា-
មិទំបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិទំបដិ-
បទា (កំហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិទំបដិបទាដែរ) ។

[១៨៨] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហាត្ថី ពួកតិលេសដ៏សេសត្ថី ពួកអត្ថសលធម៌ដ៏សេសត្ថី នេះហៅ
ថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៨៩] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
កុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌និងអកុ-
សលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា
ដែលជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី
រូបទាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៩០] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតា តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលៈ នូវតណ្ហាត្ថី នូវពួកតិលេសដ៏សេសក្តី នូវពួកអត្ថសលធម៌
ដ៏សេសក្តី នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតា ។

[១៩១] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិទំបដិបទា
តើដូចម្តេច ។ សម័យណា គិតក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោក្ខត្ថ-
ដ្ឋាន ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះខ្ចីទាំង
ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមកម្មិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

បឋមំ ឈានំ ទុច្ចសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
 ទុក្ខាភិញ្ញាណំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ហោតិ
 សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុត្ថុតិ ទុក្ខ-
 និរោធតាមិនំ បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតា-
 មិនិយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[១៧២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
 តណ្ហា ច អវសេសា ច តិលេសា អវសេសា ច
 អកុសលា ធម្មា តីណិ ច កុសលមូលានំ សាស-
 វានំ អយំ វុត្ថុតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៧៣] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
 សាសវា កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុស-
 លានំ ធម្មានំ វិចារកា យេ ច ធម្មា តិរិយា លេវ
 កុសលា ឆាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា សព្វញ្ញ
 រូបំ វេទំ វុត្ថុតិ ទុក្ខំ ។

[១៧៤] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។ តណ្ហាយ
 ច អវសេសានញ្ច តិលេសានំ អវសេសានញ្ច អកុ-
 សលានំ ធម្មានំ តណ្ហានញ្ច កុសលមូលានំ សាស-
 វានំ បហានំ អយំ វុត្ថុតិ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។

ក៏បានដល់បឋមដ្ឋាន ជាទុក្ខាបដិបទាទុក្ខាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមាន
 អង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខ-
 និរោធតាមិនបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្តជាយទុក្ខនិរោធតា-
 មិនបដិបទា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទាដែរ) ។

[១៧២] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
 តណ្ហាភ្នំ ពួកតិលេសដ៏សេសភ្នំ ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសភ្នំ កុសលមូល
 តាំង៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៧៣] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភ្នំ ពួកវិបាក នៃ
 កុសលធម៌ និងអកុសលធម៌តាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ
 តាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល
 មិនមែនកម្មវិបាកភ្នំ ប្រតាំងអស់ភ្នំ នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៧៤] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធត តើដូចម្តេច ។
 តិរិយាលៈ ខ្យល់តណ្ហាភ្នំ ខ្យល់ពួកតិលេសដ៏សេសភ្នំ ខ្យល់ពួកអកុសលធម៌
 ដ៏សេសភ្នំ ខ្យល់ពួកកុសលមូលតាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ
 នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធត ។

[១៩៥] តត្ថ តតតមា ទុក្ខនិរោធតាមិធិ បដិ-
 បទា ។ នំន កិក្ក យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ភាវេតិ និយ្យានំកំ អបធមយតាមី និដ្ឋិតតានំ បហា-
 នាយ បវមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ តាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិ-
 បទំ ទទ្ធាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុត្ថតិ
 ទុក្ខនិរោធតាមិធិ បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិ-
 រោធតាមិធិយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[១៩៦] តត្ថ តតតមា ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា
 ច អវសេសា ច តិលេសា អវសេសា ច អក្ក-
 សលា ធម្មា តីណិ កុសលមូលានំ សាសវានំ អវ-
 សេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា អយំ វុត្ថតិ
 ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៩៧] តត្ថ តតតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា កុស-
 លាកុសលានំ ធម្មានំ វិចារតា យេ ច ធម្មា តិរិយា
 នេវ កុសលា ធាកុសលា ន ច កម្មវិចារតា សត្វតា
 រូបំ នំន វុត្ថតិ ទុក្ខំ ។

[១៩៥] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិធិបដិបទា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា កិក្ក ក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរដ្ឋាន
 ជាឈ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកព្វនឿវ ដើម្បីលះទិដ្ឋិតាំងឡាយ
 ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកតាមតាំងឡាយ ។ បេ ។ កំប៉ាន
 ដល់បឋមដ្ឋាន ជាទុក្ខាបដិបទាទទ្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៨
 គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខ-
 និរោធតាមិធិបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្ត ដោយទុក្ខនិរោធតា-
 មិធិបដិបទា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិធិបដិបទាដែរ) ។

[១៩៦] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
 តណ្ហាគឺ ពួកតិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសល-
 មូលតាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៩៧] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 វិចារនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌តាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈក្តី តាំងពួកធម៌ណា ដែលជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
 អកុសល មិនមែនកម្មវិចារក្តី ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៩៨] តត្ថ កតតមា ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហា-
 យ ធម៌ អវសេសានញ្ច តិលេសានំ អវសេសានញ្ច
 អកុសលានំ ធម្មានំ តណ្ហានញ្ច កុសលមូលានំ
 សាសវានំ អវសេសានញ្ច សាសវានំ កុសលានំ
 ធម្មានំ បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធា ។

[១៩៩] តត្ថ កតតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិ-
 បទា ។ ឥធម៌ កិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
 លានំ ការេតិ និយ្យានិតំ អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ
 បហាធាយ បវមាយ ក្រមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ តា-
 មេហិ ។ បេ ។ បវមំ លានំ ទុបសម្បជ្ឈំ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ធម្មាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ
 មត្តោ ហោតិ សម្មានិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ
 អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា អវសេសា
 ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[២០០] ចត្តារិ សព្វានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ
 ទុក្ខនិរោធា ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា ។

[២០១] តត្ថ កតតមា ទុក្ខសមុទយោ ។
 តណ្ហា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៩៨] បណ្ណាសច្ចៈចាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 កិរិយាលៈ ទូតណាត្តិ ទូត្ថកតិលេសដីសេសក្តី ទូត្ថកអកុសលធម៌ដី
 សេសក្តី ទូត្ថកកុសលមូលចាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈក្តី
 ទូត្ថកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈដីសេសក្តី នេះហៅថា
 ទុក្ខនិរោធ ។

[១៩៩] បណ្ណាសច្ចៈចាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា
 តើដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជពន្ធ
 ជាខ្សែព្រួញៈ ដល់ខ្សែការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិចាំង
 ឡាយ ដើម្បីដល់ទូបបមក្ខមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមចាំងឡាយ ។ បេ ។
 ក៏បានដល់បមជ្ជពន្ធ ជាទុក្ខាបដិបទាឡានភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមាន
 អង្គ ៨ ប្រការ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏ក៏តមាន នេះ
 ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា ពួកធម៌ដីសេស ដែលសម្បយុត្តដោយ
 ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទាដែរ) ។

[២០០] សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធ ១
 ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា ១ ។

[២០១] បណ្ណាសច្ចៈចាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
 តណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[២០២] តត្ថ តតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច ចិ-
 លេសា អវសេសា ច អកុសលា ធម្មា តីលំ ច
 កុសលមូលានិ សាសវានិ អវសេសា ច សាសវា
 កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុសលានិ
 ធម្មានំ វិចាគា យេ ច ធម្មា តតិយា លេវ កុសលា
 ធាកុសលា ន ច កម្មវិចាគា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ
 វុច្ឆតិ ទុក្ខំ ។

[២០៣] តត្ថ តតមោ ទុក្ខានិរោធ�ោ ។ តណ្ហា-
 យ បហានំ អយំ វុច្ឆតិ ទុក្ខានិរោធ�ោ ។

[២០៤] តត្ថ តតមា ទុក្ខានិរោធតាមិនំ បដិ-
 បទា ។ វេទំ កិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរ
 យានំ កាវេតំ និយ្យានំកំ អបចយតាមី និដ្ឋិតតានំ
 បហាធាយ បវេមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ តា-
 មេហា ។ បេ ។ បវេមំ យានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ធម្មាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ បញ្ចង្គិកោ
 មត្តោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយា-
 មោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

[២០៥] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 តិលេសដីសេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដីសេសក្តី ពួកកុសលមូលតាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដីសេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌នឹងអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងអាសវៈក្តី តាំងពួកធម៌ណា ដែលជាតិវិយា មិនមែនកុសល មិន
 មែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី ប្រតាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[២០៦] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 តិវិយាលះចង់ទូរតណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

[២០៧] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមីបដិបទា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា កិក្ខុក៏សាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ឈាន
 ជានិយ្យានិកៈ ដល់ទូរការមិនសន្យុកតូចឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិតាំងឡាយ
 ដើម្បីដល់ទូរឫបមក្ខមិ ស្លាប់ស្លាប់ចាកកាយតាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
 ទូរឫបមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៥
 គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ
 ក៏កើតមាន ។

[២០៥] តត្ថ កតតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យោ បញ្ញា
 បដាធនា ។ បេ ។ អមោយោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ
 សម្មាទិដ្ឋិ ។

[២០៦] តត្ថ កតតមា សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ
 តត្តោ វិតត្តោ សម្មាសង្កប្បោ ។ បេ ។ មក្កន្តំ មក្ក-
 បរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

[២០៧] តត្ថ កតតមា សម្មាវាយាមោ ។ យោ
 ចេតសិកោ វិរិយារម្មោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ
 វិរិយសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ
 សម្មាវាយាមោ ។

[២០៨] តត្ថ កតតមា សម្មាសតិ ។ យោ សតិ
 អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ
 មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

[២០៩] តត្ថ កតតមា សម្មាសមាធិ ។ យោ
 ចិត្តស្ស ចិត្តិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោ-
 ជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មា-
 សមាធិ ។

[២០៥] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការឆោធាណាធមិ ការ
 យល់ត្រូវ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
 នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[២០៦] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីជញ្ជាំង សេចក្តីត្រិះរិះ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ។ បេ ។ ជាអង្គនៃមគ្គ
 រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

[២០៧] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូចម្តេច ។
 ការប្រាត្រឡាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្តីឡាយាមត្រូវ
 វិរិយសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា
 សម្មាវាយាមៈ ។

[២០៨] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។
 ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរលឹកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈន្ត
 ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[២០៩] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។
 ការគិតលំចិត្ត ។ បេ ។ សមាធិត្រូវ សមាធិសម្ពោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ
 រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា អវ-
សេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនំយា បដិបទាយ
សម្បយុត្តា ។ បេ ។

[២០០] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា-
ច អវសេសា ច តិលេសា អវសេសា ច អត្យ-
សលា ធម្មា តីណិ ច តុសលម្ធលានិ សាសវានិ
អវសេសា ច សាសវា តុសលា ធម្មា អយំ វុច្ចតិ
ទុក្ខសមុទយោ ។

[២០១] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា តុ-
សលាតុសលានំ ធម្មានំ វិចាតា យេ ច ធម្មា តិវិ-
យា ខេវ តុសលា ធាតុសលា ន ច កម្មវិចាតា
សត្វក្ខ រូបំ វេទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

[២០២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហា-
យ ច អវសេសានក្ខ តិលេសានំ អវសេសានក្ខ
អត្យសលានំ ធម្មានំ តីណ្ណ្ណក្ខ តុសលម្ធលានំ
សាសវានំ អវសេសានក្ខ សាសវានំ តុសលានំ
ធម្មានំ បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធា ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនំបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេសដែលសម្បយុត្ត
ដោយទុក្ខនិរោធតាមិនំបដិបទា (ត្រូវហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនំបដិបទាដែរ)
។ បេ ។

[២១០] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហាភ្នំ ពួកតិលេសដ៏សេសភ្នំ ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសភ្នំ ពួកកុសល-
មូលតាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភ្នំ នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[២១១] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួកវិបាក
នៃកុសលធម៌និងអកុសលធម៌តាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ
តាំងពួកធម៌ណា ដែលជាភិវិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល
មិនមែនកម្មវិបាកភ្នំ ប្រតាំងអស់ភ្នំ នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[២១២] បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
ភិវិយាលរបស់ទូតណ្ហាភ្នំ ទូតពួកតិលេសដ៏សេសភ្នំ ទូតពួកអកុសលធម៌
ដ៏សេសភ្នំ ទូតពួកកុសលមូលតាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភ្នំ
ទូតពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភ្នំ នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

(២០៣) តត្ថ កតតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនិ បដិ-
 បទា ។ ឥធិ កំត្តុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ការេតិ និយ្យានិកំ អបធម្មតាមី និដ្ឋិតតានំ បហា-
 ធាយេ បវេមាយ ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បវេមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធ វិហារតិ ទុក្ខាប-
 និបទំ ធន្ទាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ បញ្ចង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ
 សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតា-
 មិនិ បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា
 បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

(២០៤) ចត្តារិ សទ្ធានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ
 ទុក្ខនិរោធា ទុក្ខនិរោធតាមិនិ បដិបទា ។

(២០៥) តត្ថ កតតមា ទុក្ខសមុទយោ ។
 តណ្ហា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

(២០៦) បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ ខោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា
 ភើដ្ឋចម្ពេច ។ សាមីយេណា កំកុក្កន៍សាសនាខេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជក្ខន្ធ
 ជាទិយ្យានិកៈ ដល់រូបការបិទសទ្យុកព្វទេវ្យ័ន ដើម្បីលះទិដ្ឋិតាំងឡាយ
 ដើម្បីដល់រូបបរល្លោ រូបស្លាត់ចាកតាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
 បវេមជ្ឈក ជាទុក្ខាបនិបទាទុក្ខាភិញ្ញា សមីយេខោះ មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ
 សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ក៏
 កើតមាន ខេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា ពួកធម៌នីសេស ដែល
 សម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិបទា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនិបដិ-
 បទាដែរ) ។

(២០៧) សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធិ ១ ទុក្ខ-
 និរោធតាមិនិបដិបទា ១ ។

(២០៨) បណ្ណាសច្ចៈតាំង ៤ ខោះ ទុក្ខសមុទ័យ ភើដ្ឋចម្ពេច ។
 តណ្ហា ខេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[២០៦] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
 តិលេសា អវសេសា ច អកុសលា ធម្មា តិលា
 ច កុសលមូលាធិ សាសវាធិ អវសេសា ច សាស-
 វា កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុសលាធិ
 ធម្មាធិ វិហាតា យេ ច ធម្មា តិរិយា លេវ កុស-
 លា នាកុសលា ធិ ច កម្មវិហាតា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ
 វុទ្ធតិ ទុក្ខំ ។

[២០៧] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធោ ។ តណ្ហា-
 យ បហាធិ អយំ វុទ្ធតិ ទុក្ខនិរោធោ ។

[២០៨] តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិ-
 បទា ។ វេទំ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
 លាធិ កាវេតិ និយ្យាធិតំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតាធិ
 បហាធាយ បវេមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ តា-
 មេហិ ។ បេ ។ បវេមំ លាធិ ឧបសម្បជ្ជំ វិហរតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ទុក្ខាតិញ្ញំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេហោ ហោតិ អយំ វុទ្ធតិ ទុក្ខនិរោធ-
 តាមិនី បដិបទា ។ បេ ។

[២០៩] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កិលេសដ៏លេសក្តី ពួកកុសលធម៌ដ៏លេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងពសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដ៏លេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងពសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាតិរិយា មិន
 មែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះ
 ហៅថា ទុក្ខ ។

[២១០] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 តិរិយាលះបង់នូវតណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

[២១១] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរដ្ឋាន
 ជាដ៏យូរទឹកៈ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
 ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 ក៏បានដល់នូវបឋមដ្ឋាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ ជស្សៈ
 ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះហៅថា
 ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា ។ បេ ។

[២០៨] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា
 ច អវសេសា ច តិលេសា អវសេសា ច អក្ក-
 សលា ធម្មា តីណំ ច កុសលមូលានំ សាសវានំ
 អវសេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា អយំ វុត្ថតិ
 ទុក្ខសមុទយោ ។

[២២០] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា កុស-
 លាកុសលានំ ធម្មានំ វិចារោ យេ ច ធម្មា តិរិយា
 នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិចារោ សព្វ-
 ញ រូបំ វេទំ វុត្ថតិ ទុក្ខំ ។

[២២០] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។ តណ្ហា-
 យ ច អវសេសានញ តិលេសានំ អវសេសានញ
 អក្កសលានំ ធម្មានំ តិណ្ឌានញ កុសលមូលានំ សា-
 សវានំ អវសេសានញ សាសវានំ កុសលានំ ធម្មានំ
 បហានំ អយំ វុត្ថតិ ទុក្ខនិរោធ�ោ ។

[២២២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិ-
 បដា ។ វេទ តិក្ក យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ការេតិ និយ្យានេតំ អបចយតាមី និដ្ឋិតានំ បហានា-
 យ បថោយ ក្នុងិយា បត្តិយា វិវិក្កេវ តាមេហិ ។ បេ ។

[២១៨] បណ្ណាសច្ចៈចានំ ២ នោះ ទុក្ខសមុទយ តើដូចម្តេច ។
 តណ្ហាត្ថី ពួកតិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសល-
 មូលចានំ ញ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា ទុក្ខសមុទយ ។

[២២០] បណ្ណាសច្ចៈចានំ ២ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 វិបាកនៃធម៌ចានំឡាយ ជាសកុសលនិងអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈក្តី ចានំពួកធម៌ណា ដែលជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
 អកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបចានំអសក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[២២១] បណ្ណាសច្ចៈចានំ ២ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 តិរិយាលះ ខ្យល់តណ្ហាត្ថី ខ្យល់តិលេសដ៏សេសក្តី ខ្យល់អកុសលធម៌
 ដ៏សេសក្តី ខ្យល់ពួកកុសលមូលចានំ ញ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី
 ខ្យល់ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា
 ទុក្ខនិរោធ ។

[២២២] បណ្ណាសច្ចៈចានំ ២ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនំបដិបដា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជោន
 ជាមិយ្យានិកៈ ដល់ខ្យល់ការមិនសន្យាក្នុងឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិចានំ
 ឡាយ ដើម្បីដល់ខ្យល់បឋមក្នុង ស្រូបស្វាត់ចាកកាមចានំឡាយ ។ បេ ។

បឋមំ ឈានំ ទុបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ទុក្ខាមជ្ជមំ ទុក្ខា-
 ភិក្ខុំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេ-
 ហោ ហោតិ អយំ វុត្ថតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា ។

អភិធម្មបទដ្ឋកថា ។

[២២៣] ចត្តារិ អរិយសច្ចានំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ
 ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធនោ អរិយសច្ចំ
 ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា អរិយសច្ចំ ។ ចតុទ្ធី អរិ-
 យសច្ចានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ
 អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[២២៤] សមុទយសច្ចំ អកុសលំ មគ្គសច្ចំ កុ-
 សលំ និរោធសច្ចំ អព្យាកតំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា
 កុសលំ សិយា អកុសលំ សិយា អព្យាកតំ ។ ទ្វេ
 សច្ចា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា និរោធសច្ចំ
 ន វត្ថុតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិមិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិមិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តន្តិមិ ទុក្ខសច្ចំ សិយា សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ

ក៏បានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាមជ្ជមតាទ្វាភិក្ខុ សម័យនោះ ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនឈឺមាយ ក៏កើតមាន នេះហៅថា
 ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទា ។

ចប់ អភិធម្មបទដ្ឋកថា ។

[២២៥] អរិយសច្ច ៤ គឺ ទុក្ខអរិយសច្ច ១ ទុក្ខសមុទយអរិយ-
 សច្ច ១ ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ១ ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទាអរិយសច្ច ១ ។
 បណ្តាអរិយសច្ចទាំង ៤ អរិយសច្ច ជាគុសលប៉ុន្មាន ជាអគុសល
 ប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប៉ុន្មាន មិន
 មានសត្រូវប៉ុន្មាន ។

[២២៦] សមុទយសច្ច ជាអគុសល មគ្គសច្ច ជាគុសល
 និរោធសច្ច ជាអព្យាក្រឹត ទុក្ខសច្ច ជាគុសលក៏មាន ជាអគុសល
 ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សច្ចៈ ៤ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា
 ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងឡើយ ទុក្ខសច្ចៈ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន

សិយា ន វត្ថុចំ សុទ្ធាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ អទុក្ខមសុទ្ធាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ ។ ទ្វេ សច្ចា វិចារកធម្ម-
 ធម្មា ឯរោធសច្ចំ នេវ វិចារកធនវិចារកធម្មធម្មំ ទុក្ខ-
 សច្ចំ សិយា វិចារកំ សិយា វិចារកធម្មធម្មំ សិយា
 នេវ វិចារកធនវិចារកធម្មធម្មំ ។ សមុទយសច្ចំ អទុចា-
 និទ្ធានាធិយំ ទ្វេ សច្ចា អទុចានិទ្ធានាធិយា
 ទុក្ខសច្ចំ សិយា ឧចានិទ្ធានាធិយំ សិយា អ-
 ទុចានិទ្ធានាធិយំ ។ សមុទយសច្ចំ សង្ក្ខិល្លស-
 ង្កិលេសិកំ ទ្វេ សច្ចា អសង្កិល្លសង្កិលេសិកា
 ទុក្ខសច្ចំ សិយា សង្កិល្លសង្កិលេសិកំ សិយា
 អសង្កិល្លសង្កិលេសិកំ ។ សមុទយសច្ចំ សវិ-
 តត្តសវិចារំ ឯរោធសច្ចំ អវិតត្តអវិចារំ មក្ខសច្ចំ

មិនគួរគោរពថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានវិចារ-
 ធម៌ជាប្រក្រតី និរោធសច្ច មិនមែនជាវិចារ តាំងមិនមែនមានវិចារធម៌
 ជាប្រក្រតី ទុក្ខសច្ច ជាវិចារក៏មាន មានវិចារធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មិន
 មែនជាវិចារ តាំងមិនមែនមានវិចារធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន ។ សមុទយសច្ច
 ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស មានគណ្តាជាដើមមិនបានកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាទាន សច្ចៈ ២ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកប
 ដោយតិលេស មានគណ្តាជាដើមមិនបានកាន់យកហើយ តាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់វេទនាទាន ទុក្ខសច្ច ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស
 មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាទានក៏មាន
 ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយតិលេស មានគណ្តាជាដើមមិនបានកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់វេទនាទានក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាធម៌
 សៅហ្មង តាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សច្ចៈ ២ ជាធម៌មិនសៅហ្មង
 តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទុក្ខសច្ច ជាធម៌សៅហ្មង តាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ជាធម៌មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ។ សមុទយសច្ច ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយមិនរឹតត្បូង តាំងជាមួយនឹង
 វិចារៈ និរោធសច្ច ជាធម៌មិនមានរឹតត្បូង តាំងមិនមានវិចារៈ មក្ខសច្ច

សិយា សវិតត្តសវិចារ សិយា អវិតត្តវិចារមន្ត សិយា
 អវិតត្តអវិចារ ធុត្តសច្ច សិយា សវិតត្តសវិចារ សិយា
 អវិតត្តវិចារមន្ត សិយា អវិតត្តអវិចារ សិយា ធុ
 វត្តង្គ សវិតត្តសវិចារន្តិប អវិតត្តវិចារមន្តន្តិប អវិតត្ត
 អវិចារន្តិប ។ ទ្វេ សទ្ធា សិយា បីតិសហគតា សិយា
 សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា និរោធស
 ច្ច ន វត្តង្គ បីតិសហគតន្តិប សុខសហគតន្តិប
 ឧបេក្ខាសហគតន្តិប ធុត្តសច្ច សិយា បីតិសហគត
 សិយា សុខសហគត សិយា ឧបេក្ខាសហគត
 សិយា ធុ វត្តង្គ បីតិសហគតន្តិប សុខសហគតន្តិប
 ឧបេក្ខាសហគតន្តិប ។ ទ្វេ សទ្ធា នេវ ធុស្សនេន ធុ
 ការវនាយ បហាតត្វា សមុទយសច្ច សិយា ធុស្សនេន
 បហាតត្វ សិយា ការវនាយ បហាតត្វ ធុត្តសច្ច សិ
 យា ធុស្សនេន បហាតត្វ សិយា ការវនាយ បហាតត្វ
 សិយា នេវ ធុស្សនេន ធុ ការវនាយ បហាតត្វ ។ ទ្វេ
 សទ្ធា នេវ ធុស្សនេន ធុ ការវនាយ បហាតត្វ ហេតុកា
 សមុទយសច្ច សិយា ធុស្សនេន បហាតត្វ ហេតុកា

ជាធម៌ប្រព្រឹត្តិវេជាមួយនឹងវិភក្តៈ តាំងជាមួយនឹងវិចារក៏មាន ជាធម៌មិន
 មានវិភក្តៈ មានត្រឹមតែវិចារក៏មាន ជាធម៌មិនមានវិភក្តៈ តាំងមិនមាន
 វិចារក៏មាន ធុត្តសច្ច ជាធម៌ប្រព្រឹត្តិវេជាមួយនឹងវិភក្តៈ តាំងជាមួយនឹង
 វិចារក៏មាន ជាធម៌មិនមានវិភក្តៈ មានត្រឹមតែវិចារក៏មាន ជាធម៌មិនមាន
 វិភក្តៈ តាំងមិនមានវិចារក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តិវេជាមួយនឹង
 វិភក្តៈ តាំងជាមួយនឹងវិចារផង ថា មិនមានវិភក្តៈ មានត្រឹមតែវិចារផង
 ថា មិនមានវិភក្តៈ តាំងមិនមានវិចារផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាធម៌ក៏ត្រាម
 ដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
 មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រម
 ដោយសុខផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងឡើយ ធុត្តសច្ច កើតព្រម
 ដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
 មាន មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខ
 ផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលដោយ
 ទស្សនៈ តាំងមិនគួរពោលដោយការវនា សមុទយសច្ច គួរពោលដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន គួរពោលដោយការវនាក៏មាន ធុត្តសច្ច គួរពោលដោយទស្សនៈក៏មាន
 គួរពោលដោយការវនាក៏មាន មិនគួរពោលដោយទស្សនៈ តាំងមិនគួរ
 ពោលដោយការវនា ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរពោលដោយទស្សនៈ តាំងមិនគួរ
 ពោលដោយការវនា សមុទយសច្ច មានហេតុគួរពោលដោយទស្សនៈក៏មាន

សិយា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុតំ ធុត្តសង្ខំ សិយា
 ធិស្សនេន បហាតត្វហេតុតំ សិយា ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុតំ សិយា នេវ ធិស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហាតត្វហេតុតំ ។ សមុទយសង្ខំ អាចយតាមិ
 មក្កសង្ខំ អបចយតាមិ និរោធសង្ខំ នេវាចយតាមិ
 នាបចយតាមិ ធុត្តសង្ខំ សិយា អាចយតាមិ សិយា
 នេវាចយតាមិ នាបចយតាមិ ។ មក្កសង្ខំ សេត្តំ តិណិ
 សទ្ធា នេវ សេត្តា នាសេត្តា ។ សមុទយសង្ខំ បរិត្តំ
 ទ្វេ សទ្ធា អប្បមាណា ធុត្តសង្ខំ សិយា បរិត្តំ សិយា
 មហាត្តតំ ។ និរោធសង្ខំ អនាម្ពណំ មក្កសង្ខំ អប្ប-
 មាណារម្មណំ សមុទយសង្ខំ សិយា បរិត្តារម្មណំ សិ-
 យា មហាត្តតារម្មណំ ន អប្បមាណារម្មណំ សិយា ន
 វត្តង្គំ បរិត្តារម្មណន្តិបំ មហាត្តតារម្មណន្តិបំ ធុត្តសង្ខំ
 សិយា បរិត្តារម្មណំ សិយា មហាត្តតារម្មណំ សិយា
 អប្បមាណារម្មណំ សិយា ន វត្តង្គំ បរិត្តារម្មណន្តិបំ
 មហាត្តតារម្មណន្តិបំ អប្បមាណារម្មណន្តិបំ ។ ស-
 មុទយសង្ខំ ហីនំ ទ្វេ សទ្ធា បណីតា ធុត្តសង្ខំ

មានហេតុគួរលះដោយការនា ក៏មាន ទុក្ខសច្ច មានហេតុគួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះ
 ដោយទស្សនៈ ពុំដឹងមិនគួរលះដោយការនាក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើង មក្កសច្ច ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង និរោធស-
 ច្ច មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ពុំដឹងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុង
 ឡើង ទុក្ខសច្ច ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក
 ក្នុងឡើង ពុំដឹងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ។ មក្កសច្ច ជា
 របស់សេតុប្បក្កល សច្ចៈញ មិនមែនជារបស់សេតុប្បក្កល ពុំដឹងមិនមែនជា
 របស់អសេតុប្បក្កល ។ សមុទយសច្ច មានសភាពក្នុងនាម សច្ចៈ ២ ប្រ-
 មាណមិនបាន ទុក្ខសច្ច មានសភាពក្នុងនាមក៏មាន ដល់នូវសភាពធីក៏
 មាន ។ និរោធសច្ច មិនមានការម្នួល មក្កសច្ច មានការម្នួលប្រមាណ
 មិនបាន សមុទយសច្ច មានការម្នួលក្នុងនាមក៏មាន មានការម្នួលដល់នូវ
 សភាពធី តែមិនមែនមានការម្នួលប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោល
 ថា មានការម្នួលក្នុងនាមធី ថា មានការម្នួលដល់នូវសភាពធីធីក៏មាន
 ទុក្ខសច្ច មានការម្នួលក្នុងនាមក៏មាន មានការម្នួលដល់នូវសភាពធីក៏មាន
 មានការម្នួលប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោលថា មានការម្នួលក្នុង
 នាមធី ថា មានការម្នួលដល់នូវសភាពធីធី ថា មានការម្នួលប្រមាណ
 មិនបានធីក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ថេកតាប សច្ចៈ ២ ដ៏ទុក្ខម ទុក្ខសច្ច

សិយា ហ្នំ ឯ សិយា មជ្ឈិមំ ។ ឯរោធសត្វំ អធិយតំ
 មក្ខសត្វំ សម្មត្តធិយតំ ទ្វេ សត្វា សិយា មិច្ឆត្តធិយតា
 សិយា អធិយតា ។ ឯរោធសត្វំ អនាម្បណំ សម្ម-
 ធិយសត្វំ ឯ វត្តត្វំ មគ្គារម្មណន្តិមិ មក្ខហេតុត្តន្តិមិ
 មក្ខាធិបតីតិមិ មក្ខសត្វំ ឯ មគ្គារម្មណំ សិយា
 មក្ខហេតុតំ សិយា មក្ខាធិបតិ សិយា ឯ វត្តត្វំ
 មក្ខហេតុត្តន្តិមិ មក្ខាធិបតីតិមិ ទុក្ខសត្វំ សិយា
 មគ្គារម្មណំ ឯ មក្ខហេតុតំ សិយា មក្ខាធិបតិ សិយា
 ឯ វត្តត្វំ មគ្គារម្មណន្តិមិ មក្ខាធិបតីតិមិ ។ ទ្វេ សត្វា
 សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា អនុប្បដ្ឋា ឯ វត្តត្វា ឧប្ប-
 ដិលោតិ ឯរោធសត្វំ ឯ វត្តត្វំ ឧប្បន្នន្តិមិ អនុប្បន្នន្តិមិ
 ឧប្បាធិតិមិ ទុក្ខសត្វំ សិយា ឧប្បន្នំ សិយា អនុ-
 ប្បន្នំ សិយា ឧប្បាធិ ។ តិណិ សត្វា សិយា អតីតា
 សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បដ្ឋា ឯរោធសត្វំ ឯ
 វត្តត្វំ អតីតន្តិមិ អនាគតន្តិមិ បច្ចុប្បន្នន្តិមិ ។ ឯរោ-
 ធសត្វំ អនាម្បណំ មក្ខសត្វំ ឯ វត្តត្វំ អតីតារម្ម-
 ណន្តិមិ អនាគតារម្មណន្តិមិ បច្ចុប្បន្នារម្មណន្តិមិ ទ្វេ
 សត្វា សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា

ដោយហេតុមាន យ៉ាងណាហេតុមាន ។ ឯរោធសត្វ មិនទៀង មគ្គសត្វ
 មានសភាពត្រូវទៀង សត្វៈ ២ មានសភាពខុសទៀងក៏មាន មិន
 ទៀងក៏មាន ។ ឯរោធសត្វ មិនមានអារម្មណ៍ សមុទយសត្វ មិនគួរពោល
 ថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជា
 អធិបតីផងឡើយ មគ្គសត្វ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមានមគ្គជា
 ហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង
 ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ទុក្ខសត្វ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមិនមែន
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គ
 ជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ សត្វៈ ២ កើតឡើង
 ហើយក៏មាន មិនខាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា ប្រសិនឯងកើតឡើងក៏
 មាន ឯរោធសត្វ មិនគួរពោលថា កើតឡើងហើយផង ថា មិនខាន់កើត
 ឡើងផង ថា ប្រសិនឯងកើតឡើងផងខេ ទុក្ខសត្វ កើតឡើងហើយក៏មាន
 មិនខាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រសិនឯងកើតឡើងក៏មាន ។ សត្វៈ ៣ ជាអតីត
 ក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ឯរោធសត្វ មិនគួរពោលថា
 ជាអតីតផង ថា ជាអនាគតផង ថា ជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ ។ ឯរោធសត្វ
 មិនមានអារម្មណ៍ មគ្គសត្វ មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង
 ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ
 សត្វៈ ២ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន

សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ច អតីតា-
 រម្មណាតិមិ អនាគតារម្មណាតិមិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា-
 តិមិ ។ និរោធសត្វំ តហិទ្ធា តីណិ សទ្ធា សិយា
 អជ្ឈត្តា សិយា តហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តតហិទ្ធា ។
 និរោធសត្វំ អនារម្មណំ មគ្គសត្វំ តហិទ្ធារម្មណំ
 សមុទយសត្វំ សិយា អជ្ឈត្តារម្មណំ សិយា តហិ-
 ទ្ធារម្មណំ សិយា អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណំ ទុក្ខសត្វំ
 សិយា អជ្ឈត្តារម្មណំ សិយា តហិទ្ធារម្មណំ សិយា
 អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណំ សិយា ន វត្តតំ អជ្ឈត្តារម្មណា-
 តិមិ តហិទ្ធារម្មណាតិមិ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណាតិមិ ។
 តីណិ សទ្ធា អនិទស្សនាប្បដិយា ទុក្ខសត្វំ សិយា
 សនិទស្សនសប្បដិយំ សិយា អនិទស្សនសប្បដិយំ
 សិយា អនិទស្សនាប្បដិយំ ។

[២២៥] សមុទយសត្វំ ហេតុ និរោធសត្វំ ន
 ហេតុ ទ្វេ សទ្ធា សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ ទ្វេ
 សទ្ធា សហេតុតា និរោធសត្វំ អហេតុតំ ទុក្ខសត្វំ
 សិយា សហេតុតំ សិយា អហេតុតំ ។ ទ្វេ សទ្ធា

មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគួរពោលថា មានការម្នាក់ជាអតីត
 ផង ថា មានការម្នាក់ជាអនាគតផង ថា មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នផង
 ក៏មាន ។ និរោធសត្វ ជាខាងក្រៅ សច្ចៈ ៣ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជា
 ខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ និរោធសត្វ មិន
 មានការម្នាក់ មគ្គសត្វ មានការម្នាក់ខាងក្រៅ សមុទយសត្វ មាន
 ការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ទុក្ខសត្វ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មាន
 ការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន
 មិនគួរពោលថា មានការម្នាក់ខាងក្នុងផង ថា មានការម្នាក់ខាងក្រៅផង
 ថា មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទុក្ខសត្វ ប្រ-
 កបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកប
 ដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

[២២៥] សមុទយសត្វ ជាហេតុ និរោធសត្វ មិនមែន
 ហេតុ សច្ចៈ ២ ជាហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុក៏មាន ។ សច្ចៈ ២
 ប្រព្រឹត្ត៧ជាមួយនឹងហេតុ និរោធសត្វ មិនមានហេតុ ទុក្ខសត្វ
 ប្រព្រឹត្ត៧ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សច្ចៈ ២

ហេតុសម្បយុត្តា និរោធសង្ខារំ ហេតុវិប្បយុត្តំ ទុក្ខ-
 សង្ខារំ សិយា ហេតុសម្បយុត្តំ សិយា ហេតុវិប្ប-
 យុត្តំ ។ សមុទយសង្ខារំ ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កា
 និរោធសង្ខារំ ន វត្ថុញ្ចំ ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កាតិបិ
 សហេតុកក្កោវ ន ច ហេតុតិបិ មគ្គសង្ខារំ សិយា
 ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កា សិយា សហេតុកក្កោវ ន
 ច ហេតុ ទុក្ខសង្ខារំ សិយា ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កា
 សិយា សហេតុកក្កោវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ
 ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កាតិបិ សហេតុកក្កោវ ន ច
 ហេតុតិបិ ។ សមុទយសង្ខារំ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្ប-
 យុត្តក្កា និរោធសង្ខារំ ន វត្ថុញ្ចំ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្ប-
 យុត្តក្កាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុតិបិ
 មគ្គសង្ខារំ សិយា ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តក្កា សិយា
 ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុ ទុក្ខសង្ខារំ សិយា
 ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តក្កា សិយា ហេតុសម្បយុត្ត-
 ក្កោវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ ហេតុ ចេវ ហេតុ-
 សម្បយុត្តក្កាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុ-
 តិបិ ។ និរោធសង្ខារំ ន ហេតុ អហេតុកំ សមុទយសង្ខារំ

ប្រកបដោយហេតុ និរោធសង្ខារំ ប្រាសចាកហេតុ ទុក្ខសង្ខារំ ប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ សមុទយសង្ខារំ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង និរោធសង្ខារំ មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ
 ផងឡើយ មគ្គសង្ខារំ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផងក៏មាន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ទុក្ខសង្ខារំ ជាហេតុ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
 មិនមែនហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផង ក៏
 មាន ។ សមុទយសង្ខារំ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង និរោធសង្ខារំ
 មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកបដោយ
 ហេតុ តែមិនមែនហេតុផងឡើយ មគ្គសង្ខារំ ជាហេតុផង ប្រកបដោយ
 ហេតុផងក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ទុក្ខសង្ខារំ
 ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុផង ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ប្រកបដោយ
 ហេតុផង ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ និរោធស-
 ង្ខារំ មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ សមុទយសង្ខារំ

ន វត្ថុតំ ន ហេតុ សហេតុកន្លិច្ចំ ន ហេតុ អហេតុកន្លិច្ចំ មគ្គសង្ខំ សិយា ន ហេតុ សហេតុកំ សិយា ន វត្ថុតំ ន ហេតុ សហេតុកន្លិច្ចំ ន ហេតុ អហេតុកន្លិច្ចំ ទុក្ខសង្ខំ សិយា ន ហេតុ សហេតុកំ សិយា ន ហេតុ អហេតុកំ សិយា ន វត្ថុតំ ន ហេតុ សហេតុកន្លិច្ចំ ន ហេតុ អហេតុកន្លិច្ចំ ។

[២២៦] តីណិ សច្ចា សច្ច្រយា និរោធសង្ខំ អច្ច្រយំ ។ តីណិ សច្ចា សង្ខតា និរោធសង្ខំ អសង្ខតំ ។ តីណិ សច្ចា អនិទស្សនា ទុក្ខសង្ខំ សិយា សនិទស្សនំ សិយា អនិទស្សនំ ។ តីណិ សច្ចា អច្ច្រយា ទុក្ខសង្ខំ សិយា សច្ច្រយំ សិយា អច្ច្រយំ ។ តីណិ សច្ចា រូបា ទុក្ខសង្ខំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។ ទ្វេ សច្ចា លោកិយា ទ្វេ សច្ចា លោកុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។

មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផងឡើយ មគ្គសង្ខំ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ក៏មាន មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ក៏មាន ទុក្ខសង្ខំ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ព្រោះមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ក៏មាន ។

[២២៦] សច្ចៈ ព ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច្រយ និរោធសង្ខំ មិនមានបច្ច្រយ ។ សច្ចៈ ព មានបច្ច្រយប្រជុំតាក់តែង និរោធសង្ខំ មិនមានបច្ច្រយប្រជុំតាក់តែង ។ សច្ចៈ ព មិនប្រកបដោយការឃើញ ទុក្ខសង្ខំ ប្រកបដោយការឃើញក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញក៏មាន ។ សច្ចៈ ព មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទុក្ខសង្ខំ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។ សច្ចៈ ព ជាស្រ ទុក្ខសង្ខំ ជាស្រក៏មាន ជាអស្រក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាលោកិយ សច្ចៈ ២ ទៀត ជាលោកុត្តរ ។ សច្ចៈ ព្រះនោះ គួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ក៏មាន មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ក៏មាន ។

[២២៧] សមុទយសង្ខំ អាសវេ ទ្វេ សត្វា នោ
 អាសវា ទុក្ខសង្ខំ សិយា អាសវេ សិយា នោ អា-
 សវេ ។ ទ្វេ សត្វា សាសវា ទ្វេ សត្វា អនាសវា ។
 សមុទយសង្ខំ អាសវសម្បយុត្តំ ទ្វេ សត្វា អាសវិ-
 ប្បយុត្តា ទុក្ខសង្ខំ សិយា អាសវសម្បយុត្តំ សិយា
 អាសវិប្បយុត្តំ ។ សមុទយសង្ខំ អាសវេ ចេវ សា-
 សវញ្ច ទ្វេ សត្វា ន វត្តញ្ច អាសវា ចេវ សាសវា
 ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា អាសវេ ចេវ សាសវញ្ច សិយា សាសវញ្ចេវ
 នោ ច អាសវេ ។ សមុទយសង្ខំ អាសវេ ចេវ
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច ទ្វេ សត្វា ន វត្តញ្ច អាសវា ចេវ
 អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ
 ច អាសវាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា អាសវេ ចេវ អាស-
 វសម្បយុត្តញ្ច សិយា អាសវសម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច
 អាសវេ សិយា ន វត្តញ្ច អាសវេ ចេវ អាស-
 វសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច
 អាសវេតិបិ ។ ទ្វេ សត្វា អាសវិប្បយុត្តអនាសវា
 សមុទយសង្ខំ ន វត្តញ្ច អាសវិប្បយុត្តសាសវត្ថុបិ

[២២៧] សមុទយសង្ខំ ជាអាសវៈ សង្ខំ ២ មិនមែនអាសវៈ
 ទុក្ខសង្ខំ ជាអាសវៈក៏មាន មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខំ ២ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ សង្ខំ ២ មិនមានអាសវៈ ។ សមុទយសង្ខំ ប្រ-
 កបដោយអាសវៈ សង្ខំ ២ ប្រាសចាកអាសវៈ ទុក្ខសង្ខំ ប្រកបដោយ
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ សមុទយសង្ខំ ជាអាសវៈ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ សង្ខំ ២ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏
 មាន ។ សមុទយសង្ខំ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ សង្ខំ ២
 មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាអាសវៈ ទាំង
 ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង
 ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ សង្ខំ ២
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ សមុទយសង្ខំ មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង

អាសវវិប្បយុត្តសាសវត្ថុចិ ទុក្ខសង្ខ ឥយា អាសវ-
វិប្បយុត្តសាសវ ឥយា ន វត្ថុញ អាសវវិប្បយុត្តសា-
សវត្ថុចិ អាសវវិប្បយុត្តសាសវត្ថុចិ ។

[២២៨] សមុទយសង្ខ សញ្ញាជនំ ទ្វេ សង្ខា
នោ សញ្ញាជនា ទុក្ខសង្ខ ឥយា សញ្ញាជនំ ឥយា
នោ សញ្ញាជនំ ។ ទ្វេ សង្ខា សញ្ញាជនិយា ទ្វេ
សង្ខា អសញ្ញាជនិយា ។ សមុទយសង្ខ សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តំ ទ្វេ សង្ខា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ទុក្ខសង្ខ
ឥយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឥយា សញ្ញាជនវិប្ប-
យុត្តំ ។ សមុទយសង្ខ សញ្ញាជនេត្យា សញ្ញាជនិ-
យញ្ច ទ្វេ សង្ខា ន វត្ថុញ សញ្ញាជនា ទេវ សញ្ញា-
ជនិយា ចាតិចិ សញ្ញាជនិយា ទេវ នោ ច សញ្ញា-
ជនាតិចិ ទុក្ខសង្ខ ឥយា សញ្ញាជនេត្យា សញ្ញា-
ជនិយញ្ច ឥយា សញ្ញាជនិយេត្យា នោ ច សញ្ញា-
ជនំ ។ សមុទយសង្ខ សញ្ញាជនេត្យា សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តញ្ច ទ្វេ សង្ខា ន វត្ថុញ សញ្ញាជនា ទេវ
សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចាតិចិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា

ថា ព្រាសចកអាសវៈ តាំងមិនមានអាសវៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខ ព្រាស
ចកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនគួរពោលថា
ព្រាសចកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ព្រាសចក
អាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ព្រាសចកអាសវៈ
តាំងមិនមានអាសវៈផងក៏មាន ។

[២២៨] សមុទយសង្ខ ជាសញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនមែន
សញ្ញាជនៈ ទុក្ខសង្ខ ជាសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏
មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនមែនជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ សមុទយសង្ខ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
សច្ចៈ ២ ព្រាសចកសញ្ញាជនៈ ទុក្ខសង្ខ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន
ព្រាសចកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សមុទយសង្ខ ជាសញ្ញាជនៈ តាំង
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ
តាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខ ជាសញ្ញាជនៈ តាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សមុទយសង្ខ ជាសញ្ញាជនៈ តាំង
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញា-
ជនៈ តាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

ចេវ លោ ច សញ្ញាជនាតិចិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 សញ្ញាជនត្ថោវ សញ្ញាជនសម្មយុត្តត្ថោវ សិយា
 សញ្ញាជនសម្មយុត្តត្ថោវ លោ ច សញ្ញាជន សិយា
 ន វត្ថុញ្ចំ សញ្ញាជនត្ថោវ សញ្ញាជនសម្មយុត្តត្ថោវតិចិ
 សញ្ញាជនសម្មយុត្តត្ថោវ លោ ច សញ្ញាជនតិចិ ។
 ទ្វេ សទ្ធា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា ស-
 មុទយសង្ខំ ន វត្ថុញ្ចំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិ-
 យតិចិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយតិចិ ទុក្ខ-
 សង្ខំ សិយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយំ សិយា
 ន វត្ថុញ្ចំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយតិចិ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយតិចិ ។

(២២៩) សមុទយសង្ខំ កន្តោ ទ្វេ សទ្ធា លោ
 កន្តោ ទុក្ខសង្ខំ សិយា កន្តោ សិយា លោ កន្តោ ។
 ទ្វេ សទ្ធា កន្តនិយា ទ្វេ សទ្ធា អកន្តនិយា ។ ទ្វេ
 សទ្ធា កន្តវិប្បយុត្តា ទ្វេ សទ្ធា សិយា កន្តសម្ម-
 យុត្តា សិយា កន្តវិប្បយុត្តា ។ សមុទយសង្ខំ កន្តោ
 កេវ កន្តនិយត្ថោ ទ្វេ សទ្ធា ន វត្ថុញ្ចំ កន្តោ ចេវ
 កន្តនិយា ចាតិចិ កន្តនិយា ចេវ លោ ច កន្តាតិចិ

តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។
 សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 សមុទយសង្ខំ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

(២២៩) សមុទយសង្ខំ ជាគន្លុះ សច្ចៈ ២ មិនមែនគន្លុះ ទុក្ខសង្ខំ
 ជាគន្លុះក៏មាន មិនមែនគន្លុះក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ គន្លុះគប្បីដោតក្រង
 សច្ចៈ ២ គន្លុះមិនគប្បីដោតក្រង ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកគន្លុះ សច្ចៈ ២
 ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។ សមុទយសង្ខំ ជាគន្លុះ
 ផង គន្លុះគប្បីដោតក្រងផង សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាគន្លុះ ទាំង
 គន្លុះគប្បីដោតក្រងផង ថា គន្លុះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះផងឡើយ

ទុក្ខសង្ខតំ សិយា កន្លោ ថេវ កន្លងិយត្ថា សិយា
 កន្លងិយត្ថោវ នោ ច កន្លោ ។ សមុទយសង្ខតំ កន្លោ
 ថេវ កន្លសម្បយុត្តត្ថា សិយា ន វត្តត្ថំ កន្លោ ថេវ
 កន្លសម្បយុត្តត្ថាតិច្ឆិ កន្លសម្បយុត្តត្ថោវ នោ ច
 កន្លាតិច្ឆិ ទ្វេ សទ្ធា ន វត្តត្ថា កន្លា ថេវ កន្លស-
 ម្បយុត្តា ចាតិច្ឆិ កន្លសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច កន្លា-
 តិច្ឆិ ទុក្ខសង្ខតំ សិយា កន្លោ ថេវ កន្លសម្បយុត្តត្ថា
 សិយា កន្លសម្បយុត្តត្ថោវ នោ ច កន្លោ សិយា
 ន វត្តត្ថំ កន្លោ ថេវ កន្លសម្បយុត្តត្ថាតិច្ឆិ កន្លស-
 ម្បយុត្តត្ថោវ នោ ច កន្លាតិច្ឆិ ។ ទ្វេ សទ្ធា កន្ល-
 វិប្បយុត្តអកន្លងិយា ទ្វេ សទ្ធា សិយា កន្លវិប្បយុត្ត-
 កន្លងិយា សិយា ន វត្តត្ថា កន្លវិប្បយុត្តកន្លងិយា-
 តិច្ឆិ កន្លវិប្បយុត្តអកន្លងិយាតិច្ឆិ ។

[២៣០] សមុទយសង្ខតំ ឌីយោ ។ បេ ។ យោតោ
 ។ បេ ។ ជីវណំ ទ្វេ សទ្ធា នោ ជីវណា ទុក្ខសង្ខតំ
 សិយា ជីវណំ សិយា នោ ជីវណំ ។ ទ្វេ សទ្ធា
 ជីវណំយា ទ្វេ សទ្ធា អជីវណំយា ។ សមុទយសង្ខតំ
 ជីវណាសម្បយុត្តំ ទ្វេ សទ្ធា ជីវណាវិប្បយុត្តា ទុក្ខសង្ខតំ

ទុក្ខសង្ខតំ ជាតន្តៈ ព័ន្ធគន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំ គន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំ កៃ
 មិនមែនគន្ធនៈក៏មាន ។ សមុទយសង្ខតំ ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្ធនៈក៏មាន
 មិនគួរពោលថា ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្ធនៈផង ថា ប្រកបដោយគន្ធនៈ
 កៃមិនមែនគន្ធនៈផងក៏មាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកប
 ដោយគន្ធនៈផង ថា ប្រកបដោយគន្ធនៈ កៃមិនមែនគន្ធនៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខតំ
 ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្ធនៈក៏មាន ប្រកបដោយគន្ធនៈ កៃមិនមែនគន្ធនៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាតន្តៈ ព័ន្ធប្រកបដោយគន្ធនៈផង ថា ប្រកប
 ដោយគន្ធនៈ កៃមិនមែនគន្ធនៈផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកគន្ធនៈ ព័ន្ធគន្ធនៈ
 មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្ធនៈ កៃគន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំ គន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្ធនៈ កៃគន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំផង ថា
 ប្រាសចាកគន្ធនៈ ព័ន្ធគន្ធនៈមិនគួរពោលថា គន្ធនៈធម្មិវេក្កិយំ ។

[២៣០] សមុទយសង្ខតំ ជាតន្តៈ ។ បេ ។ ជាតន្តៈ ។ បេ ។
 ជាតន្តៈ ។ សច្ចៈ ២ មិនមែនជាតន្តៈ ។ ទុក្ខសង្ខតំ ជាតន្តៈក៏មាន
 មិនមែនជាតន្តៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាតន្តៈផង ផលនិវេក្កិយំ
 សច្ចៈ ២ មិនមែនជាតន្តៈផង ផលនិវេក្កិយំ ។ សមុទយសង្ខតំ
 ប្រកបដោយនិវេក្កិយំ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកនិវេក្កិយំ ទុក្ខសង្ខតំ ប្រកប

សិយា ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តំ សិយា ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តំ ។
 សមុទយសង្ខំ ដ៏វណ្ណញ្ចោ ដ៏វណ្ណយញ្ចោ ទ្វេ សទ្ធា ធន
 វត្តញ្ច ដ៏វណ្ណា ចេវ ដ៏វណ្ណាយា ចាតិបិ ដ៏វណ្ណាយា
 ចេវ ឆោ ធន ដ៏វណ្ណាតិបិ ធុត្តសង្ខំ សិយា ដ៏វណ្ណញ្ចោ
 ដ៏វណ្ណយញ្ចោ សិយា ដ៏វណ្ណយញ្ចោ ឆោ ធន ដ៏វណ្ណា ។
 សមុទយសង្ខំ ដ៏វណ្ណញ្ចោ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តញ្ចោ ទ្វេ
 សទ្ធា ធន វត្តញ្ច ដ៏វណ្ណា ចេវ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តា ចា-
 តិបិ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ធន ដ៏វណ្ណាតិបិ ធុត្ត-
 សង្ខំ សិយា ដ៏វណ្ណញ្ចោ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តញ្ចោ សិយា
 ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ធន ដ៏វណ្ណា សិយា ធន វត្តញ្ច
 ដ៏វណ្ណញ្ចោ ដ៏វណ្ណសម្បយុត្តញ្ចោតិបិ ដ៏វណ្ណសម្ប-
 យុត្តញ្ចោ ឆោ ធន ដ៏វណ្ណាតិបិ ។ ទ្វេ សទ្ធា ដ៏វណ្ណ-
 វិប្បយុត្តអដ៏វណ្ណាយា សមុទយសង្ខំ ធន វត្តញ្ច ដ៏វណ្ណ-
 វិប្បយុត្តដ៏វណ្ណយតិបិ ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តអដ៏វណ្ណយតិបិ
 ធុត្តសង្ខំ សិយា ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តដ៏វណ្ណយ សិយា
 ធន វត្តញ្ច ដ៏វណ្ណវិប្បយុត្តដ៏វណ្ណយតិបិ ដ៏វណ្ណវិប្ប-
 យុត្តអដ៏វណ្ណយតិបិ ។

ដោយវិវរណៈ ក៏មាន ប្រាសចាកវិវរណៈ ក៏មាន ។ សមុទយសង្ខំ
 ជាវិវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ សង្ខំ ២ មិនគួរពោល
 ថា ជាវិវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់វិវរណៈ តែមិនមែនវិវរណៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាវិវរណៈទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ តែ
 មិនមែនវិវរណៈ ក៏មាន ។ សមុទយសង្ខំ ជាវិវរណៈ ទាំងប្រកប
 ដោយវិវរណៈ សង្ខំ ២ មិនគួរពោលថា ជាវិវរណៈ ទាំងប្រកប
 ដោយវិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយវិវរណៈ តែមិនមែនវិវរណៈផង
 ឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាវិវរណៈ ទាំងប្រកបដោយវិវរណៈក៏មាន ប្រកប
 ដោយវិវរណៈ តែមិនមែនវិវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាវិវរណៈ
 ទាំងប្រកបដោយវិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយវិវរណៈ តែមិនមែន
 វិវរណៈផង ក៏មាន ។ សង្ខំ ២ ប្រាសចាកវិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ សមុទយសង្ខំ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាក
 វិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផង ថា ប្រាសចាកវិវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ប្រាសចាកវិវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកវិវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផង ថា ប្រាសចាកវិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផងក៏មាន ។

[២៣១] តិណ្ឌិ សត្វា នោ បរមាសោ ទុក្ខ-
 សង្ខំ សិយា បរមាសោ សិយា នោ បរមាសោ ។
 ទ្វេ សត្វា បរមមជ្ជា ទ្វេ សត្វា អបរមមជ្ជា ។ ទ្វេ
 សត្វា បរមាសវិប្បយុត្តា សមុទយសង្ខំ សិយា បរ-
 មាសសម្បយុត្តំ សិយា បរមាសវិប្បយុត្តំ ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា បរមាសសម្បយុត្តំ សិយា បរមាសវិប្បយុត្តំ
 សិយា ន វត្តង្គំ បរមាសសម្បយុត្តន្តិមិ បរមាស-
 វិប្បយុត្តន្តិមិ ។ សមុទយសង្ខំ ន វត្តង្គំ បរមាសោ
 ចេវ បរមមជ្ជត្តាតិ បរមមជ្ជត្ថោវ នោ ច បរមាសោ
 ទ្វេ សត្វា ន វត្តត្វា បរមាសោ ចេវ បរមមជ្ជា ចាតិមិ
 បរមមជ្ជា ចេវ នោ ច បរមាសាតិមិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 បរមាសោ ចេវ បរមមជ្ជត្តា សិយា បរមមជ្ជត្ថោវ
 នោ ច បរមាសោ ។ ទ្វេ សត្វា បរមាសវិប្បយុត្ត-
 អបរមមជ្ជា ទ្វេ សត្វា សិយា បរមាសវិប្បយុត្តបរ-
 មមជ្ជា សិយា ន វត្តត្វា បរមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជាតិមិ
 បរមាសវិប្បយុត្តអបរមមជ្ជាតិមិ ។

[២៣២] ទ្វេ សត្វា សារម្មណា និរោធសង្ខំ

[២៣១] សព្វៈ ៣ មិនមែនបរមាសៈ ទុក្ខសង្ខំ ជាបរមាសៈក៏
 មាន មិនមែនបរមាសៈក៏មាន ។ សព្វៈ ២ បរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយ
 សព្វៈ ២ បរមាសៈមិនស្លាបអវិជ្ជាហើយ ។ សព្វៈ ២ ប្រាសចាកបរ-
 មាសៈ សមុទយសង្ខំ ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈ
 ក៏មាន ទុក្ខសង្ខំ ប្រកបដោយបរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏
 មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយបរមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរមា-
 សៈផងក៏មាន ។ សមុទយសង្ខំ មិនគួរពោលថា ជាបរមាសៈ ទាំង
 បរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាឡើយ បរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែន
 ជាបរមាសៈ សព្វៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈ
 ស្លាបអវិជ្ជាផង ថា បរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែនបរមាសៈ
 ផងឡើយ ទុក្ខសង្ខំ ជាបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយក៏
 មាន បរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែនបរមាសៈក៏មាន ។ សព្វៈ
 ២ ប្រាសចាកបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈមិនស្លាបអវិជ្ជាហើយ សព្វៈ ២
 ប្រាសចាកបរមាសៈ តែបរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកបរមាសៈ តែបរមាសៈស្លាបអវិជ្ជាហើយផង
 ថា ប្រាសចាកបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈមិនស្លាបអវិជ្ជាផងក៏មាន ។

[២៣២] សព្វៈ ២ ប្រតិក្កុដ្ឋជាមួយនឹងកាម្មណ៍ និរោធសង្ខំ

អនាម្បណំ ទុក្ខសង្ខំ សិយា សាម្បណំ សិយា
អនាម្បណំ ។ តីណិ សុទ្ធា ធា ចិត្តា ទុក្ខសង្ខំ
សិយា ចិត្តំ សិយា ធា ចិត្តំ ។ ទ្វេ សុទ្ធា ចេត-
សិកា ឱរោធសង្ខំ អចេតសិកំ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
ចេតសិកំ សិយា អចេតសិកំ ។ ទ្វេ សុទ្ធា ចិត្ត-
សម្បយុត្តា ឱរោធសង្ខំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ទុក្ខសង្ខំ
សិយា ចិត្តសម្បយុត្តំ សិយា ចិត្តវិប្បយុត្តំ សិយា
ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន សម្បយុត្តន្តិមិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិមិ ។
ទ្វេ សុទ្ធា ចិត្តសំសដ្ឋា ឱរោធសង្ខំ ចិត្តសំសដ្ឋំ
ទុក្ខសង្ខំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋំ សិយា ចិត្តវិសំសដ្ឋំ
សិយា ន វត្ថុញ្ចំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមិ ចិត្តេន វិសំសដ្ឋ-
ន្តិមិ ។ ទ្វេ សុទ្ធា ចិត្តសមុដ្ឋាធា ឱរោធសង្ខំ ធា
ចិត្តសមុដ្ឋាធំ ទុក្ខសង្ខំ សិយា ចិត្តសមុដ្ឋាធំ សិយា
ធា ចិត្តសមុដ្ឋាធំ ។ ទ្វេ សុទ្ធា ចិត្តសហក្ខុធា ឱរោ-
ធសង្ខំ ធា ចិត្តសហក្ខុ ទុក្ខសង្ខំ សិយា ចិត្តសហក្ខុ
សិយា ធា ចិត្តសហក្ខុ ។ ទ្វេ សុទ្ធា ចិត្តាទុបវរិត្តិ-
ធា ឱរោធសង្ខំ ធា ចិត្តាទុបវរិត្តិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
ចិត្តាទុបវរិត្តិ សិយា ធា ចិត្តាទុបវរិត្តិ ។ ទ្វេ សុទ្ធា

មិនមានការប្រកាស ទុក្ខសង្ខំ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការប្រកាសក៏មាន មិន
មានការប្រកាសក៏មាន ។ សព្វៈ ៣ មិនមែនចិត្ត ទុក្ខសង្ខំ ជាចិត្តក៏មាន
មិនមែនចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ ៤ ជាចេតសិក ឱរោធសង្ខំ មិនមែនចេត-
សិក ទុក្ខសង្ខំ ជាចេតសិកក៏មាន មិនមែនចេតសិកក៏មាន ។ សព្វៈ ៥
ប្រកបដោយចិត្ត ឱរោធសង្ខំ ប្រាសចាកចិត្ត ទុក្ខសង្ខំ ប្រកបដោយចិត្ត
ក៏មាន ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងក៏មាន ។ សព្វៈ ៦ ច្រឡំដោយចិត្ត ឱរោធសង្ខំ មិន
ច្រឡំដោយចិត្ត ទុក្ខសង្ខំ ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំដោយចិត្ត
ក៏មាន មិនគួរពោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផង
ក៏មាន ។ សព្វៈ ៧ តាំងឡើងអំពីចិត្ត ឱរោធសង្ខំ មិនតាំងឡើងអំពី
ចិត្ត ទុក្ខសង្ខំ តាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន មិនតាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន ។
សព្វៈ ៨ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ឱរោធសង្ខំ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទុក្ខ-
សង្ខំ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ
៩ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ឱរោធសង្ខំ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទុក្ខសង្ខំ
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ ១០

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា និរោធសត្វំ នោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានំ ទុក្ខសត្វំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ
 សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ។ ទ្វេ សត្វា ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ និរោធសត្វំ នោ ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុ ទុក្ខសត្វំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានសហកុ សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន-
 សហកុ ។ ទ្វេ សត្វា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិនោ
 និរោធសត្វំ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិ ទុក្ខ-
 សត្វំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិ សិយា
 នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវិវត្តិ ។ តីណិ សត្វា
 តាហិក ទុក្ខសត្វំ សិយា អដ្ឋត្តិកំ សិយា តាហិវ ។
 តីណិ សត្វា ទុច្ចាតា ទុក្ខសត្វំ សិយា ទុច្ចាតា
 សិយា ទុច្ចាតា ។ តីណិ សត្វា អទុច្ចាតិន្ទា ទុក្ខសត្វំ
 សិយា ទុច្ចាតិន្ទំ សិយា អទុច្ចាតិន្ទំ ។

[២៣៣] សមុទយសត្វំ ទុច្ចាតានំ ទ្វេ សត្វា ទុច្ចា-
 តានា ទុក្ខសត្វំ សិយា ទុច្ចាតានំ សិយា ទុច្ចាតានំ ។
 ទ្វេ សត្វា ទុច្ចាតានិយា ទ្វេ សត្វា អទុច្ចាតានិយា ។

ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើងអំពីចិត្ត និរោធសត្វ មិនច្រឡំ មិនគាំងឡើងអំពីចិត្ត
 ទុក្ខសត្វ ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនគាំងឡើង
 អំពីចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ ២ ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើង ព័ន្ធកើតជាមួយនឹងចិត្ត
 និរោធសត្វ មិនច្រឡំ មិនគាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទុក្ខសត្វ
 ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើង ព័ន្ធកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនគាំង
 ឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ ២ ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើង
 ព័ន្ធប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត និរោធសត្វ មិនច្រឡំ មិនគាំងឡើង មិនប្រ-
 ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទុក្ខសត្វ ច្រឡំ ព័ន្ធគាំងឡើង ព័ន្ធប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត
 ក៏មាន មិនច្រឡំ មិនគាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ សព្វៈ
 ៣ ជាខាងក្រៅ ទុក្ខសត្វ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ។
 សព្វៈ ៣ មិនមែនទុច្ចាតា ទុក្ខសត្វ ជាទុច្ចាតាក៏មាន មិនមែនទុច្ចាតា
 ក៏មាន ។ សព្វៈ ៣ ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើមមិន
 បានកាន់យកហើយ ទុក្ខសត្វ ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជា
 ដើមកាន់យកហើយក៏មាន ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើម
 មិនបានកាន់យកហើយក៏មាន ។

[២៣៣] សមុទយសត្វ ជាទុច្ចាតាន សព្វៈ ២ មិនមែនទុច្ចា-
 តាន ទុក្ខសត្វ ជាទុច្ចាតាក៏មាន មិនមែនទុច្ចាតាក៏មាន ។ សព្វៈ ២
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាន សព្វៈ ២ មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុច្ចាតាន ។

ទ្វេ សត្វា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ទ្វេ សត្វា សិយា ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តា សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។ សមុទ-
 យសង្ខំ ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានិយត្ថ ទ្វេ សត្វា ន
 វត្តត្ថា ឧបាទានា ថេវ ឧបាទានិយា ចាតិបិ ឧបាទា-
 និយា ថេវ នោ ច ឧបាទានាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានិយត្ថ សិយា ឧបាទានិយត្ថេវ
 នោ ច ឧបាទានំ ។ សមុទយសង្ខំ សិយា ឧបា-
 ទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថ សិយា ន វត្តត្ថំ
 ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថាតិបិ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តត្ថេវ នោ ច ឧបាទាននិបិ ទ្វេ សត្វា ន
 វត្តត្ថា ឧបាទានា ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិបិ
 ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ នោ ច ឧបាទានាតិបិ
 ទុក្ខសង្ខំ សិយា ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថ
 សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថេវ នោ ច ឧបាទានំ
 សិយា ន វត្តត្ថំ ឧបាទានត្ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថា-
 តិបិ ឧបាទានសម្បយុត្តត្ថេវ នោ ច ឧបាទាននិបិ ។
 ទ្វេ សត្វា ឧបាទានវិប្បយុត្តសឧបាទានិយា ទ្វេ សត្វា
 សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា សិយា ន វត្តត្ថា

សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកទុក្ខាន សច្ចៈ ២ ប្រកបដោយទុក្ខានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុក្ខានក៏មាន ។ សមុទយសច្ចៈ ជាទុក្ខាន ទាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុក្ខាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែន
 ទុក្ខានផងឡើយ ទុក្ខសច្ចៈ ជាទុក្ខានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខាន ក៏មាន ។
 សមុទយសច្ចៈ ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានផងក៏មាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជា
 ទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខាន តែ
 មិនមែនទុក្ខានផងឡើយ ទុក្ខសច្ចៈ ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយ
 ទុក្ខានក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានក៏មាន មិន
 គួរពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកប
 ដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានផង ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រាស
 ចាកទុក្ខាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន សច្ចៈ ២ ប្រាស
 ចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានក៏មាន មិនគួរពោលថា

ឧបាសានាវិញ្ញាណធម៌ ឧបាសានាវិញ្ញាណធម៌ ឧបាសានាវិញ្ញាណធម៌ ឧបាសានាវិញ្ញាណធម៌ ។

[២៣២] សមុទយសត្វំ កិលេសោ ទ្វេ សត្វា នោ កិលេសា ទុក្ខសត្វំ សិយា កិលេសោ សិយា នោ កិលេសោ ។ ទ្វេ សត្វា សង្ខីលេសិកា ទ្វេ សត្វា អសង្ខីលេសិកា ។ សមុទយសត្វំ សង្ខីលេសិកា ទ្វេ សត្វា អសង្ខីលេសិកា ទុក្ខសត្វំ សិយា សង្ខីលេសិកា សិយា អសង្ខីលេសិកា ។ សមុទយសត្វំ កិលេសសមុទយត្ថំ ទ្វេ សត្វា កិលេសសមុទយត្ថំ ទុក្ខសត្វំ សិយា កិលេសសមុទយត្ថំ សិយា កិលេសសមុទយត្ថំ ។ សមុទយសត្វំ កិលេសោ ទេវ សង្ខីលេសិកា ទ្វេ សត្វា ទេវត្តា កិលេសោ ទេវ សង្ខីលេសិកា ចាតិមិ សង្ខីលេសិកា ទេវ នោ ច កិលេសាតិមិ ទុក្ខសត្វំ សិយា កិលេសោ ទេវ សង្ខីលេសិកា សិយា សង្ខីលេសិកា ទេវ នោ ច កិលេសោ ។ សមុទយសត្វំ កិលេសោ ទេវ សង្ខីលេសិកា ទ្វេ សត្វា ទេវត្តា កិលេសោ ទេវ សង្ខីលេសិកា ចាតិមិ សង្ខីលេសិកា ទេវ នោ ច កិលេសាតិមិ

ប្រាសចាក្យបាទ កែជាប្រយោជន៍ដល់បាទផង ថា ប្រាសចាក្យបាទ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់បាទផងក៏មាន ។

[២៣២] សមុទយសត្វំ ជាតិលេស សត្វៈ ២ មិនមែនតិលេស ទុក្ខសត្វំ ជាតិលេសក៏មាន មិនមែនតិលេសក៏មាន ។ សត្វៈ ២ គួរដល់ សេចក្តីសៅហ្មង សត្វៈ ២ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ សមុទយសត្វំ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង សត្វៈ ២ មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទុក្ខសត្វំ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ សមុទយសត្វំ ប្រកបដោយតិលេស សត្វៈ ២ ប្រាសចាក្យបាទ ទុក្ខសត្វំ ប្រកបដោយតិលេសក៏មាន ប្រាសចាក្យបាទ មិនមាន ។ សមុទយសត្វំ ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សត្វៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់ សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនតិលេសផងឡើយ ទុក្ខសត្វំ ជាតិលេស ទាំង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនតិលេស ក៏មាន ។ សមុទយសត្វំ ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង សត្វៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនតិលេសផងឡើយ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ទុក្ខសច្ច ជាតិលេស តាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនតិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាតិលេស
តាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
តែមិនមែនតិលេសផងក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាតិលេស តាំងប្រកប
ដោយតិលេស សច្ចៈ២ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស តាំងប្រកបដោយ
តិលេសផង ថា ប្រកបដោយតិលេសតែមិនមែនតិលេសផងឡើយ ទុក្ខ-
សច្ច ជាតិលេស តាំងប្រកបដោយតិលេសក៏មាន ប្រកបដោយតិលេស
តែមិនមែនតិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាតិលេស តាំងប្រកបដោយ
តិលេសផង ថា ប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនតិលេសផងក៏មាន ។
សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកតិលេស តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សមុទ-
យសច្ច មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកតិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
ផង ថា ប្រាសចាកតិលេស តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ
ទុក្ខសច្ច ប្រាសចាកតិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
ពោលថា ប្រាសចាកតិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
ប្រាសចាកតិលេស តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

[២៣៥] ទ្វេ សទ្ធា ន ទស្សនេន បហាតត្វា
 ទ្វេ សទ្ធា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វា ។ ទ្វេ សទ្ធា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា ទ្វេ សទ្ធា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា
 សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ ទ្វេ សទ្ធា ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វា ហេតុកា ទ្វេ សទ្ធា សិយា ទស្សនេន
 បហាតត្វា ហេតុកា សិយា ន ទស្សនេន បហាតត្វា-
 ហេតុកា ។ ទ្វេ សទ្ធា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ហេតុកា
 ទ្វេ សទ្ធា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា ហេតុកា សិយា
 ន ភាវនាយ បហាតត្វា ហេតុកា ។ សមុទយសច្ចំ សវិ-
 តត្តំ និរោធសច្ចំ អវិតត្តំ ទ្វេ សទ្ធា សិយា សវិតត្តា
 សិយា អវិតត្តា ។ សមុទយសច្ចំ សវិចារំ និរោធស-
 ច្ចំ អវិចារំ ទ្វេ សទ្ធា សិយា សវិចារា សិយា អវិ-
 ចារា ។ និរោធសច្ចំ អប្បវិចិត្តំ តីណិ សទ្ធា សិយា
 សប្បវិចិត្តា សិយា អប្បវិចិត្តា ។ និរោធសច្ចំ ន
 សុខសហគតំ តីណិ សទ្ធា សិយា សុខសហគតា
 សិយា ន សុខសហគតា ។ និរោធសច្ចំ ន ឧបេក្ខា-
 សហគតំ តីណិ សទ្ធា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា

[២៣៦] សច្ចៈ ២ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ សច្ចៈ ២ គួរលះ
 ដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មិន
 គួរលះដោយភាវនា សច្ចៈ ២ គួរលះដោយភាវនាក៏មាន មិនគួរលះ
 ដោយភាវនាក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ សច្ចៈ
 ២ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា សច្ចៈ ២
 មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនាក៏
 មាន ។ សមុទយសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈ និរោធសច្ច មិនមាន
 វិភក្តៈ សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈក៏មាន មិនមានវិភក្តៈក៏
 មាន ។ សមុទយសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ និរោធសច្ច មិន
 មានវិចារៈ សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏
 មាន ។ និរោធសច្ច មិនមានបីតិ សច្ចៈ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏
 មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ និរោធសច្ច មិនកើតព្រមដោយសុខៈ សច្ចៈ ៣
 កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។ និរោធសច្ច
 មិនកើតព្រមដោយទេវតា សច្ចៈ ៣ កើតព្រមដោយទេវតាក៏មាន

សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ សមុទយសត្វំ កា-
 មាវចរំ ទ្វេ សត្វា ន កាមាវចរា ទុក្ខសត្វំ សិយា
 កាមាវចរំ សិយា ន កាមាវចរំ ។ តីណិ សត្វា ន
 រូចាវចរា ទុក្ខសត្វំ សិយា រូចាវចរំ សិយា ន រូចាវ-
 ចរំ ។ តីណិ សត្វា ន អរូចាវចរា ទុក្ខសត្វំ សិយា
 អរូចាវចរំ សិយា ន អរូចាវចរំ ។ ទ្វេ សត្វា បរិយា-
 បដ្ឋា ទ្វេ សត្វា អបរិយាបដ្ឋា ។ មគ្គសត្វំ និយ្យា-
 និកំ តីណិ សត្វា អនិយ្យានិកា ។ មគ្គសត្វំ និយតំ
 និរោធសត្វំ អនិយតំ ទ្វេ សត្វា សិយា និយតា សិ-
 យា អនិយតា ។ ទ្វេ សត្វា សទ្ធក្កា ទ្វេ សត្វា
 អទ្ធក្កា ។ សមុទយសត្វំ សរណំ ទ្វេ សត្វា អរណា
 ទុក្ខសត្វំ សិយា សរណំ សិយា អរណានិ ។

បញ្ញាបុព្វកំ ។

សព្វវិភង្គា សមត្តោ ។

មិនកើតក្រុមដោយឧបេក្ខា ក៏មាន ។ សមុទយសត្វ ជាតាមាវចរ
 សត្វៈ២ មិនមែនតាមាវចរ ទុក្ខសត្វ ជាតាមាវចរក៏មាន មិនមែន
 តាមាវចរក៏មាន ។ សត្វៈ៣ មិនមែនរូចាវចរ ទុក្ខសត្វ ជារូចាវចរ
 ក៏មាន មិនមែនរូចាវចរក៏មាន ។ សត្វៈ៣ មិនមែនអរូចាវចរ ទុក្ខសត្វ
 ជាអរូចាវចរក៏មាន មិនមែនអរូចាវចរក៏មាន ។ សត្វៈ២ ជាបរិយា-
 បដ្ឋៈ (រាប់បញ្ចូលក្នុងភេត្តមិកវដ្តៈ) សត្វៈ២ ជាអបរិយាបដ្ឋៈ (មិន
 រាប់បញ្ចូលក្នុងភេត្តមិកវដ្តៈ) ។ មគ្គសត្វ ជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ជាគ្រឿង
 ចេញចាកវដ្តៈ) សត្វៈ៣ ជាអនិយ្យានិកៈ ។ មគ្គសត្វ ជានិយតៈ
 (ទៀង) និរោធសត្វ ជាអនិយតៈ (មិនទៀង) សត្វៈ២ ជានិយតៈក៏
 មាន ជាអនិយតៈក៏មាន ។ សត្វៈ២ ជាសទ្ធក្កៈ (ធម៌ជាគ្រឿងរើខ្លួន)
 សត្វៈ២ ជាអទ្ធក្កៈ (ធម៌មិនមែនជាគ្រឿងរើខ្លួន) ។ សមុទយសត្វ
 ជាសរណៈ (ធម៌ប្រកបដោយសត្រូវ) សត្វៈ២ ជាអរណៈ (មិន
 ប្រកបដោយសត្រូវ) ទុក្ខសត្វ ជាសរណៈក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។

ធម៌ បញ្ញាបុព្វកៈ ។

ធម៌ សព្វវិភង្គ ។

ព័ត៌មានវិភាគ

(២៣៦) តាវិសត្តិប្រយោជន៍ ចក្ខុប្រយោជន៍ សោត្តប្រយោជន៍

យំ យាទិប្រយោជន៍ ជីវិតប្រយោជន៍ កាយប្រយោជន៍ មន្តប្រយោជន៍

ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ បុរិសប្រយោជន៍ ជីវិតប្រយោជន៍ សុខប្រយោជន៍ ទុក្ខប្រយោជន៍

យំ សោមនស្សប្រយោជន៍ ទោមនស្សប្រយោជន៍ ឧបេក្ខប្រយោជន៍

សទ្ធិប្រយោជន៍ វិរិយប្រយោជន៍ សតិប្រយោជន៍ សមាធិប្រយោជន៍

បញ្ញាប្រយោជន៍ អនត្តាភាស្សមិត្តប្រយោជន៍ អញ្ញាប្រយោជន៍

អញ្ញាភាវិប្រយោជន៍ ។

(២៣៧) តត្ថ កត្ថម៌ ចក្ខុប្រយោជន៍ ។ យំ ចក្ខុ ច-

តត្ថ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុត្តា

តាមោបេសា ឥន្ទំ វុត្តតិ ចក្ខុប្រយោជន៍ ។ តត្ថ កត្ថម៌

ព័ត៌មានវិភាគ

(២៣៦) ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

សោត្តប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) យាទិប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

ជីវិតប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) កាយប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

មន្តប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) បុរិ-

សប្បប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) ជីវិតប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

សុខប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) ទុក្ខប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) សោម-

នស្សប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) ទោមនស្សប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

ឧបេក្ខប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) សទ្ធិប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

វិរិយប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) សតិប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

សមាធិប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ) បញ្ញាប្រយោជន៍ (ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឥន្ទ្រ)

អនត្តាភាស្សមិត្តប្រយោជន៍ (១) អញ្ញាប្រយោជន៍ (២) អញ្ញាភាវិប្រយោជន៍ (៣) ។

(២៣៧) បណ្ណាឥន្ទ្រប្រយោជន៍នោះ ចក្ខុប្រយោជន៍ ត្រូវបានបញ្ជាក់ ។

ចក្ខុប្រយោជន៍ គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាភូត ទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថា

ស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា ចក្ខុប្រយោជន៍ ។ បណ្ណាឥន្ទ្រប្រយោជន៍នោះ

១ ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងដឹងព្យាបាលនូវអមតិព្រាហ្មណ៍ ឬ ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ ឬ ចក្ខុប្រយោជន៍ ។ ២ ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ គឺជាដឹងព្យាបាលនូវអមតិព្រាហ្មណ៍ ឬ ចក្ខុប្រយោជន៍ ។ ៣ ឥន្ទ្រប្រយោជន៍ របស់បុគ្គលអ្នកដឹងព្យាបាលនូវអមតិព្រាហ្មណ៍ ឬ ចក្ខុប្រយោជន៍ គឺព្រះ វិណាស្រត ដែលមានញាណតិច្ចសម្រេចហើយ ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ។

សោតិទ្រិយំ ។ បេ ។ យានិទ្រិយំ ។ បេ ។ ជីវិទ្រិយំ
 ។ បេ ។ កាយិទ្រិយំ ។ យោ កាយោ ចតុន្នំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាដោ ។ បេ ។ សុត្តោ
 កាមោបេសោ វេទំ វុត្ថុតិ កាយិទ្រិយំ ។ តត្ថ កតមំ
 មនិទ្រិយំ ។ ឯកាវេទន មនិទ្រិយំ ឯស្សសម្បយុត្តំ
 ។ បេ ។ ឯវំ តហុវិទន មនិទ្រិយំ វេទំ វុត្ថុតិ មនិទ្រិយំ ។

[២៣៨] តត្ថ កតមំ វេទិទ្រិយំ ។ យំ វេទិយា
 វេទិលំដ្ឋំ វេទិមិគ្គំ វេទិកុត្តំ វេទិកាប្បោ វេទិត្តំ វេទិ-
 កាវោ វេទំ វុត្ថុតិ វេទិទ្រិយំ ។ តត្ថ កតមំ បុរិសិ-
 ទ្រិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលំដ្ឋំ បុរិសមិគ្គំ
 បុរិសកុត្តំ បុរិសាកាប្បោ បុរិសត្តំ បុរិសកាវោ វេទំ
 វុត្ថុតិ បុរិសិទ្រិយំ ។ តត្ថ កតមំ ជីវិតិទ្រិយំ ។
 ធុរិវេទន ជីវិតិទ្រិយំ អត្ថំ រូបំ ជីវិតិទ្រិយំ អត្ថំ អរូបំ
 ជីវិតិទ្រិយំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ជីវិតិទ្រិយំ ។ យោ
 តេសំ រូបំនំ ធម្មានំ អាយុ ចិត្តំ យបបា យាបបា
 វរិយបា វត្ថុបា ចាលបា ជីវិតំ ជីវិតិទ្រិយំ វេទំ វុត្ថុតិ
 រូបំ ជីវិតិទ្រិយំ ។ តត្ថ កតមំ អរូបំ ជីវិតិទ្រិយំ ។

សោតិទ្រិយ ។ បេ ។ យានិទ្រិយ ។ បេ ។ ជីវិទ្រិយ ។ បេ ។
 កាយិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត
 ទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកនេះកើតបាន នេះហៅថា កាយិទ្រិយ ។
 ចណ្តាវទ្រិយទាំងនោះ មនិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ មនិទ្រិយ មាន
 ប្រការមួយ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ បេ ។ មនិទ្រិយ មានច្រើន
 ប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា មនិទ្រិយ ។

[២៣៨] ចណ្តាវទ្រិយទាំងនោះ វេទិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។
 ភេទនៃស្រ្តី និងភេទនៃស្រ្តី លំនាំនៃស្រ្តី ភាគច្បាស់នៃស្រ្តី ភាគនៃស្រ្តី
 បែបភាគនៃស្រ្តី ណា របស់ស្រ្តី នេះហៅថា វេទិទ្រិយ ។ ចណ្តា
 វទ្រិយទាំងនោះ បុរិសិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ភេទនៃបុរស និងភេទនៃ
 បុរស លំនាំនៃបុរស ឫក្សានៃបុរស ភាគនៃបុរស បែបភាគនៃបុរស
 ណា របស់បុរស នេះហៅថា បុរិសិទ្រិយ ។ ចណ្តាវទ្រិយទាំងនោះ
 ជីវិតិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ជីវិតិទ្រិយមានប្រការ ២ គឺ រូបជីវិតិទ្រិយ ១
 អរូបជីវិតិទ្រិយ ១ ។ ចណ្តាជីវិតិទ្រិយទាំងនោះ រូបជីវិតិទ្រិយ តើដូច
 ម្តេច ។ អាយុ ការបើកនៅ ការតាំងនៅ ការញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ការរំកិលទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា ការរស់នៅ ធម្មជាតិ
 ជាតិក្នុងការរស់នៅ ណា នៃធម៌ដែលមានរូបទាំងនោះ នេះហៅថា រូប-
 ជីវិតិទ្រិយ ។ ចណ្តាជីវិតិទ្រិយទាំងនោះ អរូបជីវិតិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។

យោ តេសំ អរូចំ ធម្មា អាយុ វិតិ យថា
យាថា វិយា វត្ថុតា វាលា ជីវិតំ ជីវិត្រិយំ
ឥទំ វុត្ថុតិ អរូចំ ជីវិត្រិយំ ។

[២៣៩] តត្ថ តតមំ សុខ្ខ័ត្រិយំ ។ យំ កា-
យិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្មស្សជំ សាតំ
សុខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា
ឥទំ វុត្ថុតិ សុខ្ខ័ត្រិយំ ។ តត្ថ តតមំ ទុក្ខ័ត្រិយំ ។
យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ម-
ស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា
អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុត្ថុតិ ទុក្ខ័ត្រិយំ ។
តត្ថ តតមំ សោមនស្ស័ត្រិយំ ។ យំ ចេតសិកំ
សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតាសម្មស្សជំ សាតំ
សុខំ វេទយិតំ ចេតាសម្មស្សជា សាតា សុខា
វេទនា ឥទំ វុត្ថុតិ សោមនស្ស័ត្រិយំ ។ តត្ថ តត-
មំ ឆោមនស្ស័ត្រិយំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ
ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតាសម្មស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ

អាយុ ការបិទនៅ ការតាំងនៅ ការញ្ចាំងអត្តភាពវ្យាប្រព្រឹត្តទៅ ការរ-
កិលនៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា ការរស់នៅ ធម្មជាតិជាដ៏ក្នុងការរស់
នៅ ណា ដែលមិនដែលមានរូបទាំងនោះ នេះហៅថា អរូបជីវិត្រិយ ។

[២៣៩] បណ្តាឥន្ទ្រយន្តទាំងនោះ សុខ្ខ័ត្រិយ តើដូចម្តេច ។
ការធ្វេញពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការ
ទទួលការម្នាស់ដ៏ធ្វេញពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទ-
នាដ៏ធ្វេញពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅថា
សុខ្ខ័ត្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រយន្តទាំងនោះ ទុក្ខ័ត្រិយ តើដូចម្តេច ។ ការ
មិនធ្វេញពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការ
ទទួលការម្នាស់មិនធ្វេញពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទនា
មិនធ្វេញពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅថា
ទុក្ខ័ត្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រយន្តទាំងនោះ សោមនស្ស័ត្រិយ តើដូចម្តេច ។
ការធ្វេញពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ
ទទួលការម្នាស់ដ៏ធ្វេញពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត វេទនា
ដ៏ធ្វេញពិសាជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា
សោមនស្ស័ត្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រយន្តទាំងនោះ ឆោមនស្ស័ត្រិយ តើដូច
ម្តេច ។ ការមិនធ្វេញពិសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
ចិត្ត ការទទួលការម្នាស់មិនធ្វេញពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត

វេទយិតំ ចេតោសម្មស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា
 ឥទំ វុច្ចតិ ដោមនស្សិទ្ធិយំ ។ តត្ថ កតមំ ឧបេត្តិ-
 ទ្ធិយំ ។ យំ ចេតសិតំ លេ សាតំ ជាសាតំ
 ចេតោសម្មស្សជំ អនុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោស-
 ម្មស្សជា អនុក្ខមសុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ឧបេ-
 ត្តិទ្ធិយំ ។

[២២០] តត្ថ កតមំ សទ្ធិទ្ធិយំ ។ យា សទ្ធា
 សទ្ធិហនា ឱកឃ្យនា អភិឃ្យសានោ សទ្ធា សទ្ធិទ្ធិ-
 យំ សទ្ធាតលំ ឥទំ វុច្ចតិ សទ្ធិទ្ធិយំ ។ តត្ថ កតមំ
 វិយិទ្ធិយំ ។ យោ ចេតសិតោ វិយារម្ភោ ជិត្តោមា
 បរក្កមោ ឧយ្យមោ វាយាមោ ឧស្សមោ ឧស្ស-
 ជ្ឈិ ថាមោ ជិតិ អសិជលបរក្កមតា អជិត្តត្ថន្តតា
 អជិត្តត្ថធុរតា ធុរសម្មត្តាហោ វិយំ វិយិទ្ធិយំ វិ-
 យតលំ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ វិយិទ្ធិយំ ។ តត្ថ
 កតមំ សតិទ្ធិយំ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិ-
 ស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបំលាបនតា
 អសម្មសនតា សតិ សតិទ្ធិយំ សតិតលំ សម្មាសតិ
 ឥទំ វុច្ចតិ សតិទ្ធិយំ ។ តត្ថ កតមំ សមាធិទ្ធិយំ ។

វេទនាមិនឆ្ងាញ់តាមដំណើរ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្វនៃចិត្ត ណា នេះហៅ
 ថា ហេមនស្សិទ្ធិយំ ។ បណ្តាវុច្ចិយំទាំងនោះ ទេវត្តិទ្ធិយំ តើដូច
 ម្តេច ។ ការមិនឆ្ងាញ់តាម មិនមែនជាមិនឆ្ងាញ់តាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ការទទួលការម្នាក់មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្វនៃចិត្ត
 វេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ន្ធស្វនៃចិត្ត ណា នេះ
 ហៅថា ទេវត្តិទ្ធិយំ ។

[២២១] បណ្តាវុច្ចិយំទាំងនោះ សទ្ធិទ្ធិយំ តើដូចម្តេច ។
 សទ្ធា ការជឿ ការញ្ញាតិចិត្តឲ្យចុះសំប៉ះសេចក្តីជ្រះថ្លាទាំង គឺ សទ្ធា សទ្ធិ-
 ទ្ធិយំ សទ្ធាតលៈ ណា នេះហៅថា សទ្ធិទ្ធិយំ ។ បណ្តាវុច្ចិយំទាំង
 នោះ វិយិទ្ធិយំ តើដូចម្តេច ។ ការប្រាជ្ញាព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ការទហាត សង្វាត ខ្សោត ព្យាយាម ខិតខំ ខំពេញខំហឹង ខ្វះខាត
 ខាប់ខ្វះ សេចក្តីសង្វាតមិនបន្ទុះបន្ទុយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ការមិនដាក់ចុះចោល ការផ្គត់ផ្គង់ គឺ វិយៈ វិយិទ្ធិយំ វិយតលៈ
 សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា វិយិទ្ធិយំ ។ បណ្តាវុច្ចិយំទាំងនោះ
 សតិទ្ធិយំ តើដូចម្តេច ។ ស្មារតី ការទឹកឃើញ ការទឹកចាស់ ការលើក
 ឃើញ ភាពនៃការលើកឃើញ ការចងចាំ ការមិនភ្លេច ការមិនកាន់
 ប្រឡំ គឺ សតិ សតិទ្ធិយំ សតិតលៈ សម្មាសតិ ណា នេះហៅថា
 សតិទ្ធិយំ ។ បណ្តាវុច្ចិយំទាំងនោះ សមាធិទ្ធិយំ តើដូចម្តេច ។

យា ចិត្តស្ស ចិត្ត សណ្ឋិតិ អវជ្ជិតិ អវិសាហារោ
 អវិក្ខេបោ អវិសាហាជមានសតា សមថោ សមាធិ-
 ទ្រ្តិយំ សមាធិតលំ សម្មាសមាធិ វិនិច្ឆ័យំ វុត្ថុតិ សមា-
 ធិទ្រ្តិយំ ។ តត្ថ កតតមំ បញ្ញាទ្រ្តិយំ ។ យា បញ្ញា
 បដាធនា វិចយោ បរិចយោ ។ បេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋំ វិនិច្ឆ័យំ វុត្ថុតិ បញ្ញាទ្រ្តិយំ ។

(២២០) តត្ថ កតតមំ អនត្តាតត្ថាស្សមិត្តិទ្រ្តិយំ ។
 យា តេសំ ធម្មានំ អញ្ញាតានំ^(១) អធិដ្ឋានំ អប្បត្តានំ
 អវិនិច្ឆ័យំ អសន្និកតតានំ សន្និកតិយាយ បញ្ញា បដា-
 ធនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋំ ធម្ម-
 វិចយសម្ពោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្តំ វិនិច្ឆ័យំ វុត្ថុតិ
 អនត្តាតត្ថាស្សមិត្តិទ្រ្តិយំ ។ តត្ថ កតតមំ អញ្ញាទ្រ្តិយំ ។
 យា តេសំ ធម្មានំ ញាតានំ ធិដ្ឋានំ បត្តានំ វិនិច្ឆ័យំ
 សន្និកតតានំ សន្និកតិយាយ បញ្ញា បដាធនា ។ បេ ។
 អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈ-
 ន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្តំ វិនិច្ឆ័យំ វុត្ថុតិ អញ្ញាទ្រ្តិយំ ។
 តត្ថ កតតមំ អញ្ញាតាវិទ្រ្តិយំ ។ យា តេសំ អញ្ញាតាវិនិ-

ការតាំងនៅ ការតាំងនៅសិប ការគល់សិប ការបិមរសេសសាម ការ
 មិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនរសេសសាម គឺ សមថៈ សមាធិទ្រ្តិយ
 សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា នេះហៅថា សមាធិទ្រ្តិយ ។ បណ្តា
 វុត្ថុតិទាំងនោះ បញ្ញាទ្រ្តិយ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងសព្វ ការ
 ពិចារណា ការពិចារណាសព្វ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង គឺ ធម្មវិចយៈ
 សម្មាធិដ្ឋំ ណា នេះហៅថា បញ្ញាទ្រ្តិយ ។

(២២១) បណ្តាវុត្ថុតិទាំងនោះ អនត្តាតត្ថាស្សមិត្តិទ្រ្តិយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង គឺ
 ធម្មវិចយៈ សម្មាធិដ្ឋំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈន្តំ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូល
 ក្នុងមគ្គ ណា ដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ នូវធម៌ទាំងនោះ ដែលខ្លួនមិន
 ធ្លាប់ដឹង មិនធ្លាប់ឃើញ មិនធ្លាប់បានដល់ មិនធ្លាប់យល់ មិនទាន់
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ នេះហៅថា អនត្តាតត្ថាស្សមិត្តិទ្រ្តិយ ។ បណ្តា
 វុត្ថុតិទាំងនោះ អញ្ញាទ្រ្តិយ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងសព្វ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង គឺ ធម្មវិចយៈ សម្មាធិដ្ឋំ ធម្មវិចយសម្ពោ-
 ជ្ឈន្តំ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់នូវ
 ធម៌ទាំងនោះ ដែលខ្លួនធ្លាប់ដឹង ធ្លាប់ឃើញ ធ្លាប់ដល់ ធ្លាប់យល់ ធ្លាប់
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ នេះហៅថា អញ្ញាទ្រ្តិយ ។ បណ្តាវុត្ថុតិទាំងនោះ
 អញ្ញាតាវិទ្រ្តិយ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងច្បាស់ បញ្ញា ការដឹងសព្វ

ធម្មាធិ អត្ថា បត្តា(១) បដិធម្មា ។ បេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋ ធម្មវិចយសម្មាជ្ឈង្គោ មគ្គន្តិ
 មគ្គបរិយាបដ្ឋំ វិនិ វុត្តនិ អត្ថាតារិទ្ធិយំ ។

អភិធម្មបទដ្ឋកថា ។

[២២២] តារិសតិទ្ធិយាធិ ចក្កទ្ធិយំ សោតិ-
 ទ្ធិយំ ឃានិទ្ធិយំ ដ្បិទ្ធិយំ កាយិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយំ
 វត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ សុខិទ្ធិយំ ទុក្ខិទ្ធិ-
 យំ សោមនស្សិទ្ធិយំ ទោមនស្សិទ្ធិយំ ទេវតិទ្ធិ-
 យំ សទ្ធិទ្ធិយំ រិយិទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ សមាធិទ្ធិយំ
 បញ្ញាទ្ធិយំ អនត្តាភវិទ្ធិយំ អនត្តាទ្ធិយំ អត្ថា-
 តារិទ្ធិយំ ។ តារិសតិទ្ធិយាធិ កតិ កុសលា កតិ
 អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា
 កតិ អរណា ។

[២២៣] ធម្មិទ្ធិយា អព្យាកតា ទោមនស្សិ-
 ទ្ធិយំ អកុសលំ អនត្តាភវិទ្ធិយំ កុសលំ
 ចត្តារិទ្ធិយា សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា
 ធម្មិទ្ធិយា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា

១ ម. បញ្ញាភវិទ្ធិ ទិដ្ឋានំ បដិទានំ វិវិទានំ សម្មិទានំ សម្មិវិយាយ បញ្ញាតិ វេយ បាវា
 ទិស្សន្តិ ។

នូវធម៌ទាំងនោះ លេបបុគ្គលក្នុងដឹងច្បាស់ទាំងឡាយ ។ លេ ។ សេចក្តី
 មិនវង្វេង គឺ ធម្មវិចយៈ សម្មាធិដ្ឋ ធម្មវិចយសម្មាជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ
 រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា អត្ថាតារិទ្ធិយំ ។

ចប់ អភិធម្មបទដ្ឋកថា ។

[២២៤] វត្ថិទ្ធិយ ២២ គឺ ចក្កទ្ធិយ សោតិទ្ធិយ ឃានិទ្ធិយ
 ដ្បិទ្ធិយ កាយិទ្ធិយ មនិទ្ធិយ វត្ថិទ្ធិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ សុ-
 ខិទ្ធិយ ទុក្ខិទ្ធិយ សោមនស្សិទ្ធិយ ទោមនស្សិទ្ធិយ ទេវតិទ្ធិយ
 សទ្ធិទ្ធិយ រិយិទ្ធិយ សតិទ្ធិយ សមាធិទ្ធិយ បញ្ញាទ្ធិយ អនត្តា-
 ភវិទ្ធិយ អនត្តាទ្ធិយ អត្ថាតារិទ្ធិយ ។ ចណ្ឌាវត្ថុទ្ធិយ ២២
 វត្ថុទ្ធិយ ជាតុសលប្បិទាន ជាអកុសលប្បិទាន ជាអព្យាក្រឹតប្បិទាន
 ។ លេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប្បិទាន មិនមានសត្រូវប្បិទាន ។

[២២៥] វត្ថុទ្ធិយ ១០ ជាអព្យាក្រឹត ទោមនស្សិទ្ធិយ ជាអកុ-
 សល អនត្តាភវិទ្ធិយ ជាតុសល វត្ថុទ្ធិយ ៤ ជាតុសលក៏មាន
 ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វត្ថុទ្ធិយ ៦ ជាតុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន

សិយា អន្តរាគមន៍ ។ ឆ្នាំនេះសិល្បៈ ឧបត្ថម្ភ សុខុមាល
 វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តាភិប័ ឧត្តម វេទនាយ សម្បជ្ឈ-
 ត្តាភិប័ អនុត្តមសុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តាភិប័ ឧ
 ត្ថម្ភ សិយា សុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា សិយា
 អនុត្តមសុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា តិល្បិច្ឆិយា
 សិយា សុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា សិយា ឧត្តម
 វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា សិយា អនុត្តមសុខុមាល វេទ-
 នាយ សម្បជ្ឈត្តា ធិវិច្ឆិយា សិយា សុខុមាល វេទនា-
 យ សម្បជ្ឈត្តា សិយា ឧត្តម វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា
 សិយា អនុត្តមសុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តា សិយា ឧ
 បត្ថម្ភ សុខុមាល វេទនាយ សម្បជ្ឈត្តាភិប័ ឧត្តម វេទ-
 នាយ សម្បជ្ឈត្តាភិប័ អនុត្តមសុខុមាល វេទនាយ សម្ប-
 ជ្ឈត្តាភិប័ ។ សត្តិច្ឆ័យ លេខ វិចារកន្តវិចារកន្តធម្មធម្មា
 តិល្បិច្ឆិយា វិចារកា ធិច្ឆ័យ វិចារកន្តធម្មធម្មា អញ្ញ-
 ច្ឆ័យ សិយា វិចារក សិយា វិចារកន្តធម្មធម្ម ឧបត្ថម្ភ
 សិយា វិចារកា សិយា វិចារកន្តធម្មធម្មា សិយា លេខ
 វិចារកន្តវិចារកន្តធម្មធម្ម ។ ឧបត្ថម្ភ ឧបត្ថម្ភធម្មធម្ម
 យា លោមឧបត្ថម្ភ អនុបត្ថម្ភធម្មធម្ម តិល្បិច្ឆិយា

ជាអន្តរាគមន៍ ក៏មាន ។ ឆ្នាំនេះ ១២ មិនគួររោលថា ប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយឧត្តមវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអនុត្តម-
 សុខវេទនាផងឡើយ ឆ្នាំនេះ ៦ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអនុត្តមសុខវេទនាក៏មាន ឆ្នាំនេះ ៧ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយឧត្តមវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាក៏មាន
 ធិវិច្ឆិយា ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយឧត្តមវេទនាក៏មាន
 ប្រកបដោយអនុត្តមសុខវេទនាក៏មាន មិនគួររោលថា ប្រកបដោយ
 សុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយឧត្តមវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអនុត្តម-
 សុខវេទនាផងក៏មាន ។ ឆ្នាំនេះ ៧ មិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ឆ្នាំនេះ ៧ ជាវិបាក ឆ្នាំនេះ ៦ មានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី អញ្ញច្ឆ័យ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន
 ឆ្នាំនេះ ៨ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជា
 វិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន ។ ឆ្នាំនេះ ៩ មានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមានកល្យាណជាដើមកាលៈទេសៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ផលៈទុបាទ ពោធិសូត្រ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
 កល្យាណជាដើមកាលៈទេសៈ តែជាប្រយោជន៍ផលៈទុបាទ ឆ្នាំនេះ ៧

អនុចានិប្បាទុចានានិយា នវិទ្រ្គយា សិយា ឧចានិប្បា-
 ទានិយា សិយា អនុចានិប្បាទុចានានិយា សិយា អនុចានិ-
 ប្បាទុចានានិយា ។ នវិទ្រ្គយា អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា
 ទោមនស្សវិទ្រ្គយំ សន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា តិលិវិទ្រ្គយា
 អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា តិលិវិទ្រ្គយា សិយា អស-
 ន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលិង្គសន្តិលេ-
 សិកា ធ នវិទ្រ្គយា សិយា សន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា
 សិយា អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលិង្គ-
 វិទ្រ្គយា ។ នវិទ្រ្គយា អវិគត្តាវិចារា ទោម-
 នស្សវិទ្រ្គយំ សវិគត្តសវិចារំ ឧបេត្តិវិទ្រ្គយំ សិយា
 សវិគត្តសវិចារំ សិយា អវិគត្តាវិចារំ ឯកាននសិទ្ធិ-
 យា សិយា សវិគត្តសវិចារា សិយា អវិគត្តាវិចា-
 រមត្តា សិយា អវិគត្តាវិចារា ។ ឯកាននសិទ្ធិយា

មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានភស្តុតាងដើម កាន់យកហើយ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទ ឥឡូវ ៧ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានភស្តុតាងដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទ ក៏មាន
 មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានភស្តុតាងដើមកាន់យកហើយ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់។ បាទ ក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 ភស្តុតាងដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទ ក៏មាន ។
 ឥឡូវ ៨ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទោមនស្សវិទ្រ្គយ
 សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ឥឡូវ ៩ មិនសៅហ្មង
 ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ឥឡូវ ១០ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន ឥឡូវ ១១ សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិន
 សៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ឥឡូវ ១២ មិនមានវិក្កុរ ទាំងមិនមាន
 វិចារៈ ទោមនស្សវិទ្រ្គយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិក្កុរ ទាំងជាមួយនឹង
 វិចារៈ ។ ឥឡូវ ១៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិក្កុរ ទាំងជាមួយនឹងវិចារ ក៏
 មាន មិនមានវិក្កុរ ទាំងមិនមានវិចារក៏មាន ឥឡូវ ១៤ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងវិក្កុរ ទាំងជាមួយនឹងវិចារក៏មាន មិនមានវិក្កុរ មានត្រឹម
 តែវិចារក៏មាន មិនមានវិក្កុរ ទាំងមិនមានវិចារក៏មាន ។ ឥឡូវ ១៥

ន វត្តញ្ច បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេ-
 ត្តាសហគតាតិបិ សោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា បីតិសហ-
 គតំ ន សុខសហគតំ ន ឧបេត្តាសហគតំ សិយា ន
 វត្តញ្ចំ បីតិសហគតន្តិ ធ ឥន្ទ្រិយា សិយា បីតិសហ-
 គតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេត្តាសហ-
 គតា ចត្តាវន្ទ្រិយា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខ-
 សហគតា សិយា ឧបេត្តាសហគតា សិយា ន វត្ត-
 ញ្ច បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេត្តាស-
 ហគតាតិបិ ។ បន្ទាសិទ្ធិយា នេវ នស្សនេន ន កា-
 វនាយ បហាតញ្ច នោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា នស្សនេន
 បហាតញ្ចំ សិយា ការវនាយ បហាតញ្ចំ ធ ឥន្ទ្រិយា
 សិយា នស្សនេន បហាតញ្ច សិយា ការវនាយ បហា-
 តញ្ច សិយា នេវ នស្សនេន ន ការវនាយ បហាតញ្ច ។
 បន្ទាសិទ្ធិយា នេវ នស្សនេន ន ការវនាយ បហា-
 តញ្ចហេតុកា នោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា នស្សនេន
 បហាតញ្ចហេតុកំ សិយា ការវនាយ បហាតញ្ចហេតុកំ
 ធ ឥន្ទ្រិយា សិយា នស្សនេន បហាតញ្ចហេតុកា

មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង
 ថា កើតព្រមដោយឧបេត្តាផងឡើយ សោមនស្សន្ទ្រិយ កើតព្រមដោយ
 បីតិ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ មិនកើតព្រមដោយឧបេត្តាក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ កើតព្រមដោយបីតិក៏
 មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេត្តាក៏មាន ឥន្ទ្រិយ
 ៤ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រម
 ដោយឧបេត្តាក៏មាន មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើត
 ព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយឧបេត្តាផងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ
 ១៨ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ព្រមទាំងមិនគួរលះដោយការវនា ពោម-
 ស្សន្ទ្រិយ គួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន គួរលះដោយការវនា ក៏មាន
 ឥន្ទ្រិយ ៦ គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវនាក៏មាន មិន
 គួរលះដោយទស្សនៈ ព្រមទាំងមិនគួរលះដោយការវនាក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៨
 មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ព្រមទាំងមិនគួរលះដោយការវនា ពោម-
 ស្សន្ទ្រិយ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន មានហេតុគួរលះ
 ដោយការវនា ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន

សិយា ភាវនាយ មហាតត្វហេតុតា សិយា ទេវ ទ-
 ស្សនេន ទ ភាវនាយ មហាតត្វហេតុតា ។ នសិទ្ធិយា
 ទេវធម្មតាមិទោ ធាបធម្មតាមិទោ ទោមនស្សិទ្ធិយំ
 អាចយតាមិ អនញ្ញតញ្ញស្សមិទិទ្ធិយំ អបធម្មតាមិ
 អញ្ញិទ្ធិយំ សិយា អបធម្មតាមិ សិយា ទេវធម្មតា-
 មិ ធាបធម្មតាមិ ទិទ្ធិយា សិយា អាចយតាមិទោ
 សិយា អបធម្មតាមិទោ សិយា ទេវធម្មតាមិទោ
 ធាបធម្មតាមិទោ ។ នសិទ្ធិយា ទេវ សេត្វា ធា-
 សេត្វា ទិទ្ធិយា សេត្វា អញ្ញតាវិទ្ធិយំ អសេត្តុ
 ទិទ្ធិយា សិយា សេត្វា សិយា អសេត្វា សិយា ទេវ
 សេត្វា ធាសេត្វា ។ នសិទ្ធិយា បរិត្តា តិណិទ្ធិយា
 អប្បមាណា ទិទ្ធិយា សិយា បរិត្តា សិយា មហាគុ-
 តា សិយា អប្បមាណា ។ សត្តិទ្ធិយា អនាមុណា
 ទិទ្ធិយា បរិត្តាមុណា តិណិទ្ធិយា អប្បមាណា-
 មុណា ទោមនស្សិទ្ធិយំ សិយា បរិត្តាមុណំ សិ-
 យា មហាគុតាមុណំ ទ អប្បមាណាមុណំ សិយា

មានហេតុគួរលះ ដោយភាវនាភិមាន មានហេតុមិនគួរលះដោយស្សនៈ
 ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាភិមាន ។ វគ្គនិយ ១០ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ពូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង ទោមនស្សនិយ ដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើង អនញ្ញតញ្ញស្សមិទិទ្ធិយ ដល់នូវការមិនសន្យា
 ក្នុងឡើង អញ្ញិទ្ធិយ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើង ក៏មាន
 វគ្គនិយ ៨ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុង
 ពូនឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិន
 សន្យាក្នុងឡើង ក៏មាន ។ វគ្គនិយ ១០ មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល
 ទាំងមិនមែន ជាបេសសេក្ខបុគ្គល វគ្គនិយ ២ ជាបេសសេក្ខបុគ្គល
 អញ្ញតាវិទ្ធិយ ជាបេសសេក្ខបុគ្គល វគ្គនិយ ៨ ជាបេសសេក្ខបុគ្គល
 ក៏មាន ជាបេសសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល ទាំង
 មិនមែនជាបេសសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ។ វគ្គនិយ ១០ មានភាពតូចនូវ
 វគ្គនិយ ៣ ប្រមាណមិនបាន វគ្គនិយ ៨ មានភាពតូចនូវក៏មាន ដល់
 នូវភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន ។ វគ្គនិយ ៧ មិនមាន
 ការម្នាក់ វគ្គនិយ ២ មានការម្នាក់តូចនូវ វគ្គនិយ ៣ មានការម្នាក់
 ប្រមាណមិនបាន ទោមនស្សនិយ មានការម្នាក់តូចនូវក៏មាន មាន
 ការម្នាក់ដល់នូវភាពធំ តែមិនមែនមានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន

ន វត្តព្រំ បរិត្តារម្មណ៍និមិ មហាគុតារម្មណ៍និមិ នវិទ្រ្ទយា
សិយា បរិត្តារម្មណ៍ សិយា មហាគុតារម្មណ៍ សិយា
អប្បមាណារម្មណ៍ សិយា ន វត្តព្រំ បរិត្តារម្មណ៍និមិ
មហាគុតារម្មណ៍និមិ អប្បមាណារម្មណ៍និមិ ។ នវិទ្រ្ទ-
យា មជ្ឈិមា នោមនស្សិទ្ធិយំ ហិំនំ តិណ្ឌិទ្ធិយា ប-
ណីតា តិណ្ឌិទ្ធិយា សិយា មជ្ឈិមា សិយា បណីតា
ន វត្តិយា សិយា ហិំនា សិយា មជ្ឈិមា សិយា ប-
ណីតា ។ នសិទ្ធិយា អនិយតា អនញ្ញតញ្ញស្សមីតិទ្រ្ទ-
យំ សម្មត្តនិយតំ ចត្តារិទ្ធិយា សិយា សម្មត្តនិយតា
សិយា អនិយតា នោមនស្សិទ្ធិយំ សិយា មិច្ឆត្តនិយ-
តំ សិយា អនិយតំ ន វត្តិយា សិយា មិច្ឆត្តនិយតា
សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ។ សតិទ្ធិយា
អនារម្មណ៍ ចត្តារិទ្ធិយា ន វត្តព្រំ មត្តារម្មណ៍និមិ
មត្តហេតុកាតិមិ មត្តាធិបតិលោតិមិ អនញ្ញតញ្ញស្ស-
មីតិទ្ធិយំ ន មត្តារម្មណ៍ សិយា មត្តហេតុកំ សិយា
មត្តាធិបតិ សិយា ន វត្តព្រំ មត្តហេតុកនិមិ មត្តាធិប-
តិមិ អញ្ញិទ្ធិយំ ន មត្តារម្មណ៍ សិយា មត្តហេតុកំ
សិយា មត្តាធិបតិ សិយា ន វត្តព្រំ មត្តហេតុកនិមិ

មិនគួរពោលថា មានការម្នាក់ក្នុងនាមផង ថា មានការម្នាក់ផងនូវ
ភាពធំផងក៏មាន វត្តិយ ៧ មានការម្នាក់ក្នុងនាមក៏មាន មានការម្នាក់
ផងនូវភាពធំក៏មាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោល
ថា មានការម្នាក់ក្នុងនាមផង ថា មានការម្នាក់ផងនូវភាពធំផង ថា
មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានផង ក៏មាន ។ វត្តិយ ៧ កណ្តាល
ទោមនស្សិទ្ធិយ ចៅកថាប វត្តិយ ៣ ទុក្ខម វត្តិយ ៣ កណ្តាល
ក៏មាន ទុក្ខមក៏មាន វត្តិយ ៦ ចៅកថាបក៏មាន កណ្តាលក៏មាន
ទុក្ខមក៏មាន ។ វត្តិយ ១០ មិនទៀង អនញ្ញតញ្ញស្សមីតិទ្ធិយ មាន
ភាពត្រូវនឹងទៀង វត្តិយ ៤ មានភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានភាព
មិនទៀងក៏មាន ទោមនស្សិទ្ធិយ មានភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មាន
ភាពមិនទៀងក៏មាន វត្តិយ ៦ មានភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានភាព
ត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានភាពមិនទៀងក៏មាន ។ វត្តិយ ៧ មិនមាន
ការម្នាក់ វត្តិយ ៤ មិនគួរពោលថា មានមត្តជាអារម្មណ៍ផង ថា មាន
មត្តជាហេតុផង ថា មានមត្តជាអធិបតីផងឡើយ អនញ្ញតញ្ញស្សមី-
ទ្ធិយ មិនមានមត្តជាអារម្មណ៍ តែមានមត្តជាហេតុក៏មាន មានមត្តជា
អធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមត្តជាហេតុផង ថា មានមត្តជាអធិ-
បតីផងក៏មាន អញ្ញិទ្ធិយ មិនមានមត្តជាអារម្មណ៍ តែមានមត្តជាហេតុ
ក៏មាន មានមត្តជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមត្តជាហេតុផង

មគ្គាធិបតីតិប ធិត្ថ្រិយា សិយា មគ្គារម្មណា សិយា
មគ្គហតុកា សិយា មគ្គាធិបតីនោ សិយា ធិត្ថ្រិយា
មគ្គារម្មណាតិប មគ្គហតុកាតិប មគ្គាធិបតីនោតិប ។
ធិត្ថ្រិយា សិយា ឧប្បន្នា សិយា ឧប្បន្និនោ ធិ
ត្ថ្រិយា អនុប្បន្នាតិ ធិត្ថ្រិយា សិយា ឧប្បន្នា សិយា
អនុប្បន្នា ធិត្ថ្រិយា ឧប្បន្និនោតិ ធិត្ថ្រិយា សិយា
ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បន្និនោ ។ សិយា
អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។ សត្តិច្ឆ្រិយា
អនារម្មណា ធិត្ថ្រិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា តីណិច្ឆ្រិយា ធិ
ត្ថ្រិយា អតីតារម្មណាតិប អនាគតារម្មណាតិប បច្ចុប្ប-
ន្នារម្មណាតិប ធិត្ថ្រិយា សិយា អតីតារម្មណា សិយា
អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ធិ
ត្ថ្រិយា អតីតារម្មណាតិប អនាគតារម្មណាតិប បច្ចុប្ប-
ន្នារម្មណាតិប ។ សិយា អដ្ឋត្ថា សិយា តហិទ្ធា
សិយា អដ្ឋត្ថតហិទ្ធា ។ សត្តិច្ឆ្រិយា អនារម្មណា
តីណិច្ឆ្រិយា តហិទ្ធារម្មណា ធិត្ថ្រិយា សិយា អ-
ដ្ឋត្ថារម្មណា សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋត្ថ-
តហិទ្ធារម្មណា អដ្ឋិច្ឆ្រិយា សិយា អដ្ឋត្ថារម្មណា

ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន វង្ស្រិយ ៧ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មាន
 មគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏
 មាន ។ វង្ស្រិយ ១០ កើតឡើងហើយក៏មាន ប្រសិន្នីកើតឡើង តែមិន
 គួរពោលថា មិនខាន់កើតឡើងក៏មាន វង្ស្រិយ ២ កើតឡើងហើយក៏
 មាន មិនខាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា ប្រសិន្នីកើតឡើងក៏មាន
 វង្ស្រិយ ១០ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនខាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រសិន្នី
 កើតឡើងក៏មាន ។ វង្ស្រិយជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក៏មាន ។ វង្ស្រិយ ៧ មិនមានអារម្មណ៍ វង្ស្រិយ ២ មានអារម្មណ៍ជា
 បច្ចុប្បន្ន វង្ស្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មាន
 អារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផង វង្ស្រិយ ១០
 មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មាន
 អារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ វង្ស្រិយ
 ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ វង្ស្រិយ
 ៧ មិនមានអារម្មណ៍ វង្ស្រិយ ៣ មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ វង្ស្រិយ ២
 មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន វង្ស្រិយ ៨ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន

សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋត្ថតហិទ្ធារម្មណា
 សិយា ន វត្តញ្ចា អដ្ឋត្ថតហិទ្ធារម្មណាតិបិ តហិទ្ធារម្មណាតិបិ
 អដ្ឋត្ថតហិទ្ធារម្មណាតិបិ ។ បញ្ចិទ្ធិយា អនិទស្សន-
 សប្បដិយា សត្តរសិទ្ធិយា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

(២២២) ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ អដ្ឋារសិទ្ធិយា
 ន ហេតុ ។ សត្តិទ្ធិយា សហេតុកា នរិទ្ធិយា
 អហេតុកា ន ឥន្ទ្រិយា សិយា សហេតុកា សិយា
 អហេតុកា ។ សត្តិទ្ធិយា ហេតុសម្បយុត្តា នរិទ្ធិយា
 ហេតុវិប្បយុត្តា ន ឥន្ទ្រិយា សិយា ហេតុសម្បយុត្តា
 សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ ថេវ
 សហេតុកា ន នរិទ្ធិយា ន វត្តញ្ចា ហេតុ ថេវ
 សហេតុកា ចាតិបិ សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុតិបិ
 តិណិទ្ធិយា ន វត្តញ្ចា ហេតុ ថេវ សហេតុកា ចាតិ
 សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុ ន ឥន្ទ្រិយា ន វត្តញ្ចា
 ហេតុ ថេវ សហេតុកា ចាតិ សិយា សហេតុកា ថេវ
 ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ចា សហេតុកា ថេវ ន ច
 ហេតុតិ ។ ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា

មានការម្នាណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាណ៍ខាងក្រៅក៏មាន
 មិនគួរពោលថា មានការម្នាណ៍ខាងក្នុងផង ថា មានការម្នាណ៍ខាងក្រៅ
 ផង ថា មានការម្នាណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាណ៍ខាងក្រៅផង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៥
 មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឥន្ទ្រិយ ១៧
 មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

(២២២) ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុ ឥន្ទ្រិយ ១៨ មិនមែនហេតុ ។
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៩ មិនប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រកបដោយហេតុ ឥន្ទ្រិយ
 ៩ ប្រាសចាកហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាក
 ហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង
 ឥន្ទ្រិយ ៩ មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង
 ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧
 មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
 មិនមែនហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
 មិនមែនហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង

ន ជន្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិមិ តិណិ-
 ជ្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុ ន វត្តត្វា ន
 វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តត្វា
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិ ។ ជន្រ្ទិយា
 ន ហេតុ អហេតុកា តិណិជ្រ្ទិយា ន ហេតុ សហេ-
 តុកា ធន្តរិជ្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ន ហេតុ សហេតុកាតិមិ
 ន ហេតុ អហេតុកាតិមិ ន វត្តត្វា សិយា ន ហេតុ
 សហេតុកា សិយា ន ហេតុ អហេតុកា ។

[២២៥] សម្បជ្ជយា សម្ពុតា អនិទស្សនា ។
 បញ្ចជ្រ្ទិយា សម្បជ្ជយា សត្តសជ្រ្ទិយា អប្បជ្ជយា ។
 សត្តិជ្រ្ទិយា រូបា ធុន្ទិសជ្រ្ទិយា អរូបា ជីវិតិជ្រ្ទិយ ិយា
 រូបំ សិយា អរូបំ ។ នសិជ្រ្ទិយា លោកិយា តិណិ-
 ជ្រ្ទិយា លោកុត្តរា ជន្រ្ទិយា សិយា លោកិយា
 សិយា លោកុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញយ្យា កេនចិ ន
 វិញ្ញយ្យា ។

វត្តត្វា ន ជន្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិមិ តិណិ-
 ជ្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុ ន វត្តត្វា ន
 វត្តត្វា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តត្វា
 ហេតុសម្បយុត្តា ថេវ ន ច ហេតុតិ ។ ជន្រ្ទិយា
 ន ហេតុ អហេតុកា តិណិជ្រ្ទិយា ន ហេតុ សហេ-
 តុកា ធន្តរិជ្រ្ទិយា ន វត្តត្វា ន ហេតុ សហេតុកាតិមិ
 ន ហេតុ អហេតុកាតិមិ ន វត្តត្វា សិយា ន ហេតុ
 សហេតុកា សិយា ន ហេតុ អហេតុកា ។

[២២៥] សម្បជ្ជយា សម្ពុតា អនិទស្សនា ។
 បញ្ចជ្រ្ទិយា សម្បជ្ជយា សត្តសជ្រ្ទិយា អប្បជ្ជយា ។
 សត្តិជ្រ្ទិយា រូបា ធុន្ទិសជ្រ្ទិយា អរូបា ជីវិតិជ្រ្ទិយ ិយា
 រូបំ សិយា អរូបំ ។ នសិជ្រ្ទិយា លោកិយា តិណិ-
 ជ្រ្ទិយា លោកុត្តរា ជន្រ្ទិយា សិយា លោកិយា
 សិយា លោកុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញយ្យា កេនចិ ន
 វិញ្ញយ្យា ។

[២២៦] ឆោ អាសវា ។ ធិស្សីន្ទ្រិយា សាសវា
 តីណ្ឌន្ទ្រិយា អធិសវា ធិន្ទ្រិយា សិយា សាសវា
 សិយា អធិសវា ។ បន្ទាស្សីន្ទ្រិយា អាសវាវិប្បយុត្តា
 ឆោមធិស្សីន្ទ្រិយំ អាសវាសម្បយុត្តំ ឆ ន្ទ្រិយា សិយា
 អាសវាសម្បយុត្តា សិយា អាសវាវិប្បយុត្តា ។ ធិស្សី-
 យា ឆ វត្តញ្ចា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សាសវា
 ចេវ ឆោ ឆ អាសវា តីណ្ឌន្ទ្រិយា ឆ វត្តញ្ចា អាសវា
 ចេវ សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ ឆោ ឆ អាសវាតិបិ
 ធិន្ទ្រិយា ឆ វត្តញ្ចា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ
 សិយា សាសវា ចេវ ឆោ ឆ អាសវា សិយា ឆ វត្តញ្ចា
 សាសវា ចេវ ឆោ ឆ អាសវាតិ ។ បន្ទាស្សីន្ទ្រិយា ឆ
 វត្តញ្ចា អាសវា ចេវ អាសវាសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវា-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ឆ អាសវាតិបិ ឆោមធិស្សីន្ទ្រិយំ
 ឆ វត្តញ្ចំ អាសវា ចេវ អាសវាសម្បយុត្តញ្ចាតិ អាសវា-
 សម្បយុត្តញ្ចាវ ឆោ ឆ អាសវា ឆ ន្ទ្រិយា ឆ វត្តញ្ចា
 អាសវា ចេវ អាសវាសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា អាសវា-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ឆ អាសវា សិយា ឆ វត្តញ្ចា
 អាសវាសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ឆ អាសវាតិ ។ ធិន្ទ្រិយា

[២២៦] ន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនអាសវៈ ។ ន្ទ្រិយ ១០
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ន្ទ្រិ ៣ មិនមានអាសវៈ ន្ទ្រិ ៤ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ ន្ទ្រិយ ១៥
 ប្រាសចាកអាសវៈ គោមនស្សន្ទ្រិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ន្ទ្រិយ ៦
 ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ ន្ទ្រិយ ១០ មិន
 គួរពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ន្ទ្រិយ ៤ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអា-
 សវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ក៏មាន ។ ន្ទ្រិយ ១៥ មិនគួរពោល
 ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ
 តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ គោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈ ន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ
 អាសវៈឡើយ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ ន្ទ្រិយ ៤

អាសវវិប្បយុត្តសាសវា តិណ្ឌិទ្រិយា អាសវវិប្បយុត្ត-
 អនាសវា ឆោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្ថុញ្ចំ អាសវវិប្បយុត្ត-
 សាសវន្តិមិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវន្តិមិ តិណ្ឌិទ្រិយា
 សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា សិយា អាសវវិប្បយុត្ត-
 អនាសវា ន ឥទ្ធិយា សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា
 សិយា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា សិយា ន វត្ថុញ្ចំ អា-
 សវវិប្បយុត្តសាសវាតិមិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវាតិមិ ។

[២២៧] ឆោ សញ្ញាជនា ។ នសិទ្ធិយា ស-
 ញ្ញាជនិយា តិណ្ឌិទ្រិយា អសញ្ញាជនិយា នវិទ្ធិយា
 សិយា សញ្ញាជនិយា សិយា អសញ្ញាជនិយា ។
 បន្ទុសិទ្ធិយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ឆោមនស្សិទ្ធិយំ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ន ឥទ្ធិយា សិយា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តា សិយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។ នសិទ្ធិយា
 ន វត្ថុញ្ចំ សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា ចាតិ
 សញ្ញាជនិយា ចេវ ឆោ ន សញ្ញាជនា តិណ្ឌិទ្រិយា
 ន វត្ថុញ្ចំ សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា ចាតិមិ

ប្រាសចាកកាសវៈ តៃប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈ ឥទ្ធិយ ៣ ប្រាស
 ចាកកាសវៈ តាំងមិនមានកាសវៈ ឆោមនស្សិទ្ធិយ មិនគួរពោលថា
 ប្រាសចាកកាសវៈ តៃប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈផង ថា ប្រាសចាក
 កាសវៈ តាំងមិនមានកាសវៈផងឡើយ ឥទ្ធិយ ៣ ប្រាសចាកកាសវៈ
 តៃប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកកាសវៈ តាំងមិនមាន
 កាសវៈក៏មាន ឥទ្ធិយ ៦ ប្រាសចាកកាសវៈ តៃប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 កាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកកាសវៈ តាំងមិនមានកាសវៈក៏មាន មិន
 គួរពោលថា ប្រាសចាកកាសវៈ តៃប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងកាសវៈផង ថា
 ប្រាសចាកកាសវៈ តាំងមិនមានកាសវៈផងក៏មាន ។

[២២៧] ឥទ្ធិយតាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ។ ឥទ្ធិយ
 ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ឥទ្ធិយ ៣ មិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ឥទ្ធិយ ៧ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិន
 មែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥទ្ធិយ ១៥ ប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ឆោមនស្សិទ្ធិយ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ឥទ្ធិយ ៦
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥទ្ធិយ
 ១០ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ១១ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ឥទ្ធិយ ៣
 មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ តាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង

សញ្ញាជនិយា ចេវ ឆោ ច សញ្ញាជនាតិមិ នវិទ្រ្ត-
 យា ន វត្តត្វា សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា
 ចាតិ សិយា សញ្ញាជនិយា ចេវ ឆោ ច សញ្ញា-
 ជនា សិយា ន វត្តត្វា សញ្ញាជនិយា ចេវ ឆោ ច
 សញ្ញាជនាតិ ។ បន្ទុសិទ្ធិយា ន វត្តត្វា សញ្ញាជ-
 នា ចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចាតិមិ សញ្ញាជនស-
 ម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច សញ្ញាជនាតិមិ ឆោមនស្សិទ្ធិ-
 យំ ន វត្តត្វំ សញ្ញាជនស្សោ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
 ត្តាតិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្សោ ឆោ ច សញ្ញាជន
 ច វិទ្រ្តយា ន វត្តត្វា សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តា ចាតិ សិយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ
 ឆោ ច សញ្ញាជនា សិយា ន វត្តត្វា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច សញ្ញាជនាតិ ។ នវិទ្រ្ត-
 យា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា តិណិទ្រ្តយា
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា ឆោមនស្សិទ្ធិ-
 យំ ន វត្តត្វំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយន្តិមិ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយន្តិមិ តិណិទ្រ្តយា

ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ កែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ
 វិទ្រ្តយ ៨ មិនគួរពាលថា ជាសញ្ញាជនៈ ព្រោះជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ កែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន មិនគួរពាលថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ព្រោះជាមិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ វិទ្រ្តយ ១៨ មិនគួរពាលថា ជាសញ្ញាជនៈ ព្រោះ
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កែមិនមែន
 សញ្ញាជនៈផងឡើយ ទោមនស្សិទ្ធិយ មិនគួរពាលថា ជាសញ្ញា-
 ជនៈ ព្រោះប្រកបដោយសញ្ញាជនៈទេ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កែមិន
 មែនសញ្ញាជនៈ វិទ្រ្តយ ៦ មិនគួរពាលថា ជាសញ្ញាជនៈ ព្រោះប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈឡើយ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កែមិនមែនសញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន មិនគួរពាលថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ព្រោះជាមិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ វិទ្រ្តយ ៨ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ កែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ វិទ្រ្តយ ៣ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ព្រោះជាមិនមែន
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ទោមនស្សិទ្ធិយ មិនគួរពាលថា ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ កែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ព្រោះជាមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងឡើយ វិទ្រ្តយ ៣

សិយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា សិយា ស-
 ញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា សិយា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយា សិយា ន វត្តញ្ញា សញ្ញាជ-
 នវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយាតិបិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស-
 ញ្ញាជនិយាតិបិ ។

(២២៨) ឆោ កុត្តា ។ នសិទ្ធិនិយា កុត្តនិយា
 តិណិទ្ធិនិយា អកុត្តនិយា នវិទ្ធិនិយា សិយា កុត្តនិយា
 សិយា អកុត្តនិយា ។ បន្ទវសិទ្ធិនិយា កុត្តវិប្បយុត្តា
 ឆោមនស្សិទ្ធិនិយា កុត្តសម្បយុត្ត ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា
 កុត្តសម្បយុត្តា សិយា កុត្តវិប្បយុត្តា ។ នសិទ្ធិនិយា ន
 វត្តញ្ញា កុត្តា ចេវ កុត្តនិយា ចាតិ កុត្តនិយា ចេវ ឆោ ឆ
 កុត្តា តិណិទ្ធិនិយា ន វត្តញ្ញា កុត្តា ចេវ កុត្តនិយា ចាតិ-
 បិ កុត្តនិយា ចេវ ឆោ ឆ កុត្តាតិបិ នវិទ្ធិនិយា ន វត្តញ្ញា
 កុត្តា ចេវ កុត្តនិយា ចាតិ សិយា កុត្តនិយា ចេវ ឆោ ឆ
 កុត្តា សិយា ន វត្តញ្ញា កុត្តនិយា ចេវ ឆោ ឆ កុត្តាតិ ។

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 ក៏មាន ។

(២២៨) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនគន្លះ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ គន្លះ
 គប្បីដោតក្រង ឥន្ទ្រិយ ៣ គន្លះមិនគប្បីដោតក្រង ឥន្ទ្រិយ ៧ គន្លះគប្បី
 ដោតក្រងក៏មាន គន្លះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៨ ប្រាស
 ចាកគន្លះ ទោមនស្សិទ្ធិនិយា ប្រកបដោយគន្លះ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយ
 គន្លះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លះក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរពោលថា
 ជាគន្លះ ទាំងគន្លះគប្បីដោតក្រងទេ គន្លះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះ
 ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជាគន្លះ ទាំងគន្លះគប្បីដោតក្រងផង ថា គន្លះ
 គប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា
 ជាគន្លះ ទាំងគន្លះគប្បីដោតក្រងទេ គន្លះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា គន្លះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លះក៏មាន ។

បន្ទាប់សិទ្ធិយា ន វត្តភ្នំ កន្លា ចេរ កន្លាសម្បយុត្តា
 ចាត់ចំ កន្លាសម្បយុត្តា ចេរ ដោ ច កន្លាចំ
 ដោមនស្សន្ទ្រិយ ឆ វត្តភ្នំ កន្លា ចេរ កន្លាសម្ប-
 យុត្តញាតិ កន្លាសម្បយុត្តា ចេរ ដោ ច កន្លា ឆ
 ឆន្ទ្រិយា ន វត្តភ្នំ កន្លា ចេរ កន្លាសម្បយុត្តា ចាត់
 សិយា កន្លាសម្បយុត្តា ចេរ ដោ ច កន្លា សិយា ន
 វត្តភ្នំ កន្លាសម្បយុត្តា ចេរ ដោ ច កន្លាចំ ។ ឆន្ទ្រិយា
 កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយា តិណ្ឌន្ទ្រិយា កន្លាវិប្បយុត្តកន្លា-
 ឆិយា ដោមនស្សន្ទ្រិយ ឆ វត្តភ្នំ កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិ-
 យន្តិចំ កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយន្តិចំ តិណ្ឌន្ទ្រិយា សិយា
 កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយា សិយា កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយា
 ឆ ឆន្ទ្រិយា សិយា កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយា សិយា កន្លា-
 វិប្បយុត្តកន្លាឆិយា សិយា ន វត្តភ្នំ កន្លាវិប្បយុត្តកន្លា-
 ឆិយាចំ កន្លាវិប្បយុត្តកន្លាឆិយាចំ ។

[២២៩] ដោ ឱយា ។ បេ ។ ដោ យោតា ។ បេ ។
 ដោ ឆិវណា ។ ឆន្ទ្រិយា ឆិវណិយា តិណ្ឌន្ទ្រិយា

ឆន្ទ្រិយ ១៩ មិនគួរពោលថា ជាគន្លះតាំងប្រកបដោយគន្លះផង ថា ប្រកប
 ដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះផងឡើយ ពោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោល
 ថា ជាគន្លះ តាំងប្រកបដោយគន្លះ ប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះ
 ឆន្ទ្រិយ ២០ មិនគួរពោលថា ជាគន្លះតាំងប្រកបដោយគន្លះឡើយ ប្រកប
 ដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយគន្លះ
 តែមិនមែនគន្លះក៏មាន ។ ឆន្ទ្រិយ ២១ ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បី
 ដោតក្រង ឆន្ទ្រិយ ២២ ប្រាសចាកគន្លះ តាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រង
 ពោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្លះ តាំងគន្លះគប្បីដោត
 ក្រងផង ថា ប្រាសចាកគន្លះ តាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងផងឡើយ
 ឆន្ទ្រិយ ២៣ ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាក
 គន្លះ តែគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ឆន្ទ្រិយ ២៤ ប្រាសចាកគន្លះ តែ
 គន្លះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លះ តាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងក៏
 មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីដោតក្រងផង ថា
 ប្រាសចាកគន្លះ តាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងផងក៏មាន ។

[២២៩] ឆន្ទ្រិយតាំងឡាយ មិនមែនឡើយ ។ បេ ។ ឆន្ទ្រិយ
 តាំងឡាយ មិនមែនឡើយ ។ បេ ។ ឆន្ទ្រិយតាំងឡាយ មិនមែន
 និវណៈ ។ ឆន្ទ្រិយ ២៥ ជាប្រយោជន៍ដល់និវណៈ ឆន្ទ្រិយ ២៦

អធិវណ្ណិយា នវិទ្ធិយា សិយា ធិវណ្ណិយា សិយា
 អធិវណ្ណិយា ។ បន្ទាសិទ្ធិយា ធិវណ្ណិវ្យយុត្តា
 នោមនស្សិទ្ធិយំ ធិវណ្ណសម្បយុត្តំ ឆ វិទ្ធិយា សិយា
 ធិវណ្ណសម្បយុត្តា សិយា ធិវណ្ណវិវ្យយុត្តា ។ នសិ-
 ទ្ធិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណា ចេវ ធិវណ្ណិយា ចាតិ ធិ-
 វណ្ណិយា ចេវ នោ ច ធិវណ្ណា តិណិទ្ធិយា ន វត្ថុញ
 ធិវណ្ណា ចេវ ធិវណ្ណិយា ចាតិមិ ធិវណ្ណិយា ចេវ នោ
 ច ធិវណ្ណាតិមិ នវិទ្ធិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណា ចេវ ធិ-
 វណ្ណិយា ចាតិ សិយា ធិវណ្ណិយា ចេវ នោ ច ធិវ-
 ណ្ណា សិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណា ចេវ នោ ច ធិវណ្ណា-
 តិ ។ បន្ទាសិទ្ធិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណា ចេវ ធិវណ្ណ-
 សម្បយុត្តា ចាតិមិ ធិវណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច
 ធិវណ្ណាតិមិ នោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្ថុញ ធិវណ្ណោ
 ធិវណ្ណសម្បយុត្តញ្ចាតិមិ ធិវណ្ណសម្បយុត្តោ ចេវ នោ
 ច ធិវណ្ណាតិមិ ឆ វិទ្ធិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណា ចេវ ធិ-
 វណ្ណសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា ធិវណ្ណសម្បយុត្តា ចេវ
 នោ ច ធិវណ្ណា សិយា ន វត្ថុញ ធិវណ្ណសម្បយុត្តា

មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ វិទ្ធិយា ៧ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 ក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ១៥ ប្រាស
 ចាកនិវរណៈ ពោមនស្សិទ្ធិយា ប្រកបដោយនិវរណៈ វិទ្ធិយា ៦ ប្រកប
 ដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ១០ មិនគួរ
 ពោលថា ជានិវរណៈ ព្រោះវាជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍
 ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈ វិទ្ធិយា ៧ មិនគួរពោលថា ជានិវរ-
 ណៈ ព្រោះវាជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 តែមិនមែននិវរណៈផងឡើយ វិទ្ធិយា ៧ មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ
 ព្រោះវាជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិន
 មែននិវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏
 មាន ។ វិទ្ធិយា ១៥ មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ ព្រោះវាជាប្រយោជន៍
 និវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងឡើយ
 ពោមនស្សិទ្ធិយា មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ ព្រោះវាជាប្រយោជន៍
 ផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងទេ វិទ្ធិយា ៦ មិន
 គួរពោលថា ជានិវរណៈ ព្រោះវាជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈឡើយ ប្រកបដោយ
 និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយនិវរណៈ

ចេវ ឆោ ច ជីវណាតិ ។ នវិទ្ធិយា ជីវណាវិប្បយុត្ត-
 ជីវណិយា តីណិទ្ធិយា ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណិយា
 ឆោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្តញ្ចំ ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណិ-
 យន្តិបិ ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណិយន្តិបិ តីណិទ្ធិយា
 សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណិយា សិយា ជីវណាវិ-
 ប្បយុត្តអជីវណិយា ន វត្តិយា សិយា ជីវណាវិប្ប-
 យុត្តជីវណិយា សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណិយា
 សិយា ន វត្តញ្ចំ ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណិយាតិបិ ជីវ-
 ណាវិប្បយុត្តអជីវណិយាតិបិ ។

[២៥០] ឆោ បរមាសា ។ នសិទ្ធិយា បរមដ្ឋា
 តីណិទ្ធិយា អបរមដ្ឋា នវិទ្ធិយា សិយា បរមដ្ឋា
 សិយា អបរមដ្ឋា ។ សោឡសិទ្ធិយា បរមាស-
 វិប្បយុត្តា ន វត្តិយា សិយា បរមាសសម្បយុត្តា
 សិយា បរមាសវិប្បយុត្តា ។ នសិទ្ធិយា ន
 វត្តញ្ចំ បរមាសា ចេវ បរមដ្ឋា ចាតិ បរមដ្ឋា
 ចេវ ឆោ ច បរមាសា តីណិទ្ធិយា ន វត្តញ្ចំ

តែមិនមែននិវរណៈ ក៏មាន ។ វត្ថុយ ៧ ប្រាសចាកនិវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ វត្ថុយ ៣ ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ទោមនស្សិទ្ធិយា មិនគួរពោលថា ប្រាស
 ចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈ
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងឡើយ វត្ថុយ ៣ ប្រាសចាកនិ-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន វត្ថុយ ៦ ប្រាសចាកនិវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកនិវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងក៏មាន ។

[២៥០] វត្ថុយទាំងឡាយ មិនមែនបរមាសៈ ។ វត្ថុយ ១០
 បរមាសៈស្ថាបអង្គីល វត្ថុយ ៣ បរមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីល
 វត្ថុយ ៧ បរមាសៈស្ថាបអង្គីលក៏មាន បរមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីល
 ក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៦ ប្រាសចាកបរមាសៈ វត្ថុយ ៦ ប្រកបដោយ
 បរមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរមាសៈក៏មាន ។ វត្ថុយ ១០ មិនគួរ
 ពោលថា ជាបរមាសៈ ទាំងបរមាសៈស្ថាបអង្គីលទេ ជាធម៌ដែលបរ-
 មាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបរមាសៈ វត្ថុយ ៣ មិនគួរពោលថា

បរមមាសា ចេវ បរមមជ្ជា ចាតិបិ បរមមជ្ជា ចេវ លោ
 ច បរមមាសាតិបិ នវិន្ទ្រិយា ន វត្តញ្ចា បរមមាសា
 ចេវ បរមមជ្ជា ចាតិ សិយា បរមមជ្ជា ចេវ លោ ច
 បរមមាសា សិយា ន វត្តញ្ចា បរមមជ្ជា ចេវ លោ ច
 បរមមាសាតិ ។ នវិន្ទ្រិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជា
 តិណ្ឌិន្ទ្រិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជា តិណ្ឌិន្ទ្រិយា
 សិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជា សិយា បរមមាស-
 វិប្បយុត្តបរមមជ្ជា ន វិន្ទ្រិយា សិយា បរមមាស-
 វិប្បយុត្តបរមមជ្ជា សិយា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជា
 សិយា ន វត្តញ្ចា បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជាតិបិ
 បរមមាសវិប្បយុត្តបរមមជ្ជាតិបិ ។

[២២០] សត្តិន្ទ្រិយា អនាមម្ពណ្ណា ចុន្ទសិន្ទ្រិយា
 សារម្ពណ្ណា ជីវិតិន្ទ្រិយា សិយា សារម្ពណ្ណា សិយា អនា-
 មម្ពណ្ណា ។ ឯកវិសត្តិន្ទ្រិយា លោ ចិត្តា មនិន្ទ្រិយា ចិត្ត ។

ជាបរមមាសៈ តាំងជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាផង ថា ជាធម៌
 ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈផងឡើយ វិន្ទ្រិយា ៧
 មិនគួរពោលថា ជាបរមមាសៈ តាំងជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា
 ជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជា តែមិនមែនបរមមាសៈ ក៏
 មាន ។ វិន្ទ្រិយា ១០ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែជាធម៌ដែលបរមមាសៈ
 ស្ថាបអវិជ្ជា វិន្ទ្រិយា ៣ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែជាធម៌ដែលបរមមា-
 សៈមិនបានស្ថាបអវិជ្ជា វិន្ទ្រិយា ៣ ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែជាធម៌
 ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន ប្រាសចាកបរមមាសៈ តាំងជាធម៌
 ដែលបរមមាសៈមិនបានស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន វិន្ទ្រិយា ៦ ប្រាសចាកបរ-
 មមាសៈ តែជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាក៏មាន ប្រាសចាកបរមមាសៈ
 តាំងជាធម៌ដែលបរមមាសៈមិនបានស្ថាបអវិជ្ជា ក៏មាន មិនគួរពោលថា
 ប្រាសចាកបរមមាសៈ តាំងជាធម៌ដែលបរមមាសៈស្ថាបអវិជ្ជាផង ថា
 ប្រាសចាកបរមមាសៈ តែជាធម៌ដែលបរមមាសៈមិនបានស្ថាបអវិជ្ជាផង
 ក៏មាន ។

[២២១] វិន្ទ្រិយា ៧ មិនមានការម្ពណ្ណា វិន្ទ្រិយា ១២ ប្រកប
 ដោយការម្ពណ្ណា ជីវិតិន្ទ្រិយា ប្រកបដោយការម្ពណ្ណា ក៏មាន មិនមាន
 ការម្ពណ្ណាក៏មាន ។ វិន្ទ្រិយា ២១ មិនមែនចិត្ត មិនវិន្ទ្រិយា ជាចិត្ត ។

តេរសិទ្ធិយា ចេតសិកា អដ្ឋិទ្ធិយា អចេតសិកា
 ជីវិតទ្ធិយំ សិយា ចេតសិកា សិយា អចេតសិកា ។
 តេរសិទ្ធិយា ចិត្តសម្បយុត្តា សតិទ្ធិយំ ចិត្តវិប្បយុត្តា
 ជីវិតទ្ធិយំ សិយា ចិត្តសម្បយុត្តំ សិយា ចិត្តវិប្បយុត្តំ
 មនិទ្ធិយំ ន វត្ថុវំ ចិត្តេន សម្បយុត្តន្តិមិ ចិត្តេន វិប្ប-
 យុត្តន្តិមិ ។ តេរសិទ្ធិយា ចិត្តសំសដ្ឋា សតិទ្ធិយា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋា ជីវិតទ្ធិយំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋំ សិយា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋំ មនិទ្ធិយំ ន វត្ថុវំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមិ
 ចិត្តេន វិសំសដ្ឋន្តិមិ ។ តេរសិទ្ធិយា ចិត្តសម្មដ្ឋានា
 អដ្ឋិទ្ធិយា នោ ចិត្តសម្មដ្ឋានា ជីវិតទ្ធិយំ សិយា ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ សិយា នោ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ ។ តេរសិទ្ធិយា
 ចិត្តសហគុនោ អដ្ឋិទ្ធិយា នោ ចិត្តសហគុនោ ជីវិត-
 ទ្ធិយំ សិយា ចិត្តសហគុ សិយា នោ ចិត្តសហគុ ។
 តេរសិទ្ធិយា ចិត្តានុបរិវត្តិនោ អដ្ឋិទ្ធិយា នោ ចិត្តានុ-
 បរិវត្តិនោ ជីវិតទ្ធិយំ សិយា ចិត្តានុបរិវត្តិ សិយា នោ
 ចិត្តានុបរិវត្តិ ។ តេរសិទ្ធិយា ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានា អ-
 ដ្ឋិទ្ធិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានា ជីវិតទ្ធិយំ សិយា
 ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ ។

វត្ថុយ ១៣ ជាចេតសិកា វត្ថុយ ៨ មិនមែនចេតសិកា ជីវិតវត្ថុយ
 ជាចេតសិកាក៏មាន មិនមែនចេតសិកាក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៣ ប្រកប
 ដោយចិត្ត វត្ថុយ៧ ប្រាសចាកចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន
 ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មន្តវត្ថុយ មិនត្រូវការថា ប្រកបដោយចិត្តផង
 ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ វត្ថុយ ១៣ ច្រឡំដោយចិត្ត វត្ថុយ
 ៧ មិនច្រឡំដោយចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំដោយ
 ចិត្តក៏មាន មន្តវត្ថុយ មិនត្រូវការថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំ
 ដោយចិត្តផងឡើយ ។ វត្ថុយ ១៣ តាំងឡើងដោយចិត្ត វត្ថុយ ៨
 មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនតាំង
 ឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៣ កើតជាមួយនឹងចិត្ត វត្ថុយ ៨
 មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើត
 ជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៣ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត វត្ថុយ ៨
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៣ ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត
 វត្ថុយ ៨ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ជីវិតវត្ថុយ ច្រឡំទាំង
 តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។

តោសិទ្ធិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ អដ្ឋិទ្ធិ-
 យា ដោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុដោ ជីវិតិទ្ធិយំ
 សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុ សិយា ដោ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុ ។ តោសិទ្ធិយា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានុបវរិត្តោ អដ្ឋិទ្ធិយា ដោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋា-
 នុបវរិត្តោ ជីវិតិទ្ធិយំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានុ-
 បវរិត្ត សិយា ដោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានុបវរិត្ត ។ ធន
 វិទ្ធិយា អដ្ឋត្តិកា សោឡសិទ្ធិយា ពាហិក ។ ស-
 ត្តិទ្ធិយា ឧបាទា ទុទ្ធិសិទ្ធិយា ទុបាទា ជីវិតិទ្ធិយំ
 សិយា ឧបាទា សិយា ទុបាទា ។ ឆរិទ្ធិយា ឧបាទិដ្ឋា
 ចត្តារិទ្ធិយា អទុបាទិដ្ឋា ឆរិទ្ធិយា សិយា ឧបាទិដ្ឋា
 សិយា អទុបាទិដ្ឋា ។

(២៥២) ទុបាទាទា ។ ធនិទ្ធិយា ឧបាទាទិយា
 តិណិទ្ធិយា អទុបាទាទិយា ឆរិទ្ធិយា សិយា ឧបា-
 ទាទិយា សិយា អទុបាទាទិយា ។ សោឡសិទ្ធិយា
 ឧបាទាឆរិយ្យុត្តា ឆ វិទ្ធិយា សិយា ឧបាទានស-
 យ្យុត្តា សិយា ឧបាទាឆរិយ្យុត្តា ។ ធនិទ្ធិយា

វិទ្ធិយា ១៣ ប្រឡំ ចាំងតាំងឡើងចាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត វិទ្ធិយា ៨ មិន
 ប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ជីវិតិទ្ធិយា ប្រឡំ ចាំងតាំង
 ឡើងចាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជាមួយ
 នឹងចិត្តក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ១៣ ប្រឡំ ចាំងតាំងឡើងចាំងប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ចិត្ត វិទ្ធិយា ៨ មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជីវិ-
 តិទ្ធិយា ប្រឡំ ចាំងតាំងឡើង ចាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំ
 មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ៦ ខាងក្នុង
 វិទ្ធិយា ១៦ ខាងក្រៅ ។ វិទ្ធិយា ៧ ជាទុបាទា វិទ្ធិយា ១២ មិន
 មែនទុបាទា ជីវិតិទ្ធិយា ជាទុបាទាក៏មាន មិនមែនទុបាទាក៏មាន ។
 វិទ្ធិយា ៨ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានភក្ត្រជាដើមកាន់យក
 ហើយ វិទ្ធិយា ២ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានភក្ត្រជាដើម
 កាន់យកទេ វិទ្ធិយា ៨ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានភក្ត្រជា
 ដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានភក្ត្រ
 ជាដើមកាន់យកទេក៏មាន ។

(២៥២) វិទ្ធិយា ចាំងខ្លោយ មិនមែនទុបាទាទេ ។ វិទ្ធិយា ១០
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាទេ វិទ្ធិយា ៣ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបា-
 ទាទេ វិទ្ធិយា ៨ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុបាទាក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ១៦ ប្រាសចាកទុបាទាទេ វិទ្ធិយា ៦
 ប្រកបដោយទុបាទាក៏មាន ប្រាសចាកទុបាទាក៏មាន ។ វិទ្ធិយា ១០

ន វត្តព្វា ឧបាសាសា ថេវ ឧបាសាសិយា ចាតិ ឧបាសា-
 វិយា ថេវ លោ ច ឧបាសាសា តិលាវ្រ្មិយា ន វត្តព្វា
 ឧបាសាសា ថេវ ឧបាសាសិយា ចាតិបិ ឧបាសាសិយា ថេវ
 លោ ច ឧបាសាសាចាតិបិ នវ្រ្មិយា ន វត្តព្វា ឧបាសាសា
 ថេវ ឧបាសាសិយា ចាតិ សិយា ឧបាសាសិយា ថេវ លោ
 ច ឧបាសាសា(១) សិយា ន វត្តព្វា ឧបាសាសិយា ថេវ
 លោ ច ឧបាសាសាចាតិ ។ សោឡសិវ្រ្មិយា ន វត្តព្វា
 ឧបាសាសា ថេវ ឧបាសាសសម្បយុត្តា ចាតិបិ ឧបាសា-
 សសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច ឧបាសាសាចាតិបិ ន វត្រ្មិយា
 ន វត្តព្វា ឧបាសាសា ថេវ ឧបាសាសសម្បយុត្តា ចាតិ
 សិយា ឧបាសាសសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច ឧបាសាសា
 សិយា ន វត្តព្វា ឧបាសាសសម្បយុត្តា ថេវ លោ ច
 ឧបាសាសាចាតិ ។ នសិវ្រ្មិយា ឧបាសាសវិប្បយុត្តឧបាសា-
 វិយា តិលាវ្រ្មិយា ឧបាសាសវិប្បយុត្តអធិបាសាសិយា
 តិលាវ្រ្មិយា សិយា ឧបាសាសវិប្បយុត្តឧបាសាសិយា
 សិយា ឧបាសាសវិប្បយុត្តអធិបាសាសិយា ន វត្រ្មិយា

១ ម. ឧត្តម វសិវ្រ្មិយា សិយា ឧបាសាសិយា ថេវ លោ ច ឧបាសាសា ឆិម ចាតិ
 វិល្លុត្តិ ។

មិនគួរពោលថា ជាទុក្ខទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានៈ។ ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តែមិនមែនទុក្ខទាន វត្ថុយ ព មិនគួរពោលថា
 ជាទុក្ខទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខទាន តែមិនមែនទុក្ខទានផងឡើយ វត្ថុយ ៧ មិនគួរពោលថា ជា
 ទុក្ខទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានៈ។ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន
 តែមិនមែនទុក្ខទានក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន
 តែមិនមែនទុក្ខទានក៏មាន ។ វត្ថុយ ១៦ មិនគួរពោលថា ជាទុក្ខទាន
 តាំងប្រកបដោយទុក្ខទានផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខទាន តែមិនមែន
 ទុក្ខទានផងឡើយ វត្ថុយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាទុក្ខទាន តាំងប្រកប
 ដោយទុក្ខទានៈ។ ប្រកបដោយទុក្ខទាន តែមិនមែនទុក្ខទានផងក៏មាន
 មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយទុក្ខទាន តែមិនមែនទុក្ខទានក៏មាន ។
 វត្ថុយ ១០ ប្រាសចាកទុក្ខទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន វត្ថុយ
 ព ប្រាសចាកទុក្ខទាន តាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន វត្ថុយ
 ព ប្រាសចាកទុក្ខទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានក៏មាន ប្រាស
 ចាកទុក្ខទាន តាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានក៏មាន វត្ថុយ ៦

សិលា ឧបាសាទវិប្បយុត្ត ឧបាសាទិយា សិលា ឧបា-
 សាទវិប្បយុត្ត អនុបាសាទិយា សិលា ឧ វត្តញ្ចា ឧបា-
 សាទវិប្បយុត្ត ឧបាសាទិយា តិបិ ឧបាសាទវិប្បយុត្ត អនុ-
 បាសាទិយា តិបិ ។

(២៩៣) ឆោ តិលេសា ។ ធនិច្ឆ័យា សង្កិ-
 លេសិកា តិលិច្ឆ័យា អសង្កិលេសិកា ធនិច្ឆ័យា
 សិលា សង្កិលេសិកា សិលា អសង្កិលេសិកា ។
 បន្ទាសិច្ឆ័យា អសង្កិលិដ្ឋា ឆោមនស្សិច្ឆ័យំ សង្កិលិដ្ឋំ
 ធនិច្ឆ័យា សិលា សង្កិលិដ្ឋា សិលា អសង្កិលិដ្ឋា ។
 បន្ទាសិច្ឆ័យា តិលេសវិប្បយុត្តា ឆោមនស្សិច្ឆ័យំ
 តិលេសសម្បយុត្តំ ធនិច្ឆ័យា សិលា តិលេសស-
 ម្បយុត្តា សិលា តិលេសវិប្បយុត្តា ។ ធនិច្ឆ័យា ធន
 វត្តញ្ចា តិលេសា ថេវ សង្កិលេសិកា ចាតិ សង្កិលេ-
 សិកា ថេវ ឆោ ធនិច្ឆ័យា តិលេសា តិលិច្ឆ័យា ធន វត្តញ្ចា
 តិលេសា ថេវ សង្កិលេសិកា ចាតិបិ សង្កិលេសិកា
 ថេវ ឆោ ធនិច្ឆ័យា តិបិ ធនិច្ឆ័យា ធន វត្តញ្ចា តិ-
 លេសា ថេវ សង្កិលេសិកា ចាតិ សិលា សង្កិលេ-
 សិកា ថេវ ឆោ ធនិច្ឆ័យា សិលា ធន វត្តញ្ចា

ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានក៏មាន ប្រាសចាក
 ទុក្ខាន ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានក៏មាន មិនគួរពោល
 ថា ប្រាសចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ថា ប្រាស
 ចាកទុក្ខាន ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ក៏មាន ។

(២៩៣) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនកិលេស ។ ឥន្ទ្រិយ ១០
 គួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង
 ឥន្ទ្រិយ ៨ គួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន មិនគួរដល់ទូរសេចក្តី
 សៅហ្មងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤ មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ពោមនស្សិច្ឆ័យ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។
 ឥន្ទ្រិយ ១៤ ប្រាសចាកកិលេស ពោមនស្សិច្ឆ័យ ប្រកបដោយ
 កិលេស ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយកិលេសក៏មាន ប្រាសចាកកិលេស
 ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់
 ទូរសេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស
 ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង ថា គួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ
 ឥន្ទ្រិយ ៨ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង
 ទេ គួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនកិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា

សង្ក្ខីលេសិកា ថេវ ឆោ ច កិលេសាតិ ។ បន្ទាសិ-
 ទ្រ្មយា ន វត្តត្វា កិលេសា ថេវ សង្ក្ខីលីដ្ឋា ចាតិបិ
 សង្ក្ខីលីដ្ឋា ថេវ ឆោ ច កិលេសាតិបិ ឆោមនស្ស្រ្មយំ
 ន វត្តត្វំ កិលេសោ ថេវ សង្ក្ខីលីដ្ឋត្តាតិ សង្ក្ខីលីដ្ឋ-
 ញោវ ឆោ ច កិលេសោ ច ឥន្ទ្រយា ន វត្តត្វា
 កិលេសា ថេវ សង្ក្ខីលីដ្ឋា ចាតិ សិយា សង្ក្ខីលីដ្ឋា
 ថេវ ឆោ ច កិលេសា សិយា ន វត្តត្វា សង្ក្ខីលីដ្ឋា
 ថេវ ឆោ ច កិលេសាតិ ។ បន្ទាសិទ្រ្មយា ន វត្តត្វា
 កិលេសា ថេវ កិលេសសម្មយុត្តា ចាតិបិ កិលេស-
 សម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កិលេសាតិបិ ឆោមនស្ស្រ្ម-
 យំ ន វត្តត្វំ កិលេសោ ថេវ កិលេសសម្មយុត្តត្តាតិ
 កិលេសសម្មយុត្តញោវ ឆោ ច កិលេសោ ច ឥន្ទ្រយា
 ន វត្តត្វា កិលេសា ថេវ កិលេសសម្មយុត្តា ចាតិ
 សិយា កិលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កិលេសា
 សិយា ន វត្តត្វា កិលេសសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច
 កិលេសាតិ ។ នវិន្ទ្រយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខីលេ-
 សិកា តិណ្ឌិទ្រ្មយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខីលេសិកា

គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រយ ១៥
 មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ ។ ឆោមនស្ស្រ្ម-
 ទ្រ្មយ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ទេ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស ឥន្ទ្រយ ៦ មិន
 គួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឡើយ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងក៏មាន មិនគួរពោលថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រយ ១៥
 មិនគួរពោលថា ជាតិលេសទាំងប្រកបដោយកិលេសផង ថា ប្រកប
 ដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ ។ ឆោមនស្ស្រ្មយ មិនគួរ
 ពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយកិលេសទេ ប្រកបដោយកិលេស
 តែមិនមែនកិលេស ឥន្ទ្រយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំង
 ប្រកបដោយកិលេសឡើយ ប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេស
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេសក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រយ ៧ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
 ឥន្ទ្រយ ៣ ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង

យោមទស្សន៍ទ្រៀយំ ន វត្ថុញ្ចំ កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេ-
 លេសំកត្តិបំ កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកត្តិបំ
 តិណ្ឌទ្រៀយា សិយា កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកា
 សិយា កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកា ន វត្ថុទ្រៀយា
 សិយា កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកា សិយា កំ-
 លេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកា សិយា ន វត្ថុញ្ចា
 កំលេសវិប្បយុត្តសង្ក្ខេលេសំកាតិបំ កំលេសវិប្ប-
 យុត្តសង្ក្ខេលេសំកាតិបំ ។

(២៥៤) បន្ទាសិទ្ធរៀយា ន ទស្សនេន បហាតត្វា
 សត្តិទ្រៀយា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វា ។ បន្ទាសិទ្ធរៀយា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា សត្តិទ្រៀយា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា

យោមទស្សន៍ទ្រៀយំ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកកិលេសតែគួរដល់ទូរសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ថា ប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង
 ផងឡើយ វត្ថុទ្រៀយ ៣ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន
 វត្ថុទ្រៀយ ៦ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន
 ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
 ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់ទូរសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

(២៥៥) វត្ថុទ្រៀយ ១៥ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ វត្ថុទ្រៀយ ៧ គួរ
 លះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ វត្ថុទ្រៀយ
 ១៥ មិនគួរលះដោយភាវនា វត្ថុទ្រៀយ ៧ គួរលះដោយភាវនាក៏មាន

សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ បន្ទូលសិទ្ធិយា ន
 នស្សនេន បហាតត្វាហេតុតា សត្តិទ្ធិយា សិយា
 នស្សនេន បហាតត្វាហេតុតា សិយា ន នស្សនេន
 បហាតត្វាហេតុតា ។ បន្ទូលសិទ្ធិយា ន ភាវនាយ ប-
 ហាតត្វាហេតុតា សត្តិទ្ធិយា សិយា ភាវនាយ បហា-
 តត្វាហេតុតា សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វាហេតុតា ។
 នវិទ្ធិយា អវិគត្តា ទោមនស្សិទ្ធិយំ សវិគត្តំ ទ្វាទ-
 សិទ្ធិយា សិយា សវិគត្តា សិយា អវិគត្តា ។ នវិទ្ធិ-
 យា អវិចារ ទោមនស្សិទ្ធិយំ សវិចារ ទ្វាទសិទ្ធិយា
 សិយា សវិចារ សិយា អវិចារ ។ ឯកាទសិទ្ធិយា
 អប្បវិគតា ឯកាទសិទ្ធិយា សិយា សប្បវិគតា សិយា
 អប្បវិគតា ។ ឯកាទសិទ្ធិយា ន បីតិសហគតា
 ឯកាទសិទ្ធិយា ន បីតិសហគតា ឯកាទសិទ្ធិយា
 សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា ។
 ទ្វាទសិទ្ធិយា ន សុខសហគតា នសិទ្ធិយា សិយា
 សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។ ទ្វាទ-
 សិទ្ធិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា នសិទ្ធិយា សិយា
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។

មិនគួរលះដោយការនាំគ្នាទេ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៩ មិនមានហេតុគួរលះដោយ
 ទស្សនៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនមាន
 ហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៩ មិនមានហេតុគួរលះ
 ដោយការនាំ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានហេតុគួរលះដោយការនាំក៏មាន មិនមាន
 ហេតុគួរលះដោយការនាំក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៨ មិនមានវិគត្តៈ ទោមន-
 ស្សិទ្ធិយា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិគត្តៈ ឥន្ទ្រិយ ១២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិគត្តៈក៏មាន មិនមានវិគត្តៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៨ មិនមានវិចារៈ ទោ-
 មនស្សិទ្ធិយា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ឥន្ទ្រិយ ១២ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១១ មិនមានបីតិ
 ឥន្ទ្រិយ ១១ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។
 ឥន្ទ្រិយ ១១ មិនកើតព្រមដោយបីតិ ឥន្ទ្រិយ ១១ កើតព្រមដោយបីតិក៏
 មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ កើតព្រមដោយ
 សុខៈ ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយ
 សុខៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ មិនកើតព្រមដោយទេហតា ឥន្ទ្រិយ ១០
 កើតព្រមដោយទេហតាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទេហតាក៏មាន ។

នសិទ្ធិយា តាមាវចន តិណិទ្ធិយា ន តាមាវចន
 នវិទ្ធិយា សិយា តាមាវចន សិយា ន តាមាវ-
 ចន ។ តេសិទ្ធិយា ន រូបាវចន នវិទ្ធិយា សិយា
 រូបាវចន សិយា ន រូបាវចន ។ តុទ្ធិសិទ្ធិយា ន
 អរូបាវចន អន្ធិទ្ធិយា សិយា អរូបាវចន សិយា ន
 អរូបាវចន ។ នសិទ្ធិយា បរិយាបន្នា តិណិទ្ធិយា
 អបរិយាបន្នា នវិទ្ធិយា សិយា បរិយាបន្នា សិយា
 អបរិយាបន្នា ។ ឯកានសិទ្ធិយា អនិយ្យាធិកា អន-
 ញតញ្ញស្សមីតិទ្ធិយំ និយ្យាធិកំ នសិទ្ធិយា សិយា
 និយ្យាធិកា សិយា អនិយ្យាធិកា ។ នសិទ្ធិយា
 អនិយតា អនញ្ញតញ្ញស្សមីតិទ្ធិយំ និយតំ ឯកាន-
 សិទ្ធិយា សិយា និយតា សិយា អនិយតា ។ នសិ-
 ទ្ធិយា សទុត្តក តិណិទ្ធិយា អនុត្តក នវិទ្ធិយា
 សិយា សទុត្តក សិយា អនុត្តក ។ បន្ទាសិទ្ធិយា
 អរណា តោមនស្សិទ្ធិយំ សរណំ ន វិទ្ធិយា សិយា
 សរណា សិយា អរណាតិ ។

បញ្ចក្ខណៈ ។

ឥន្ទ្រិយវិភង្គា សមញ្ញា ។

ឥន្ទ្រិយ១០ ជាតាមាវចន ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមែនតាមាវចន ឥន្ទ្រិយ ៧ ជា
 តាមាវចនក៏មាន មិនមែនតាមាវចនក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ មិនមែនត្រូវចរ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាត្រូវចរក៏មាន មិនមែនត្រូវចរក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤
 មិនមែនអត្រូវចរ ឥន្ទ្រិយ ៨ ជាអត្រូវចរក៏មាន មិនមែនអត្រូវចរក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាអបរិយាបន្នៈ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១១
 ជាអនិយ្យាធិកៈ អនញ្ញតញ្ញស្សមីតិទ្ធិយំ ជាអនិយ្យាធិកៈ ឥន្ទ្រិយ ១០
 ជាអនិយ្យាធិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យាធិកៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនទៀង
 អនញ្ញតញ្ញស្សមីតិទ្ធិយំ ទៀង ឥន្ទ្រិយ ១១ ទៀងក៏មាន មិនទៀង
 ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈ (ការរើរឡើងនូវទុក្ខ)
 ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមានទុក្ខៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈក៏មាន
 មិនមានទុក្ខៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនប្រកបដោយសត្រូវ តោមន-
 ស្សិទ្ធិយំ ប្រកបដោយសត្រូវ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយសត្រូវក៏មាន
 មិនមានសត្រូវក៏មាន ។

ចប់ បញ្ចក្ខណៈ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយវិភង្គ ។

អភិធម្មបិដក

វិភង្គស្ស បរិមោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

ខន្ធវិភង្គោ

ខន្ធវិភង្គោ	សុត្តន្តភាគនិយម	១
	អភិធម្មភាគនិយម	២៤
	បញ្ញាបច្ចក	១០៥

អាយតនវិភង្គោ

អាយតនវិភង្គោ	សុត្តន្តភាគនិយម	១២៧
	អភិធម្មភាគនិយម	១២៨
	បញ្ញាបច្ចក	១៣០

ធាតុវិភង្គោ

ធាតុវិភង្គោ	សុត្តន្តភាគនិយម	១៥២
	អភិធម្មភាគនិយម	១៦៣
	បញ្ញាបច្ចក	១៧០

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ បរិមាណ

សន្និកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ខន្ធវិភង្គ

ខន្ធវិភង្គ	សុត្តន្តភាគនិយម	១
	អភិធម្មភាគនិយម	២៤
	បញ្ញាបច្ចក	១០៥

អាយតនវិភង្គ

អាយតនវិភង្គ	សុត្តន្តភាគនិយម	១២៧
	អភិធម្មភាគនិយម	១២៨
	បញ្ញាបច្ចក	១៣០

ធាតុវិភង្គ

ធាតុវិភង្គ	សុត្តន្តភាគនិយម	១៥២
	អភិធម្មភាគនិយម	១៦៣
	បញ្ញាបច្ចក	១៧០

រាជកិច្ច

អង្គ

សប្តាហ៍

សប្តាហ៍	សប្តាហ៍	១៨៤
	អង្គ	
	អង្គ	២១១
	បញ្ជា	២២៦

ព្រឹត្តិបត្រ

ព្រឹត្តិបត្រ	អង្គ	២២៧
	បញ្ជា	២៥២

សប្តាហ៍

រាជកិច្ច

អង្គ

សប្តាហ៍

សប្តាហ៍	សប្តាហ៍	១៨៤
	អង្គ	
	អង្គ	២១១
	បញ្ជា	២២៦

ព្រឹត្តិបត្រ

ព្រឹត្តិបត្រ	អង្គ	២២៧
	បញ្ជា	២៥២

មាតិកា

អង្គ

សប្តវិភាគ

សប្តវិភាគ	សក្ការៈកាដនីយ៍	១៨៤
	អភិធម្មកាដនីយ៍	២១១
	បញ្ញាបច្ចកៈ	២២៦

ពិន្ទុយវិភាគ

ពិន្ទុយវិភាគ	អភិធម្មកាដនីយ៍	២២៧
	បញ្ញាបច្ចកៈ	២៥២

សន្និក្ខប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សប្តវិភាគ

សប្តវិភាគ	សក្ការៈកាដនីយ៍	១៨៤
	អភិធម្មកាដនីយ៍	២១១
	បញ្ញាបច្ចកៈ	២២៦

ពិន្ទុយវិភាគ

ពិន្ទុយវិភាគ	អភិធម្មកាដនីយ៍	២២៧
	បញ្ញាបច្ចកៈ	២៥២

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្កេត	រដ្ឋលេខាយ័
ចក្ខុសម្មស្សង	ចក្ខុសម្មស្សង	៩	១២
បច្ចុប្បន្នា	បច្ចុប្បន្នា	១៥	៥
ទុក្ខទិន្នបាទានិយំ	ទុក្ខទិន្នបាទានិយំ	២៦	១៣
ខន្ធវិកត្តោ	ខន្ធវិកត្តោ	២៧	១
ជីវិតិកាយ្យ	ជីវិតិកាយ្យ		១៧
ទុក្ខទិន្នបាទានិយោ	ទុក្ខទិន្នបាទានិយោ	៣១	២
មហាមគ្គតាម្មណោ	មហាមគ្គតាម្មណោ	៨០	២
នេវ សេត្តា	នេវ សេត្តា	១០៨	៤
និវរណសម្បយុត្តោ	និវរណសម្បយុត្តោ	១១៧	៩
និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយោ	និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយោ		១២
និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយោ	និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយោ		១៣
និវរណិយាតិបិ	និវរណិយាតិបិ		១៥
បញ្ញាបច្ចកំ	អភិធម្មភាជនីយំ	១២៩	១
អចេតសិកំ	អចេតសិកំ	១២២	១២
កិលេសវិប្បយុត្ត-	កិលេសវិប្បយុត្ត-		
សន្តិលេតិកាតិបិ	សន្តិលេសិកាតិបិ	១២៩	១៥
អសម្មជំ	អសម្មជំ	១៥៨	១១

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្កេត	រដ្ឋលេខាយ័
ភវតា	ភវតា	១៦២	៦
អភិធម្មភាជនីយំ	អភិធម្មភាជនីយំ	១៦៣	១
"	"	១៦៥	១
ធាតុយោ	ធាតុយោ	១៨១	៦
ចេតសិកំ	ចេតសិកំ	១៨៦	១៥
ភគវី	ភគវី	១៨៨	៧
សច្ចវិកត្តោ	សច្ចវិកត្តោ	២២៦	១៥
និវ្រ្មនិយោ	និវ្រ្មនិយោ	២៦០	៨
"	"		១៦
ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋា-	ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋា-		
នុបវិត្តនោ	នុបវិត្តនោ	២៧០	៦
"	"		៧
ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋា-	ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋា-		
នុបវិត្ត	នុបវិត្ត	"	"
"	"		៨

សង្ខេបប្រាម៍ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ទាំងនោះ	ទាំងនោះ	៧	១០
កើតធម៌ចក្ខុសម្មស្ស	កើតធម៌ចក្ខុសម្មស្ស	៧	២០
សុទ្ធភក្ខភាជនីយ	សុទ្ធភក្ខភាជនីយ	១៣	១
បឋវីធាតុ	បឋវីធាតុ	២៧	១២
ក៏មាន	ក៏មាន	៣៩	២
ជាអវិយាបន្នៈក៏មាន	ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន	៨៤	៦
បញ្ចាបចកៈ	អភិធម្មភាជនីយ	១២៧	១
និវរណៈ	និវរណៈ	១៤៣	៥
ប្រមូល	ប្រមូល	១៥៤	១១
ភាយតនវិគ្គ	ធាតុវិគ្គ	១៧៥	១
ដល់និវរណៈ	ដល់និវរណៈ	១៨៣	៥
ភាពនៃចិត្ត	ភាពនៃចិត្ត	១៩៥	៨
សេចក្តីសោកៈ	សេចក្តីសោក	"	១៤
វេលាឆេះបង្គំ	វេលាឆេះបង្គំ	២០៦	៨
និងមាន	មិនមាន	២៣០	២
ជាអធិបតីក៏មាន	ជាអធិបតីក៏មាន	"	៧